

101 neispravnost u prijevodima KUR'ANA

mustafa mlivo

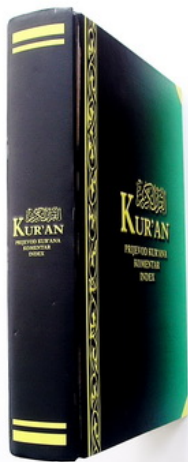
PRVI PRIJEVOD KUR'ANA NA BOSANSKI

Mlivin prijevod - III izdanje

Prijevod i Komentar u trećem izdanju utemeljeni su na modernoj nauci, klasičnim i savremenim tefsirima Kur'ana, te Buharijinoj zbirci hadisa.

U jednim koricama četiri knjige, na 958 stranica:

- Kur'an na arapskom jeziku (632 stranice),
- Krajnje precizan prijevod na bosanski jezik, (632 str.),
- Komentar utemeljen na modernoj nauci, klasičnim i savremenim tefsirima, Buharijinoj zbirci, (89 stranica sa oko 264 opširnije stavke),
- 2.700 fusnota (u podnožju svake stranice),
- Mufehres 77.845 riječi Kur'ana sa njihovim frekvencijama, (191 str.),
- Istorija objave Kur'ana, najznačajnije bitke, (12 stranica),
- Mape bitaka na Bedru i Uhudu,
- Index značajnijih pojmova (na 16 stranica), itd.

Knjiga se može naručiti od autora PRIJEVODA na

- tel.: 061-754 263

- eMail: mlivo@bih.net.ba

- www.mlivo.com

MOTTO

”Gospodaru moj, uvećaj mi znanje!”

(Kur’an, 20:114)

101
NEISPRAVNOST U PRIJEVODIMA KUR'ANA

Pripremio i obradio
Mustafa Mlivo, dipl. ing.

Recenzija:
Jakub Ždralović, dipl. ing.
Tarik Šečić

eMail: mlivo@bih.net.ba
http://mlivo.com
Tel: 061-754263

Izdavač
Autorsko izdanje

Štampa
Grafika, Bugojno

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-234

MLIVO, Mustafa
[Sto i jedna]
101 neispravnost u prijevodima Kur'ana / Mustafa Mlivo. - Bugojno : autor, 2008. - 222 str. ; 23 cm

ISBN 978-9958-890-50-5

COBISS.BH-ID 16664326

ISBN 978-9958-890-50-5

Mustafa Mlivo

101 neispravnost u prijevodima KUR'ANA

Bugojno, 2008.

SADRŽAJ

II POGLAVLJE – Primjeri nepravilnosti u prijevodima

U V O D

Prijevodi Kur'ana

Nisu svi prijevodi Kur'ana isti. Ne postižu svi prijevodi Kur'ana predviđeni cilj. Ne pogađaju ritam teksta na arapskom, dubinu značenja, sintaksu rečenica i upotrebu riječi. Dok su neki prevodioci istinski odani arapskim riječima Kur'ana, neki su slobodni u izvođenju značenja ajeta. Neki prijevodi su po svojoj prirodi akademski, dok su drugi u odnosu na cilj, informativni. Neki prevodioci ne vole striktnu privrženost pojedinoj ili svakoj arapskoj riječi, iz straha da ne zasjene prirođeno značenje, dok su drugi fanatično lojalni Objavi, a opet uspijevaju u prenošenju značenja.

Neki prevodioci uživaju u maloj slobodi izbora riječi, dok se drugi čuvaju od onoga što bi bilo interpolacija misli.

Događa se da su odlomci iz Kur'ana, pogotovo oni koji su povezani sa podacima nauke, loše prevedeni ili komentarisani, tako da bi naučnik bio u pravu kada bi – očito s razlogom – izrazio kritike koje Kur'an ustvari ne zaslužuje. Ove netačnosti prijevoda ili pogrešni komentari (oboje je često povezano), koji ne bi začudili prije jedno ili dva stoljeća, šokiraju u naše doba čovjeka od nauke, koga jedna loše prevedena rečenica, a koja zbog toga sadrži naučno nedopustivu tvrdnju, navodi da je se ne uzme ozbiljno u razmatranje.

Otkud zablude u prevođenju?

One se objašnjavaju činjenicom da moderni prevodioci, često bez veće kritičnosti, preuzimaju interpretacije starih komentatora. Ovi su u svoje doba, dajući nekoj arapskoj riječi koja ima više mogućih smislova, netačnu definiciju, imali izgovor da nisu mogli shvatiti pravi smisao riječi ili rečenice, koji se ukazuje tek u naše doba, zahvaljujući našim naučnim spoznajama. Drugim riječima, postavlja se problem neophodne revizije prijevoda ili komentara, koje nije bilo moguće primjereno obaviti u jednoj određenoj epohi, dok u naše doba posjedujemo elemente koji im mogu dati istinski smisao.

Kur'anska materija je vrlo složena i zahtijeva od prevodioca i komentatora široka znanja ne samo iz lingvistike nego i drugih znanstvenih disciplina. Prevođenje Kur'ana vrlo je odgovoran i zahtjevan

posao i taj zadatak postavljaju sebi vrlo umni i nadareni pojedinci, s ciljem da ljudima što vjernije približe kur'anski smisao i značenje. Da bi postigli taj cilj oni konsultiraju mnoge izvore, kako klasične tako i savremene tefsirske znanosti, da bi jezička i misaona interpretacija kur'anskog teksta zadobila što vjerniju formu i sadržinu. Pa ipak, njihovi prijevodi i komentari pojedinih ajeta, a još više riječi, imaju ponekad različite interpretacije, sa različitim smislom i značenjem.

Čak ni široka lingvistička naobrazba, ni solidno poznavanje šerijatskih izvora, nije dovoljan garant da će se određeni izraz ili misaona cjelina adekvatno prevesti na neki jezik. Ako ajet, npr. zadire u egzaktne znanosti, onda se te znanosti moraju dobro poznavati ili se konsultirati stručnjaci i literatura iz tih oblasti. Upravo takvih ajeta koji dotiču razna znanstvena područja, ima u Kur'anu veliki broj, što prevodioce i komentatore Kur'an obavezuje da toj materiji multidisciplinarno pristupaju.

Ukazujući na nesuglasje jezika i nauke, Moris Bikaj ističe kako su još uvijek rašireni prijevodi i komentari kur'anskih ajeta koji naučnicima prilikom čitanja mogu pružiti pogrešnu predstavu kur'anske objave o razmatranoj temi.

Otud je shvatljivo što su u toku stoljeća komentatori Kur'ana (uključujući one iz velikog perioda islamske civilizacije) neminovno počinili greške u interpretaciji nekih kur'anskih ajeta, čiji precizni smisao nisu mogli dokućiti. Tek mnogo kasnije, u jednom periodu bliskom našoj epohi, moglo ih se korektno prevesti i komentirati. To podrazumijeva da za razumijevanje ovih ajeta nisu dovoljana produbljena lingvistička znanja. Potrebno je, osim toga, imati veoma različita naučna znanja.

To znači da je čovjek prošlih stoljeća mogao razaznati samo prividan smisao koji ga je naveo da u nekim slučajevima izvuče netačne zaključke zbog svog nedovoljnog znanja u datoj epohi.

U ovoj knjizi su date uporedbe četiri bosanska prijevoda, a često se u cilju pojačavanja argumentacije poseže i za stranim prijevodima. Cilj je da se sačini jedna interesantna platforma za komparaciju prijevoda, a isto tako i da se identificiraju tačniji i manje tačni prijevodi.

O KUR'ANU

Kur’an je objava svjetovima od Allaha, Gospodara Univerzuma, melekom Džibrilom prenesena poslaniku Muhammedu (alejhis-selam). Objavljen je na jasnom arapskom jeziku u periodu od 23 godine.

Nije pretrpio nikakve izmjene u vremenu od objave do danas. On je direktna riječ Allahova koja ne sadrži niti jedno slovo uneseno od bilo kog drugog, čak ni od vjerovjesnika Muhammeda a.s. Uzvišeni Allah se obavezao na njegovo čuvanje do kraja vremena.

Glavna tema Kur’ana, kao i svih prethodnih objava, jeste apsolutna jedinost Boga, Tvorca i Održavatalja kosmosa, koji je bez sudruga. Allah (slavljen neka je On!) nije rodio, niti je rođen. Njemu niko ravan nije! Kur’an govori u prvom licu, tj. Allahovim naredbama Njegovim stvorenjima. On također koristi suvereno “Mi” za Allahove naredbe.
Allah se kur’anskim ajetima obraća ljudima na različite načine zavisno od konteksta. On kaže: “O ljudi”, u općem smislu, obraćajući se svim ljudima, a u drugim prilikama “O vi koji vjerujete”, onima koji su prihvatili poruke Kur’ana.

Kur’an govori moćnim, nadahnutim jezikom, o realitetu i atributima Boga, duhovnom svijetu, Božjim namjerama spram ljudi, ljudskom odnosu i odgovornosti prema Njemu, dolasku Dana sudnjeg, životu na Ahiretu.

On također sadrži kazivanja o ranijim vjerovjesnicima i njihovim zajednicama, uvidima i razumijevanjima vezanim za značenje postojanja i smisla života. On stalno podsjeća čovjeka na njegovu pravu prirodu,

njegovo stanje i sudbinu. On je lijek za bolesti srca i duše, kao i za bolesti društva. On je svjetlo koje iz tame vodi na put spasa i uspjeha.

Također se snažno obraća umu, potičući ljudska bića da razmišljaju o stvaranju kao dokazu Njegovog postojanja, Njegove moći i dobročinstva. Kur'an se obraća direktno srcu, a srce ga instiktivno prihvata kao istinu. Milioni muslimana svakodnevno čitaju Kur'an. Svako novo pokoljenje muslimana u Kur'anu nalazi novi izvor nadahnuća, snage i mudrosti. Kur'an je 'kompas' na burnom putu života. Na praktična pitanja i zahtjeve života Kur'an daje konkretne odgovore. On je sveobuhvatni zakonik koji nijedan bitan aspekt ne izostavlja. Čovjeka ne svodi na materijalni objekat niti ga uzdiže na pijadestal božanstva, dajući mu potrebna znanja i ovlasti da na Dunjaluku uredi svoje bivstvovanje. Knjiga Allahova je kao okean.

Manje učeni sakupljaju sa njenih obala školjke i pijesak kao djeca. Učenjaci i mislioci, kao ronioci u potrazi za biserom, nalaze u njoj vrhunsku filozofiju, mudrost i pravila savršenog načina življenja.

Pogledajmo kako je riječima punim divljenja Ali ibn Ebi Talib opisao Kur'an:

- "Svjetlo, čija se lampa ne može ugasiti,
- Okean, čija se dubina ne može doseći,
- Staza, koja nikada neće zavesti,
- Kriterij, čija je validnost nepobitna,
- Tumačenje, čiji se argumenti ne mogu dovesti u pitanje,
- Lijek, poslije kojeg nema straha i bolesti,
- Čast, čiji branitelji ne mogu biti poraženi,
- Istina, čiji zastupnici nikada ne mogu biti zaboravljeni."

Kur'an plemeniti je najčitanija knjiga u istoriji čovječanstva, izvorište beskrajne inspiracije, upute i mudrosti za milione muslimana diljem svijeta. On je stožerna tačka imana, vjere, temelj islamskog društva, baza šerijata - islamskih pravnih normi i zakona. Kao takav, jedan od ciljeva minhadžu-l-Kur'ana jeste osiguranje kontinualne veze između tijela islamske zajednice, umme i njenog srca - Kur'ana. To je knjiga ne samo za čitanje, nego i za proučavanje, razumijevanje i krajnje poštovanje.

Kur'an je arapska riječ koja doslovno znači, 'čitanje' i 'recitiranje'. Kur'an se također često naziva Furkan ('kriterij razlikovanja' između ispravnog i pogrešnog), a takođe ima i mnoge druge nazive pripisane njegovim kvalitetima. U formalnom govoru on se naziva *El-Kur'anu-l-Kerim* ('Kur'an plemeniti'), *El-Kur'anu-l-Medžid* ('Kur'an slavni') ili *El-Kur'anu-l-Hakim* (Kur'an mudri).

On nije ograničen vremenom, rasom ili nacionalnošću. On je za čitav svijet, za prošle i sadašnje, i za vremena koja će doći. Kur'an je najbolje definisan svojim sopstvenim ajetima, riječima Allaha dž.š. Većina perfekata u kur'anskim raspravama ima značenje budućnosti. Kur'an nije neki zastario manuskript već rezonantan dokument čija interpretacija ima direktne posljedice na svijet u globalu.

NEKE OSOBENOSTI KUR'ANA

1. Ne može se imitirati. Ko se usuđuje dokazati suprotno? Kur'an kaže da ljudi ne mogu načiniti knjigu kao što je on, makar u tu svrhu upotrijebili sve resurse i pomogli se džinnima. Kur'an to iznese prije 1426 godina i još niko nije uspio u suprotnom. Milioni knjiga su napisani, ali niti jedna kao Kur'an. Autor ovoga teksta posjeduje nekoliko pokušaja imitacije - izmišljenih sura, ali su ti pokušaji daleko od realnog približenja tekstu Kur'ana u svim aspektima.

2. Ne može se promijeniti. Kur'an je jedini sveti spis koji tako dugo vremena cirkulira, a još uvijek je čist kao što je bio u početku. On je netaknut; ništa u njemu nije promijenjeno; ništa nije iz njega uzeto od vremena njegovog objavljivanja.

3. Nenadmašiv je. Kur'an je konačna objava čovječanstvu. Bog je Musau objavio Tewrat, Zebur Dawudu, Indžil Isau i konačno Kur'an Muhammedu. Mir neka je nad Musaom, Dawudom, Isaom i Muhammedom.

4. Nesporan je. Kur'an odolijeva testu vremena i ispitivanjima. Niko nije u stanju osporiti istinu ove Knjige. Ona govori o stvarima

prošlosti i pokazuje istinitost. Ona govori o budućnosti i opet se obistinjuje. Ona navodi fizičke fenomene koji ljudima nisu bili svojevremeno poznati. On pokazuje da je u pravu kad su u pitanju najnovija naučna otkrića. Svaka druga knjiga ima potrebu za revizijom, da bi se uskladila sa modernim znanjem.

5. Kompas za ovaj i budući život. Kur'an je najbolji vodič kako ustrojiti vlastiti život. Ni jedna druga knjiga ne izlaže tako obuhvatan sistem koji uključuje sve aspekte ljudskog života i nastojanja. Kur'an također pokazuje put za osiguranje vječite sreće na Ahiretu. To je plan i potukaz kako stići u Džennet.

6. Božiji dar. Bog nas nije ostavio same. Mi postojimo s razlogom. Bog nam govori zašto nas je stvorio, šta od nas zahtijeva i šta On ima za nas. Ako koristite mašinu suprotno specifikaciji proizvođača, pokvarićete je. Šta je sa nama? Imamo li priručnik za sebe? Kur'an je upravo od našeg Tvorca. To je nama poklon da bismo uspješno funkcionisali! To je istovremeno i lijek od Boga. On zadovoljava dušu i čisti srce. Odstranjuje sumnju i donosi mir.

7. Pozivnica za komunikaciju sa Stvoriteljem. Ljudi su društvena bića. Mi volimo komunicirati sa drugim inteligentnim životima. Kur'an nam govori kako da komuniciramo sa Izvorom sve inteligencije i Izvorom sveg života, jedinim Bogom. Kur'an nam govori ko je Bog, kojim imenom treba da Mu se obraćamo, i način kako da s Njim komuniciramo. Zar ovo nije sedam dovoljnih razloga za čitanje Kur'ana?

INTERES LJUDI OD NAUKE

Mnoge navode u Kur'anu koji se mogu dovesti u vezu ili uporediti sa savremenom znanošću nije lahko pronaći. Ovakva istraživanja zahtijevaju naučna znanja koja pokrivaju različite discipline.

Ni islamolozima nije lahko postići takva znanja, jer oni uglavnom posjeduju literarni background. Naravno, takva pitanja jedva da nalaze mjesta na polju klasične islamologije, barem što se Zapada tiče. Samo

učenjak, dobro upoznat sa arapskom literaturom, može povlačiti paralelu između teksta Kur'ana - za koji on mora znati čitati arapski - i podataka koje nudi savremena nauka.

Postoji još jedan razlog zašto takvi navodi nisu odmah zamjetljivi: Ajeti koji govore o specifičnoj temi rasuti su u Kur'anu. Knjiga je niz refleksija na široku lepezu subjekata, koji se nižu jedan za drugim, a zatim se navode kasnije, nekada i po nekoliko puta. Podaci o određenoj temi moraju se zbog toga tražiti u cijeloj Knjizi, sabrati na jedno mjesto i staviti pod jedan naslov. Ovo zahtijeva mnogo sati rada, uprkos postojanja tematskih indeksa koje nude različiti prevodioci, jer takve liste su često nekompletne.

U vrijeme objave Kur'ana naučne spoznaje o univerzumu bile su ograničene i nije bilo lahko razumijevati ajete vezane za kosmos i njegove fenomene, osim u okvirima limita tog vremena.

Danas mi ipak znamo daleko više o univerzumu, pa zbog same te činjenice proučavanje više od hiljadu ajeta vezanih za kosmos, čovjeka i njegovu okolinu, može biti jedan od najznačajnijih aspekata Kur'ana. Mi tu činjenicu možemo koristiti kao sredstvo dawe, sredstvo kojim ćemo pozivati ljude da vjeruju u Allaha i da proučavaju Njegovu konačnu objavu ljudima, Kur'an.

Želimo istaći da postoji velika razlika između onoga što nazivamo naučni komentar Kur'ana i onoga što danas nazivamo mudžize ili čuda Kur'ana. Pod naučnim komentarom podrazumijevamo primjenu sveg dostupnog znanja u razumijevanju značenja Kur'ana. Pri tome možemo koristiti hipoteze, teorije, činjenice, zakone, itd., obzirom na to da komentar ostaje kao ljudski napor za bolje razumijevanje značenja časnog Kur'ana.

Kada pak govorimo o naučnim čudima Kur'ana, pod tim mislimo na prethodnost Kur'ana (koji je objavljen prije više od 14 stoljeća) mnogim naučnim činjenicama, u vrijeme kada ljudi o tim činjenicama nisu imali nikakvo znanje.

"I objavili smo ti Knjigu (kao) objašnjenje za svaku stvar, i Uputu i milost, i radosnu vijest muslimanima."

(Kur'an, 16:89)

Ono što nas naprosto prisiljava da vjerujemo da je Muhammed a.s. govorio samu istinu jeste to što je njegova poruka izuzetno bogata naučnim činjenicama. Podsjetimo se, mi govorimo o četrdesetogodišnjem čovjeku koji je živio u Arabijskoj pustinji, bio je neuk i nije bio poznat kao onaj koji ima ikakvo naučno znanje, a uprkos tome iznio je naučne činjenice vezane za biologiju, geologiju, kosmologiju, medicinu, itd. Neke od tih činjenica nauka je otkrila tek u dvadesetom vijeku… Nijedan od prethodnih poslanika nije donio takve izuzetne činjenice. Muhammed, a.s., bio je poznat po svojoj dobroti, čestitosti i lijepom ponašanju među Mekkancima. Nikada nije izrekao laž, niti prekršio obećanje.

Ipak, mora se kazati da vjera muslimana nije uslovno bazirana na tome da li se naučne činjenice podudaraju ili ne, sa onim što se nalazi u Kur’anu. Ako se naučna otkrića slažu sa onim što je već otkriveno ili spomenuto u Kur’anu, onda se to smatra potvrdom onoga što se već ionako drži kao istinito.

Kur’an je trajno čudo, u njemu nema nikakvih kontradikcija u odnosu na spomenute nepobitne činjenice. Tvrdnje suprotne ovome odbijaju se kao netačne i u mnogo slučajeva izviru iz predrasuda ili slabog obrazovanja.

Takođe treba istaći da je područje nevidljivog tzv. nadnaravno ili natprirodno, nešto izvan područja nauke, pa se ne može mjeriti niti doseći nekim instrumentom. Islam insistira na vjerovanju u Božanskog Tvorca, meleke, Objavu, Ahiret i druge stvari koje su definitivno izvan domašaja znanosti.

Ako je Kur’an tako precizan u stvarima nauke, koju sada možemo mjeriti - zar nije razumu dovoljno da on potiče od Izvora koji posjeduje znanje nepojmljivo daleko iznad našeg?

Zar nije razumu dovoljno što se onda takav Izvor sa tačnošću osvrće na fenomene nevidljivog, ljudske duše i Ahireta. Zbog toga mi ozbiljno moramo razmišljati o poruci Kur’ana, poruci datoj Muhammedu, a.s., a koja se odnosi na sadašnje stanje čovjeka i kosmosa i ono što ga u budućnosti očekuje.

PREVOĐENJE KUR'ANA

Prema definiciji "prijevod" znači izražavanje smisla riječi, rečenice, ili knjige na drugom jeziku. Naravno, neki prevodioci Kur'ana, prepoznajuću ovu veliku teškoću, suzdržali su se da svoj rad nazovu "prijevod". Pickthall je npr. svoje prevođenje nazvao "Značenje Kur'ana", dok je Arberry svoj rad naslovio sa "Kur'an interpretirani." Obojica su svoj prijevod načinila direktno sa arapskog. Kod nas se naslovljavanje polahko stabilizira na "Kur'an sa prijevodom ili Prijevod Kur'ana" nakon prvog prijevoda Kur'ana na bosanski jezik 1994. (Mustafa Mlivo, prvo izdanje) uz napomenu da su pojedina predratna izdanja Korkutovog prijevoda naslovljavana sa "Prijevod značenja Kur'ana."

Suvišno je govoriti da je u slučaju prijevoda iz druge i treće ruke, kao npr. s arapskog na latinski ili francuski, a potom na engleski, ili s arapskog na engleski ili njemački, pa potom na bosanski - rezultirajući prijevod još dalje od Originala. Uprkos evidentne netačnosti riječi "prijevod" ona i dalje ostaje kao najpogodnija.

Prijevod Kur'ana je važno pitanje za muslimane. Debate koje se vode oko prevođenja ove Božije knjige nisu doživjele svoju završnicu. Postoje razlozi za to:

- Prvo, potpuno ga prevesti je nemoguće zbog nemogućnosti imitiranja u pogledu njegovog stila,

- Drugo, on sadrži mnoge riječi koje nemaju ekvivalenta u ciljnom jeziku, tako da je prevodilac prisiljen upotrijebiti riječi koje prenose značenje, ali sa nekom varijacijom. Onda, ako se ovaj prijevod prevede ponovo na neki jezik, nastaće neka druga varijacija i tako dalje. Zato je se bojati da ovo može odvesti iskrivljavanju ili izmjeni kur'anskog značenja.

Nevolja je muslimana što su podijeljeni na razne nacije, svaka od njih povezana nacionalnim porijeklom, jezikom ili zakonom, zanemarujući Kur'an objavljen od Allaha posljednjem Poslaniku. Zadovoljni su kada neko iz njihove nacije ili rase prevede Kur'an na njihov jezik, prema onome kako ga razumije prevodilac.

Dok je originalni arapski tekst Kur'ana identičan i neizmijenjen od njegove objave, naći ćemo različite prijevode i interpretacije. Svaki put kad se načini prijevod na drugi jezik, prevodilac (koji je samo čovjek) mora interpretirati značenje i pretočiti ga na novi jezik, koji naravno ima drugačija gramatička pravila. To je po prirodi aproksimacija značenja, obzirom da se riječi i ideje ne mogu identično izraziti na raznim jezicima. Treba primijetiti da niti jedan prijevod ne može biti bez grešaka; niko nema pravo objavljenim Božijim riječima pripisivati neobična svojstva po svojoj volji.

Uprkos historijskoj činjenici da je stav rane muslimanske zajednice o prijevodu arapskog teksta Kur'ana bio ambivalentan, opći stav muslimana ostao je takav i do danas, a akt prevođenja može se posmatrati kao prirodni dio muslimanskog egzegetskog napora. Ipak, mada ideja interpretiranja Kur'ana nije bila tako kontraverzna, na emotivne motive koji stoje iza pretakanja kur'anskog teksta na druge jezike, uvijek se gledalo sa sumnjom.

Ovo je postalo očito kako je potreba za prevođenjem Kur'ana porasla u historijskim okolnostima kada je veliki broj naroda čiji govorni jezik nije arapski, primio islam, dajući novu lingvističku orijentaciju u sadržaju objave - kao što se npr. dogodilo u slučaju Novog Zavjeta - a što je moglo voditi u nepredvidiva i nepoželjna kretanja u tijelu same islamske vjere. Različita doba trebaju različita "udešavanja" i prijevode. Ovakva gledišta ipak ne objašnjavaju poplavu engleskih prijevoda Kur'ana u dvadesetom stoljeću.

Mary Snell-Hornby (1988.) naglašava dinamičku ulogu teksta i prevodioca: tekst se ne može smatrati statičkim uzorkom jezika (ideja koja je još dominantna u praktičnoj nastavi prevođenja), nego suštinski verbaliziranim izrazom autorove namjere kako je shvata prevodilac kao čitalac, koji potom oživljava svu cjelinu za drugo čitateljstvo u drugoj kulturi. Ovaj dinamički proces objašnjava zašto se stalno traže novi prijevodi literarnih radova i zašto savršeni prijevodi ne postoje.

Kada je izvorni tekst jedan i isti (tj. Kur'an), hipotetički govoreći, nema mnogo prostora za varijacije kako između određenog prijevoda i originala ili između različitih prijevoda, izuzev minornih izmjena koje

nisu od većeg značaja. Pa ipak će se naći značajne i važne razlike, za koje se odgovornim drži uloga prevodioca, problemi prevođenja, principi i procedure prevođenja i pitanja stila. Između raznih teorija prevođenja treba izabrati onu pogodnu za provođenje.

Potrebne studije trebale bi načiniti kritičku uporedbu odabranih bosanskih prijevoda Kur'ana, prvo sa Kur'anom na arapskom i, drugo, među samim bosanskim prijevodima. Cilj studije ne bi trebao biti da se dođe do hijerarhijskog rangiranja prema nekim zapaženim postignućima odabranih prijevoda.

U svijetu su štampani mnogi prijevodi Kur'ana na različitim jezicima. Postoje prijevodi na oko 140 jezika. Prema historijskim dokumentima, prijevod Kur'ana na farsi počeo je Selman Farsi u vrijeme Poslanika, a.s. sa radom na poglavlju Fatihatu-l-Kitab. Mnogi su prijevodi na farsi štampani tokom stoljeća. Ali mora se priznati da još nema kompletnog, živog i istinskog prijevoda Kur'ana na farsi, iako su svi načinjeni direktno sa arapskog.

Prijevodi Kur'ana na druge jezike mogu biti jako loši, defektni i ponegdje sa velikim pogreškama. Ne vlada se dobro arapskim, pa se drugi jezik koristi kao izvorni, što je slučaj kod mnogih evropskih prijevoda. Negdje se i dva posredna jezika koriste da bi nastao treći prijevod.

Nema sumnje da je tačno razumijevanje značenja ajeta Kur'ana vrlo težak zadatak za osobu kojoj nije blizak arapski jezik i literatura i drugo islamsko znanje. U prijevodima Kur'ana na druge jezike, gdje je ideja da se izrazi Božije namjeravano značenje, to od dvostrukog značaja i povećava složenost samog posla. Voljeli bismo da se problem završava ovdje. Ali ne, većina prevodilaca Kur'ana na evropske jezike nije znala arapski. Oni su se uzeli prevođenja Kur'ana sa političkim ciljevima ili drugim motivima koji ultimativno ciljaju na portretiranje ružne slike islama, kako bi spriječili njegovo širenje i uticaj. To su razlozi zbog kojih se javljaju iskrivljenja, falsifikati, optužbe, itd.

TAKLID I IDŽTIHAD

Kur'an zabranjuje *taqlid* (imitativno rezonovanje) u vjeri i žigoše imitatore. Izvođenje (pravila) vjere iz prijevoda Kur'ana je imitacija njegovog prevodioca, tako da je to skretanje od upute Kur'ana i nije u skladu s njim. Oni koji naprosto ovise o prijevodima lišeni su kvaliteta kojeg je Allah dao vjernicima rekavši: "Reci: Ovo je put moj: pozivam Allahu sa uvidom, ja i ko me slijedi, i slava neka je Allahu; a nisam ja od mušrika."

Ovo je također pojašnjeno u sličnim ajetima koji savjetuju vjernicima da koriste razum u razumijevanju onoga što je Allah objavio. I upravo kao što ovo pokazuje njihovu lišenost ovih velikih kvaliteta, isto tako pokazuje da primjena *idžtihada* i dedukcije iz riječi prevodioca nije dozvoljena, jer ni jedan musliman to ne drži dozvoljenim.

Onaj ko zna jezik Kur'ana i ono što je potrebno za njegovo razumijevanje, kao što je Poslanikov *sunnet* i istorija prve generacije koja je bila nosilac islama, biće nagrađen zbog uvođenja u praksu onoga što on razumije od Kur'ana čak i ako pogriješi u njegovom razumijevanju, zato što je uložio napor u slijeđenju onoga što mu je Allah objavio kao uputu.

Ovo je dobro poznato iz Poslanikovog tretmana njegovih ashaba u vezi s njihovim razumijevanjem obavljanja *tejemmuma*, on je opravdao one koji su se razlikovali u razumijevanju kako ga obaviti. Ima još dokaza koji ovo gledište podupiru. Ne mislim da ijedan musliman može očekivati ovako povoljan tretman kada je u pitanju prevodiočevo razumijevanje Kur'ana.

TREBA LI KUR'AN PREVODITI?

Što se tiče turskih i ruskih ljudi od pera, oni na tome insistiraju. Oni tvrde da stav da prevođenje Kur'ana nije dopustivo, ima samo značenje potrebe da on ostane nerazumljiv. Tako oni zastupaju mišljenje da je prevođenje Kur'ana obavezno. Prijevodi su potrebni da bi se ostvarile Božije nakane prezentiranja Njegovih radosnih vijesti čovječanstvu.

Prijevodi se tretiraju kao tačni ili netačni. Nijedan prijevod nije autentičan. Kada prevodite Shakespearea na francuski ili Voltairea na engleski, vi možete biti tačni ili ne, ali rad nikada neće biti autentičan zbog proste činjenice što to nije ono što je rečeno od originalnog autora.

Što se tiče prevođenja Kur'ana, učenjaci to smatraju dopustivim na temelju toga što se ova vrsta prijevoda smatra tumačem i komentarom, a ne samim Kur'anom. Ipak, prevodilac treba staviti napomenu koja će naznačiti da je ono što radi samo prijevod Kur'ana kako ga on razumije, a ne tačno značenje samog Kur'ana.

Previše je očekivati da svi ljudi ili barem većina nauči jezik Kur'ana i da samostalno razumije ajete. Zato, u dobu komunikacija i brzog transfera kultura, kada se masivna plima islamskog vala i entuzijazma i želje da se razumiju načela islama zaplela u različitim slojevima, posebno među omladinom i obrazovanima, potreba ispunjenja božanskog i islamskog zadatka prevođenja Kur'ana osjeća se više no ikada ranije.

JE LI KUR'AN PREVODIV?

Prevođenje Kur'ana je kontraverzna stvar koja vazda iznova nameće pitanje: Da li je Kur'an prevodiv? Je li prevodiv kao cjelina ili dio? Da li je prijevod supstitut za originalni arapski ili je naprosto aproksimacija i pokušaj da se prevede neprevodivo? Naročito se o tome

debatiralo dvadesetih i tridesetih godina prošlog vijeka. Ipak, historijski faktori koji su igrali značajnu ulogu u ovoj debati - naime prijevodi načinjeni u nacionalističke i sektaške svrhe kao i oni načinjeni od strane orijentalista i misionara radi polemičkih ciljeva - zaslužuju pažnju i sva različita mišljenja treba posmatrati u svjetlu tih faktora.

Pisma koja je Poslanik, a.s. slao vladarima susjednih zemalja sadržavala su po nekoliko ajeta Kur'ana. Ta pisma su pojašnjavali ili izaslanici koji su ih nosili ili ljudi iz okoline vladara kojima su ista bila poslana.

Pickthall 1930. godine u svom predgovoru piše: "... Kur'an se ne može prevesti ... Knjiga je ovdje prevedena gotovo doslovno i sve je učinjeno da se odabere odgovarajući izraz. Ali, rezultat nije Kur'an, simfonija koja se ne da imitirati i čiji zvuci dovode ljude do suza ili ekstaze. To je samo jedan pokušaj prezentiranja značenja Kur'ana i možda nešto od njegovog šarma na engleski jezik. On nikada ne može zauzeti mjesto Kur'ana na arapskom, a to i nije bila namjera..."

Oni koji su pokušali da prevedu Kur'an sa arapskog originala našli su nemogućim da izraze isto bogatstvo ideja sa limitiranim brojem riječi na novom jeziku.

Muslimani koji govore engleskim jezikom asimilirali su u jezik razne arapske riječi koje su ili neprevodive ili su to riječi čiji su engleski ekvivalenti jako zasićeni značenjem drugačijim od onog namjeravanog u izvornom arapskom jeziku, tako da bi njihova upotreba bila zastranjivanje prije nego dobijanje pravog značenja.

Prema "neoborivoj dogmi" ranog islama, Kur'an ima kvalitet *idžaza* kojim njegova retorička ljepota nije podložna imitiranju. To je tako jer je sve u Kur'anu tačna kopija Objave vječno čuvane na "Ploči čuvanoj" na najvišem nebu. Kvalitet da se bude neprevodiv, čini Kur'an različitim od knjiga bilo koje druge religije.

Naravno, Kur'an se ne može potpuno prevesti. Robert Frost nekada je poeziju definisao kao "ono što se u prijevodu izgubi." Akademski specijalisti se slažu da ne postoji savršen prijevod bilo kog

djela, poezije ili proze. Abdul-Raofovo proučavanje prijevoda Kur'ana nije naučno djelo već prije pobožna apologetika. On tvrdi, *ad nouseum,* da Kur'an predstavlja jedinstven slučaj jezika koji nije otvoren prijevodu, jer je to Božija riječ (*ipsissima verba*) i jedina prava knjiga za čovječanstvo.

G. R. Puin sa Univerziteta Saarland, učenjak koji je otkrio rukopise Kur'ana u zidu džamije u Sani, Jemen, ima mnogo uvjerljivije objašnjenje za nemogućnost prevođenja Kur'ana nalazeći "da je petina kur'anskog teksta *upravo neshvatljiva*."

Kratak pogled na jedan od najpopularnijih i najčešće štampanih komentara Kur'ana *Tafsir al-Jalalayn*, jasno to stavlja do znanja. Govoreći o nekim ajetima As-Suyuti (umro 1505.), jedan od najvećih arabista i komentatora Kur'ana, piše: "Ne mogu ove ajete nizašto uhvatiti."

Dakle 100 % prijevod Kur'ana je nemoguć. Postoje izrazi (riječi) u Kur'anu koji imaju razna značenja. U procesu prevođenja sva ta moguća značenja reduciraju se na jedno jedino, a ne zna se je li to značenje baš ono koje Allah, dž.š., izražava. Zbog toga, smatraju neki, niko se ne bi smio usuditi to nazvati "prijevod Kur'ana." Ali, Kur'an se mora prevoditi.

MIŠLJENJE RANIH MUSLIMANA

Svaki prijevod Kur'ana ističe svoju neadekvatnost, jer on nužno mora uključiti one ajete koji su jasni u svom naglasku da je riječ Božija objavljena Muhammedu, a.s., na arapskom jeziku. *"Uistinu, Mi smo ga uănili Kur'anom na arapskom, da biste vi razumjeli." (43:3)*

Interpretirati Kur'an na njegovom vlastitom jeziku ili bilo kom drugom, bilo je od vremena Poslanika, a.s., pa do dana Ebu Hanife, rahimehullah, generalno dozvoljeno i prakticirano je.

Ovo je siguran zaključak ne samo iz izričitih naredbi Kur'ana, nego i iz rastućeg broja nearapa, sa raznim rasnim i lingvističkim backgroundima, koji su prihvatili islam.

U tefsiru je moguće zahvatiti značenje nekih Božijih riječi, a promašiti značenje drugih; u prijevodu (*tarjamah),* koji mijenja jednu riječ za drugu, često također nije moguće prenijeti sva značenja Božijih riječi.

Savjet da se prije prevođenja Kur'ana pročita tefsir, ne mora biti kontradiktoran porukama Kur'ana, iako Kur'an (tj. Bog) jasno kaže u tri sure (44:58, 54:17,54:22) da je Kur'an od Boga učinjen lahkim za razumijevanje. Šta više, ajet 25:33 kaže da je sam Kur'an najbolje objašnjenje istine. Drugo, kada je Bog objavio Kur'an, On nije naglasio da treba čekati štampanje tefsira kako bi ih čitali prije čitanja Kur'ana. Ne spominje se, dakle, nikakav tefsir kao autentični tumač Kur'ana. Vjera u Kur'an kao Božiju riječ i Muhammeda kao Njegovog Poslanika, je ono što je potrebno.

Kur'an je dakle objavljen na lahkom jeziku, kako Bog kaže, i namijenjen je za čitanje /slijeđenje/ razumijevanje, odmah nakon što je objavljen.

Zahtjev da se treba pročitati tefsir (iako je on naravno dobrodošao), da bi se razumio Kur'an, je diktum nametnut od ljudi, Bog a ni Njegov Poslanik ga nikada nisu uspostavili. Tako vjerovanje u ovu odredbu ne može biti dio vjerovanja u Boga ili Kur'an. Nijedan čovjek nije od Boga ovlašten da napiše interpretaciju Kur'ana. Činjenica je da sama definicija tefsira nije ništa drugo do poželjna interpretacija Kur'ana.

DOSLOVAN PRIJEVOD

Koncept doslovnog prijevoda greškom podrazumijeva da pojedina riječ ili čak dijelovi riječi imaju određena značenja sama po sebi. Izvorni tekst se tako poima da predstavlja seriju samodovoljnih dijelova, a svaki treba biti preveden u odgovarajući dio ciljanog jezika; rezultat će nužno biti tačan. Prevodilac je obavezan moralnim imperativima da bude "vjeran" i "efikasan" u činjenju samo toga, a ciljani tekst se sudi prema njegovoj "vjernosti."

Doslovan prijevod identičan originalnom tekstu je nemoguć, što će biti jasno iz slijedećih argumenata:

- Prijevod nije ništa drugo do prevodiočevo razumijevanje Kur'ana ili razumijevanje na koje se on oslonio - razumijevanje njegovih komentatora. Ovakav prijevod neće biti Kur'an već razumijevanje individue koja može biti u pravu ili u krivu u svom razumijevanju, pa tako cilj prijevoda u smislu kojeg mi odbacujemo (naime, napraviti prijevod kao supstitut za original) neće biti ostvaren.

- Za razumjeti Kur'an potrebno je da čovjek poznaje svaku riječ u ajetu. Jako je teško razumjeti Kur'an bez znanja značenja arapskih riječi. Zato, za prevladavanje ove teškoće i prenošenje narodu tačnog značenja kur'anskih ajeta, često se pribjegava pravljenju prijevoda "riječ za riječ." Kako takav prijevod najčešće ne vodi kompletnom razumijevanju, paralelno se pravi idiomatski prijevod da bi se čitaocima dopustilo da vide prijevod riječ za riječ ajeta na arapskom, zajedno sa idiomatskim na istoj stranici.

Treba napomenuti da neki islamski učenjaci imaju izvjesne rezerve prema prijevodu "riječ za riječ", držeći da takav prijevod može uzrokovati konfuziju u mislima čitalaca. No, drugi uvaženi učenjaci napravili su takve prijevode na Indo-Pak potkontinentu, na urdu jeziku.

Najpopularniji od takvih prijevoda je od Šaha Rafiuddina. Do sada je ovaj prijevod držan najboljim i najautentičnijim. Hafiz Nazeer Ahmad, bivši direktor Orijentalnog koledža u Lahoreu, također je načinio "riječ za riječ" prijevod. Još neki učenjaci su na ovom planu dali značajan doprinos.

Čini se prirodnim da oni čiji je materniji jezik arapski ne pridaju mnogo važnosti prijevodu "riječ za riječ", ali oni će njegovu važnost shvatiti ako bilo kog muslimana nearapa upitaju o tome. To će posebno biti jasno onome ko pročita prijevod Kur'ana autora ovih redova, koji je zasnovan na prijevodu ajeta riječ za riječ.

Rekli smo da neki učenjaci ovakvu vrstu prijevoda drže nedopustivom, jer nije moguće prenijeti poruku Kur'ana na ovaj nači iz slijedećih razloga:

1. Strani jezik ne može izraziti polisemiju kur'anskog stila; mnoge riječi u Kur'anu imaju više od jednog značenja, sem toga strani jezik nikada ne može prenijeti sva značenja te riječi. Ako prevodilac odabere jedno od tih značenja prema svojoj metodologiji prevođenja, onda će prijevod biti nedovoljan da isporuči ukupnu poruku ajeta.
2. Neke arapske riječi upotrijebljene su figurativno; poruka Kur'ana može ostati neprenesena u slučaju prevođenja ajeta doslovno.
3. Neka specifična značenja izražena su običnim riječima; ako prevodilac pokuša prenijeti te riječi bez osvrta na specifično značenje, neće prenijeti cilj upotrebe tih riječi u Kur'anu.
4. Arapski jezik ima svoj jedinstveni stil koji se smatra ključem razumijevanja šerijatskih pravila, stvar koja se ne može transferirati bilo kojim drugim jezikom.

Zbog gore pomenutih razloga, i mnogih drugih razloga koji pokazuju da doslovno značenje teško može prenijeti poruku Kur'ana, neki učenjaci ne dopuštaju primjenu ovakvog prijevoda na sav Kur'an, ali se može primijeniti na neke ajete.

Međutim, činjenica da je neko Arap i da mu je maternji jezik arapski ne znači da taj razumije Kur'an i njegovu poruku. Autor ove knjige se u to i sam uvjerio ... Vrijedno je napomenuti da bez obzira na to kakav efekat ima prijevod na nekoga, on nikada ne može imati isti efekat elokvencije i ljepote kao sam Kur'an.

U svjetlu gore pomenutih fakata, čovjek se može upitati, ako je slučaj ovakav, kako da poruku Kur'ana prenesemo ljudima na različitim jezicima, jer Allah nam putem Poslanika naređuje: "O Poslaniče! Dostavi šta ti je objavljeno od Gospodara tvog. A ako ne učiniš, onda nisi prenio poslanicu Njegovu." (5:67).

Poslanik a.s. je također rekao: "Obznani (moju poruku) makar (prenošenjem) jednog ajeta." (Prenosi Buhari). Kako možemo izvršiti ove naredbe i trasirati put za nearape da bi primili poruku Kur'ana?

Za odgovor na ovo pitanje možemo kazati da uprkos urgentne potrebe za prijevodom Kur'ana, prijevod nije jedini način za prenošenje poruke Kur'ana i razumijevanje islama.

Kur'an je objavljen na jeziku Arapa, kao što Allah kaže: "I slali smo svakog poslanika samo s jezikom naroda njegovog, da im objasni." (14:4). Zato Arapi trebaju učiniti sve što mogu da raširе njegovu poruku na drugim jezicima koristeći sva sredstva da se ljudi pozovu u islam; prijevod Kur'ana može biti dio tih sredstava.

Ustvari, postalo je nužno da muslimani ponesu odgovornost za prevođenje Kur'ana da bi propagirali islam, a s druge strane da bi popravili greške načinjene od nemuslimanskih prevodilaca koji nisu dobro verzirani u arapskom jeziku.

Veoma dugo su teorija i praksa prevođenja bile opterećene patvorenom dihotomijom između "doslovnog" versus "slobodnog", od kojih svaki nameće dijametralno suprotne prioritete u odnosu na onog drugog.

SLOBODAN PRIJEVOD

Suporotno od doslovnog prijevoda, koncept slobodnog prijevoda greškom podrazumijeva da su pojedine riječi relativno nevažne i da se mogu maknuti ustranu čim je prevodilac dokučio značenje. Izvorni tekst se tako poima da predstavlja nevezani niz značenja koja su izvučena i privremeno smještena u jezički slobodnom mediju u mislima prevodioca dotle dok se odgovarajući niz ne kreira na ciljanom jeziku. Prevodilac je efektivno slobodan od moralnih imperativa jer je ciljani tekst procijenjen njegovim ličnim kriterijima, kao što su stil ili elokvencija.

PRIJEVOD NIJE KUR'AN

Vjerovanje u direktno neiskrivljeno porijeklo Kur'ana je fundamentalno u islamu; ovo znači da on ne sadrži greške i nekonsistentnosti. "Taj Kitab, u kojeg nema sumnje, uputa je za bogobojazne."(2:2)

Kur'an je temelj islamskog vjerovanja i čak sačinjava čitavu vjeru, jer sunnet je vjera u smislu da ga objašnjava. Vjera onih koji ovise o prijevodu Kur'ana je razumijevanje osobe koja je Kur'an prevela za njega, ne isti Kur'an koji je od Allaha objavljen Njegovom Poslaniku. Primjena *idžtihada* pomoću *kijasa* (analogije) ovisna je o tekstu, a prijevod nije tekst Zakonodavca, i prema većini učenjaka *idžma* (konsenzus) mora imati *mustanad* (fundament), a to prijevod nije. Otud ništa od principa islama neće ostati neumanjeno za one koji prijevod Kur'ana drže samim Kur'anom.

Kur'an je preveden na mnoge jezike, ali, prijevode Kur'ana sa arapskog muslimani ne drže aktuelnim kopijama Kur'ana, nego prije interpretacijama Kur'ana; zato se njima u debatama o značenju Kur'ana ne predaje veliki značaj.

Šta je zlo u čitanju prijevoda? Svakako, neko razumijevanje je bolje nego nikakvo. Zašto biti sumnjičav prema prijevodima dobro verziranih učenih ljudi? Koji je prijevod najbolji? To su samo neka pitanja koja su se pojavila vezano za Kur'an.

Prvo moramo početi sa razumijevanjem toga šta je ustvari Kur'an? Za nas muslimane, Kur'an je riječ Allahova upućena vjerovjesniku Muhammedu na jeziku Objave transkribirane na jasan arapski jezik Božanskim procesom. U rezultatu, svaka riječ Kur'ana je Allahova nedirnuta, neizmijenjena objava. Nijedna sveta knjiga bilo koje tradicionalne religije nema takav status. Pa kako onda iko može misliti da se takvo znanje može sačuvati prijevodima?

Ustvari, može li on biti shvatljiv, ako neko tečno govori arapski? Dopustite da kažemo da ako smo tečni u arapskom jeziku, to će nam

jako malo pomoći kada se dođe do razumijevanja Objave ili nadnaravne prirode Kur'ana.

Sigurno, poznavanje arapskog će pomoći da se cijeni njegova poetičnost, njegova elokventnost i neka od njegovih doslovnih značenja, što je postignuće samo za sebe. Napokon, kur'anska kompozicija ostaje nesporna u svojoj ljepoti i veličanstvenosti.

Ipak, stvarni smisao Objave transkribirane u Kur'anu teško se može doseći čitanjem njenog bukvalnog značenja. Da ovo nije istina onda bi se svi koji govore arapski jezik odmah pretvorili u "evlije" po čitanju Kur'ana. Gledajući arapski svijet, mi znamo da to nije tako jednostavno.

ORIGINAL I PRIJEVOD

Da budemo realni, nikada ne treba očekivati od nekog prijevoda da prenese u potpunosti ideju izraženu u arapskom originalu. "Ni jedan prijevod, ma kako vjeran značenju, nikada nije bio uspješan." (Williams). Svako ko je čitao Kur'an u originalu prisiljen je priznati da je ovaj navod opravdan. Arapski jezik, ekspertno rečeno, je značajno jezgrovit, bogat i prodoran, a arapski jezik Kur'ana je ponekad udaran, uznosit, živopisan, strašan, nježan i takav da oduzima dah.

Bodley je izjavio: "Niko ko nije čuo milozvučnu veličanstvenost arapskog učenja Kur'ana, ne može kazati šta Knjizi nedostaje na engleskom, francuskom ili njemačkom jeziku."

Neki prijevodi su tako dobro napravljeni da mogu iskreno ganuti čitaoce koji traže istinu i prosvjetljenje do te mjere da prihvate vjeru islam. Uporedba bilo kojeg prijevoda sa originalnim arapskim je kao poređenje skice sa prirodnim pogledom divne panorame bogate bojama, svjetlom i sjenom i milozvučnom melodijom. Oskudno poznavanje klasičnog arapskog jezika svakoga će lišiti zapažanja različitih nijansi značenja naznačenih lagahnim deklinacijama arapskih riječi.

Arapski rječnik kakav je upotrijebljen u Kur'anu prenosi bogatstvo ideja sa raznim suptilnim nijansama i bojama koje se ne mogu izraziti konačnim brojem riječi u drugom jeziku.

Da bismo ovo ilustrirali pogledajmo dvije arapske riječi: *ista*'a i *istata*'a. Obe riječi se prevode zamjenljivo "mogao" ili "bio u stanju" od strane Salea, Muhammeda Alija, Pickthallea, Rodwella i drugih. Svi su oni previdjeli delikatnu razliku u značenju između dvije riječi. *Ista* 'a se koristi za samo relativno lahke aktivnosti, kao npr, penjanje uz brdo; *istata*'a se koristi za teže zadatke, kao npr. kopanje tunela kroz brdo.

Ako bi nam neko postavio pitanje "Da li je čitanje Kur'ana na arapskom jeziku jedini način da zapazimo njegovo pravo značenje?", mogli bismo odgovoriti: Da, to je tačno, iz slijedeća tri razloga:

1. Kur'an je originalno recitacija. Ritam kojim se on recitira doprinosi značenju. Kur'an se mora doživjeti, a to se ne može prevesti.
2. Ajeti su kompaktni u tome što oni sadrže nekoliko nivoa značenja u isto vrijeme. To se ne može reproducirati ni u jednom jeziku.
3. Arapske riječi su bazirane na korjenu slova, što se niže do skupina riječi. Značenje svake riječi je tako udruženo sa drugima. Naprimjer: Riječ *islam* dolazi od korjena SLM od kojeg izrastaju riječi koje znače mir, potčinjenost, rezignacija, savršenost, sigurnost, ispunjenost, kompletnost, zadovoljnost, mirnoća... Takva značenja se reflektiraju u riječi *islam*. Kontekst određuje koje značenje će se uzeti. Zato značenja ne mogu biti neovisna o kontekstu.

OSNOVNI ZAHTJEVI PRI PREVOĐENJU KUR'ANA

Slažemo se da tačan prijevod Kur'ana nemoguć. Ipak, ono što je ljudski moguće pri prevođenju je:

1. ne izbrisati ni jednu arapsku riječ Kur'ana iz prijevoda,
2. ne dodati nepotrebne riječi u prijevod držeći da su one ekvivalent za arapske i

3. slijediti istu gramatičku sintaksu ajeta.

Unutar aktuelnih prijevoda dodato je mnoštvo neopravdanih riječi, gramatička sintaksa često nije slijeđena od mnogih prevodilaca. Pri prevođenju Božijih riječi, ni jedno ljudsko biće nema nikakvo ovlaštenje da svojevoljno nešto briše iz Kur'ana ili da nešto dodaje.

Imajući ovo na umu, autor ovih redova je pokušao sačiniti prijevod tačniji od mnogih koji danas naširoko cirkuliraju. Ovaj prijevod napisan je savremenim jezikom koji ostaje vjeran duhu i značenju originala, čineći tekst koliko je moguće jasnim. Prijevod je precizan i u kompletu slobodan od arhaizama, nekoherentnosti i čudnih struktura koje kvare postojeće prijevode.

NEKE OSNOVNE PREVODILAČKE ZABLUDE

Zabluda *da je prijevod Kur'ana isto što i "prijevod značenja Kur'ana."* Često se u pisanim radovima pojedinaca može zapaziti referenca "prijevod značenja Kur'ana." Prijevod Kur'ana je prijevod kur'anskog teksta onakvog kakav jest, par excellence. Ni manje ni više od toga. S druge strane "Prijevod značenja Kur'ana" očito nije prijevod Kur'ana. To može biti samo prijevod tefsira odnosno komentara u kojem se pokušava doći do značenja ili smisla kur'anskog teksta.

Nevjerovatna je stvar da mnogi ne razlikuju elementarne stvari poput razlike između prijevoda svetog teksta i njegovog komentara. Takve primjere možemo obilato naći u našoj islamskoj literaturi.

Govoreći o Durakovićevom prijevodu Kur'ana, prof. dr. Jusuf Ramić u *Glasniku* br. 3-4 2005. godine navodi primjer ajeta 95 sure En-Nisa: *"Nisu jednaki vjernici koji sjede - osim onih u kojih neka nevolja je ...",* pa kaže: *"Al-qaidun* nema značenje onih koji sjede, onih koji su zasjeli, već onih koji neće da idu u rat, koji namjerno izostaju od borbe."

To ne bi išlo! *Al-qaidun* upravo znači "sjedioci, oni koji sjede." Da biste ovo potvrdili ne morate mnogo tragati, uzmite bilo koji rječnik arapskog jezika ili rječnik Kur'ana, naći ćete upravo ovo značenje.

Međutim, kada se radi o tumačenju te riječi, ono se doista odnosi na one koji, za razliku od mudžahida, nisu krenuli u rat.

Niko nema pravo ovako nešto raditi sa Kur'anom - umjesto prijevoda ubaciti komentar. Kur'an se mora prevoditi onakav kakav jeste, a onda se naravno da tumačiti. Ako bismo prevodili ovako kako sugeriše dr. Ramić, većina čitalaca nevještih u arapskom jeziku nikada ne bi saznala šta doista tačno piše u Kur'anu.

***Zabluda** da riječi nekog mufessira mogu u Kur'anu zamijeniti Allahove riječi.*

Jako čest slučaj kod naših, a i kod stranih prevodilaca, je da se umjesto prijevoda teksta ubacuje njegov komentar. Zgodan primjer je riječ "ruh = duh." U tefsirima stoji da ona označava Džibrila. To je općepoznato, međutim to ne daje nikome za pravo da u Allahov govor umjesto riječi "duh" interpolira riječ "Džibril." Allah zna šta je objavio! Da je On, slavljeno neka je ime Njegovo, htio da u ajetima figuriše riječ "Džibril" On bi to tako i objavio, ALI NIJE! Ajet 97:04 bi, naprimjer, u tom slučaju glasio: *"Tenezzelul melaiketu we Džibrilu..."* Dakle u Kur'anu stoji riječ "duh." Džibrila se ne može na silu "ugurati" u ajet, ali se "ruh" može odnositi na / ili tumačiti Džibrilom.

U knjizi "Obzorja arapsko-islamske književnosti", Jusuf Ramić vezano za Svetog Duha, kaže slijedeće: "Sintagmu Ruhu-l-Kudus pogrešno je prevoditi sa Sveti Duh, jer je izraz 'sveti' stran islamu i nije uobičajen u Kur'anu časnom. Sa ovim izrazom Kur'an ne operira. To je kršćanski izraz. Otud je u nekim našim prijevodima Kur'ana pogrešno preveden ajet u kome stoji: *"Ve nahnu nusebbihu bi hamdike ve nukaddisu leke"* (El-Bekare, 30) kao npr. kod Huseina Đoze ili npr. Mustafe Mlive, jer *kudsun* ovdje ima značenje riječi *tuhrun* (čistoća)."

Kur'an, nasuprot Ramićevom iskazu, itekako operira sa izrazom "Duh Sveti" u ajetima 2:87, 2:253, 5:110, 16:102, 97:4, tako da on nije ni stran niti neuobičajen u Kur'anu. Ako ga već imamo u Kur'anu, ne možemo pobjeći od njega, makar to željeli. To očito nije samo kršćanski izraz, a poroblem pojedinaca je što to ne mogu valjano shvatiti i protumačiti. "*Kudsun*" nema značenje "*tuhrun*", jer da je tako, Allah bi naravno tako i objavio. Ako se želi eliminisati Duh zato što je, kako kaže

Ramić, "kršćanski", onda bi se morao eliminisati i Isus - što naravno nije moguće, jer i on figuriše u Kur'anu.

***Zabluda** da je hadis iznad Kur'ana, u suočenju sa Kur'anom, riječ Allahova da je donja.*

U primjeru ajeta o mjesečnom pranju 2:222, za sklop "*fa'tezilu*" neki se pozivaju na hadis pa tvrde da "*fa'tezilu*" ne znači "udaljite se" nego "općite." Poznato je da taj izraz ne upućuje na "općenje sa ženama" nego je to naredba: "udaljite se, odmaknite se, budite podalje." Oni koji tvrde suprotno stavljaju hadis iznad Kur'ana. "Općenje sa ženama" može biti samo tefsir sklopa "*fa'tezilu*."

Ono što se mora znati jeste da će Allah bdije nad svojom Knjigom, nema tog ko će promijeniti riječi Njegove.

Dakle, treba znati razlikovati izvorni kur'anski tekst, prijevod Kur'ana, prijevod značenja Kur'ana (tefsira) i hadis.

Otuda i poziv prevodiocima: NE ČINITE KUR'ANU ono što su Bibliji učinili redaktori biblijskih tekstova!

POTREBA ZA TAČNIM PRIJEVODOM KUR'ANA

Skoro svi jezici kojima govore muslimani imaju svoj prijevod Kur'ana. Obično je originalni tekst štampan zajedno sa prijevodom. Ako je jezik nerazvijen, mnoge arapske riječi Kur'ana uzimaju se previše grubo. Čak i u kultiviranim jezicima kao što su turski i persijski, uvođenje vjerskih pojmova iz arapskog daje supstancu riječi koje su zajedničke za cijeli islamski svijet cementirajući tako jedinstvo muslimanskog bratstva, što je simbolički izraženo u kibli. Tamo gdje je sam pojam nov za govornike izgrađenih jezika, njima je drago da pozajme arapsku riječ koja izražava taj pojam i sve što je uz njega vezano. Tamo gdje je jezik nerazvijen, prijevod nije ništa drugo do grubo objašnjenje arapskog teksta. Prijevod nema ni gramatički finiš niti oblik koji može sam po sebi

neovisno opstojati. Ambicija svakog učenog muslimana je da može čitati Kur'an na arapskom. Volio bih da svačija ambicija bude da razumije Kur'an, ili na arapskom ili na maternjem jeziku ili na nekom dobro razvijenom jeziku kojeg taj razumije. Otud postoji potreba za dobrim i tačnim prijevodima.

U osnovi, za neupućenog čitaoca Kur'ana, koji želi imati na svojoj rafi ili u regalu prijevod Kur'ana, sasvim je irelevantno čiji prijevod ima. Samim tim što se radi o svetoj knjizi automatski se smatra da je ono što piše u prijevodu neupitna istina. Međutim, oni koji su više upućeni u problematiku, mogu biti gorko razočarani. To razočarenje naročito dolazi do izražaja kada se konstatuje da se prijevodi različitih autora jako razlikuju i kada čitalac bude doveden u dilemu, pitajući se koji je prijevod tačan, na koji se osloniti? Razlike su ponekad tolike da se Izvornik jedva može prepoznati! Ovakvi slučajevi nisu rijetki!

Autor ovog teksta i sam se našao u čudu kada je po završetku fakulteta nabavio više prijevoda Kur'ana od različitih autora i poželio da dođe do istine. Ali, uvidjevši velike razlike u prijevodima istina mu se učinila dalekom i nedokučivom. Baš zbog ovoga rodila se ideja da se Kur'an prevede, ali ne da se prepriča, nego da se prevede ono što u toj Knjizi doista piše. Pretpostavimo da čitate jedan naš prijevod Kur'ana i naiđete na ajet 95:5: "*Summe redednahu esfele safilin*", koji u tom prijevodu glasi "Zatim ćemo ga u najnakazniji lik vratiti." Da li bi se u vašoj glavi nešto uzbunilo? Je li baš istina da svaki (ama baš svaki) čovjek bude pretvoren u najveću zamislivu nakazu? Naravno da nije istina! Pogledajmo šta znače riječi iz citiranog ajeta:

1. summe = potom, zatim

2. redednahu = smo ga vratili, smo ga povratili

3. esfele (od glagola sefele = biti nizak, nalaziti se nisko) = najniži, najdonji, najjadniji

4. safilun (mn.) = niski, jadni, bijedni, stoga prijevod ajeta treba glasiti: "Zatim ćemo ga vratiti najnižem od niskih," koji se onda u vezi sa narednim ajetom da razumno protumačiti.

Ovakvi razlozi poslužili su kao impuls! Nakon jedne decenije nastao je prijevod. Taj prijevod je objavljen 1994. godine, i on s pravom nosi dva epiteta: Prvi bosanski prijevod Kur'ana, jer je to doista prvi

prijevod po priznanju Bosne i Hercegovine kao suverene države, i drugo, to je zvanično prvi prijevod Kur'ana na bosanski jezik, jer su prethodni imali naznaku da su prevedeni na "srpskohrvatski."

U svom prijevodu su se po svaku cijenu željele izbjeći manjkavosti ranijih prijevoda, a to su:

1. Interpolacije (umetanje),
2. Pogrešno prevođenje "naučnih ajeta",
3. Prevođenje komentarom.

INTERPOLACIJE - EKSTRA RIJEČI U PRIJEVODU

Interpolirati znači:
- izmijeniti ili iskriviti (tekst) umetanjem nove ili strane građe,
- umetnuti riječi u tekst dijaloga.

Arapski jezik je jako bogat, riječi imaju mnoge nijanse značenja. Tako u mnogim jezicima, posebno u bosanskom, treba više rječitosti da bi se dospjelo do značenja. Bez ovih dodatnih riječi, smatraju neki, ili bi značenje bilo drugačije ili nejasno, ili bi prijevod sadržavao gramatičke greške. Muslimanski prevodioci obično (sic!) pokušavaju takve riječi staviti u zagrade jer nastoje biti što tačniji i pošteniji kada prevode Allahove riječi. No upravo dodavanjem ekstra riječi u rečenici mijenja se gramatička struktura i uvode riječi koje nisu sastavni dio Objave.

Vezano za interpolacije, najjasniji pogled na teološku misao koja je zastupljena na Ibn-Saud Islamskom univerzitetu je vehabijska verzija Kur'ana sa komentarom, štampana na većim evropskim, azijskim i afričkim jezicima u broširanim izdanjima koja se dijele besplatno ili po niskoj cijeni.

Petnaesto revidirano izdanje ovog rada štampano je kao "The Noble Qur'ân" na engleskom jeziku u Rijadu 1996. Prevodioci su Taqi-ud-Din Al-Hilali i Muhammad Muhsin Khan. Muslimani vjeruju da je sveti tekst Kur'ana diktiran od Boga i da se ne može mijenjati. Međutim vehabijski prijevod Kur'ana je uočljiv po tome što saudijsko-engleska verzija sadrži umetke koji mijenjaju njegov smisao u radikalnom pravcu.

Za primjer uzmimo Otvarajuću suru, poznatu kao Fatiha, koja se uči na svakodnevnim salatima.

Zadnja tri ajeta Fatihe idu kako slijedi: "Uputi nas na put pravi / Put onih kojima si blagodat darovao / Ne onih na kojima je srdžba, niti zalutalih."

Vehabijski prijevod Kur'ana nudi ova tri ajeta ovako: "Uputi nas na put pravi / Put onih kojima si blagodat darovao, ne (put) onih koji su zaslužili Tvoju srdžbu (kao što su Jevreji), niti (put) onih koji su zalutali (kao kršćani)."

U vehabijskom prijevodu Kur'ana ovakav prijevod ide paralelno sa arapskim tekstom koji ne sadrži referencu niti na Jevreje ni na kršćane. Nema ništa što bi stavilo do znanja neobaviještenom čitaocu da ove interpolacije, štampane u zagradama, ne postoje u izvornom tekstu Kur'ana. Čitalac koji se prvi put susreće sa islamom, kao i musliman već indoktriniran vehabizmom, biće upućen da vjeruje da Kur'an denuncira Jevreje i kršćane, što nije tačno. Iskrivljavanje teksta koji navodi ili podrazumijeva da je Bog žigosao Jevreje i kršćane, prisutno je u cijeloj knjizi.

PRIMJERI INTERPOLACIJA U NAŠIM PRIJEVODIMA

Prijevod Pandža-Čaušević sadrži nekoliko hiljada interpolacija! U pojedinim ajetima može se naći i do 5-6 umetaka! Ovdje su ipak te interpolacije razlučene od prijevoda zagradama, dok su kod nekih drugih prevodilaca stopljene u sam prijevod.

Primjer 1. U jednom prijevodu u suri Leheb, prvi ajet, imamo slijedeću situaciju:
Kur'anski tekst ajeta glasi *"Tebbet jeda Ebi Lehebin, we tebb"*, što znači: " Propale ruke Ebu Leheba, i propao je." Prevodilac ovdje ubacuje svoje tri riječi "da Bog da" , iako one ne postoje u ajetu. Ajet prema ovom prevodiocu dakle glasi: "Tebbet jeda, INŠA ALLAH, Ebi Lehebin, we tebb."

Primjer 2. U suri 48:25 ubačena je čitava rečenica koja ne postoji u Kur'anu "Mi bismo vam ih dali."

Primjer 3. U suri 21:22 ubačene su riječi "nebesa i zemlja", iako u ajetu stoji "fihima" što znači "na njima dvoma."

Primjer 4. U ajetu 3:153 umetnuta je nova rečenica "Jer ste i vi Poslaniku muka zadali", ustvari čitav ajet je fundamentalno iznakažen i malo liči na originalni kur'anski tekst!
Za ovako nešto doista treba hrabrosti! Zar Allah, dž.š., u Kur'anu ne kaže:

"Zato teško onima koji pišu knjigu rukama svojim, pa kažu: "Ovo je od Allaha", da bi stekli time cijenu malu. Pa teško njima zbog onog šta pišu ruke njihove, i teško njima zbog onog šta zarađuju! (Kur'an, 2:79)

PREVOĐENJE KOMENTAROM

Prevođenje nekih ajeta komentarom jednako je neprihvatljivo kao i promašen prijevod.

Primjer 1. U jednom našem prijevodu ajet 113:4 *"We min šerrin-neffasati fil 'ukad",* preveden je ovako: "I od zla smutljivca kad smutnju sije" , iako se smutljivac i sijanje smutnje ne spominje u ajetu. Ovaj prijevod čak ni u prenesenom značenju nema mnogo veze sa Originalom. Prijevod treba da glasi "I od zla onih koje pušu u čvorove."

Primjer 2. U drugom našem prijevodu ajet 2:138 *"Sibgatallah! We men ahsenu minallahi sibgah",* je preveden ovako "Allahovu vjeru vjerujemo! Koja je vjera od Allahove vjere ljepša." Kao što se vidi u kur'anskom originalu ne spominje se vjera niti vjerovanje. Autor je komentarom pokušao prevesti ovaj ajet i naravno da je pogriješio. Prijevod treba da glasi "Bojenje Allahovo! A ko je od Allaha bolji u bojenju." Za bolje shvatanje ovog ajeta takođe je potreban dodatni komentar.

Primjer 3. Ajet 43:61 kod naših prevodilaca glasi: "I Isa je predznak za Smak svijeta" ili "I Kur'an je predznak za Smak svijeta", ili "Zaista je (Isa) navještaj očekivanog časa (Sudnjeg dana)." Iz originalnog Kur'anskog teksta se vidi da tu nema ni Isaa, ni predznaka. *"We innehu le ilmun lis-sa'ah."* U ajetu se dakle spominju veznik "I" *(we),* "uistinu" *(inne),* "znanje" *(ilm)* i "čas" *(sa'ah),* pa bi prijevod trebao glasiti: "I uistinu, to je znanje o času." Može li Isa biti znanje? Za ispravno shvatanje, i ovdje je potreban komentar za ajet.

Primjer 4. Ajet 55:31: "*Senefrugu lekum ejuhes sekalan.*"
(Posveti ćemo se vama o tereta dva!).

Naši prevodioci kažu: "Polagaćete mi račun, o ljudi i džinovi" ili "Presudiću vam Ja, o vi skupine dvije." Kako vidite u Originalu nema ni polaganja, ni računa, ni ljudi, ni džinova, ni skupina, a ni presuda!

ZBUNJENOST PREVODIOCA

Nekad se i jasni ajeti ne mogu shvatiti, pa je rezultat pogrešan prijevod koji ponekad graniči sa frivolnošču.
Primjer ajeta 2:26: *"Allah se zbilja ne stidi da kao primjer komarca navede ili nešto si ćušnije od njega"* ili "Allah se ne ustručava da za primjer navede mušicu ili nešto sičušnije od nje." Sporni dio prijevoda ajeta glasi *"fe ma fewkaha."* Iako riječ *fewka* označava nad, iznad, za razliku od *tahte* (ispod), oni je prevode kao "sičušnije" što je apsurd. Prijevod ajeta treba da glasi: *"Uistinu! Allah se ne suzdržava da navede primjer kao što je komarac, te onog iznad njega."* Komarac je dakle prost primjer Allahovog stvaranja, a da se i ne govori o organizmima koji su po složenosti stvaranja kompleksniji (npr. čovjek).

NEPOZNAVANJE NAUČNIH DISCIPLINA

1. Primjer ajeta 86:11: "*We semai zati redž'i.*" Jedan naš prevod glasi ovako: "Tako mi neba kišnoga", iako se kiša u ajetu ne spominje.

Allah, dž. š., ne kaže "we semai zatil metar" nego kaže "Tako mi neba punog vraćanja", jer je *redž'* vraćanje, eho. Samo jednom jedinom riječju Kur'an nas obavještava da se u nebu vrši vraćanje nekih stvari. Nazad u kosmos se vraćaju sve opasne forme materije i energije, a svi korisni oblici materije i energije koji idu sa zemlje vraćaju se na nju. Kiša je samo jedno od značenja onoga što se vraća. Slično nerazumijevanje postoji i kod ajeta 86:12.

2. Primjer ajeta 86:1: *"Wes-semai wet-tarik, we ma edrake met-tarik, en-nedžmus-sakib."*
Ovaj ajet prevode kao: "Tako Mi neba i vijesnika večeri" ili "Tako mi neba i Danice, a Danica znadeš li šta je." Riječ tarik označava onog ko kuca, tuče, udara. Allah, dž.š., u trećem ajetu kaže da je taj koji udara zvijezda, i to zvijezda koja prodire, buši, prožiže, jer *sakib* označava upravo to. Prijevod, dakle, treba da glasi:

(1) Tako mi neba i onog koji udara.
(2) A šta znaš ti šta je taj koji udara,
(3) Zvijezda prodorna.

Danas je poznato da su sva navedena svojstva skoncentrisana u neutronskim zvijezdama, pulsarima.Te zvijezde kucaju (udaraju) u području radio talasa, prodiru X i gama zracima i svjetlošču. Planeta Danica (Venera) ne ispunjava ni jedan kriterij koji je dat u samim ajetima, prije svega nije zvijezda i ne udara (kuca).

Primjer 3. Ajet 55:5: *"Eš-šemsu wel-kameru bihusban"* (Sunce i Mjesec su po proračunu!). Ajet prevode kao "Sunce i Mjesec utvrđenim putanjama (stazama) plove." U ajetu, dakle, ne figuriše plovidba, staze, itd, itd.

PRVI PRIJEVODI KUR'ANA

Nemamo nikakvu informaciju da je za života Poslanika, a.s., načinjen direktan prijevod Kur'ana. Ipak u islamskoj tradiciji postoje određene reference na dijelove prijevoda Kur'ana. Izvještava se da je Selman Farisi, drug Božijeg Poslanika, preveo Fatihu na persijski, a da je

Džafer b. Ebi Talib preveo neke ajete vezane za poslanika Isaa, a.s., i Merjem na dvoru Negusa (kralja Abesinije) za vrijeme njegovog puta u tu zemlju.

Tako izgleda da je pitanje prevođenje Kur’ana bila stvar ozbiljnog razmatranja. Ma kakav slučaj bio, problem je postao istaknut kada su muslimani došli u blizak kontakt sa nearapima, posebno Persijancima nakon smrti Muhammeda a.s.

Ovdje nalazimo primjer Abu Hanife koji je dozvolio učenje persijskog prijevoda Kur’ana pri klanjanju. Sem ovoga, prema nekim izvještajima, oralni prijevod Kur’ana načinio je izvjesni Musa b. Sayyar al-Aswari.

Ovi i slični primjeri ukazuju na mogućnost da su dijelovi Kur’ana, ili komplet Kur’an, prevedeni u ovoj ranoj fazi. Najstariji postojeći prijevod Kur’ana na persijski načinjen je 345. hidžretske, odnosno, 956. god. Muhammad Hamidullah također spominje berberski prijevod koji je nastao približno 127. godine poslije hidžre.

Jedan prijevod na neki od indijskih jezika (vjerovatno sindhi, ali poznat kao “hindi”) načinjen je oko 270/883. godine od učenjaka iz Iraka na kojeg ukazuje Abdullah b. Umar, vladar Sindha.

Ipak nema mnogo informacija o tim prijevodima, i izgleda da neovisno i intenzivno istraživanje ove teme još nije temeljito provedeno.

Rani prijevodi, kao recimo prijevod na latinski kojeg je načinio Robert Kettonski (štampan 1543.), talijanski Andrea Arrivabenea (1547.) i francuska verzija od Andre du Ryer (prvo izdanje 1647.) čine osnovu za sukcesivna izdanja nastala u šesnaestom, sedamnaestom i osamnaestom stoljeću. U osamnaestom stoljeću su se pojavili prijevodi načinjeni direktno sa arapskog originala. Prvi je načinio Sale (na engleski, prvo izdanje 1734.), Savary (franscuski, 1751.) i Boysen (njemački, 1773.).

U devetnaestom stoljeću se pojavilo nekoliko prijevoda na druge evropske jezike. U devetnaestom i dvadesetom stoljeću orijentalisti poput Richarda Bella i A. J. Arberrija prihvatili su se prevođenja Kur’ana

kao dijela svog znanstvenog zanimanja, u isto vrijeme kada su i kršćanski misionari postali zainteresirani za prevođenje Kur'ana ne samo na evropske jezike, nego također na orijentalne jezike i dijalekte. U dvadesetom stoljeću process prevođenja Kur'ana je poprimio drugačiju dimenziju kada su sektaški pokreti unutar islama, ili otpadničke skupine izvan okrilja islama, poput kadijanija, upotrijebili prijevod da bi proklamirali svoju ideološku zasebnost.

Prevođenje je također bilo potaknuto u nacionalističke svrhe, kao što je bilo u slučaju Turske nakon kolapsa halifeta.

Da bi se suprotstavili orijentalističkim misionarskim prijevodima kao i onima načinjenim od sektaških pokreta, muslimani su osjetili potrebu da sačine vjeran prijevod Kur'ana na evropske jezike, engleski prije svega. Zato su oni načinili vlastite prijevode, od kojih su najpoznatiji prijevod Muhammada Marmaduka Pickthalla (London, 1930.) i Abdullaha Yusufa Alija (Lahore, 1934.-37.).

PRIJEVOD LIČI NA PREVODIOCA

Kur'an je izvorište upute i Božije znanje koje je vječno. To je uputa koja je trajna i koja postaje manifestna čitaocu u skladu sa njegovom spremnošću da je prihvati. Tako neke njegove tajne i mudrosti mogu biti očite kasnijim generacijama koje nisu bile uočljive njihovim prethodnicima. Ovo potvrđuje generalno značenje hadisa koji glasi: *"… obaviješteni bolje može razumjeti od prisutne publike."*

Ali njegov prijevod obezvrijeđuje ovaj autentični kvalitet, jer on ograničava čitaoca na značenje koje je upotrijebio prevodilac prema svom razumijevanju. Naprimjer, prevodilac može razumjeti ajet: "I poslali smo vjetrove oplođavajuće" kao metaforu u smislu da je kontakt između vjetra i oblaka koji dovodi do padanja kiše - sličan oplođenju žene od strane muškarca, što ima za posljedicu rođenje djeteta.

Ovo je razumijevanje nekih komentatora. Pa ako on prevede na ovakav način, pretpostavljajući da neće naći u ciljanom jeziku riječ ekvivalentnu arapskoj riječi '*lawaqih*' u doslovnom i metaforičkom

smislu, čitaoci će onda biti ograničeni na dato razumijevanje i neće biti u stanju razumjeti doslovnu referencu ovoga navoda, naime da je vjetar u stvarnosti *lawaqih'* jer nosi oplođavajući polen.

Čak i ako ovaj primjer ne dokazuje pravilo, jer se ajet može doslovno prevesti, postoje drugi primjeri, a dovoljno je citirati ovaj kao objašnjenje. Prijevod nas ograničava na konačno razumijevanje i tako nas lišava namjeravanog kontinuiteta (tj. stalnog pojavljivanja značenja).

Mnogo, dakle, zavisi od prevodioca. Kvalitet prijevoda direktno je ovisan o prevodiocu. Mentalno i duhovno stanje prevodioca, njegovo znanje i obrazovanje, odraziće se svakako na prijevod. Prijevod će, dakle, ličiti na svog autora. Jasno je da osoba koja raspolaže samo i isključivo znanjem jedne oblasti, ne treba ni pokušati prevoditi Kur'an. Stotine ajeta, koji imaju reference u različitim oblastima, u tom slučaju biće površno ili pogrešno prevedeno.

PRIJE PREVOĐENJA KUR'ANA

Prijevodi Kur'ana su verzije svete Knjige islama na jezicima koji nisu arapski. Za muslimane je Kur'an objava na arapskom, pa ga zato oni vazda recitiraju na originalnom jeziku za vrijeme obavljanja salata. Prijevodi Božijeg govora na druge jezike nužno su ljudska djela koja više ne sadržavaju jedinstven sveti karakter arapskog Originala. Prijevodi se smatraju samo pokušajima prenošenja značenja svetog teksta.

Zadatak prevođenja nije nimalo lahak. I mada se neki čiji je arapski jezik maternji neće složiti, oni objektivniji će potvrditi da su neki pasaži Kur'ana teški za razumjeti čak i na originalnom arapskom. Dio od ovoga je prirodna teškoća svakog prijevoda. Na arapskom, kao i u svakom drugom jeziku, jedna riječ može imati nekolicinu značenja. Tako je vazda prisutan element ljudske prosudbe upleten u razumijevanje i prevođenje teksta. Ovdje stvar usložnjava činjenica da se upotreba riječi značajno promijenila u klasičnom i savremenom arapskom. Kao rezultat, kur'anski ajeti koji izgledaju savršeno jasni Arapima adaptiranim na moderni vokabular, mogu ne predstavljati originalno značenje ajeta.

Originalno značenje kur'anskih ajeta također ovise o historijskim okolnostima Muhammedovog života i rane zajednice u kojima su nastali.

Istraživanje tog konteksta obično zahtijeva detaljno poznavanje hadisa i sire, koji su sami za sebe kompleksni i opširni tekstovi. Ovo uvodi dodatni element nesigurnosti koji se ne može eliminisati lingvističkim pravilima prijevoda.

Svi istaknuti prijevodi Kur'ana proizvod su jedne individue, tako nema prijevoda koji stvarno odražava kolektivno nastojanje. Jedan takav zajednički pokušaj nužan je da bi se došlo do autoritativnog prijevoda. Pošto se ovo još nije dogodilo, nema još prijevoda Kur'ana koji je općeprihvaćen, kao naprimjer nova revidirana standardna verzija Biblije.

Kao rezultat, individualci muslimani teže k tome da imaju vlastite favorite. Naravno, oni koji čitaju više od jednog prijevoda, razvijaju ljubav prema različitim aspektima svakog. Npr. poznavalac klasike, Annemarie Schimmel, autor tuceta knjiga o islamu i bivši profesor islama na Harvard univerzitetu, favorizirala je prijevod Arthura Johna Arberrija zbog ljepote izraza, a prijevod Marmaduka Pickthalla zbog doslovnog prevođenja arapskih fraza.

KAKO PREVODITI KUR'AN

Al-Ghazali napominje u svojoj knjizi *Il'jam al-'Awamm 'an 'Ilm al-Kalam* da nije dopustivo prevoditi božanske atribute Allaha. Izvodeći dokaze za to on napominje da u perzijskom jeziku ne postoje precizni ekvivalenti za neke arapske riječi, kao što se ne mogu naći ni u turskom i drugim jezicima, pa kako da se onda prevodilac nosi sa takvim riječima? Ako ih pojasni prema svom razumijevanju, on može voditi čitaoca svog prijevoda ka vjerovanjima koja nisu namjeravana u Kur'anu.

On također napominje da neke arapske riječi imaju ekvivalent u perzijskom jeziku "ali kod Perzijanaca nije praksa da ih koriste metaforički kao Arapi." Pa tako, ako prevodilac koristi perzijsku riječ, ono što će se pojaviti je doslovno značenja arapske riječi, dok ono što je Allah namjeravao može biti metaforičko značenje. Ovo je primjenljivo na

druge jezike isto kao i na perzijski. Ova stvar je varljiva, posebno kada se spominje Allah Svemogući, Njegovi atributi i djelovanje.

Još u ovom kontekstu napominje da neke riječi mogu biti homonimi u arapskom jeziku, ali ne u drugim jezicima. U ovom slučaju prevodilac može izabrati da ovo prevede sa nečim drugačijim od onoga što je Allah namjeravao u ta dva značenja, a iskrivljenje je ovdje nesporno, kao što smo ranije pojasnili.

Mogućnost da se prevede sa / na arapski zahtijeva dobro poznavanje arapskog jezika, a takođe i različite kulture svijeta arapskog govornog područja, kao i razumjevanje ciljane audijencije, cilj izvornog teksta i tehničke aspekte pisanog arapskog.

Uvriježeno je pravilo među učenjacima da ako postoji *dalil qat'i* (jasan dokaz) protiv doslovnog razumijevanja jednog od ajeta Kur'ana, onda on mora biti interpretiran tako da nije u kontradikciji sa ovim dokazom. Svakom razumnom čovjeku je poznato da postoji razlika između *ta'wila* (interpretacije) arapskih riječi Kur'ana i nearapskih riječi njegovog prijevoda, posebno kada su u pitanju *mutašabihat* (nejasni ajeti) i homonimi. Posebni efekti koje sastav i stil Kur'ana imaju na dušu slušatelja ne mogu se prenijeti prijevodom. Nestanak ovih efekata vodi gubitku velike blagodati.

Koliko puta je to privuklo ljude islamu do mjere da je jedan evropski filozof rekao da je Muhammed, a.s., imao običaj recitirati Kur'an na tako impresivan način da privuče slušatelja da u njega povjeruje, a efekat ovoga bio je intenzivniji od efekta onoga što nam je preneseno o čudima drugih poslanika. Ako se Kur'an prevede na turski, perzijski, kineski, itd., logično će se pojaviti razlike među tim prijevodima na način kao što postoje među knjigama kršćana, tj. starih i novih zavjeta.

Kur'an je najveće čudo koje dokazuje poslanstvo Muhammeda, a.s., i vječno je čudo među čudima poslanika. Realitet ovog vječnog čuda, imunog na promjene, iskrivljavanje i *tas̱hif* (premještanje diakritičkih znakova) očit je samo u tekstu uzetom od onoga ko ga je primio od Allaha, ali ovo nije slučaj sa prijevodom.

KUR'AN NIJE OBIČNA KNJIGA

Nema mnogo ljudi koji čine grijeh izvrtanja teksta Kur'ana. Oni to čine ili da bi zaštitili interese svojih sekti ili da bi zadobili političku korist. Problem sa većinom ljudi je što oni ne razumiju tekst Kur'ana ispravno. Mada možemo pobrojati uzroke ovakvih problema, jedan od glavnih je nedostatak znanja. Ljudsko znanje je još nedovoljno da bi razumjelo sva značenja Kur'ana. To je knjiga velikih dimenzija autorizirana od Boga čije znanje obuhvata čitav univerzum.

Pri proučavanju Kur'ana trebamo biti vrlo svjesni i oprezni u tumačenju njegovih značenja. Moramo se prisjetiti da nemamo posla sa običnom knjigom. Imamo posla sa knjigom koja je uputa ljudskim bićima za sva vremena. Imamo posla sa Božijom knjigom čije je znanje tako ogromno da ako bismo ga počeli bilježiti, ne bismo ga ispisali kada bismo kao tintu koristili mora, a drveće kao pisaljke. Možemo li, dakle, naći knjigu ravnu takvoj?

Prije nego što čitalac počne proučavati Kur'an, on / ona mora znati da je za razliku od svih drugih spisa, ovo jedinstvena knjiga vrhovnog Autora, vječna poruka univerzalnog značaja. Njeni sadržaji nisu ograničeni na posebnu temu ili stil, oni sadrže temelje za kompletan sistem života, pokrivajući čitav spektar pitanja koja variraju od specifičnih šarta vjere i odredbi, do općih moralnih učenja, prava i obaveza, zločina i kazne, osobnog i društvenog zakona, i raznih drugih stvari.

Imajući u vidu dubinu i istančanost kur'anskog teksta, vjeran prijevod na druge jezike je teško moguć. Različiti prijevodi koji danas postoje, ma kako tačni bili, ne mogu se označiti Kur'anom, jer nema nade da će ikada imitirati dikciju ili stil knjige Božije.

Ali, prijevod je jedan od načina da se izveze poruka Kur'ana da bi se dopustilo onima koji ne znaju arapski jezik, da dijele ovaj dragocjeni poklon.

MUTEŠABIHAAT AJETI I NJIHOVO PREVOĐENJE

Prvo razlučimo dva potpuno različita detalja vezana za tekst Kur'ana:

(i) - šta to tekst Kur'ana STVARNO kaže,
(ii) - šta to mi ŽELIMO da tekst kaže.

Oni koji žele priskrbiti kakav argument za sebe u raspravama, skloni su drugom slučaju. Oni ciljano navode tekst ka svom tumačenju i svom izboru. U slučaju onih koji hoće ISTINU, oni moguće često ne razumiju tekst ispravno, ali ih ne možemo teretiti za iskrivljavanje. U tom slučaju možemo korigovati gornje navode u smislu:

(i) šta tekst Kur'ana STVARNO kaže,
(ii) šta mi iz teksta RAZUMIJEMO, i,
(iii) ono što mi razumijemo može NE biti tačno.

Korelacija između ovih navoda može se bolje razumjeti na bazi slijedećeg primjera:
"... i onom šta je spušteno dvojici meleka u Babilu, Harutu i Marutu." (2:102)

Abul Kalam Azaad, dobro poznati učenjak, preveo je ajet ovako: "I ovo također nije istina da je nešto od ovoga spušteno dvojici meleka, Harutu i Marutu u Babilonu." Drugi čuveni učenjak Abdul Qadir ajet je preveo ovako: "I tražili su to znanje koje je spušteno dvojici meleka, Harutu i Marutu u Babilonu."

Ova dva prijevoda su negacija jedan drugom. Da bi se presudilo koji od njih je ispravan, treba nam više znanja prije nego što okrivimo prevodioce za izvrtanje i iskrivljavanje.
Ova sumnja je raščišćena u gornjim paragrafima.

Ima i onih ljudi koji iskreću Kur'an da bi poslužio njihovom cilju. Takve možemo nazvati NESRETNICIMA! Ipak, većina ljudi čita Kur'an da bi došla do istinske upute. Trebamo pokušati razumjeti stanovišta drugih s ljubavlju i odanošću i respektovati drugačija mišljenja.

Niko nije savršen sem Boga. Interpretacija koja danas izgleda prava, može se sutra pokazati pogrešnom.

Vratimo se temi. *Mutešabihat* u Kur'anu su oni ajeti čija će značenja biti jasnija sa napretkom ljudskog znanja.

Pri svemu ovome može se postaviti pitanje: "Gdje Kur'an kaže da će značenje nejasnih ajeta postati jasnije?"

Odgovor je da arapska riječ *"tawil"* koja je upotrijebljena u ajetu 3:7 vezano za *"mutešabihat"* importira ovakvo značenje. Generalno *"tawil"* se razumije kao: objasniti, interpretirati. Ovo je korektan, ali ne savršen prijevod. Kur'an koristi *"tawil"* za eventualnosti, konsekvence, zaključke, ishode i rezultate. Kur'an kao knjiga upute upozorava ljude na posljedice njihovih dobrih i loših djela i nastoji da to inteligentno razumiju.

Ali, većina ljudi nisu znalci ili ne koriste svoj intelekt. Oni žele vidjeti da se stvari događaju upravo pred njima. Za njih, kako poslovica kaže, vidjeti, znači vjerovati. Ali prema zakonu kauzalnosti, svakom aktu je potrebno vrijeme da proizvede svoj efekat. Tako, ukoliko znanje naroda ne raste dovoljno da on može stvari shvatiti inteligentno, on mora čekati na ishod ili posljedice.

Ovo se zove vjerovanje *"tawilom."* Postoje mnogi ajeti koji podupiru ovakvo značenja *"tawila."*

Ljudi odbijaju istinu ili zbog nezrelog uma ili zbog nedovoljno informacija. Na ovaj način oni su nesposobni da pojme stvari inteligentno. Drugi način da se shvati istina je da se vide rezultati onoga što je bilo rečeno.

Kur'an je kompletan životni kod, dok život ima mnoge dimenzije i raznolikosti. Njegove dimenzije se protežu od Zemlje do nebesa, a njegova raznolikost pokriva sve ljudske kulture i društva do konačnog dana. Štaviše, život nije statičan i nepokretan. On evolvira i raste u svim aspektima, a njegove potrebe se kontinualno mijenjaju. Izvan ljudske je imaginacije da napravi kod koji bi mogao pokriti sve aspekte života. Samo Bog je to mogao učiniti. Njegova je velika milost što nam je dao veliku knjigu Kur'an. U njemu su enkodirani svi zakoni, principi i vrijednosti koje su esencijalne za gradnju lijepe građevine života.

Da bi pokrio sve aspekte života i da bi zadovoljio njegove stalno rastuće potrebe, Kur'an je usvojio jedinstven literarni stil. On je

enkodirao svoje zakone i vrline sa obiljem analogija, metafora i sličnosti. Učenje je klasificirao u dvije kategorije ajeta, tzv. *"muhkemat"* i *"mutešabihat."* Međutim, on ih ne identificira. Stoga to zavisi od znanja ljudi i faze njihovog društvenog razvoja kada će razlikovati *"muhkemat"* od *"mutešabihat"* ajeta. Otud ajet koji je *"muhkem"* za jednu osobu ili društvo, može biti *"mutešabih"* za druge i obrnuto.

Isaova, a.s., smrt je velika misterija i naći ćemo mnoge sumnje i nagađanja kod mnogih kršćanskih i islamskih učenjaka. Ova konfuzija je nastala zbog manjka informacija posebno o životu Isaa, i nedostatku znanja o životu općenito. Zato nam treba više znanja da bismo riješli ovu misteriju ili da jednostavno vjerujemo u ono što Kur'an kaže.
"Šubihe" u odgovarajućem ajetu ima značenje da se jedan događaj zbio, ali zbog nedostatka informacija mi ne znamo tačno kako se to dogodilo. Taj ajet pokazuje da ljudi mogu pripadati različitim kulturama i društvima, a da dijele isti mentalitet. Da bismo ispravno razumjeli njihovo ponašanje, treba nam više znanja o njihovoj kulturi i društvu.

Pogledajmo sada šta Kur'an kaže po ovom pitanju u gramatički tačnom prijevodu koji je slobodan od bilo kakve agende (islamske ili neke druge):

(41:10) I načinio je u njoj planine stabilne - iznad nje, i blagoslovio je i odmjerio na njoj njene proizvode prehrane u četiri dana jednaka - (informacija) za one koji pitaju.

(46:35) Zato se strpi, kao što se strpio odlučni između poslanika, i ne požuruj im. Kao da su oni - na Dan kad vide ono čime im se prijetilo - zadržani samo čas dana. Informacija (je to)…

Da je nafta bila otkrivena kad su ljudi putovali na devama i magarcima, ona ne bi imala svoju upotrebljivost. Ali, priroda se otkriva u pravo vrijeme. Pa tako ako ne razumijemo značenje nekih ajeta, pokušajmo doći do više znanja, a ako znanje nije dostupno u tom trenutku, onda nema brige. Takvi ajeti u ovom vremenu možda za nas nisu relevanti, i možda pripadaju nekom drugom vremenu.

KOMENTAR KUR'ANA

Interes za tumačenje kur'anskih ajeta nije nov. Ljudi su postavljali poslaniku Muhammedu svakojaka pitanja o značenju ajeta o ljudskoj reprodukciji. Poslanikovi odgovori sačinjavaju osnovu hadiske literature. Dugo odlaganje tačnih interpretacija tih ajeta uglavnom je rezultat netačnih prijevoda i komentara i nedostatka svijesti o nedovoljnom naučnom znanju.

Čist, korektan, tačan prijevod Kur'ana je potreban, ali je ponekad čitaocima teško razumjeti sva skrivena i očita značenja, pa je dužnost svakog muslimana, muška i ženska, da čita, razumije i razmišlja o Kur'anu. Svi postojeći engleski prijevodi Kur'ana su idiomatski. Takvi prijevodi nisu načinjeni da bi čitalac naučio značenje svake arapske riječi. Zato čitaoci i učači jednostavno idu dalje bez znanja arapskog vokabulara upotrijebljenog u ajetima.

Ali, kada čovjek zna značenje svake arapske riječi nekog ajeta, onda bilo da on sam uči Kur'an, ili sluša nečije učenje, on uživa u njegovom razumijevanju. Stvarno divljenje Kur'anu dolazi sa njegovim razumijevanjem. Sam Kur'an naglašava ovu stvar: "I doista smo olakšali Kur'an za pouku, pa ima li iko ko se poučava?" (54:40)

Allah nas također ohrabruje da razmišljamo o značenjima Kur'ana. Mi primamo blagoslove za njegovo učenje, ali samo učenje melodičnim tonom nije cilj kur'anskog učenja. Cilj čitanja Kur'ana trebao bi biti razmišljanje i razumijevanje obraćanja Allaha čovječanstvu. Allah kaže: "A zar neće razmišljati o Kur'anu, ili su na srcima brave njihove?" (47:24)

Ako se neko približi Kur'anu sa namjerom da razmišlja o njegovim značenjima, onda on dolazi do svrhe kur'anske objave koja je uputa za čovječanstvo, kao što Allah kaže:

"Mjesec ramazan je taj u kojem je spušten Kur'an, Uputa ljudima i jasni dokazi Upute i Furkan." (2:185)

Kada se znanje o značenju pojedinih ajeta Kur'ana traži u starim srednjovjekovnim komentarima (tefsirima) ili uz pomoć hadisa, tu valja

biti jako oprezan! Neki od njih imaju potrebu za dopunama i revizijama zbog mogućeg prisustva slabih hadisa, israilijata, bespotrebnih rasprava ili priča bez ikakve osnove!

U drugom skraćenom izdanju Ibn Kesirovog tefsira kod nas, štampanog 2002. godine, stoji da su u tom izdanju "izostavljeni israilijati, mnoga slaba hadiska predanja, neautentična mišljenja i mnoge rasprave za kojima nema potrebe." Iz ovoga se nazire da ti tefsiri (a Ibn Kesirov je jedan od najpoznatijih) imaju podosta klimavih tumačenja! Nužno je ovdje spomenuti da su kršćanske fantazmagorije ostale neočišćene, a one značajno kontaminiraju bistri kur'anski izvor!

SMJER PRIJEVODA

Pitanje: Kur'an treba štampati zdesna nalijevo. Mnogi prevodioci ga štampaju slijeva nadesno. Norma je prekinuta. Zašto?

Odgovor: Većina prevodilaca koji su nearapi, odabrali su opciju slijeva nadesno, što je stil pisanja jezika sa latiničnim pismom. Yusuf Ali je u svom originalnom radu odabrao opciju slijeva nadesno. Kada je njegov prijevod štampan u Saudijskoj Arabiji, konvertovan je u obrnut smjer.

Izgleda da je ovo urađeno da bi se ugodilo ljudima koji govore arapski naviklim da čitaju zdesna nalijevo i koji neće naići na poteškoću da čitaju engleski po istom uzorku. Prevodioci na zapadu logično idu smjerom slijeva nadesno da bi ugodili svojim čitaocima, a arapski se prilaže s ciljem poređenja.

Mnogi savremeni prevodioci kao npr. Muhammad Asad, Nooruddin, M.H. Shakir, Muhammad Ali, Farooq Malik, išli su slijeva nadesno, da bi bili u saglasju sa engleskim stilom čitanja.

IMENA U PRIJEVODU

Pitanje: U nekim prijevodima na zapadu često se koriste imena kao Musa, 'Isa, Nuh, itd. Zar ne bi bilo bolje da se koriste Mojsije, Isus, Noje, itd., pošto su ova imena lahko razumljiva kršćanskom svijetu?

Odgovor: Naravno, oko korištenja vlastitih imana vodile su se dugotrajne diskusije. Zapadnjaci često izvrću lična imena i mi ih u mnogim prilikama popravljamo. Mahomet naravno treba popraviti u Muhammed, Bombay u Mumbai, Dacca u Dhaka, Peking u Beijing, itd. Znamo da su biblijska imena Mojsije, Isus, Aron, David, Marija, lahko razumljiva kršćanima. Međutim, izbjegavanjem korištenja biblijskih imena pokušavamo očuvati imena onakva kako ih je Allah upotrijebio. Sem toga i da bi se razlikovali biblijski likovi i njihove "loše" aktivnosti od istih likova iz kur'anske perspektive. Npr. Isus može biti Božiji sin po biblijskoj teoriji, ali Isa ne. Slično, mnogi zapadnjaci spelovaće Koran, ali mi koristimo Kur'an, što daleko bliže reflektira arapski izgovor.

NEPREVEDENE RIJEČI

U prijevodima se često zatiču riječi koje nisu prevedene, što čitaocu prijevoda otežava razumijevanje. Npr. riječi Hamd, Rabb, Rahman, Rahim, Malik, šejtan, melek, salat, dowa, itd. Primjer riječi salat, 2:3. Moguće varijante za prijevod ove riječi na bosanski su namaz, molitva ili klanjanje. Koji je onda razlog da se *"salat"* ostavi u izvornom obliku? *Salat,* post za vrijeme mjeseca ramazana, *dowa, hadždž* i dobra djela su vrste obožavanja Allaha. U ajetu 2:3 Allah je naveo poseban tip obožavanja, tj. *salat.* Ova riječ *salat,* koja otjelovljuje i duhovne i fizičke aspekte obožavanja, nema bliskog značenjskog ekvivalenta u bosanskom, niti u engleskom jeziku. Jedva da nas bilo koji drugi tip obožavanja uči da budemo tako tačni (slijedeći imama) ili nas uči jednakosti između siromašnih i bogatih. Riječ *"namaz"* je npr. persijska, a riječ "molitva" može samo u jednom segmentu pokriti značenje riječi *salat*. Zato trebamo biti pravedni prema ovoj riječi. Kao i slične riječi ona treba ostati u originalu, a njeno značenje dati u fusnoti ili u komentaru.

ZANIMLJIVE ČINJENICE O ARAPSKOM JEZIKU

Arapski je šesti najkorišteniji jezik na svijetu; prije njega su: kineski, engleski, hindi, španski i ruski. To je semitski jezik koji

porijeklo dijeli sa hebrejskim i amharijskim. Svakodnevno se koristi od Maroka do jugozapadnog Irana. Arapski je također jezik vjerskih obreda muslimana u Turskoj, Iranu, Afghanistanu, Pakistanu, Indoneziji, dijelovima podsaharske Afrike, Kazahstana, Kirgizstana, Tadžikistana, Turkmenistana i Uzbekistana.

Mada se arapski jezik može posmatrati kao ujedinilac raznolikih društava Sjevarne Afrike i Bliskog istoka, različiti dijalekti čine često nemogućim da neko iz Egipta npr. razumije nekoga iz Maroka. Razlike su obimne kada se poredi svakodnevni jezik urbanih, ruralnih i nomadskih naroda. Ipak, arapski koji se koristi u štampi i masmedijima je standardiziran i omogućuje komunikaciju kroz regiju. Arapski je rijedak zbog svoje diglosije, jezik koji egzistira skoro kao dva jezika. Kolokvijalni arapski se uči kod kuće i prvi je jezik većine ljudi. Ovaj oblik varira od mjesta do mjesta u arapskom svijetu. U javnom i obrazovnom životu, uči se i koristi moderni arapski. Ovaj oblik jezika je baziran na Kur'anu ili klasičnom arapskom. Provincije u Arabiji imaju razne dijalekte arapskog. Pošto je Muhammed, a.s., pripadao plemenu Kurejš, Kur'an je napisan na kurejšijskom arapskom.

Zato je kur'anski arapski (koji je originalno kurejšijski arapski) postao jezikom štampe, TV, radija, službenih spisa, pouke, itd. Kurejšije su bile urbano pleme u Mekki. To je bilo jedno od najvećih i najbogatijih plemena u Arabiji. Ovaj oblik arapskog koristi se u većini javnih rasprava i u pisanim komunikacijama, dok se kolokvijalni arapski koristi oralno u manje formalnim situacijama.

U toku mnogih stoljeća u srednjem vijeku arapski je bio jezik nauke i kulture i napredne misli cijelog civiliziranog svijeta. Između devetog i dvanaestog stoljeća napisano više djela nego i na jednom drugom jeziku iz područja filozofije, medicine, istorije, religije, astronomije i geografije. Jezici Zapadne Evrope još uvijek nose pečat njegova uticaja u brojnim pozajmicama iz njega. Njegovo pismo, odmah iza latinskog, najviše se koristi u svijetu. Njime se služi persijski, afganistanski, urdu, kao i velik broj turskih, berberskih i malajskih jezika.

HISTORIJA ARAPSKOG JEZIKA

Arapski je član semitske podgrupe afro-azijskih jezika. To je bio jezik naroda koji se kretao iz Arabije u Irak i zemlje Levanta oko 3000 godina p.n.e. Također, u onome što je sada Južni Irak, u kraljevstvu al-Manathira, koje je bilo predislamska beduinska dinastija, cvjetala je rana arapska poezija.

U šestom stoljeću arapski se naširoko govori u Ghasanidskom kraljevstvu lociranom na području današnje Sirije. Ovo kraljevstvo je bilo istaknuti saveznik Bizanta.

Sa strateških lokacija dijelova moderne Sirije, Jordana i Palestine, ono je štitilo puteve trgovine začina iz južne Arabije i djelovalo je kao brana protiv pustinjskih beduina.

Također, prije pojave islama, arapski se stoljećima koristio uzduž afričke obale nasuprot Jemena.

Zahvaljujući ekspanziji islama nakon Muhammedove, a.s., smrti 632. godine, arapski je postao dominantni jezik Bliskog Istoka, Sjeverne Afrike i dijelova Azije.

Danas je to jezik u svakodnevnoj upotrebi 250 miliona ljudi i jezik je oko milijardu i po ljudi koji ga koriste u džamijama diljem svijeta.

PISANI ARAPSKI JEZIK

Arapski alfabet se sastoji od 28 konsonanata i može se pisati bez vokala. Arapski alfabet je također usvojen kod nesemitskih jezika kao što su moderni persijski ili farsi, urdu, malajski, i neki zapadnoafrički jezici. Arapski, kao i hebrejski, piše se zdesna nalijevo. U stvarnosti to je bidirekcijski jezik, pošto se brojevi pišu slijeva na desno. Interesantna je činjenica da arapski brojevi u arapskom jeziku nisu pisani arapskim, odnosno arapski koristi hindi brojeve.

JEZIK KUR'ANA

Kur'an je doslovna riječ Allaha, božanski objavljena poslaniku Muhammedu, a.s., preko meleka Džibrila. Prije bilo kakvog pokušaja da se etimološki opiše značenje riječi Kur'an, prvo ukratko valja pojasniti etimološku bazu arapskog jezika. Arapski jezik je jedan od najbogatijih jezika na svijetu, riječi sadrže mnoga značenja i mnoge skrivene dubine, što nema uporedbu u našem jeziku. Da bismo ocijenili pravo značenje i razumijevanje određene riječi, treba postaviti tri pitanja posmatrajući:

1. etimološku bazu svake riječi,
2. njenu gramatičku kategoriju,
3. kontekstualnu lokaciju.

Etimološki aspekt riječi

Većina arapskih riječi ima korjensku riječ koja se sastoji od tri do četiri slova. Ove korjenske riječi formiraju mnoge imenice, glagole i pridjeve.

Jedna korjenska riječ može biti odgovorna za čitavu grupu riječi. Svaka arapska riječ koja se sastoji od tri ista slova imaće istu korjensku riječ kao svoj početak. Svaka korjenska riječ ima sopstveno individualno značenje, a osnovno značenje prelazi u svaku imenicu ili glagol koji se kreira. Jednom kad se vokali umetnu u korjenske riječi, one daju preciznije i određenije značenje.

Gramatička kategorija

Svaka imenica, glagol ili pridjev, takođe pripada specifičnoj gramatičkoj ili kompozitnoj kategoriji koja ima svoja posebna značenja i osobine. Takve riječi nose te karakteristike i značenja kao dodatak samom korjenu riječi. Kada se originalno značenje korjena riječi kombinira sa preovlađujućim i kompozitnim karakteristikama te riječi, onda se ovo proučava u svjetlu konteksta originalne stvari u diskusiji.

Kontekstualna lokacija

Kada se gornje dvije faze dogode, tad se riječ u pitanju studira u svjetlu konteksta, upotrebe, sadržaja, subjekta i položaja. Ovo će konačno voditi ka tačnom i preciznom značenju riječi i dati sliku onoga šta pisac pokušava da prenese. Valja se prisjetiti, u kontekstu Kur'ana, da je ovo knjiga od Boga objavljena. Kao takva, svaka riječ se treba tretirati kao specijalno odabrana za čovjeka, da bi se čitala, a onda razumjela na arapskom jeziku koji ima ogromnu širinu vokabulara.

Tako se detaljno znanje arapske gramatike i lingvistike kao i samog jezika treba imati i razumjeti prije bilo kakvih koraka da se pokuša načiniti razumljiv "tefsir" ili objašnjenje kur'anskih ajeta.

Kur'an plemeniti je knjiga Allahova, Mudrog i Hvale vrijednog, koji je obećao njenu zaštitu od svake povrede njene čistoće. Obaveza je svakog čovjeka koji traži dignitet ovoga svijeta i zadovoljštinu ahireta da svoj život uskladi s njom, da implementira njene odredbe i da obožava Onog koji ju je objavio.

Ovo može biti lahak zadatak za one koji imaju Allahovu blagodat i uputu, posebno za one koji razumiju arapski, jezik Božije objave. Ali, za one koji ne poznaju arapski jezik, njihova ignorancija je barijera između njih i ovoga izvora upute i prosvjetljenja.

Prevođenje Allahove poruke je tako zadatak koji se ne treba uzeti olahkim ili se obaviti površno. "Čitaj, a Gospodar tvoj je Najplemenitiji, Koji poučava perom ..."

TEŠKOĆE U PREVOĐENJU

Kao što smo već rekli, arapski je bogat jezik, a riječi imaju više nijansi značenja. Tako u mnogim jezicima često treba više riječi da bi se došlo do značenja, što odvlači od lijepe jednostavnosti kur'anske poruke. Arapski idiomi i težina riječi, teški su za razumjeti i prevesti. Dok je moderni arapski živi jezik, klasični arapski zahtijeva više proučavanja da bi se potpuno ocijenila i razumjela dubina značenja.

Posebna briga je bliskost prevodioca sa ciljanim jezikom. Neki prijevodi su načinjeni od osoba koje poznaju arapski jezik, ali nisu u stanju da prenesu namjeravano značenje, jer nisu bliski sa nijansama drugog jezika.

Na kraju, dilema je naći prijevod koji je lingvistički i duhovno maksimalno tačan, a da je još tečan i čitljiv.

Čitao sam neke posebne prijevode; u mnogo slučajeva iz ovih prijevoda nisam mogao formirati razumljivu ideju o čemu prijevod nekog ajeta govori. Tražio sam od nekih visoko obrazovanih ljudi da pročitaju određene pasaže. Oni su se takođe suočili sa istim problemom kao i ja.

POGREŠNO PREVOĐENJE

Pod ovim se podrazumijeva da originalni smisao riječi ili ajeta nije odgovarajuće izražen. Ovo može nastati iz slijedeći razloga:

- nepoznavanje tačnog značenja arapske riječi,
- poznavanje samo jedne nijanse značenja,
- zabuna među različitim arapskim riječima,
- ograničeno znanje arapskog dopunjeno imaginacijom,
- zabuna između arapskog, hebrejskog ili sirijaka,
- neke smetnje od jevrejsko - kršćanske tradicije.

(1) Jedan od razloga nejasnoća takvih prijevoda je paragrafiranje. U arapskom tekstu Kur'ana u mnogo slučajeva nekolicina ajeta može se baviti istim ili blisko vezanim stvarima. Međutim, one su razmještene po cijeloj knjizi, pa je prilično teško formirati razumljivu predodžbu o čemu govori neki ajet.

(2) Nije dobro prevesti Kur'an samo pomoću rječnika.

(3) Da bi se formirala razumljiva ideja o kojoj govori neki kur'anski ajet, treba se biti svjesno upotrebe termina i jezika samog Kur'ana, kontekst takvih pasaža, poput historijske i teološke okolnosti, itd.

Moguće je bilo, umjesto trošenja vremena na stalno nove prijevode, štampati objašnjavajuće bilješke za svaki postojeći prijevod, s dozvolom njegovog prevodioca. Međutim, s postojećim prijevodima je problem očitih grešaka, nejasnoća ideja, netačnosti, arhaizama, itd.

(4) Zbog različitosti kultura i stajališta, idiomi i metafore su drugačije, pa tako i vezanost ideja. Bukvalan prijevod teško prenosi takve veze. Slijedeći primjer može ovo predočiti: Za ljude koji žive u pustinji voda i bujni vrtovi imaju drugačije značenje od značenja za ljude koji žive u hladnim i vlažnim zemljama. Prostranost praznih pustinja i nebesa proizvode različite efekte od efekata silnih šuma, gradova i oblačnog neba.

(5) Takođe je potrebno razumjeti da se zbog progresa nauke i tehnologije i promjena u životnom stilu koji to kreira, jezik također mijenja. On je sada bukvalniji i riječi teže da se odnose na objekte. Ali, u prošlosti, jezik je imao veću društvenu vrijednost, bio je fleksibilniji i sa više simbolike i odnosio se na iskustva, a ne na objekte. Riječi se zato ne moraju odnositi na određeni objekat. U ovome je više realističnosti, savremeni jezik teži da zavara ljude u mišljenju da su oni objektivni.

(6) Kur'an sadrži instrukcije koje su dovoljno jasne svima da bi ih razumjeli. Ali on također sadrži simbolizam, sličnosti i alegorije, a ovo mogu razumjeti samo sofisticiraniji umovi.

KOJI PRIJEVOD JE NAJBOLJI?

Mnogi prvi prijevodi Kur'ana načinjeni su od strane kršćanskih misionara. To nije iznenađenje; oni nisu poznati po tačnosti niti vjernosti namjeravanoj poruci. Ovdje nam je cilj istražiti adekvatnost prijevoda, odgovoriti na osnovno pitanje "Šta je dobar prijevod?" Andre Lefevere veli da se na ovo pitanje "može odgovoriti ako se napravi poređenje sa što je moguće više prijevoda: deskriptivni pristup je naravno dobra početna tačka, ali on treba biti dopunjen kritičkom evaluacijom." Isti metod treba usvojiti u pretpostavljenom studiju. Neka specifična pitanja na koja se treba osvrnuti su:

1. Da li je prijevod sačinjen na čvrstim principima i procedurama prevođenja,
2. Da li je prijevod manipulativan, sa predrasudama ili pristrasan,
3. Da li prijevod odražava gramatička, referencijalna i konotativna značenja izvornog teksta,
4. Da li je prijevod takav da efektivno obavlja funkciju informativnosti, ekspresivnosti i imperativnosti izvornog teksta,
5. Da li su dodaci, izostavljanja i izmjene - ukoliko postoje - obligatorni ili opcijski, opravdani ili neopravdani,
6. Da li postoje ikakve greške, a ako postoje koje naravi su,
7. Da li prijevod brine o stilistici na nivou dikcije, sintakse, rasprave i retorike?

Da sumiramo, studij treba planirati:

- da analizira i ispita principe, metode i procedure prevođenja Kur'ana,
- da identificira, opiše i objasni probleme prevođenja Kur'ana na bosanski,
- da identificira, opiše i obrazloži razlike u prijevodima,
- da identificira, opiše i obrazloži greške u prijevodima,
- da ispita ulogu prevodioca.

PONUDA PRIJEVODA U SVIJETU

Višestruki prijevodi Kur'ana na engleski pune police knjižara. Amazon.com prodaje više od deset različitih. Zbog rastućih muslimanskih zajednica u zemljama engleskog govornog područja, kao i zbog većeg akademskog interesovanja za islam, dešava se pravi procvat prijevoda na engleski jezik.

Kur'an je direktna Božija riječ koja je objavljena na arapskom jeziku poslaniku Muhammedu. Pošto Kur'an naglašava svoju arapsku prirodu, muslimanski učenjaci vjeruju da je svaki prijevod prosta aproksimacija interpretacije, s jedinim ciljem da bude alat za proučavanje i razumijevanje originalnog arapskog teksta. S obzirom na to da jedva

20% muslimana govori arapski, ovo znači da većina muslimana proučava tekst jedino kroz prijevod.

Pa koliko su onda tačni prijevodi na engleski? Različiti su. Neki su jednostavno loši prijevodi. Neki preuzimaju sektaške predrasude, a oni koji se štampaju u Saudijskoj Arabiji često imaju političke komentare. Pošto prevodioci žele prenijeti ne samo tekst, već i značenje, mnogi se oslanjaju na interpretaciju (tefsir) srednjovjekovnih učenjaka, da bi bili u saglasju sa "ortodoksnim" čitanjem.

SENZITIVNI PRIJEVOD

"Koncept senzitivnog prijevoda podrazumijeva komunikativni događaj u toku kojeg se značenja kreiraju i podešavaju u međusobnoj kooperaciji među učesnicima, kao što su pisac i čitalac." (Beaugrande et al.1993; Beaugrande 1997.).

Ovdje je prioritet prevodioca da dobro razvijeni bilingvinalni i bikulturni senzitivitet investira u odvagivanje kompleksnih i konkurentnih faktora procesa prevođenja, kao što su multipleksne relacije između značenja riječi i značenja teksta u svjetlu kulturnih razlika. Ciljni tekst se prosuđuje po postignutom balansu između ovih faktora, ali također i po njegovim sopstvenim kriterijima.

Jasno, tipovi teksta će se razlikovati u stepenima senzitivnosti koje oni zahtijevaju od prevodilaca, a prevodioci će se razlikovati po stepenima senzitiviteta koje unose u svoj rad. Senzitivitet još uvijek nije jasno raspoznat domen, bilo to u poduci prevodilaca od strane instituta i univerziteta ili u izboru prevodilaca od strane urednika i izdavača. Nesretan rezultat je općenita tolerancija ili prihvatanje nesenzitivnih tekstova.

SENZITIVITET NULTOG STEPENA

"Nulti stepen senzitiviteta" je ekstreman doslovan prijevod, gdje je svaka riječ ili dio riječi preveden u totalnoj

izolaciji od ostatka. Svega nekoliko prevodilaca je pošlo tim radikalnim pravcem. Cilj prijevoda jeste uspostaviti relaciju ekvivalencije između izvornog i ciljnog teksta (tj. oba teksta prenose istu poruku), uzimajući u obzir razna ograničenja koja se nameću prevodiocu. (Ova ograničenja uključuju kontekst, gramatička pravila izvornog jezika, njegove idiome, itd.)

PREVOĐENJE vs. INTERPRETIRANJE

Postoji razlika između prijevoda, koji se sastoji od transfera ideja izraženih napismeno s jednog jezika na drugi, i interpretiranja, koje se sastoji od transfera ideja izraženih oralno, ili korištenjem gestikulacija (kao što je slučaj jezika simbola), s jednog jezika na drugi.

Mada se interpretiranje može smatrati podkategorijom prijevoda sa stanovišta analize uključenih procesa (prevodilačke studije), u praksi su talenti potrebni za ove dvije aktivnosti sasvim različiti.

PROCES PREVOĐENJA

Proces prevođenja, bilo to prijevod *per se* ili za interpretiranje, može se jednostavno definisati kao:

1. dekodiranje značenja izvornog teksta i
2. enkodiranje ovog značenja u ciljni jezik.

Da bi identificirao i zahvatio značenje teksta prevodilac mora identificirati njegove komponente "prevodne jedinice", tj. segmente teksta (koji mogu biti fraze, riječi, jedna ili više rečenica).

Iza ove jednostavne procedure leži kompleksna kongnitivna operacija. Naprimjer, da bi dekodirao izvorni tekst u njegovoj potpunosti, prevodilac nastupa manje ili više svjesno i metodično, interpretira i analizira sve osobine teksta, proces koji zahtijeva poznavanje gramatike, semantike, sintakse i idioma oba jezika, kao i kulturu onih koji ih govore.

MJERENJE USPJEHA U PREVOĐENJU

Cilj prijevoda je, kako smo već rekli, ustanoviti vezu jednakosti između izvornog i ciljanog teksta uzimajući u obzir različite limite koji se postavljaju pred prevodioca. Uspješan prijevod može se cijeniti po tome koliko zadovoljava ova dva kriterija:

1. Vjernost, to je obim do kojeg prijevod tačno prenosi značenje izvornog teksta, bez da mu se što doda ili oduzme i bez pojačavanja ili oslabljivanja bilo kojeg dijela značenja, i
2. Transparentnost, to je obim do kojeg se prijevod čitaocu ciljanog jezika čini da je originalno napisan na tom jeziku, i u skladu je sa jezičkim gramatičkim, sintaksnim i idiomatskim konvencijama.

Prijevod koji zadovoljava prvi kriterij označava se kao "vjeran prijevod"; prijevod koji zadovoljava drugi kriterij označava se kao "idiomatski prijevod."

Kriteriji koji se koriste za procjenu vjernosti prijevoda variraju zavisno od subjekta, preciznosti originalnog sadržaja, tipa, funkcije i upotrebe teksta, njegovih literarnih kvaliteta, njegovog socijalnog i historijskog konteksta, itd.

Kriteriji za ocjenu transparencije prijevoda su otvoreniji: neidiomatski prijevod često "zvuči" pogrešno, a u krajnjem slučaju prijevoda riječ za riječ načinjenim putem mašinskih sistema za prevođenje često rezultira besmislom.

Ipak, u izvjesnim kontekstima, prevodilac može svjesno težiti ka pravljenju doslovnog prijevoda. Npr., literarni prevodioci i prevodioci vjerskih djela često pokušavaju zadržati model izvornog teksta koliko je to moguće. Da bi ovo učinili oni promišljeno "rastežu" granice ciljanog jezika da bi dobili jedan neidiomatski prijevod. Slično, literarni prevodilac može željeti da usvoji riječi ili izraze iz izvornog jezika da bi dodao "lokalnu boju" u prijevod.

Na koncept vjernosti i transparentnosti različito se gleda u novijim prevodilačkim teorijama. Ideja da prihvatljivi prijevodi trebaju biti kreativni i originalni kao njihov izvorni tekst, jeste odlučujući momenat.

Kritika ovih dvaju koncepata potpomognuta je prevodilačkom praksom u istočnim zemljama kao što je Indija. Indijski ep Ramajana ima brojne verzije na mnogim indijskim jezicima i priče su na svakom drugačije. Ako se zaviri u upotrijebljene riječi na indijskim jezicima, biće očita sloboda koja je data prevodiocima.

Literarni aspekt:

Jezik, poetski element i kontinuitet Kur'ana mogu jedino u potpunosti cijeniti oni koji imaju znanje arapskog jezika, mada i ljudi koji nemaju ili imaju malo znanja o jeziku imaju veliko zadovoljstvu u recitiranju Kur'ana ili u slušanju njegovog učenja.

Prijevodi Kur'ana na druge jezike ne mogu reproducirati istinska značenja ili odgovarajući smisao, zato oni koji ne znaju ili malo znaju arapski, a stvarno bi željeli razumjeti Kur'an, trebali bi prvo jezik naučiti. Bilo bi možda interesantno istaći da neprijatelji islama atakuju na Kur'an većinom koristeći prijevod ili analizirajući njegove pasuse koji su izvađeni iz konteksta.

REFORMISTIČKI PRISTUP PRIJEVODU

Reformistički prijevod eksplicitno odbacuje pravo islamske uleme da određuje moguća značenja, ili da na bilo koji način utiče na interpretaciju spornih pasusa.

- Posebno, *reformistički prijevod se ne oslanja niti na hadise niti tefsire u izvođenju mogućih značenja teksta. Isključen je, dakle, uticaj tih radova.*

Reformistički prijevod koristi sami jezik Kur'ana kao vrhovni autoritet u određivanju mogućih značenja, radije nego tumačenje stare ili srednjovjekovne uleme koje je utemeljeno na poslaničkoj tradiciji.

Sedam najpopularnijih prijevoda Kur'ana su proizvod isključivo jednog autora, što predstavlja jednu interpretaciju islama.

Znamo da Kur'an prenosi vrlo jasnu, koherentnu poruku. Ipak, ponekad postoji problem sa našim prijemnikom. Ako naš prijemnik ne čuje emitovanje ili ga ne razumije dobro, onda nešto nije u redu i treba ga provjeriti. Ako je signal slab, trebamo dopuniti baterije ili provjeriti antene. Ako ne primimo jasnu poruku, moramo podesiti pravu stanicu da bismo se otarasili buke i interferencija iz drugih izvora. Također možemo tražiti pomoć od ljudi sa znanjem ili od eksperata za ovaj posao. Ako prijemnik uopće ne radi, onda moramo učiniti iskren napor da popravimo polomljene dijelove. Ipak, ako vjerujemo da je problem u emitiranju, onda nam niko ne može pomoći. Izvan diskusije je da Kur'an ohrabruje vjernike da proučavaju njegove riječi sa pažnjom. On nas savjetuje da ne žurimo u razumijevanju, ako nemamo dovoljno znanja. (20:114).

A ipak on tvrdi da je lahak za razumjeti. Ovo dakako nije kontradiktorna pozicija. Da bi vjerovao u sve ajete Kur'ana čovjek ne mora biti naučnik. Da bi bio "vjernik" dovoljan je uslov da se vjeruje u sve ajete. Ipak, da bi se ispravno razumjeli *"mutešabih ajeti"* (ajeti sa višestrukim značenjem), čovjek mora duboko poznavati Kur'an. Zato ajet 3:7 spominje usku kategoriju ljudi (oni koji imaju veliko znanje) u vezi ajeta višestrukog značenja.

ORIJENTALISTIČKO - MISIONARSKI PRISTUP

Prvi engleski prijevodi Kur'ana načinjeni od strane muslimana proistekli su uglavnom iz njihovog pobožnog entuzijazma, kako bi pobili navode kršćanskih misionara protiv islama općenito, a Kur'ana posebno.

Na nesreću, umjesto da se kršćani zamisle nad tom Knjigom i da je drže kao baklju koja će im osvijetliti put - i da je proučavaju držeći se naučne nepristrasnosti - oni su protiv nje rat pokrenuli; približili su joj se sa fanatizmom, pristrašnošću, izvrtanjem i ismijavanjem. Još je moguće otkriti ostatke takvog mentaliteta u njihovim govorima i pisanijama.

Opasnost prijevoda načinjenih od nemuslimana, bez obzira bili to misionari ili orijentalisti, izvire iz pogrešne i zbunjujuće prirode takvih prijevoda.

Ahmedije Lahorea su 1925. pokušale distribuciju Muhammad Alijevog prijevoda u Egiptu, naslovljenog kao "Holy Qur'an."

Ovog prijevoda se domogao *Mešihat al-Azhara* predvođen šejhom Abu al-Fadl al-Jizawijem (velikim šejhom al-Azhara od 1917. do 1928.), te je izdata *fetva* o zabrani njegovog rasturanja u Egiptu.

Ovakav stav je podržao šejh Rashid Rida i Muhammad Shakir koji su ga obilježili kao "devijantan" prijevod koji kontrira principima islamskog vjerovanja i pokušava da islam rasturi iznutra.
U godinama srednjeg vijeka postalo je potrebno precizno razumijevanje islama i njegovog primarnog izvora, Kur'ana, da bi se omogućilo kršćanskim klericima ili misionarima da odbrane svoju vjeru od islama. Prvi koji je pristupio realizaciji ove potrebe bio je Peter Venerable (Velečasni). On je uposlio Roberta od Kettona, Engleza, i Hermana od Dalmata, da prevedu neke važne radove o islamu na latinski.

Među tim radovima bio je Kur'an, kojeg je preveo Robert od Kettona (završio 1143. godine). 1543. godine štampao ga je Theodor Bibliander, teolog iz Ciriha.

Za Roberta se tvrdi da je "uvijek bio sklon da pretjera sa bezazlenim tekstovima dajući im zlobne ili razvratne žaoke, i l ida preferira neodgovarajuće i neprijatne komentare koji su sve sem normalni i pristojni."

Prema Georgeu Saleu, ovaj latinski prijevod "ne zaslužuje naziv prijevoda; nebrojene slobode unutar prijevoda, bezbrojne greške i propusti, jedva da odslikavaju bilo kakvu sličnost sa originalom." Ipak, Robertov prijevod činio je osnovu za nekoliko srednjovjekovnih verzija.

U svom uvodu za prijevod Salea, Edward Denson Ross je naglasio neshvatanja i iskrivljenu sliku islama koju nude kršćanski

fanatici, "jer za mnogo stoljeća poznavanje koje je posjedovala većina Evropejaca o muhammedanizmu bilo je skoro u potpunosti zasnovano na iskrivljenim izvještajima fanatičnih kršćana, što je vodilo širenju mnoštva velikih kleveta.

Ono što je dobro u muhammedanizmu potpuno je ignorisano, a ono što nije bilo dobro u očima Evrope, preuveličano je i pogrešno tumačeno."

Ovakva pozadina osvjetljava ulogu koju su igrali mnogi od tih prijevoda u prezentiranju slike islama zapadnom čitaocu. Evo još nekih aspekata takvih prijevoda:

1. Većina prvih prijevoda je data pod naslovom "Alcoran Mahometov", "Qur'an Turaka" ili "Knjiga turskog proroka."

2. Predgovori takvih prijevoda otkrivaju antiislamski pristup i polemičke razloge zbog kojih je Kur'an preveden. Jasan primjer ovoga je latinski prijevod Ludovicia Marracccia, talijanskog klerika. Njegovom prijevodu prethodi predgovor pod naslovom "Pobijanje Kur'ana."

Vrlo krut primjer orijentalističko – misionarskog pristupa Kur'anu nalazi se u prijevodu Alexandera Rossa, koji je bio prvi prijevod Kur'ana na engleski. U prevođenju Kur'ana, namjera Rossa, kapelana kralja Charlesa I, izražena je u njegovom uvodu za kršćanskog čitaoca: "Činilo mi se zgodnim da sve iznesem u njegovom punom svjetlu, da biste vidjeli svoje neprijatelje kakvi jesu, i bolje se pripremili da se sudarite .... sa njihovim Alcoranom." On se također namučio "samo da ga prevede sa francuskog, mada je to bio otrov, koji je uveliko inficirao veći dio neotkrivenog univerzuma, a mogao bi se pokazati protivotrovom, kako bi u vama pokazao zdravlje kršćanstva."

On je zauzeo antislamski stav i u dva dodatka svom radu pod naslovom "Potrebna opomena ili savjet za one koji žele znati kakva korist može biti od njega, ili kakva opasnost može biti u čitanju Alcorana" (pp. 406-20) i "Život i smrt Mahometa: proroka Turaka i autora Alcorana" (pp. 395-405), koji je pun mitova o poslaniku Muhammedu, a.s.

George Sale, advokat, sačinio je svoj *The Koran* obično zvan *The Alcoran of Mohammed* (London, 1734.), koji je bio najpopularniji engleski prijevod. Pearson pominje da je Saleova verzija bila popularna u svijetu engleskog govornog područja skoro dva stoljeća. Prema Saleu "pobijanje Mohammedisma" od "pisaca rimokatoličke zajednice" dalo im je (muslimanima) veliku prednost u raspravi" i tako "doprinijelo povećanju .... averzije (muslimana) prema kršćanskoj religiji."

On je htio "napasti Kur'an sa uspjehom" i postići "slavu njegovog zbacivanja." Saleov uvod odaje njegovo veliko neprijateljstvo prema islamu i njegovim misionarskim nakanama time što sugeriše pravila kojih se treba držati pri "razgovoru sa Mohammedancima."

Brojne transpozicije, previdi, beskrajna sloboda i neoprostive greške prouzrokovale su da ovi prijevodi budu daleko od naziva prijevod.

Napušten je tradicionalni poredak sura Kur'ana i usvojen neuobičajeni poredak. Muslimani vjeruju da je poredak sura Kur'ana odredio sam Poslanik po Božanskoj šemi. Rodvell je bio taj koji je izmislio takozvani "hronološki" poredak sura Kur'ana.

Drugi prevodioci su zatim usvojili isti pristup u svojim prijevodima i svaki od njih je pokušao da rearanžira sure Kur'ana po svome, kao što je učinio Richard Bell u svom radu naslovljenom "Prevedeni Kur'an, sa kritičkim rearanžmanom sura." (Edinburgh, 1937.-39.).

U svom prijevodu Bell je čak pokušao da prerasporedi ajete Kur'ana. Na njegov rad Alfred Guillaume daje komentar: "Priznajem da je njegov hirurški zahvat tako razarajući da ja taj prijevod ne mogu koristiti. Isjecanjem i premetanjem ajeta iz čisto subjektivnih razloga i amputiranjem pola ajeta ili čak fraza, on provocira mentalni otpor tekstualnoj analizi koja je djelimično čvrsto učenjačka."

Drugi primjer prijevoda je od N.J. Dawooda pod naslovom *The Koran* (London, 1956.). On je također usvojio novi raspored sura po svome. U uvodu svom prijevodu Dawood kaže: "U ovom izdanju je napušten tradicionalni redoslijed. Ovdje, iako nije slijeđen hronološki

red, niz počinje sa više biblijskim i poetičnim objavama, a završava se sa najdužim.”

Da budemo iskreni, nisu svi prijevodi načinjeni od orijentalista radi polemičkih ciljeva, ili da su svi oni namjeravali načiniti iskrivljene verzije Kur’ana. Neki od tih prijevoda reflektiraju razvoj zapadnog razumijevanja islama i njegov pristup Kur’anu. Možemo naći nekoliko primjera prijevoda, iako nekolicinu, koji su načinjeni iz naučnih razloga, i mada nisu imuni na greške, oni ne sadrže greške koje su promišljene. Najbolji primjer takvog pristupa je prijevod A. J. Arberrija pod naslovom *The Koran Interpreted* koji je iznad drugih engleskih prijevoda načinjenih od nemuslimana i po pristupu i po kvalitetu.

Količina štete koju su takvi prijevodi od nemuslimana i antimuslimanskih pisaca prouzročili, nagnali su muslimane da stupe u područje prevođenja na engleski jezik. Prvi musliman koji se prihvatio tog posla bio je dr. Muhammad 'Abdul Hakim Khan, iz Patiala, 1905. Mirza Hairat iz Delhija je takođe štrampao prijevod, (Delhi, 1919.).

SEKTAŠKI PRIJEVODI

Postoji izvjestan broj prijevoda na engleski jezik načinjenih od muslimana, koji ipak nisu značajni pokušaji na ovom planu. Njihova lista izgleda ovako:

1. Al-Hajj Hafiz Ghulam Sarwar, *Translation of the Holy Quran* (Singapore, 1920.),
2. Ali Ahmad Khan Jullundri, *Translation of the Glorious Holy Quran with commentary* (Lahore, 1962.) ,
3. Abdur Rahman Tariq and Ziauddin Gilani, *The Holy Quran Rendered into English* (Lahore, 1966.),
4. Syed Abdul Latif, *Al-Quran: Rendered into English* (Hyderabad, 1969.),
5. Hashim Amir Ali, *The Message of the Quran Presented in Perspective* (Tokyo, 1974.),
6. Muhammad Ahmad Mofassir, *The Koran: The First Tafsir in English* (London, 1979.) ,
7. Mahmud Y. Zayid, *The Quran: An English Translation of the Meaning of*

the Quran (checked and revised in collaboration with a committee of Muslim scholars) (Beirut, 1980.),
8. S.M. Sarwar, *The Holy Quran: Arab Text and English Translation* (Elmhurst, 1981.),
9. Ahmed Ali, *Al-Quran: A Contemporary Translation* (Karachi, 1984.),

Zbog blasfemičnih stavki koje sadrži, prijevod Rashad Khalife "Konačna Knjiga" (Autorizirana engleska verzija, Tucson, 1978.) nije uključen među prijevode muslimana. Čak i među muslimanskim, neki prijevodi su predstavnici jakih sektaških predrasuda.

Naprimjer, šiitsko učenje potpuno se reflektira u pratećim komentarima slijedećih knjiga: S.V. Mir Ahmad Ali, *The Holy Quran with English Translation and Commentary*, prema verziji Ahlul Baita uključuje specijalne bilješke od Hujjatul-Islam Ayatullah Haji Mirza Mahdi Pooya Yazdi vezano za filozofske aspekte ajeta (Karachi, 1964.); M.H. Shakir, *Holy Quran* (New York, 1982.); Syed Muhammad Hussain at-Tabatabai, *Al-Mizan: An Exegesis of the Quran*, prevedeno sa persijskog na engleski od Sayyid Saeed Akhtar Rizvija (Tehran, 198~).

Kao što je istaknuto, kadijanije, iako su napustile islam, aktivno su angažovane na prevođenju Kur'ana. Pored engleskog, njihovi prijevodi su urađeni na nekoliko evropskih i afričkih jezika.

Muhammad Alijev *The Holy Quran: English Translation* (Lahore, 1917.) označava početak takvih pokušaja. Ovaj kadijanijski prevodilac je odgovoran za pogrešno prevođenje nekoliko kur'anskih ajeta, posebno onih koji su vezani za obećanog mesiju, njegova čuda i kur'ansku angelologiju.

Slična iskrivljenja načinio je drugi kadijanijski prevodilac Sher Ali u djelu *"Kur'an sveti: arapski tekst sa engleskim prijevodom."* (Rabwah, 1955.). Štampan pod okriljem Mirza Bashiruddin Mahmud Ahmada, drugog nasljednika "obećanog mesije" - vođe ahmedija. Ovaj često reprintovani rad predstavlja službenu kadijanijsku verziju Kur'ana.

Sher Ali se obraća Mirzi Ghulam Ahmadu kao "obećanom mesiji" i pogrešno prevodi i tumači nekolicinu kur'anskih ajeta.

"Kur'an: arapski tekst i engleski prijevod" od Zafarullah Khana (London, 1970.) broji se kao još jedan značajan kadijanijski pokušaj u ovome pravcu. Kao i druge kadijanije Zafarullah također izokreće kur'anske ajete mišljenju da vrata poslanstva nisu zatvorena sa poslanikom Muhammedom, a.s. Takva viđenja kur'anskog teksta nalaze se i u slijedećim kadijanijskim prijevodima:

(i) Kamaluddin and Nazir Ahmad, *A Running Commentary of the Holy Quran* (London, 1948.)
(ii) Salahuddin Peer, *The Wonderful Koran* (Lahore, 1960.)
(iii) Malik Ghulam Farid, *The Holy Quran* (Rabwah, 1962.)
(iv) Khadim Rahman Nuri, *The Running Commentary of the Holy Quran with under-bracket comments* (Shillong, 1964.)
(v) Firozuddin Ruhi, *The Quran* (Karachi, 1965.)

UMJESTO ZAKLJUČKA

Čak i za Arapa, čiji je maternji jezik arapski, Kur'an nije lahak dokument. Njegov jezik i strukturu ajeta nije lahko premostiti. Prijevod samo akcentira kompleksnost.

Urgentna potreba među prevodiocima – posebno sada kada se mnogi i sami prihvataju vjere – jeste sačinjavanje funkcionalnog i relativno tačnog engleskog prijevoda. Mnogi od tih vjernika nemaju akademski pristup istoriji judeo-kršćanskih referenci u glavnom islamskom dokumentu. Uglađena engleska proza ne može biti supstitut za slabu naobrazbu. Sem toga, sektaške razlike unutar islama nasijecaju svaki muslimanski konsenzus oko prevedene verzije. Na kraju čini se da će potraga za savršenim prijevodom trajati beskrajno.

Dotle muslimanski student treba da razumno koristi Pickthalla, A. Yusuf Alija, Asada i Irvinga. Čak se ne mogu ignorisati i stilistički kvaliteti Arberrija. Muslimani ultimativno moraju pokušavati otkrivati Original i ne dozvoliti sebi da se izgube u labirintu prijevoda i interpretacija.

VAŽNOST ENGLESKIH PRIJEVODA

Potreba muslimana za prijevodima Kur'ana na engleski izvire uglavnom iz želje da se suzbiju misionarska nastojanja. Slijedeći dugotrajnu polemičku tradiciju čiji je cilj da se napravi pogrešna i konfuzna – evropska verzija muslimanske knjige, kršćanski misionari su pokrenuli svoju ofanzivu protiv politički poniženog islama u osamnaestom stoljeću radeći na njihovim sopstvenim prijevodima Kur'ana.

Muslimani očito nisu mogli dopustiti ovakvo misionarsko djelovanje – zamračivanje autentičnosti teksta sa neprijateljskim komentarima. Otud odluka muslimana da svijetu Evrope ponude vjeran prijevod kur'anskog teksta, kao i jedan sumarum njegovih učenja. Kasnije su muslimanski prijevodi ciljali i na to da služe i onim muslimanima čiji je jedini pristup kur'anskoj objavi bio kroz medij evropskih jezika.

Prirodno, engleski se smatrao najvažnijim jezikom za ciljeve muslimana, zbog činjenice postojanja Britanske imperije koja je poslije Otomana sadržavala najveći broj muslimanskih subjekata.

Isti logički temelj se primjenjuje na sektaške pokrete unutar islama, ili čak otpadničke grupe kao što su kadijanije. Njihove značajne prevodilačke aktivnosti motivirane su nužnošću da proklamiraju svoju ideološku jedinstvenost.
Kako je engleski jezik raširen u svijetu, mnogi ljudi zainteresirani za islam doći će do prvih ideja Kur'ana iz engleskih prijevoda.

Dobro je da kvalificirani muslimani čine napore da prezentiraju sliku koju im nameće njihova duhovna i mentalna vizija. Indijski obrazovni sistem nametnuo je engleski jezik kao zajednički jezik kulture za populaciju od više stotina miliona ljudi. Većina obrazovanih od oko 125 miliona muslimana – ukoliko ne znaju arapski – služe se engleskim kao najkultiviranijim medijem izražavanja. Njihovi nemuslimanski sugrađani prosuđuju – obično pogrešno – njihovu vjeru preko materijala koji im je dostupan na engleskom.

PREGLED PRIJEVODA KUR'ANA NA ENGLESKI JEZIK

Ahmad — Muhammad Mofassir; Naslov: The Koran: The First Tafsir in English (London, 1979.). Objašnjavajuće napomene su interpolirane u tekst prijevoda. To označava ozbiljno odstupanje od normi kur'anske egzegeze, jer otvara vrata mogućnosti da se bilo kakav materijal prezentira kao prijevod samog teksta. Pogrešno prevodi nekolicinu termina. Naprimjer *gajb* (nevidljivo) prevodi kao "posljedica nečijeg djelovanja."

Ahmad — Autor: Syed Vickar Ahamed; Naslov: An Interpretation of the Meaning of The Glorious Quran; objavljen 1999. Syed je radio ovaj prijevod preko 15 godina da bi od njega načinio "pojednostavljen prijevod značenja Kur'ana za mlade." 1997. Ahmad je dobio dozvole El-Azhara dok je bio profesor informatike na Gradskom univerzitetu New Yorka. Diplomirao je na Bangalorskom univerzitetu 1957., doktorirao filozofiju na Manchesterskom univerzitetu 1962., i postao doktor nauka na Manchesterskom univerzitetu 1984. Ovaj prijevod predstavlja brižljivo odrađen posao.

Ahmed — Autor: Mohamed J. Ahmed i Samira Ahmed; Naslov: The Koran, Complete Dictionary and Literal Translation. Zasigurno, ovo je svjetao, otvoreni rad, koji pripada srednjoj struji. Respekt prema dosljednom značenju riječi postavlja ovaj rad nad mnogima.

Ali — Autor: Abdullah Yusuf Ali (1872.-1953.); Naslov: The Quran Text, Translation, and Commentary, (Lahore, 1934., 37.). Među prijevodima Kur'ana koji su našli mjesto kod Saudijaca, i koji zato ima široku distribuciju, bio je upravo prijevod Abdullaha Yusufa 'Alija. Od prve pojave 1934. godine donedavno, bio je najpopularnija engleska verzija među muslimanima. Mada nije bio neki islamski učenjak u

formalnom smislu, Yusuf ‘Ali je studirao klasiku na Kembridžu, diplomirao kao advokat na Linkolnu u Londonu, a bio je obdaren elokventnim stilom pisanja. On je nastojao da prenese muziku i bogatstvo arapskog sa poetskom engleskom versifikacijom. Mada njegov prijevod teksta nije loš, postoje ozbiljni problemi u njegovim opsežnim fusnotama. U mnogo slučajeva on reproducira egzegetski materijal iz srednjovjekovnih tekstova bez i najmanjeg napora na kontekstualizaciji. Malo je čudno da su neka od njegovih opsežnih pojašnjenja, posebno o Džennetu i Džehennemu, melecima i poligamiji, itd., stav pseudo-racionalističkog duha njegovog vremena, kao npr. u radovima S. Ahmada i S. Ameer Alija. Njegov prevelik naglasak na duhovnim stvarima također iskrivljuje kur’ansku sliku. Nasuprot ovoga stoji činjenica da je Yusuf Ali bez sumnje bio jedan od rijetkih muslimana koji je izvrsno vladao engleskim jezikom. To se potpuno reflektira u njegovom prijevodu. Mada je prijevod više parafraza nego doslovan prijevod, on još uvijek predstavlja smisao Originala.

Ali

Autor: S. V. Mir Ahmad Ali; Naslov: The Holy Qur'an with English Translation and Commentary according to the version of the Holy Ahlul Bait; Objavljen 1964. Komentar je sačinio Hujjatul-Islam Ayatullah Haji Mirza Mahdi Pooya Yazdi. Komentar je zadovoljavajuće fleksibilan, poučan. Čini se da ga šiitski entuzijasti jako vole. Jedan recenzent dao je sljedeće opažanje: “Na autoritetu Kur'ana opravdaju se takve sektaške doktrine šiija kao što je imamat, muta'a (privremen brak), nominacija Alija kao nasljednika Poslanika, taqqiyya (skrivanje vjere), tabarra (proklinjanje) i tugovanje u mjesecu muharramu. Invektive su upotrijebljene protiv i emevijskih i abasijskih vladara. Snažno demantira mišljenje da šiije vjeruju u izmjenu (tahreef) Kur'ana.” Dok Saudijci mogu nastojati da monopoliziraju kur’ansku interpretaciju u sunitskoj zajednici, mnogi šiiti odbijaju njihova objašnjenja. Syed V. Mir Ahmed ‘Ali, indijski znalac arapskog i persijskog, sačinio je prijevod koji je postao standardni šiitski prijevod. Opsežne instrukcije u vezi šiitske doktrine i rituala osiguravaju da audijencija

ostaje isključivo šiitska. Mir Ahmed Alijev prijevod snažno se oslanja na komentare duhovnog savjetnika, Ayatollah Mirza Mahdi Pooya Yazdija, iranskog učenjaka poznatog po svom fokusiranju na misticizam.

Ali Autor: Ahmed Ali; Naslov: Al-Quran, A Contemporary Translation; Objavljen 1984., 1988., i 1993. Ahmed je predavao na različitim indijskim univerzitetima i je bio vanredni profesor u Kini i Sjedinjenim Američkim Državama. Ovaj prijevod je pisan u stihovima. Za razliku od ostalih, Ahmed je na početku svakog ajeta stavljao veliko slovo. Svakako, Ahmed je naporno radio na ovom uspješnom djelu. Nekoliko fusnota je jako značajno, ponekad objašnjavajući neortodoksne adaptacije teksta, kao u 4:34. Ovo je vrijedan rad. Ahmad 'Ali, istaknuti pakistanski poeta i diplomata, odstupio je od ponekad arhaične proze Yusufa 'Alija i Marmaduke Pickthalla, kako bi prezentirao Kur'an na savremenom engleskom. Dok Ali piše kako želi da načini "prijevod, a ne komentar - teološki ili drugi" on, kao Muhammad 'Ali gleda da "otkači" svaki izvještaj koji bi mogao biti neuvjerljiv, i čineći tako, poriče neke biblijske, midraške i talmudske priče. Prijevod, dakle, sadrži neortodoksna, apologetska i pseudo-racionalistička gledišta o džehennemu, kamenovanju Abrahine armije, drvetu, ajetima 2:73, 248, 282, 3:49 i 4:01. Uprkos njegovoj dostupnosti nemuslimanima i akademskim čitaocima (jer je objavljen od "Princeton University Pressa"), mnogi muslimanski učenjaci su kritikovali ovaj prijevod zbog sloboda koje se javljaju u tekstu.

Ali Autor: Maulana Muhammad Ali (1876. -1951.); Naslov: Holy Quran; Prijevod je prvi put objavljen u Lahoreu 1717. Nakon što je diplomirao u oblasti matematike 1896. na Vladinom koledžu Lahorea, on je stekao magistraturu iz engleskog jezika 1898. Završni ispit na pravu položio je 1899., te se odrekao posla podučavanja matematike na

Islamia koledžu Lahorea, s namjerom da se posveti advokaturi. Muhammad Ali je bio ahmedijski učenjak koji je postao lider lahorske podgrupe. On je konstantno dopunjavao svoj prijevod i štampao je četiri revizije do svoje smrti 1951. Savremeni kritičari su hvalili odlični engleski Muhammada Alija i njegova pojašnjenja. Međutim, predrasude Muhammada Alija pokazuju se kroz taj rad. Dosljedan svojoj lahorijsko-ahmedijskoj dogmi, ovaj prevodilac se klonio bilo kakvih referenci na mudžize. Pokoleban pseudo-racionalizmom, Muhammad Ali poriče izbijanje 12 izvora kao rezultat Musaovog udarca štapom (2:60), da su Harut i Marut meleci (2:102), džinsko slušanje Kur'ana (72:01) i kamenovanje Abrahine armije od strane ptica (105:3). Uprkos njegovoj napadnoj sektaškoj izokrenutosti, prijevod Muhammada Alija – sada u svom sedmom izdanju – činio je osnovu za mnoge kasnije radove, mada je većina sunija i šija izbjegavala direktno priznati da su koristili ahmedijski prijevod. Među lahorijskim ahmedijama, od kojih mnogi žive u SAD, ovaj prijevod ostaje definitivan prijevod. Jedan recenzent ga kritikuje zbog njegove simpatije prema ahmadijjama, nagađajući pogrešan prijevod ajeta vezanog za obećanog mesiju, njegova čuda, i angelologiju. Omer Riza Dogrul je napisao za list "The Islamic Review", maj 1952., osmrtnicu: "Muhammad Ali je vjerovao da je poslanik Muhammad bio pečat poslanika, i da poslije njega ni jedan neće doći." Bilo kako bilo, jedan recenzent se žali da komentar nepotrebno racionalizira ajete 2:60, 2:102, 72:1 i 105:3.

Ali — Autor: Muhammad Mohar Ali; Naslov: A Word for Word Meaning of the Quran; Objavljivan od 1998. do 2001. od Jamiyat Ihyaa Minhaaj Al Sunnah. Paralelno sa tekstom su definicije i osvrti na upotrebu riječi. Način pisanja ovog prijevoda je sličan prijevodu Hoquea. Ali se rodio u Bangladešu. Profesor je povijesti islama. Predavao je na Medinskom Islamskom univerzitetu i Islamskom univerzitetu Imam Muhammad.

Ali — Autor: Maulawi Sher Ali (-1947.); Naslov: The Holy Quran: Arabic Text with English Translation; objavljen u Lahoreu 1955. Neki drže da je ovo zvanični kadijanijski prijevod. Ne samo što je Sher Ali zadržao neoprostive pogreške netačne interpretacije i prijevoda Muhammad Alijevog prijevoda, nego je napadno interpolirao kadijanijske doktrine u svoj prijevod. U komentaru postoji nekoliko očitih ahmedijskih abrogacija. Ovaj prijevod sadrži mnogobrojne reference.

Amir-Ali — Autor: Hashim Amir-Ali (1903. -); Naslov: The Message of the Quran; objavljen u Tokiju 1974. U svom žaru da napravi tematsko jedinstvo Kur'ana, prevodilac je smislio novi poredak sura. Pod perspektivom autor podrazumijeva hronološki poredak objave. Ovaj rad je jako čitljiv. Hashim Amir-Ali je odrastao u palači Salar Jungs Hyderbad, Indija, i obrazovao se na Univerzitetu Čikago i Cornell, te stekao doktorat iz ruralne sociologijie 1929. Bio je student Mirze Abul Fazla.

Arberry — Autor: Arthur John Arberry (1905.-1965.); Naslov: The Koran Interpreted; objavljen 1955. u Londonu. Arberry je bio profesor arapskog na Univerzitetu Londona i Cambridgea. Rođen u Bucklandu, Portsmouth, Engleska, i obrazovao se na Pembroke koledžu, Cambridge. Bio je 1944. godine zadužen za persijski na Londonskom univerzitetu. 1946. vratio se u Pembroke kao professor arapskog, a ovu poziciju je držao ostatak svog života. Arberry nije tvrdio da je musliman i nazvao se nevjernikom u predgovoru svog prijevoda. Neke recenzije su vrlo kritične prema ovom prijevodu zbog ponekad neprimjerenog engleskog i zbog grešaka u prijevodu. Greške su u ajetima, 3:43, 4:72, 4:147, 4:157, 5:55, 5:71, 6:20, 6:105, 7:157, 7:158, 7:199, 8:17, 8:29, 8:41, 8:59, 10:88, 11:30, 11:46, 12:61, 32:23. Uvidom u ove kritike stiče se dojam da postoje neke greške, iako malog značaja, a njegov engleski je malo arhaičan.*"Kur'an interpretirani"* je priznao ortodoksno muslimansko stanovište da se Kur'an ne može prevesti nego samo tumačiti. On je

preveo Kur'an na razumljivi engleski i tekst je odvojio od tradicije. Prijevod je bez predrasuda i vjerovatno je jedan od najboljih. Arberrijeva verzija visoko je ocijenjena od intelektualnog svijeta i pošto je reprintan nekoliko puta, ostaje referentan za većinu akademika. Izgleda da mu je predodređeno da održi tu poziciju za predvidivu budućnost.

Asad Autor: Muhammad Asad (1900.-1992.); Naslov: The Message of The Quran Translated and Explained; (Gibraltar, 1980.). Asad je dao zanimljiv racionaliziran prijevod i komentar - prijevod za one koji razmišljaju, htijući ponuditi osvježavajući pogled. Asad je jedan od najprominentnijih muslimanaskih mislilaca dvadesetog stoljeća. Rodio se kao Leopold Weiss u Lwowu (Ukrajina), sin židovskog advokata i unuk ortodoksnog rabina. Prešao na islam 1926. i postao Muhammad Asad. "Velika pogreška" (fundamentalist), jednom je objasnio, "je da većina vođa počinju sa hudud kaznom. Ovo je završni rezultat šerijata (islamski zakon), ne početak. Početak su prava ljudi. Nema kazne u islamu koja nema odgovarajuće pravo." Asadov prijevod predstavlja značajan dodatak korpusu engleskih prijevoda na nekićenom engleskom. Ovaj rad je pokvaren devijacijom sa stanovišta muslimanske ortodoksije po mnogim pitanjima. Nevoljan da neke kur'anske iskaze uzme doslovno, Asad poriče događaje poput Ibrahimovog bacanja u vatru, Isaovog govora u bešici, itd. On također Lukmana i Hidra smatra "mitskim figurama" i ima neortodoksni stav o abrogacijama ajeta. Kada se sve ovo ostavi po strani, ovaj čitljivi prijevod sadrži korisne, mada ponekad nepouzdane informacije o kur'anskim surama. Također daje iscrpna pojašnjenja za različite kur'anske teme. Ne ide svaki prijevod "saudijskom linijom." Prijevod Muhammada Asada, naprimjer, predstavlja prijevod koji je jednostavan i otvoren. Jevrejski obraćenik u islam Leopold Weiss gledao je da napusti klasični egzegetski pristup i reflektira neovisnu misao. Pokazatelj želje i nastojanja Saudijske Arabije da nametne selefijsku interpretaciju muslimanskom svijetu jeste zabrana Muhammadovog rada u

vezi nekih vjerskih pitanja. Pošto Saudijska vlada subvencionira štampanje i distribuciju jako mnogo prijevoda, zabrana je imala rezultat da je Asadov prijevod postao i skup i težak za nabaviti. Ipak, on ostaje kao jedan od najboljih dostupnih prijevoda, kako zbog razumljivog engleskog tako i zbog općenito znanstvenih komentara.

Ashi — Autor: Arafat K. El-Ashi; Naslov: The Meaning of the Glorious Quran; objavljen 1996. i 2002.; Rođen u Gazi, Palestina, Ashi je diplomirao na engleskom jeziku na Kairskom univerzitetu 1962., magistrirao na islamskim studijima Punjab univerziteta 1984., a doktorirao na komparativnim religijama Punjaba 1991. U vrijeme izdanja iz 2002., Ashi je bio direktor kanadskog ureda Svjetske muslimanske lige i glavni u kanadskom ogranku International Islamic Relief Organization. Ashi je modernizirao prijevod Pickthalla.

Ayoub — Autor: Mahmoud Ayoub; Naslov: Quran And Its Interpreters, Volumen 1-2 od 20; objavljen 1992. Ovo je djelimičan prijevod. Dr. Mahmoud Ayoub je profesor islamskih studija na Temple univerzitetu u Philadelphiji. Rođen je u Libanu. Diplomirao je filozofiju na Američkom univerzitetu u Bejrutu, i doktorirao na Harvard univerzitetu. Ayoub daje sažete tefsire 13 utjecajnih muslimanskih učenjaka, uspoređujući njihove različite interpretacije Kur'ana. Ovi učenjaci su, abecednim redom: Ibn Arabi, Ibn Kathir, Nisaburi, Qummi, Qurtubi, Qutb, Razi, Shawkani, Tabari, Tabarsi, Tabataba'i, Wahidi i Zamakhshari.

Aziz — Autor: Hamid S. Aziz (1930. -); Naslov: The Meaning of The Holy Quran, with Explanatory Notes; objavljen online 2000. godine. Aziz kaže da ovaj rad "nije izvorni, direktan prijevod sa arapskog. To je rezultat uspoređivanja nekoliko drugih engleskih prijevoda." Aziz se rodio 1930., odgojen je u Indiji, a obrazovan u Aligarhu. U Pakistan je došao 1948. gdje je nastavio svoje studije na Peshawar univerzitetu. U Veliku Britaniju je došao 1950. gdje je radio različite poslove nastavljajući svoje studije privatno. Zatim se povukao i sada

živi u Walesu, zauzet pisanjem članaka o islamu na internetu. Aziz opisuje sebe u trećem licu kako slijedi: “Studirao je znanost, filozofiju, religiju, politiku, ekonomiju, povijest, tehnologiju i literaturu 50 godina, pokušavajući da nađe metodu shvaćanja i kreiranja unificiranog, samodosljednog sistema misli koji kombinira sve aspekte postojanja. Našao je da se nijedan od ovih sistema ne može opravdati neovisno, nego se bazira na pretpostavkama. Islam je razumio kasno u životu, i našao u njemu temelje koje je tražio.”

Bell — Autor: Richard Bell (1876. - 1952.); Naslov: The Quran; Translated with a Critical Rearrangement of Surahs, (sa kritičnim premještanjem sura), 2 toma; objavljen 1937. Naredna izdanja u 1939. i 1991. godini. Bell tvrdi u svom uvodu da je Kur’an “napisan od strane Muhammeda lično.” Bellovo premještanje sura (da bi sredio “promjene, zamjene i neuredan raspored teksta”), je daleko od hronološkog poretka. Bell je bio profesor na Edinburgh univerzitetu.

Bewley — Autor: Hajj Abdalhaqq i Aisha Bewley; Naslov: The Noble Quran, A New Rendering of its Meaning in English; objavljen 1999. Između ostalih radova, Aisha Abdur-Rahman at-Tarjumana Bewley radila je ovaj prijevod preko 25 godina. Rezultat je da su ona i njen suprug sačinili tečan prijevod koristeći standardni engleski. Prijevod se bazira na Warsh čitanju prije nego Hafs učenju. Warsh, potičući iz Medine, je blisko vezan s kurejšijskim dijalektom, na kojem je Kur’an objavljen. I pored svih predrasuda prema prevodiocima, rad je odličan, na čitljivom engleskom, preveden tako da nije previše okićen niti prozaičan. Izgleda da su njegovi prevodioci ispunili “glavni cilj u prezentiranju ovog novog prijevoda: dopustiti koliko je moguće da značenje Originala izbije na površinu.” Zbog njihovih sufijskih sklonosti, iza ovih autora ne stoji glavna struja islamskih vjerskih trustova i definitivno ne saudijske vjerske fondacije. Rezultat je da će ovaj odličan rad vjerovatno ostati skup i nedostupan u većini biblioteka i džamija.

Cleary Autor: Thomas F Cleary; Naslov: The Essential Koran: The Heart of Islam; objavljen 1994. Ovo je komentar i prijevod izabranih ajeta Kur'ana. Cleary ima titulu doktora za istočno-azijske jezike i civilizaciju na Harvard univerzitetu.

Daryabadi Autor: Maulana Abdul Majid Daryabadi (1892.-1977.); Naslov: Translation and Commentary of the Quran, u 4 toma; (Lahore, 1941. – 57.). Njegov prijevod je dobar. U stvarima islama, njegov komentar se čini ortodoksnim. Ali, u dva područja, njegov komentar reflektira neznanje modernizma i psihologije. Ovaj prijevod je možda izveden iz urdu prevoda poznatog kao Kanzul Iman. Potpuno je prilagođen tradicionalnim muslimanskim stanovištima. Kao i raniji Pickthallov pokušaj, to je vjeran prijevod, potkrepljen korisnim bilješkama vezanim za historijska, geografska i eshatološka pitanja, posebno osvjetljavajući diskusije o komparativnim religijama. Iako bilješke često nisu iscrpne, one pomažu da se odagnaju sumnje u glavama vesterniziranih čitalaca. Ipak, on također sadrži neadekvatne "background" informacije o surama, i neke od njegovih bilješki zahtijevaju dopune.

Dawood Autor: Nessim Joseph Dawood (1927. -); Naslov: The Quran; objavljen 1956. u Londonu. Rođen je u Bagdadu, Irak, u židovskoj obitelji, preselio se u London 1945. kao irački učenik i diplomirao na Londonskom univerzitetu. Dawood je izvorno štampao sure po hronološkom poretku, i imao je greške (naprimjer, 7:31 je preveden kao "djeca Allaha", a trebalo je "djeca Adema"). U kasnijim izdanjima, poredak je normaliziran, ali greške još postoje. Naprimjer, Dawood prevodi 21:91 kao "idolatrija je gora od krvoprolića", a trebalo je biti "progon (ugnjetavanje) je gore od ubijanja."

Durkee Autor: Abdullah Nooruddeen Durkee i Hajjah Noura Durkee; Naslov: The Tajwidi Quran; početna djelomična publikacija pojavila se 1992., a kompletno izdanje 1999. Ono sadržava arapski, transkripciju i prijevod na engleski. Arapski je rađen

u najvećem i najčišćem fontu. Prilog ima korisno uputstvo za izgovor.

Fakhry Autor: Majid Fakhry; Naslov: Quran: A Modern English Version; objavljen 1997. Čini da je ovo derivat rada Mahmuda Zayida. Majid, rođen u Libanu, je profesor emeritus filozofije na Georgetown univerzitetu u Washingtonu i Američkom univerzitetu u Bejrutu. Ovaj rad sadržava nekoliko bilješki i mali uvod. Fakhry nastoji predstaviti Kur'an na razumljivom engleskom jeziku, popravljajući "greške ili lapsuse" prethodnih prevodilaca. Njegova nepažnja prema strukturi glagola rezultira, kako je zapazio jedan kritičar u akademskom časopisu, "tendenciji da aktivni arapski glagol prevede na engleski u pasivu i obrnuto." S obzirom na to da ovaj rad ni na jedan poseban način ne doprinosi onome što već ima na pretrpanom tržištu, Fahrijevom radu će nedostajati snage za održanje. Njegovo odsustvo iz džamija pokazuje njegov status među muslimanima. I mada je štampan od "Western university pressa", čini se da je od akademskog svijeta zapada zaboravljen.

Farid Autor: Malik Gulam Farid; Naslov: The Holy Qur'an: English Translation and Short Commentary; objavljen 1969. Sam prijevod je Sher Alijev. Nakon što je Sher Ali umro, Farid je završio komentar kojeg su Sher i Mirza Bashir-uddin Mahmud Ahmad počeli zajedno. Rezultirajući trotomni komentar završen je 1963. U komentaru postoji određen broj očitih abrogacija (a vjerovatno postoje i u prijevodu).

Fadl, Autor: Mirza Abul Fazl (-1956); Naslov: nepoznat; objavljen 1910. u Allahabadu, korigovan 1915. i 1955. Fazl je također pisano Fadl. Kopija Fazlijevog komentara je uključena u njegov studentski prijevod (Hashim Amir-Ali). Prijevod Fazlija, koji također uključuje arapski, bio je prvi prijevod Kur'ana urađen metalnim typefaceom. Kao što je bila moda u to vrijeme, u ovom prijevodu sure su poredane hronološki.

Reference na Bibliju javljaju se s namjerom da se izloži nadmoć Kur'ana. Također imamo opovrgnuće misionarskih stavova. Uključuje nekoliko napomena.

Gilani Vidi Tariq.

Habib Autor: M. H. Shakir (1904.-1959.); Naslov: The Quran, Arabic and English; objavljen 1981. s kratkom biografijom. Mahomed Ali Habib (MH Shakir je njegovo književno ime). Ovaj prijevod je uveliko preuzet od Maulana Muhammed Alijevog prijevoda s tim što mu je stil prilagođen stilu sredine stoljeća. Mohamed Habib Shakir (1866.-1939.) je bio egipatski sudac, rođen u Kairu i diplomirao na Al-Azhar univerzitetu. Zauzimao je mnoge prominentne položaje, kao naprimjer: vrhovni sudija Sudana četiri godine, predsjedavajući učenjaka Alexandrije, Al-Azharov glavni sekretar, i član njegove uprave i zakonodavnog odbora. Umro je u Kairu 1939.

Hairat Autor: Mirza Hairat iz Delhija (-1928.); Naslov: The Koran, Prepared by Various Oriental Learned Scholars and Edited by Mirza Hairat; objavljen 1912. (ili 1919.). Jedan recenzent je napisao da ovaj prijevod nije ispunio cilj da bude iscrpan odgovor kritikama prethodnih prijevoda od strane kršćana. Zanimljivo, ovaj prijevod je bio numerisan po dijelovima (džuzovima), a ne surama.

Haleem Autor: M.A.S. Abdel-Haleem; Naslov: The Qur'an: A New Translation. Ovaj sjajan novi prijevod Kur'ana je pisan na savremenom jeziku koji ostaje vjeran značenju i duhu Originala, a tekst je kristalno jasan. Prijevod je tačan i sasvim oslobođen arhaizama, nesklada, i stranih struktura koje kvare postojeće prijevode. Tako, prvi put, oni koji govore engleskim, imat će tekst Kur'ana koji je lahko koristiti i razumjeti. Nadalje, Haleem uključuje napomene koje objašnjavaju geografske, povijesne i osobne aluzije, kao i indeks u kojem je kur'anski materijal aranžiran u teme radi lakših referenci. Njegov uvod izlaže povijest Kur'ana, ispituje

njegovu strukturu i stilska obličja i razmatra pitanja vezana za rat, netoleranciju i potčinjenost žena. Prevodilac odmah stavlja do znanja da on namjerava "ići dalje od prethodnih radova u tačnosti, jasnoći, čitljivosti i jezičnom toku." Fusnote i komentar su zadržani na apsolutnom minimumu, priložen jedino tamo gdje je postojala apsolutna potreba. Ovo može biti i pozitivan faktor jer dozvoljava muslimanu da ovaj prijevod koristi bilo gdje, a da se ne mora brinuti o ritualnim zabranama. Haleem transformira kompleksnu gramatiku i strukturu svete Knjige u jednu formu modernog engleskog koji se lahko iščitava i glatko teče bez posezanja za slobodama koje bi ugrožavale "nepovredivi tekst." Ovo od Kur'ana čini knjigu koja dopušta govornicima engleskog da zavire dalje u srce islama mimo njegovih osnovnih dogmi, npr. posta, pa sve do ahreta. Ovo je krucijalno, ne samo zbog narastajuće većine muslimana kojima arapski nije maternji jezik, nego i zbog nemuslimana koji iskazuju radoznalost prema ovoj, za njih, kontraverznoj religiji ... Zbog datih tenzija između islama i Zapada, ovo se čini blagoslovom.

Hayek — Autor: Shaikh 'Izziddin al-Hayek; Naslov: An Approximate, Plain, Straightforward Translation of the Meanings of the honorable Quran in English; (prosječan, približan prijevod Kur'ana na engleski) objavljen 1996. u Damasku.

Haque — Autor: Shah Faridul Haque; Naslov: The Holy Quran, from Kanzul Iman; objavljen 1988. u Delhiju. Haque je načinio ovaj prijevod dok je živio u Karačiju, u Pakistanu. 1910. godine imam Ahmad Raza Kan je preveo Kur'an na urdu pod naslovom Kanzul Iman. On je koncentrisao napor na konsistentnost značenja između povezanih događaja u Kur'anu. Haque je prenio ovaj napor u englesku verziju. Postigao je sigurnu tačnost u ovom prijevodu a i ravnodušnost prema ranijim engleskim radovima. Haque je hiper-konzervativan (nedostaje mu psihološka i sociološka osjetljivost) u prevođenju nekih ajeta.

Hilali — Vidi: Khan.

Hoque — Autor: Zohurul Hoque (1927. -); Naslov: The Holy Quran; izdavač: “Holy Quran Publishing Project.” Prevodilac tvrdi da je prijevod “riječ za riječ.” To znači da je svaka arapska riječ prevedena kao jedinka, par ili fraza koristeći sličan stil i poredak kao na originalnom arapskom. Vrh stranice sadržava arapski i engleski u paralelnim kolonama. Podnožje stranice ima tekući komentar u obliku pojačanog prijevoda, sa detaljnom tradicijom, istorijom i referencama na druge dijelove Kur’ana. Čitanje bez zagrada koje smetaju je visoko atraktivan dio ovog prijevoda. Naime, prijevod “riječ za riječ” daje jak i pouzdan osjećaj neuljepšanog doslovnog značenja Kur’ana. Zatim, drugo čitanje daje progresivan osjećaj da se naučava izbalansirano i racionalno područje usmjereno ka punom i pravom zanačenju Kur’ana. Hoque se rodio u Assamu (provinciji Indije) u sunnijskoj porodici. Maturirajući na srednjoj školi s najvećim ocjenama iz arapskog u cijeloj državi Assam, upisao je medicinski fakultet. Nakon 12 godina rada, objavio je bengalski prijevod Kur’ana 1986. S 8 dodatnih godina posla završio je assameški prijevod. Od 1993. pa do 2000., radio je na ovom engleskom prijevodu. Nakon studija javnog zdravstva na Kalkua univerzitetu i na Michigen univerzitetu u Ann Arboru, postao je direktor zdravstvenog servisa države Assam u Indiji i državni savjetnik za Svjetsku zdravstvenu organizaciju. Tokom njegove službene karijere, izgradio je preko 20 bolnica za potrebe muslimanskih zajednica Assama.

Irving — Autor: Thomas Ballantine Irving; Naslov: Quran: First American Version; (Vermont, 1985., Amana Books). Poredak riječi je izmijenjen da bi odgovarao engleskom čitanju. Thomas Ballantyne Irving, rodio se u Prestonu, Ontario, Kanada, a umro u svom domu na Mississippiju. Bolovao je od alzheimerove bolesti. Bio je obraćenik na islam 1950. i uzeo je ime Al Hajj Ta'lim Nasr. Stekao je doktorat iz filozofije na Princeton univerzitetu i predavao na američkim, kanadskim, latinoameričkim, azijskim, afričkim i meksičkim univerzitetima. Ispravna upotreba četvrtastih zagrada [...] da

bi se ukazalo na neki dodatak od prevodioca jako je atraktivan. Irvingu je dodijeljena pakistanska nagrada Sitara Pakistana-e-Imtiaz (Star of Excellence), 1983. za njegove usluge islamu. Po vlastitoj prosudbi Irving je dodao tekstove svakoj sekciji Kur'ana. Iako je korišten savremeni i prodorni engleski, on nije slobodan od primjera lošeg prijevoda i labavih izraza kao u 2:37, 157. Imajući na umu američkog čitaoca, posebno omladinu, Irving je koristio mnoge američke idiome, koji, na nekim mjestima, ne odgovaraju dostojanstvu kur'anske dikcije i stila. Kao što je Ahmad Ali nastojao da sačini savremeni prijevod, tako je pokušao i Tomas Irving. Dok Irving daje koristan uvod u Kur'an, njegov jezik i prethodnu prevodilačku historiju, njegov vlastiti prijevod je fundamentalno iznakažen. Dok nastoji biti lingvistički tačan, on čini neke temeljne lingvističke greške. Prijevod nikad nije bio previše tražen, a nakon Irvingove smrti 2002. godine, ne može biti revizije, pa će izgleda bez interesa i subvencije od islamskih institucija, ova verzija prijevoda biti jedan zaboravljen pokušaj.

Jullundri Autor: Ali Ahmad Kan Jullundri; Naslov: Translation of the Glorious Holy Quran, with commentary; objavljen u Lahoreu 1962. od "World Islamic Mission." Revizija je štampana 1978. Jedan kritičar je napisao: "Prevodilac hvalisavo naslovljava svoj rad kao 'nakon nekoliko stoljeća pravi i lahak prijevod slavnog Kur'ana.' Pokvaren je brojnim pogrešakama u prijevodu. Dodaci prijevodu su poduži, a bave se raznim temama na bizaran način, zloupotrebama saudijskih vladara, prezirući ulogu sunneta. Jednostavno nečitljiv rad."

Khalifa Autor: Rashad Kalifa (1935. - 1990.); Naslov: Quran, The final Testament, Authorized English Version with Arabic Text; objavljen 1981., revizija 1989., druga revizija 1992. Rashad potiče iz sufijske obitelji. On odbija sufijska ponašanja idolizacije muslimanskih evlija, Poslanika i njegove porodice, i dizanje drugih knjiga nad Kur'anom. Rashad je stekao diplome agrokulture na egipatskom Ain Shams Univerzitetu,

biohemije na Arizona State University, doktorat na Univerzitetu Kalifornije, Riverside. U SAD je došao 1959. i radio različite poslove uključujući starijeg savjetnika u poljoprivredi i biohemiji za Ujedinjene nacije. On je razvio neku vrstu kultističke sljedbe dok je bio imam džamije u Tucsonu. Objavio je radove iz numerologije, "19 kao potpis Kur'ana" i "Odbijanja hadisa."

Khan Autor: Muhammad Taqi-ud-Din al-Hilali (1893. - 1987.) i Muhammad Muhsin Khan (1926.); Naslov: A Study of the Noble Quran, Word-for-Word from Arabic to English; izdavač: "Darussalam." Ovaj trotomni set datiran je na 1999. Prijevod Khana je "pojačan" prijevod. Naime, on u zagrade uključuje komentare, pojačavajući značenje mimo stvarnog konteksta teksta. Dr. Al-Hilali se rodio u selu al-Fidahu, Maroko, a hafiz je postao u dobi od 12 godina. Stekao je diplome na egipatskim i berlinskim univerzitetima, predavao je na univerzitetima Engleske, Bagdada i Islamskom univerzitetu u Medini. Muhsin se rodio u gradu Qasur, provincija Punjab u Pakistanu, a njegovi roditelji su došli iz Afganistana. Studirao je medicinu na Univerzitetu Punjaba i Univerzitetu Walesa. Radio je kao doktor medicine, kao ministar zdravlja u Saudijskoj Arabiji, kasnije kao odjelni direktor Kraljeve bolnice, zatim na Al-Medina univerzitetskoj klinici. Oba prevodioca se svrstavaju u selefijski pravac.

U većini islamskih knjižara i sunijskih džamija u engleskom govornom području sada se rastura prijevod koji teži da zamijeni Yusuf Alijev prijevod i dolazi sa pečatom odobrenja Medinskog univerziteta i saudijske *Dar al-Ifta-e* (Vijeće za fetve). Dok je većina drugih prevodilaca pokušala prevesti Kur'an prilagođen savremenom čitateljstvu, ovaj saudijski finansiran poduhvat koristi komentare Taberija (umro 923.), Qurtubija (umro 1273.), i Ibn Kathira (umro 1372.), komentatora iz srednjeg vijeka, koji nisu ništa znali o savremenim konceptima pluralizma, te hadise Buharije. Brojne interpolacije čine ovaj prijevod posebno problematičnim, naročito za američke muslimane koji se

nakon 9. septembra bore da pokažu da je islam vjera tolerancije.

Khan — Autor: Mohamed Abdul Hakim Khan; Naslov: The Holy Kur'an: s kratkim napomenama utemeljenim na Quranu i autentičnim hadisima Poslanika. Objavljen 1905. u Patiali, Punjab, Indija. Kritike su mu pozitivne, konsistentne sa hadisom, a uspio je izbjeći neodgovarajuće inovacije. Također, postoji nekoliko osvrta i referenci na njegovo pobijanje kadijanija. Njegov prijevod je više replika na antiislamsku misionarsku propagandu. Khan je bio liječnik po zanimanju. Njegov prijevod je dosta pokvaren pretjeranim realizmom.

Khan — Autor: Muhammad Ayyub Kan; Naslov: The Holy Quran with English Translation; datum objavljivanja nepoznat. Doktor, pukovnik Muhammad Ayub Kan se rodio 1923. u Sjevernom Punjabu. Služio je u Pakistanskoj vojsci od 1949. do 1975. kao doktor medicine. Postoji nekoliko mjesta gdje je njegov socijalni inžinjering pomalo retrogradan.

Khan — Autor: Muhammad Zafrullah Khan, (1893.-1985.); Naslov: The Quran: Arabic Text and English Translation; objavljen u Londonu 1970. Nakon osnivanja ahmedijskog pokreta 1904. u Lahoreu, on se zakleo na vjernost obećanom mesiji kadijanija, Mirzi Ghulamu Ahmadu 1907. Khan je diplomirao na Vladinom koledžu, Lahore, 1911., te godine otišao u Englesku i ostao tamo do 1914., studirajući na Kraljevskom koledžu, London. On se bavio zakonom i pomagao razna vladina imenovanja dok nije bio postavljen za ministra vanjskih poslova Pakistana 1947., a na tom položaju je ostao do 1954. Kasnije je bio sudac, zatim predsjednik Međunarodnog suda pravde, Haag. Zanimljivo, Khan je doživio da 1984. vidi pakistansku Uredbu o proglašavanju kadijanija vanzakonskim.

Khatib — Autor: M M Khatib; Naslov: The bounteous Koran: A Translation of Meaning and Commentary; objavljen u

Londonu 1986. od Palgrave Macmillan. Univerzitet Al-Azhar u Egiptu je sankcionirao ovaj prijevod. Jedna kritika ide kako slijedi:
“Autentičan i vjeran prijevod Kur'ana na čitljivom, tečnom engleskom. Oslobođen je od zamorne upotrebe arhaičnog biblijskog engleskog kao u Pickthalla, Yusuf Alija i Daryabadija. Sadrži povijesno bazirane 'uvodne' diskusije o islamu, Kur’anu i Siri i napomene o značenju određenih kur’anskih aluzija i izraza. Pati od nekoliko neispravnosti u prijevodu. Naprimjer 25:16, 29, 46 i 62, 5:67, 19:26 i 34, itd.

Lane — Autor: Edward William Lane, Stanley Lane-Pool, and A. H. C. Sarwar; naslov: The Koran: an Edition Prepared for English Readers: being an arrangement in chronological order; reprint 1979., od “Petera Pauper Press.” Ograničena je numeracija individualnih ajeta, pa je korištenje ovog rada kao referentnog, teško. Pretpostavka je da je ovo publikacija iz taštine (štampan o autorovom trošku).

Latif — Autor: Syed Abdul Latif (-1967.); Naslov: Al Quran: Rendered into English; objavljen 1969. Latif je bio profesor engleskog na Osmania univerzitetu u Hyderabadu. Radio je s Maulana Abul Kalam Azadom na prijevodu na engleski Azadovog rada sa urdua “Tarjuman Al-Quran.” Azad je umro usred toga posla 1958. Latif je nastavio, ali u novom smjeru, prevodeći Kur’an sa arapskog. Latifov prijevod je otvoren, ali mu je nedostajao period kritičnog ispitivanja koji bi poboljšao njegovu tačnost. Kako nema napomena, ovaj prijevod neće baš mnogo pomoći u nečijem razumijevanju Kur’ana. U najboljem, on predstavlja autorov pobožni entuzijazam da se prihvati plemenitog poduhvata.

Naslov: The Tarjuman Al-Quran; objavljen između 1962.-1968. u 3 toma. Prva 23 poglavlja jesu Latifov prevod Azadovog rada. Azad (1888. -1958.) je rođen u Meki, a u Calcuttu je preselio 1890. Podržavao je Gandhhijev Salt Satyagraha i bio je zatvoren 1930. osamnaest mjeseci u Meerut zatvoru. Bio je zatvoren još nekoliko puta zbog podrške neovisnosti Indije.

Malik Autor: Muhammad Farooq-i-azam Malik (1943. -); Naslov: English Translation of the Meaning of Al-Quran, The Guidance for Mankind. Objavljen je 1997. od "Institute of Islamic Knowledge" Teksasa. Malik se rodio u Provinciji Punjab u Pakistanu i obrazovao se za islamskog pravnika i ekonomistu prije no što je emigrirao u SAD 1970. gdje se bavio računovodstvom. Ovaj prijevod je nastao od 1992. do 1994. i revidiran je tri godine. Iako mu je čitljivost velika, ponekad su pojačavanja previše naglašena ili zastranjujuća.

Maududi Autor: Abul Ala Maududi (Urdu) i Zafar Ishaq Ansari (prevodilac); Naslov: Towards Understanding the Qur'an, a translation of Mawdudi's Tafhim al-Qur'an; objavljen 1988. u Londonu. Ovo je djelimičan prijevod od njegovih sedam tomova.

Maududi Autor: Abul Ala Maududi (Urdu) i Muhammad Akbar (prevodilac); Naslov: The Meaning of the Quran; (Lahore, 1967.). Abul Ala se rodio 1903. u Aurangabadu, dobro poznatom gradu u ranijoj prinčevskoj državi Hyderabad (Deccan), sada Maharaštra, Indija. *Tafhim al-Quran* jeste interpretativni prijevod Kur'ana koji značajno uspijeva zahvatiti veličanstvenost Originala. Dok Mevdudi, veliki mislilac, uživa u majstorstvu klasike i modernizma, njegov rad pomaže čovjeku da razvije razumijevanje Kur'ana kao izvora upute. Iako smješta sura i ajete u okolnosti njihovog vremena, autor konstantno, kroz iscrpne bilješke, prenosi univerzalnu poruku Kur'ana u svoje vlastito vrijeme i njegove specifične probleme. Njegova logička linija argumenata, senzibilitet, razborita upotreba muslimanske klasike i praktičnih rješenja za dnevne probleme, kombinirano se koristi za pokazivanje islama kao kompletnog načina života i pravog puta za cijelo čovječanstvo. Dok je prijevod ovoga dragocjenog rada od strane Muhammad Akbara žalosno loš i neinspirativan, jako potrebna nova verzija engleskog prijevoda je u toku pod okriljem "Islamske fondacije" u Leicesteru.

Moeinian Autor: Bijan Moeinian; Naslov: Glorious Quran, An Easy to understand English Translation; objavljen na internetu 2001. Dr. Moeinian je stekao diplomu iz ekonomije na Pahlavi univerzitetu Shiraza, Iran 1971. i doktorat za međunarodni biznis i ekonomiju na Sorbonni, Pariz, Francuska, 1978. Ovaj prijevod je visoko vrijedan čitanja, redovito koristi pojačanja u zgradama. Prijevod je raspoloživ jedino online.

Muhammad Autor: Umm Muhammad; Naslov: The Quran, Arabic Text with Corresponding English Meaning; objavljen 1995. od Abul-Qasima. Objavljen je pod pseudonimom Saheeh International. Ovo je rad izvedenica rada Muhammada Muhsin Khana. Rođena u SAD-u 1940., Umm Muhammad je postala muslimanka 1974. dok je u Siriji intenzivno proučavala arapski. 1981. preselila je u Jeddah, Saudijska Arabija, gdje je nastavila učiti tefsir i fiqh i bila urednik engleske verzije za izdavača. Primjedbe u zagradama uveliko su odstranjene iz Khanovog prijevoda. Bio sam malo iznenađen da Umm Muhammad bira način izražavanja koji ograničava prava žena više nego kod Kana, ali je možda saudijski utjecaj jak u ovom slučaju. Inače, utemeljen na ograničenom pregledu, prijevod Umm Muhammad je atraktivan i upotrebljiv. Ispravna upotreba četvrtastih zagrada [...] ima svrhu da ukaže na dodatak od prevodioca.

Murad Vidi Uzunoglu.

Nikayin Autor: Fazlollah Nikayin (1938. -); Naslov: Quran, A Poetic Translation from the Original. Autor se rodio u Teheranu, Iran, predavao je na Cambridgeu, Engleska i na Islamskom Azad univerzitetu u Teheranu. Radio je na ovom prijevodu od 1989. do 1999. Vidi se značajna ljepota u ovoj brižljivoj konstrukciji. Postoji siguran uspjeh u ovom naporu da se zahvati poetika Kur'ana.

Nooruddin Vidi Omar.

Omar Autor: Amatul Rahman Omar (- 1990.) i Abdul Mannan Omar; Naslov: The Holy Quran; izdavač: "Noor Foundation International", 1997. Ovaj prijevod je završen 1990. Allamah Nooruddin (1840. -) je bio učitelj Amatul Omara, i njegove napomene su bile baza za ovaj rad. Amatul je bila snaha Nooruddina i kćer Shir Alija (drugi prevodilac Kur'ana). Ona je učila arapski i engleski nakon što je stekla zvanje magistra iz arapskog na Punjab univerzitetu. Ovaj prijevod se brzo čita (ima nekoliko logičkih grešaka zbog loše izabranog engleskog načina izražavanja). Ova verzija je sa oko 15 % pojačana pomoću zagrada. Obično, ova pojačavanja su balansirana i koristan su komentar.

Ozek Vidi Uzunoglu.

Palmer Autor: Edward Henry Palmer (1840. - 1882.); Naslov: The Quran, English Translation; objavljen 1880. Palmer se rodio kao siroče u Engleskoj i predavao je arapski jezik na Saint John Collage na Cambridgeu od 1871. do njegovog ubojstva u egipatskoj pustinji dok je bio na odmoru. Palmer se smatrao kršćaninom, ne muslimanom. On je rekao da je kur'anski "jezik plemenit i silan, ali ne elegantan u smislu književne rafiniranosti." Nyki zapaža da u Palmerovom prijevodu ima najmanje 70 promašaja.

Peer Autor: Salahuddin Peer; Naslov: The Wonderful Koran; objavljen 1960. u Lahoreu ili Aminabadu. Nekoliko komentara je uključeno u prijevod. Smatra se da je Peer bio ahmedijja.

Pickthall Autor: Muhammad Marmaduke William Pickthall (1875. - 1936.); Naslov: The Meaning of the Glorious Quran, objavljen 1930. u Londonu i Lohoreu. Muhammad Marmaduke William Pickthall, Englez, čovjek od pera, koji je primio islam, ponudio je prvoklasni prijevod Kur'ana na engleski. Nakon njegovog prelaska na islam 1917., služio je kao imam u Notting Hillu, Londonska džamija. Njegov način

upotrebe engleskog nije uspio spriječiti da ovaj prijevod nađe široku primjenu. Svako poglavlje je predstavljeno odgovarajućim uvodom. Prijevod se čini pažljivo formuliranim da bi tijesno odgovarao arapskom. On se savjesno drži blizu Originala u elegantnom, iako sada ponešto arhaičnom engleskom. Ipak, mada je on jedan od najšire korištenih engleskih prijevoda, nudi rijetka pojašnjenja i pobočne informacije. Ovo očito ograničava njegovu iskoristivost. Pickthall je bio svjestan problema sa prijevodima kršćanskih misionara i tražio je lijeka za defekte jer "neki prijevodi sadrže komentare uvredljive za muslimane, i skoro svi koriste jezički stil kojeg muslimani odmah prepoznaju kao bezvrijedan." On je prvo potvrdio stav muslimanskih učenjaka da je Kur'an neprevodiv, ali je držao da se ipak generalno značenje teksta može prenijeti engleskom čitaocu. Svjestan da radovi teško opterećeni bilješkama odvlače od stvarnog fokusa na aktuelni tekst, Pickthall je ponudio svega nekolicinu fusnota sa komentarima i pokušao pustiti tekst da kazuje sam za sebe.

Poole Vidi Lane.

Progressive Autor: Nepoznat; Naslov: A Modern Literal Translation of the Quran; objavljen 2003. Ovaj rad je otmjen po svom tonu. Izdavač je gledao da ograniči miješanje fusnota i ugrađenih komentara u prijevodu i leksička analiza bude nad hadisom prilikom interpretiranja arapskog. Prijevodom će se okoristiti oni koji ne govore arapski zbog raspona značenja koja nudi ovaj prijevod.

Qaribullah Autor: Profesor Hassan Qaribullah i Shaikh Ahmad Darwish; Naslov: The Meaning of the Glorious Koran; objavljen: Umm Durman University, Kairo 2001. Nakon kratkog pogleda vidi se da je pisan dobrim engleskim, ali bez ikakvih dodataka. U kratkoj biografiji, autor je opisan kao vođa sudanskih sufija.

Rizvi Autor: Sayyid Saeed Akhtar Rizvi; Naslov: Al-Mizan: An Exegesis of the Qur'an od Allamah Sayyed Muhammada

Hussain at-Tabatabaija; objavljen 1989. u Teheranu. Rizvi je glavni misionar Bilal Muslim Mission, Dar es-salam, Tanzanija.

Rodwell Autor: Reverend John Medows Rodwell (1808.-1900.); Naslov: The Koran; izvorno objavljen 1861. Reprint 1876. Ovaj neusliman je pokušao unijeti svoje razumijevanje poretka Kur'anu štampajući ga u grubom hronološkom poretku. U Rodwellovom izvornom uvodu, on je tražio od svojih misionara da kritikuju Poslanikovu objavu u smislu da je ona rezultat samoobmane, katapleksije ili halucinacija. Neki recenzenti su kritični prema prijevodu Rodwella: on je 74:39 preveo kao: "oni Bogu zdesna" (možda je njihov prigovor na riječ "ruka" ili "od"!!). 108:2 je prevedeno: "Moli se zato Gospodaru i kolji žrtve." (većina prijevoda kaže: "i žrtvuj").

Ross Autor: Aleksander Ross. Naslov: Alcoran of Mahomet; prvo je objavljen 1649. Zadnje izdanje je objavljeno 1856. Ovaj Škot ga je preveo sa francuskog prijevoda, L'Alcoran de Mahomet, od Sieu du Ruyer. Ovaj prijevod predstavlja vrlo krut primjer-orijentalističko misionarskog pristupa Kur'anu. Što se tiče kvaliteta samog prijevoda Zwemerova primjedba dovoljno govori: "On (Ross) ni najmanje nije poznavao arapski jezik, stoga je njegov prijevod u suštini pogrešan."

Sale Autor: George Sale (1697. - 1736.); završen 1734. Zadnje izdanje je objavljeno 1975. Sale je bio advokat. U predgovoru izdanju iz 1836. On opisuje Kur'an kao "očitu krivotvorinu", te veli da je njegov interes bio da "efektivno izloži prevaru." Sale je temeljio svoj prijevod na prijevodu Maraccia na latinski jezik, ispovjednika Pape Innocenta XI. Ovaj rad je također posvećen kompromitaciji islama. Pun je omaški i pogrešnog prevođenja. Tako se "Ja ejuhan-nas" prevodi kao "O narode Mekke." Dijelovi nekih ajeta nisu pervedeni, kao npr. 3:98.

Shaikh Autor: Abdul Karim Shaikh; Naslov: Dawatul Quran, Arabic Text, Translation, and Commentary; objavljen 1991. - 94. u Bombaju u 3 toma. Janab Shams Pirzada Seheb (?-1999.) je napravio tafsir na urdu od 1976. do 1994. Ne treba mnogo ispitivati ovaj prijevod i komentar da bi se vidjelo da je izvan "glavne struje" i da je podvrgnut pretjeranim kulturnim predrasudama zamagljujući srednji put Kur'ana.

Sarwar Vidi Lane.

Sarwar Autor: Al-Hajj Hafiz Ghulam Sarwar; Naslov: Translation of the Holy Quran; publiciran 1929., ali neki kažu 1920. u Singapuru. Neki smatraju da je Ghulam bio ahmedija. Predgovor prijevodu sadrži briljantnu kritiku engleskih prijevoda Kur'ana od Salea, Rodwella, Palmera i Muhammada Alija.

Sarwar Autor: Shaikh Muhammad Sarwar; Naslov: The Holy Quran: Arabic Text and English Translation; objavljen od "Elmhursta", 1981. Sarwar je bio student Islamskog seminara u Nadžefu, Irak i u Qumu, Iran. On se oslanjao na Al-mizan od Allama Taba Taba'i i Mujma'ul Bayan od Allama Tabasi za komentar i lingvistiku. Jedan recenzent smatra da ovaj prijevod sadrži tipične greške koje se nalaze u većini prijevoda, kao 21:63. Drugi recenzent kaže: "Bez bilo kojih napomena ovaj pojašnjavajući prijevod parafrazira sadržaj Kur'ana u lucidnom stilu." Sarwar je bio u vezi sa Islamskim institutom New Yorka i izgleda da još živi i poučava na tom području. U vrijeme objavljivanja, autor je bio imam u Al-Khoei Islamic Centru.

Shakir Vidi Habib.

Siddiqui Autor: Abdul Hameed Siddiqui; Naslov: The Holy Quran, English Translation and Explanatory Notes; objavljen 1974. u Lahoreu, Pakistan. Samo 8 od 30 dijelova je nastalo prije smrti Siddiquija. Siddiqui je također napisao "Život Muhammeda" i preveo je Sahih Muslim. Tužno je što je

Siddiqui umro prije dovršavanja ovoga, jer kvalitet prijevoda i komentara nije različit od Muhammad Asadovog.

Tariq — Autor: Abdur Rahman Tariq i Ziauddin Gilani; Naslov: The Holy Qur'an Rendered into English; objavljen 1966. u Lahoreu. To je interpretativni prijevod sa kratkim napomenama, bez arapskog teksta. Mada je ovaj prijevod u skladu sa općim stavom muslimanske ortodoksije, njegov jezik i prezentacija ostavljaju još prostora za poboljšanja.

Turner — Autor: Colin Turner; Naslov: A New Interpretation; objavljen 1997. Colin je član osoblja Centra za bliskoistočne i islamske studije i vezan je za Univerzitet Durham, oba u Engleskoj. Ovo je svakako najnaglašeniji prijevod kojeg sam čitao. Iako Colin riskira s obiljem riječi koje ne postoje u arapskom, on pokušava zadržati odgovarajući okvir značenja. Budite sigurni da imate ortodoksan prijevod u rukama.

Uzunoglu — Autori: Nurettin Uzunoglu, Tevfik Rustu Topuzoglu, Ali Ozek, Mehmed Maksudoglu; Naslov: The Holy Quran with English Translation; objavljen 1992. u Istambulu. Nakon kratkog pregleda, da se zapaziti da je prijevod čist i prav. Postoji znatan komentar između ajeta. Iako ovaj prijevod opisuje sebe kao rad komiteta, svaki autor ima svoj fokus. Nurettin je preveo sure 1 do 8; Tevfik, 9 do 20; Ali, 21-39; Mehmed, 40 do 114. Nurettin je imao veliku ulogu u drugoj reviziji ovog prijevoda. Tevfik poučava arapski na Fakultetu za umjetnost na Istambulskom univerzitetu, i radi kao pisac i urednik arapskog jezika i književnosti u DIA Turske. Ali predaje tefsir Kur'ana na Teološkom fakultetu Marmarskog univerziteta, koji je u Istambulu. Mehmet predaje povijest islama na Teološkom fakultetu Marmarskog univerziteta. Četvrto izdanje 2000. godine je uredio Abdal Hakim Murad, Mostafa Al-Badawi i Uthman Hutchinson pod naslovom "The Majestic Quran, An English Rendition of its Meanings". U tom izdanju ispuštene su neke riječi, obogaćen je engleski vokabular, reguliran izbor riječi, povećan je broj savremenih termina (kao: musliman umjesto "onaj koji se predao"). Komentar je

između ajeta potisnut prema dnu stranice. Ispravna upotreba četvrtastih zagrada [...] pokazuje da je to dodatak od prevodioca, što je važno.

Wherry — Autor: Elwood Morris Wherry; Naslov: A Comprehensive Commentary on the Quran; objavljen 1882.-1886. Ovaj četvorotomni rad uključe kopiju Georgea Sale prijevoda i raspravu. Wherry nije smatran muslimanom.

Zayid — Author: Mahmud Y Zayid; Naslov: The Qur'an: An English Translation of the Meaning of the Quran; objavljen 1980. u Libanonu od Dar Al Choura. Mahmud je profesor emeritus povijesti i arheologije na Američkom univerzitetu Bejruta, a također i gostujući profesor na Univerzitetu Teksasa, 1966. -67. U uvodu, Zayid kaže da je ovaj prijevod revizija Dawoodovog prijevoda. Prevođenju su asistirali Umar Farrukh, Majid Farkhri i Ali Aqil (kasnije je Fakhry sačinio vlastiti prijevod, koristeći ovaj prijevod kao osnovu). Vjerska praksa i zakon uključen je kao dodatak od 16 stranica. Ovaj tekst ima odobrenja obje libanske frakcije, sunnija (IFTA) i libanskih šija.

Zindani — Shaykh Abdul-Majeed Az-Zindani; Naslov: Holy Qur'an: English Translation Of The Meanings & Commentary; objavljen 1985. Sam prijevod je direktan derivat Abdullah Yusuf Alijevog prijevoda. Jedan osvrt na ovaj prijevod pokazuje da je Zindani napisao komentar. Drugi osvrt pokazuje da je komentar od četiri odbora učenjaka pod pokroviteljstvom "Presidency of Islamic Research, IFTA, Call and Guidance" s odobrenjem čuvara dvaju harema kralja Fahd Ibn Abdul Aziz Al-Sauda, kralja Kraljevine Saudijske Arabije. Još jedan osvrt etiketira ovaj rad kao "Holy Quran, Mushaf Al-Madinah-Nabawiyah" u naslovu. U svakom slučaju, nedostatak jasno naznačenog autorstva umanjuje mu autoritet.

BOSANSKI PRIJEVODI KUR'ANA

Kur'an - Božija objava svjetovima - danas se može naći preveden na jezike bivše Jugoslavije: bosanski, hrvatski, srpski, makedonski i slovenački. Prevodioci su dosta različito pristupali izvornom tekstu. Nema sveobuhvatnog, integralanog pristupa. Neki od prevodilaca su se u svom prevođenju sasvim komotno ponašali; neki su opet željeli postići stilistiku i rimu Originala, i najzad pribjegavali, kao alternativa, slobodnoj interpretaciji teksta. U globalu, većina ovih prijevoda su idiomatski.

U prijevodima postoje razne vrste deformiteta. Tumbanje teksta i prebacivanje predikata tamo gdje mu nije mjesto, dostiglo je ogromne razmjere. Netačnosti u prevođenju ajeta sa naučnom podlogom gotovo su redovna pojava. Kod ove vrste grešaka uzrok je nepoznavanje odgovarajućeg naučnog područja, dok je sve ostalo pobrojano rezultat želje da se prevodilac po nečemu posebno istakne u odnosu na druge. Radi svega rečenog moramo se podsjetiti da Kur'an nije govor čovjeka, da Muhammed a.s. "nije pjesnik niti mu to treba", pa je stoga tretiranje Kur'ana kao "zanimljive priče" ili tridesetog džuza kao “poetskog niza”, jalov i kontraproduktivan posao.

Primarna intencija Kur'ana je da prenese poruku ljudima, a nju možemo ispravno razumjeti jedino ako čitamo iole tačan prijevod. Pouzdan prijevod uveliko će uticati na tačnu interpretaciju. Iz netačnog prijevoda mogu se izvlačiti samo pogrešni zaključci, što otvara put zabludi.

Prijevodi na srpski ili hrvatski jezik su slijedeći:
1. Prijevod Miće Ljubibratića, objavljen 1895. Tvrdi se da je to prijevod sa francuskog jezika.
2. Prijevod Ali Rize Karabega, objavljen1937. Prijevod sa arapskog. Neki kritičari smatraju da je to prerađeni Ljubibratičev prijevod.

3. Prijevod Muhammeda Pandže i Džemaluddina Čauševića, objavljen1937. Kritičari smatraju da je to prijevod sa turskog jezika, koji je opet prijevod s engleskog.
4. Prijevod Besima Korkuta objavljen 1977.

Prijevodi na bosanski jezik:
1. Prijevod Mustafe Mlive, objavljen 1994. (I izdanje), 1995. (II izdanje) i 2004. (III izdanje),
2. Prijevod Enesa Karića, objavljen 1995.,
3. Prijevod Esada Durakovića, objavljen 2004.

Prevodi prijevoda:
1. Prijevod prijevoda sa njemačkog, na bosanski preveo Ramo Ataić, 2002.
2. Prijevod prijevoda sa engleskog od Muhameda Asada, na bosanski preveo Hilmo Čerimagić.

Prijevodi koje ćemo u daljem tekstu uzimati u razmatranje su prijevod Besima Korkuta, zato što ga većina posjeduje (jer je štampan i dijeljen u milionskom tiražu besplatno), zatim prijevode Enesa Karića i Esada Durakovića. Nećemo uzimati u razmatranje prijevode Ljubibratića, Ali Rize Karabega, Ataića i Čerimagića. Prva dva iz razloga njihove male upotrebljivosti, djelimične zastarjelosti i prevaziđenosti, a druga dva zbog toga što su prijevodi prijevoda koji su opet previše rasplinuti i najviše odstupaju od izvornog teksta. Također nećemo razmatrati prijevod Panđa-Čaušević zbog nekoliko hiljada interpolacija. Iako su interpolacije (umetanje vlastitih riječi, negdje i čitavih rečenica) kod Korkuta, Karića i Durakovića brojne, prednost Čauševića je to što su njegove izolovane u zagrade, dok ovi to nisu uradili, već su ih kao takve ponudili kao da su prijevod Božijeg govora.

U izvođenju argumentacije za prijevodna rješenja u drugom dijelu ove knjige korišten je Rječnik Kur'ana "Kamusu Al-Fazi Al-Qur'an", od dr. Abdullah Abbas Nadwija, Iqra International Educational Foundation, Chicago, Ilinois, 1986.,

zatim meritorni rječnici arapskog jezika:
- Arapsko-Engleski rječnik, F. Steingass, , Librairie du Liban, Beirut, 1989.,
- Arapsko-Engleski rječnik, Hans Wehr, Ithaca, New York, 1980.,
- Arapsko-Ruski rječnik, X. K. Baranov, Moskva, 1978.,
- Arapsko-Bosanski rječnik, Teufik Muftić, El-Kalem, Sarajevo, 1997.

Prijevodi Kur'ana slijedećih prevodilaca pri svemu su služili kao korektiv:

1. Ahmed - Samira,
2. Ahmed Ali,
3. Arberry A. J.,
4. Ayub Khan Muhammad,
5. Daryabadi,
6. Hilali - Khan,
7. Irving T. B.,
8. Khalifa Rashad,
9. Literal Translation,
10. Muhammad Ali,
11. Palmer E. H.,
12. Pickthall M. Marmaduke,
13. Qaribullah,
14. Rodwell J. M.,
15. Sale George,
16. Sarwar Muhammad,
17. Shabbir Ahmed,
18. Shakir Mohammad Habib,
19. Sher Ali,
20. Yusuf Ali Abdullah,
21. Zafrullah M. Khan,
22. Zafar Ansari,
23. Muhammad Asad,
24. Zohurul Hoque, itd.

\- Kraj prvog dijela -

001. PREVOĐENJE BISMILLE

Latinični skript	*"Bismillahir-rahmanir-rahim."*

Korkut Besim	U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!
Karić Enes	U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!
Duraković Esad	U ime Allaha svemilosnog i samilosnoga.

Značenje ključnih riječi	Er-Rahman = Najmilostiviji Er-Rahim = Najmilosrdniji	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

1. U samom startu da se zapaziti da je Duraković Esad između zadnje dvije riječi *bismille* umetnuo veznik (i) *we* koji u kur'anskoj *bismilli* ne postoji. Ova interpolacija veznika *we* po automatizmu mijenja smisao same *bismille*. U ovom slučaju ona se svodi na nabrajanje. Pri tome ona iz jednog intenzivnog oblika prelazi u pasivni, umrtvljeni oblik. Kad su u pitanju prijevodi na strane jezike, ni u jednom od njih nećete naći da između dvije zadnje riječi *bismille* postoji veznik (koliko je poznato autoru ovih redaka - ili ako ima, onda je to zaista raritet). Takođe su redovito i obavezno riječi Allah, Milostivi i Milosrdni rastavljene zarezom.

2. Božija imena su napisana malim slovom. U svijetu prijevoda Kur'ana ovako nešto je teško naći. To je svojevrstan nazadak, degradacija i umanjivanje slave i počasti Allahu pa makar i malim slovom Njegovog atributa. Rječnik bosanskog jezika je nasuprot ovome utvrdio da se Božja imena i epiteti pišu velikim slovom.

3. Održivost prijevoda riječi *Er-Rahman* kao Svemilosni. Može se pretpostaviti da je ovakva konstrukcija prijevoda riječi *Er-Rahman* nastala u želji da se u nju ugradi što više značenja. Možda je to pod uticajem ajeta koji kaže da milost Allahova obuhvata svaku stvar (7:156), pa je umjesto Milostivi nastalo (Sve)milosni.

Glagol *rahime* ima značenje: imati milosti, imati sažaljenja, biti milostiv, biti sažaljiv, biti milosrdan, biti samilostan.

Shodno tome onaj koji je opisan ovim svojstvima može biti samo Milostivi, Milosrdni, Sažaljivi, Samilosni. Kad je u pitanju *bismilla* radi se o epitetu intenzivnosti, pa ovom riječi opisani može biti samo NAJmilostiviji, NAJsažaljiviji, NAJmilosrdniji, a ne nikako (sve)Milostivi, (sve)Sažaljivi, (sve)Milosrdni, itd. Dakle ovdje ne naziremo ni traga prefiksu *sve* koji je instaliran ispred Milostivi. Otvorite bilo koji rječnik Kur'ana, otvorite bilo koji ozbiljan rječnik - nigdje nećete naći *sve*!

Arapske riječi *Er-Rahman* i *Er-Rahim* su intenzivni oblici koji se odnose na različite aspekte atributa Allahove milosti. Arapski intenzivni oblik je pogodniji za izražavanje Allahovih atributa nego naš superlativ. Dakle intenzitet značenja postiže se komparacijom, u ovom slučaju superlativom.

Ovo podrazumijeva poređenje sa drugim bićima ili drugim mjestima i vremenima, obzirom da nema bića kao Allah. Milost podrazumijeva sažaljivost i praštanje - sve ono što je jednom grešniku potrebno. Ali postoji milost koja jest prije nego što nastane potreba, milost koja teče od Allaha, dž.š., svim stvorenjima.

Er-Rahman i *Er-Rahim* su dakle hiperbolični oblici - ekspresivi intenzivnosti - s tim što je hiperbolizam u *Er-Rahman* veći nego u *Er-Rahim*. Nakon uvida u postupke svjetskih prevodilaca Kur'ana i Rječnik Kur'ana od Abdullah Abbas Nadvija, te značenja samih riječi, jasno je da su prijevodi Karić Enesa i Duraković Esada kao (Sve)Milosni neodrživi i neutemeljeni.

Posrijedi je previd da su riječi *Er-Rahman i Er-Rahim* ekspresivi intenzivnosti koji se na našem jeziku mogu izraziti kroz prefiks superlativa naj, npr. na engleskom kroz most, extremely, excessively, a ne pojmovi obuhvatnosti izraženi kroz prefiks sve.

Zbog svega navedenog, prijevod **bismille** trebao bi glasiti:

"U ime Allaha, Najmilostivijeg, Najmilosrdnijeg."

002. ELHAMDU LILLAH, KUR'AN (1:1)

Latinični skript	*"Elhamdu lillahi rabbil-'alemin."*

Korkut Besim	Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo.
Duraković Esad	Hvala pripada Allahu, Koji Gospodar svjetova je.

Značenje ključnih riječi	el-hamd = hvala, zahvala	اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝٢

Ajet je posve kratak i jasan, nema ništa što bi moglo biti problematično za prevodioca. Zbog toga i jeste primjer za čuđenje kod našeg najrasprostranjenijeg (Korkutovog) prijevoda. Nigdje u svijetu nećete naći prijevod Kur'ana sa prijevodom navedenog ajeta kao kod Korkuta. Ono što još više zbunjuje jeste činjenica da je Korkutov prijevod redigovan nekoliko puta, a greška nije ispravljena. U komisijama koje su radile na tome sjedili su ljudi za koje se smatra da jako dobro poznaju arapski jezik. No, ova očita greška "viče" na nas i u posljednjem El-Kalemovom izdanju ovog prijevoda.

Prema Rječniku Kur'ana Abdullah Abbas Nadwija *el-hamd* je glagolska imenica sa značenjem "hvala, zahvala", i oko toga nema dilema. Šta da kaže neupućeni čitalac kad sazna da ono što čita odmah s početka Kur'ana nema mnogo veze sa Allahovim riječima? Ako bismo Korkutov prijevod "Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo" vratili nazad u arapski jezik, dobili bismo:
"*Ijjakellahe rabbel-alemine nahmedu.*"

Sad uporedimo ovo sa originalnim tekstom Kur'ana "*Elhamdu lillahi rabbil-alemin.*" Radi se o ogromnom odstupanju od izvornog teksta Kur'ana. Pogledamo li Durakovićev prijevod istog ajeta zapazićemo da se u njemu bez potrebe pojavljuje riječ "koji" (*ellezi*), a iste nema u samom Kur'anu. Ovo su razlozi zbog kojih čitalac Kur'ana mora voditi računa kakav prijevod čita, koliko je pouzdan i može li ga uzeti kao relevantan izvor pri proučavanju Božije riječi. Prema značenjima riječi ajeta "*Elhamdu lillahi rabbil-*

'alemin" prijevod može samo glasiti: "***Hvala Allahu, Gospodaru svjetova!***"

003. MAGDUBI 'ALEJHIM !, KUR'AN (1:7)

Latinični skript	*"... Gajril-magdubi 'alejhim welad-dallin."*

Korkut Besim	... A ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!
Karić Enes	... Ne na put onih koji su srdžbu Tvoju zaslužili, niti na put onih koji su zalutali.
Duraković Esad	... A ne onih na koje srdiš se, niti onih što zalutaše !

Značenje ključnih riječi	magdub = objekt srdžbe	غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۞

Jedna ista riječ *magdub* prevedena je ovdje kao:

1- "protiv sebe srdžbu izazvali" (Korkut),
2- "koji su srdžbu Tvoju zaslužili" (Karić)
3- "na koje srdiš se" (Duraković)

Niti jedna od navedenih varijanti prijevoda ne odgovara originalu. Nema dakle "izazvanja srdžbe", "zasluživanja Tvoje srdžbe", niti "srdnje." Riječ *dallin* (zalutali) Korkut i Karić nepotrebno prevode sa četiri riječi.

Magdub je pasivni particip mjere *el-mef'ul*, kao *mektub* = ispisani, *mahmud* = hvaljeni. (Rječnik Kur'ana Abdullah Abbas Nadwija). *Magdub* je dakle objekat srdžbe, a ne "zasluživanje Tvoje" srdžbe! Sem toga Karić dva puta interpolira riječ "put." Kada se *magdub* ispravno prevede onda se reducirano značenje koje joj daju naši prevodioci proširuje i ne odnosi se eventualno samo na Božiju srdžbu! Duraković je između dvojice navedenih prevodilaca, sa također neshvaćenim značenjem riječi *magdub!*

Nap: U Takvimu za 2006. godinu na 51. strani Duraković iznosi svoje zapažanje: "*Zbog navedenih razloga smatram da je neadekvatan prijevod aktivnim oblikom, odnosno finitnim glagolom drugog lica (na koje srdiš se): takvim prijevodom gube se nijanse na koje upravo ukazujem. U vrijeme kad sam prevodio Kur'an nisam uočio ove nijanse pa*

*sam upisao prijevod **... na koje srdiš se ...**, ali bih ga danas korigirao: **na koje srdit je se ...“***

Prema značenjima riječi ajeta "... Gajril-magdubi 'alejhim weled-dallin" prijevod bi trebao glasiti:
"... Ne onih na kojima je srdžba, niti zalutalih."

004. TAJ KITAB!, Kur'an (2:2)

Latinični skript	*"Zalikel-kitabu la rejbe fihi huden lil-muttekin."*

Korkut Besim	Ova knjiga u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali;
Karić Enes	Ovo je Knjiga u kojoj nema sumnje nikakve, Uputa bogobojaznima ona je;
Duraković Esad	Ova Knjiga - u koju nema nikakve sumnje - jest uputa za bogobojazne;

Značenje ključnih riječi ajeta	zalike = taj, to kitab = knjiga rejb = sumnja	ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ②

Iz navedenih prijevoda se da primijetiti da su tri prevodioca istovjetno preveli riječ *zalike*. Naravno da su znali njeno pravo značenje, ali im se u konceptu tumačenja ajeta očito nije uklapala. Svjesno se dakle pogrešno prevelo. Riječ *zalike* preveli su kao da je ona *haza* = ovo. U biti išlo se linijom manjeg otpora. Ako se shvati relacija između Onoga koji objavljuje Knjigu (Bog) i onoga kojem se Knjiga objavljuje (čovjek), onda riječ *zalike* dolazi do punog izražaja. Dakle Onaj koji objavljuje kaže ljudima: Ta knjiga (kod vas, ta koju imate u rukama), u koju nema sumnje, uputa je za bogobojazne. Iz ponuđenih prijevoda trojice vidljivo je da je relacija između Onog koji objavljuje i onog kome se objavljuje, izgubljena. Kao da govori čovjek, a ne Bog!

Na temu prevođenja riječi *zalike* razgovarao sam sa uvaženim doktorom Zohurul Hoqueom (autorom prijevoda Kur'ana na više jezika). Profesor Hoque je naime tvrdio da je posve precizno preveo svaku kur'ansku riječ, no u svom prijevodu (koji mi je besplatno poslao iz SAD i

zatražio kritički osvrt na isti), to pravilo nije ispoštovao kod ajeta 2:2. Njegov odgovor je bio apologetski i izgledao je ovako:

Assalamu alaikum Dear Brother:

It was a pleasure to receive your letter and to know that you have taken the responsibility to translate the Holy Quran to Bosnian. May Allah bless you for your effort and may Bosnian brothers and sisters be benefited from your work. I also appreciate that you are reviewing my work on the Quran.

Dhalika can be translated as "that" and also as "this". In the case of verse 2:2. I opted for "this" for the reason that an item which is held in high esteem is referred as remote although it is near. (for reference: Lexicon of Lane). Therefore, there is a little surprise that most of English translators, including Yusuf Ali, Pickthall, Shakir, Al-Hilali and Khan, Asad, Rodwell, Muhammad Ali, Ahmad Ali, Khalifa, Dawood, Farooq-i-Azam Malik and Irving, have opted for "this" as most appropriate in this scenario. To my knowledge, Palmer and Arbery used "that."

Disagreements regarding obvious error, omission, commission, interjection, manipulation etc. are always welcome and warrant serious discussion. It is not uncommon that due to certain way of thinking, one scholar will always disagree with another on which shade of meaning to adopt. I have avoided any use of narrow shade of meaning of a word. I have alwys relied on the meaning universally accepted by most scholars and the one that is most appropriate under given context, supported by Islamic teaching and confirmd by acceptable Arabic lexicon.

May Allah bless you.
Zohurul Hoque

Prijevod:
Esselamu alejkum dragi brate:

Zadovoljstvo je bilo primiti vaše pismo i saznati da ste preuzeli odgovornost prevođenja svetog Kur'ana na bosanski. Neka vas Allah blagoslovi za vaš trud i neka se bosanska braća i sestre okoriste vašim radom. Također cijenim to što vršite reviziju mog rada na Kur'anu.

Dhalika se može prevesti kao "taj" ali i kao "ovo." U slučaju ajeta 2:2 ja sam odabrao "ovo" iz razloga što se jedan visoko cijenjeni element drži dalekim, iako je blizu. (radi informacije: Leksikon Lane). Zato postoji malo iznenađenje što je većina engleskih prevodilaca, uključujući Yusuf Alija, Pickthalla, Shakira, Al-Hilali i Kana, Asada, Rodwella, Muhammad Alija, Ahmad Alija, Khalife, Dawooda, Farooq-ja-Azama Malika i Irvinga,

odabrala "ovo" kao najpogodnije u ovom scenariju. Koliko ja znam, Palmer i Arbery su upotrijebili "taj." Neslaganja oko očite greške, propusta, komisije, interjekcije, manipulacije, itd… uvijek su dobrodošla i garant su ozbiljne rasprave.

Nije neobičano da se zbog određenog načina mišljenja jedan učenjak razilazi u mišljenju s drugim, - koju nijansu značenja da usvoji. Ja sam izbjegavao upotrebu uskih nijansi značenja riječi. Uvijek sam se oslanjao na značenja općeprihvaćena od većine učenjaka i ona koja najviše odgovaraju datom kontekstu, potpomognuta islamskim učenjem i potvrđena odgovarajućim leksikonom arapskog.

Naka vas Allah blagoslovi,
Zohurul Hoque

Naravno da se nisam složio sa dr. Hoqueom! Dr. Hoque se umjesto da prevede riječ *zalike* kako ju je Allah objavio, "opredjelio" da uzme značenje "this" (ova) zbog toga što su tako i neki drugi uradili. Kad je u pitanju Allahova riječ nema opredjeljivanja i nema izbora! Da je Allah htio da u ajetu 2:2 figuriše riječ *haza* = ovaj, On bi to tako i objavio. Ali nije!!! Ne trebamo se slagati sa većinom koja griješi.

Korkut je umjesto riječi bogobojazni (mn.) stavio hrpu drugih nepotrebnih riječi i imenicu pretvorio u glagol. Karić govori o sumnji koje nema u Knjizi. Kakva to može biti sumnja u Knjizi, ako ne u samu Knjigu? Sem toga tu su i dvije ubačene riječi "ona" i "nikakve." Duraković pored zajedničke greške pridodaje riječ koje nema u izvorniku, a to je "nikakve."

Da zaključimo; prijevod ajeta "Zalikel-kitabu, la rejbe fihi, huden lil-muttekin", onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti: ***"Ta Knjiga, u koju nema sumnje, uputa je za bogobojazne ..."***

005. FEWKAHĀ, Kur'an (2:26)

Latinični skript	*“Innallahe la jestahji en jadribe meselen ma be'udaten fema fewkaha.“*

Korkut Besim	Allah se ne ustručava da za primjer navede mušicu ili nešto sićušnije od nje ...
Karić Enes	Allah se zbilja ne stidi da za primjer komarca navede ili nešto od njeg sićušnije ...

Duraković Esad	Allahu nelagodno nije da kao primjer komarca navede , ili nešto što je krupnije ...

Značenje ključnih riječi ajeta	be'udah = komarac ma=što, šta fewka = nad, iznad	إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَن يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا

U Glasniku Rijaseta IZ-e u BiH br. 7-8, juli-avgust, 2005., u kritici Durakovićevog prijevoda, Jusuf Ramić kaže: "Durakovićev prijevod sintagme *fema fevkaha* (ili nešto što je krupnije od toga) ne stoji. Ova sintagma, prema Abu Ubejdi, El-Kisaiju i drugim arapskim filolozima, ima značenje: ili nešto što je sićušnije od toga *fema duneha*, odnosno: ili nešto što je krupnije od toga u sićušnosti *fema fevkaha fi-l-sigari*, a to je značenje za koje su se opredjelili mnogi prevodioci Kur'ana."

Analizom 17 prijevoda od 17 različitih prevodilaca na druge jezike uočavamo da je njih 10 izraz *fema fewkaha* ispravno prevelo (te ono iznad njega), a da je njih 7 prevelo kao "sićušnije od toga." Većina prevodilaca je dakle ispravno prevela. Svi koji su prevodili kur'anski tekst preveli su tačno. Oni koji su se poveli za raznim filološkim mišljenjima, a nisu koristili vlastiti razum, načinili su grešku.

Ovo je jedan od ajeta za koji se ispostavilo da je prava barijera za prevodioce i komentatore Kur'ana. Razmišljanja u našoj islamskoj literaturi oko prijevoda ovog ajeta kretala su se između apsurdnog i istovremeno zabrinjavajućeg: Neki su smatrali da ajet obavezno upućuje na nešto sićušnije od komarca. Međutim riječ *fewka* tako nešto ne sugeriše. Ali nekako su je morali ukomponovati pa su smatrali da upućuje na ono što "je veće od komarca u sićušnosti!!!" Drugi su pak jednostavno uzimali i pisali da ona znači sićušnije. Htjelo joj se dati značenje koje ona nema.

U čemu je nezgoda riječi *fewka?* Pogledajmo šta ona znači. Otvorimo bilo koji riječnik arapskog jezika naći ćemo da *fewka* označava na, nad, iznad, povrh. Ona je upravo suprotna od riječi *tahte* što znači: pod, ispod, niže. Razmišljanja su se dakle kretala u pravcu mikrokosmosa a ne obrnuto u pravcu makrokosmosa, jer se očito smatralo da je nešto sitno teže stvoriti od nečeg što je krupno!

Nije se dakle moglo pojmiti da Allah ovdje navodi prost primjer stvaranja (komarac), koji u poređenju sa jednim složenim organizmom kakav je npr. čovjek ne predstavlja ništa posebno! Ajet očito upućuje na

kompleksnost stvaranja u svim ili raznim aspektima stvorenog! Ali da se razumijemo, čovjek se u ajetu ne spominje! Zbog toga značenje ajeta zahvata nepojmljivo široko polje stvari i pojmova koji su po nečemu iznad *(fewka)* komarca.

Vratimo se sada našim prijevodima. Korkutov prijevod ne stoji jer govori o mušici (koja ima drugi naziv u Kur'anu!), a riječ *fewka* prevedena je suprotno od njenog značenja. U ovom slučaju Duraković je najbliži rješenju, ali riječ *fewka* ipak nije dobro prevedena. Nije jasno zašto nije potražio rješenje u prijevodima objavljenim prije vlastitog. Duraković je riječ *fewka* shvatio u smislu "krupnije" za razliku od Korkuta i Karića "sitnije." Ni jedno ni drugo !!!

Prema značenjima riječi ajeta “Innallahe la jestahji en jadribe meselen ma be'udaten fema fewkaha“ prijevod može samo glasiti: ***"Uistinu! Allah se ne ustručava da navede primjer kao što je komarac, te ono IZNAD njega."***

006. RŪHUL-KUDUS, Kur'an (2:87)

Latinični skript	*"Tenezzelul-melaiketu wer-ruhu fiha biizni rabbihim min kulli emr."*

Korkut Besim	Meleki i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, spuštaju se u njoj zbog odluke svake.
Karić Enes	Meleki i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, u njoj silaze zbog odluke svake.
Duraković Esad	Radi svega i s dopuštenjem Gospodara svoga, tad spuštaju se Džibril i meleki.

Značenje ključnih riječi ajeta	Ruh = Duh Emr = naredba, odredba	تَنَزَّلُ الْمَلَٰٓئِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾

Riječ “Duh” se u Kur’anu pojavljuje na više mjesta sa različitim značenjima i različitim kontekstima. Izraz *ruh* (duh) u Kur'anu se često koristi u smislu Božije objave, inspiracije. Taj duh daje život srcima koja su bila mrtva u svom neznanju, i u vjeri ima istu funkciju kao duša u

tijelu. Neki meleci su određeni da nose Božije naredbe kao što je Džibril donosio Objavu.

Duh naredbe & Duhom ojačani: Ajeti 16:2, 17:85, 40:15, 42:52. Ajeti pokazuju da je suštinska priroda Duha *(Ruha)* dirigirajuća, jer ona proizilazi iz Božije dirigirajuće energije, iako mi ne znamo kako Božanski *emr* radi kao ego jedinke.

Duh Sveti & Duh pouzdani: Ajeti 2:87, 2:253, 5:110, 16:102, Duh Sveti i 26:193 Duh pouzdani. Smatra se da je to Duh koji je donosio Objavu od Allaha - melek Džibril koji je svim poslanicima dostavljao objavu. Treba primijetiti da ovaj kur'anski Duh Sveti nema nikakve veze sa paganskim "svetim duhom" kao trećim od trojice iz trojstva bogova.

Duh koji je pomagao poslanike. Melek Džibril, moćni melek, kod Gospodara svjetova cijenjen, tamo pouzdan. Ajeti 2:87, 2:253, 58:22.
Duh koji se pominje paralelno uz meleke. Ajeti 70:4, 78:38, 97:4. Također se smatra da je to Džibril.

Duh kao Isa, a.s. Ajet 4:171. Ruhullah: ovdje postoji pravilo za razlikovanje dviju imenica u genitivnoj vezi. Kad je jedna od dvije imenice Allah, a druga osoba ili stvar, npr. Allahova kuća (Bejtullah); Allahov Poslanik (Resulullah); Allahov rob (Abdullah); Allahov duh (Ruhullah), itd., pravilo za gornje riječi je da je druga imenica npr. kuća, poslanik, rob, duh, itd., stvorena od Allaha. Kad je jedna od dvije imenice Allah, a druga nije niti osoba niti stvar, onda to nije stvorena stvar nego osobenost Allaha npr. Allahovo znanje ('Ilmullah); Allahov život (Hajatullah); Allahov govor (Kelamullah); Allahovo biće (Zatullah), itd.

Duh koji je udahnut: Ajeti 15:29, 21:91, 32:9, 38:72, 66:12. Allah se u Kur'anu obraća Poslaniku Svom i kaže: "Ti ćeš biti mrtav, i uistinu, oni će biti mrtvi." (Ez-Zumer, 30) Ti živiš pomoću Mene, čuješ pomoću Mene, govoriš pomoću Mene. Ovo je osobenost svakog čovjeka, živi pomoću Allaha, čuje i vidi pomoću Allaha - jer je čovjek u svom biću mrtav. On ne živi pomoću svog bića. Svi se u svom egzistiranju oslanjaju na Jednog i Jedinog koji je sve stvorio, koji je u svojoj jednoći neovisan od bilo čega.

U ajetu "Ti ćeš biti mrtav" ima oštrine koja budi osjećaje. Čovjek se upozorava na stanje u kojem se nalazi, i na stanje koje ga očekuje.

Materijalizacija Duha. O tome nam govori ajet 19:17. Ovdje se radi o meleku poslanom Merjemi u liku pravog čovjeka.

Duh kao medij koji prenosi i izvršava naredbu Allahovu. Ajeti 16:2, 17:85, 40:15, 42:52, 58:22.

Postoje dva svijeta. Prvi je *'Alem el-emr* (svijet zapovijedi), a drugi je *'Alem el-halk* (svijet stvaranja). Veza između svijeta zapovijedi i svijeta stvaranja je duh *(ruh)*. Duh pripada svijetu naredbe, ali on po nalogu Allahovom proizvodi dejstvo u materijalnom svijetu. Duh *(ruh)* i naredba *(emr)* su nerazdvojni. Dok se pojavio *emr,* odmah postoji i *ruh* koji realizira *emr;* a Allah najbolje zna.

U svojoj knjizi "Obzorja arapsko-islamske književnosti", Jusuf Ramić vezano za Svetog Duha, kaže slijedeće: "*Sintagmu Ruhu-l-Kudus pogrešno je prevoditi sa Sveti Duh, jer je izraz "sveti" stran islamu i nije uobičajen u Kur'anu časnom. Sa ovim izrazom Kur'an ne operira. To je kršćanski izraz. Otud je u nekim našim prijevodima Kur'ana pogrešno preveden ajet u kome stoji: We nahnu nusebbihu bi hamdike we nukaddisu leke (El-Bekare, 30) kao npr. kod Huseina Đoze ili npr. Mustafe Mlive, jer "kudsun" ovdje ima značenje riječi "tuhrun" (čistoća).*"

Kur'an, nasuprot Ramićevom iskazu, itekako operira sa izrazom "Duh Sveti" u ajetima 2:87, 2:253, 5:110, 16:102, tako da on nije ni stran niti neuobičajen u Kur'anu.

Ako ga već imamo u Kur'anu, ne možemo pobjeći od njega, makar to željeli. To očito nije samo kršćanski izraz, a problem pojedinaca je što to ne mogu valjano protumačiti. *Kudsun* nema značenje *tuhrun,* jer da je tako Allah bi naravno tako i objavio. Ako se želi eliminisati Duh zato što je kako kaže Ramić "kršćanski" onda bi se morao eleiminisati i Isus - što je naravno apsurdno, jer i on figuriše u Kur'anu.

Vratimo se ajetu iz naslova (97:4). Odmah je uočljivo da su prevodioci riječ "duh" preveli kao Džibril. U tefsirima stoji da riječi "*ruh* = duh" označava meleka Džibrila. To je općepoznato. Međutim to ne daje nikome za pravo da u Allahov govor umjesto riječi "duh" interpolira riječ "Džibril."

Zar misle da Allah ne zna šta je objavio? Da je On, slavljeno neka je ime Njegovo, htio da u ajetu figuriaše "Džibril" On bi to tako i objavio, ALI NIJE! Ajet bi u tom slučaju glasio: "Tenezzelul-mela'iketu we Džibrilu..." Dakle u Kur'anu stoji riječ "duh." Džibrila se ne može na silu "ugurati" u ajet, ali se *ruh* može odnositi na Džibrila i tumačiti Džibrilom. Nadalje Duraković izraz *min kulli emr* prevodi kao "radi svega" što pokazuje da riječ *emr* uopće nije preveo - ili preveo kao "sve."

Da zaključimo; prijevod ajeta "Tenezzelul-melaiketu wer-ruhu fiha bizni rabbihim min kulli emr", trebao bi glasiti: *"Spuštaju se meleci i Duh u njoj s dozvolom Gospodara svog, po svakoj naredbi."*

007. 'ALĀ ŠEJ'IN, Kur'an (2:113)

Latinični skript	*"We kaletil-jehudu lejsetin-nesara 'ala šej'in, we kaletin-nesara lejsetil-jehudu 'ala še'jin."*

Korkut Besim	Jevreji govore: "Kršćani nisu na pravom putu"! a kršćani vele: "Jevreji nisu na pravom putu"!
Duraković Esad	Jevreji govore: "Kršćani nemaju nikakve osnove", dok kršćani vele: "Jevreji nemaju nikakve osnove."

Značenje ključnih riječi ajeta	šejun = ništa	وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَىٰ عَلَىٰ شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَىٰ لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ

Jevreji su znali iz Tewrata da su kršćani postali nevjernici kada su Isaa (Isusa) nazvali sinom Božijim, a kršćani su u Bibliji jasno vidjeli da su Jevreji postali nevjernici odbijajuci Isusovo poslanstvo. Baš kao što kršćani i Jevreji misle da je onaj drugi zalutao, slično misle idolopoklonici da su sve grupe, izuzev njihove, na krivom putu.

Kako se vidi Korkut je ovdje pokušao protumačiti ajet umjesto da ga prevede, a slično je uradio i Duraković. U ajetu se pravi put ne spominje niti "nikakva osnova."

Pravi prijevod ajeta "da su ni na čemu" ima pravu težinu i domet mu je veći od datog limita prevodilaca. Dakle, i jedni i drugi (Jevreji i kršćani) ne kažu jedni za druge da nisu na pravom putu niti da imaju osnove, već još gore, da "nisu ni na čemu!"

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We kaletil-jehudu lejsetin-nesara ala šejin, we kaletin-nesara lejsetil-jehudu ala šejin" trebao bi glasiti: ***I kažu Jevreji: "Nisu kršćani ni na čemu", i kažu kršćani: "Nisu Jevreji ni na čemu."***

008. SIBGATALLĀH, Kur'an (2:138)

Latinični skript	*"Sibgatallahi we men ahsenu minallahi sibgah.“*

Korkut Besim	Allah je nas uputio, a zar ima ljepše upute od Allahove?
Karić Enes	Allahovu vjeru vjerujemo! Koja je vjera od Allahove vjere ljepša!
Duraković Esad	I sve je to u vidu ures-boje Allahove, a ko ima ljepšu ures-boju od Allahove?

Značenje ključnih riječi ajeta	sibgah = boja, bojenje, farbanje, krštenje; ahsenu = bolji, ljepši	صِبْغَةَ ٱللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ ٱللَّهِ صِبْغَةً

Pozabavimo se malo riječju "sibgah." Korjensko značenje je boja ili farba. Počevši od Rječnika Kur'ana i svih drugih rječnika, ne postoje nikakve dileme oko značenja ove riječi. Muslimanski komentatori ispravno razumiju riječ *sibgah*, ne u njenom bukvalnom značenju “bojenje” nego u njenom duhovnom i metaforičkom smislu “vjera”. Ovaj kur'anski ajet eliminiše vjere *sabuta i ma’mudita,* tj. sabejsku i kršćansku. *Sibgatullah* je bojenje (krštenje) vjere Allahove, ne vodom, nego duhom. Ovo bojenje Allahovo čini ličnost pogodnom i počašćenom da bude stanovnik carstva Allahovog i pripadnik Njegove vjere. Kao što farbar farba vunu tinkturom da bi joj dao novu boju, tako Allah dž.š. boji, ne tijelo, nego dušu onog koga vodi u vjeru Islam.

Ako pogledate naše prijevode nema kraja čuđenju. Korkutov i Karićev prijevod su u potpunom nesaglasju sa Izvornikom! Riječi "uputa" nema u ajetu! Riječi "vjera" također nema u ajetu! Duraković u igru uvodi boju, ali prijevod i pored toga ne stoji. Ovdje se preslobodno otišlo sa prijevodom ajeta na što sugeriše izraz "I sve je to u vidu ures-boje ... " Šta je to sve u vidu ukrasne boje? Kao što se vidi, izraz "I sve je to u vidu ures-boje" ne postoji u Kur'anu.

Prema značenjima riječi ajeta "Sibgatallahi we men ahsenu minallahi sibgah“ onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, prijevod bi trebao glasiti: ***"Bojenje Allahovo!, a ko je bolji od Allaha bojenjem?"***

009. LĀ JESME'U, Kur'an (2:171)

Latinični skript	*"We meselul-lezine keferu ke meslil-lezi jen'iku bima la jesme'u illa du'aen we nidaen."*

Korkut Besim	Oni koji neće da vjeruju slični su stoci na koju se viče, ali ona čuje samo zov i viku.
Karić Enes	A primjer onih koji ne vjeruju jeste kao primjer stada na koje se iz sveg glasa viče onim što ono ne čuje! Čuje samo zov i dreku.
Duraković Esad	Oni što ne vjeruju sliče primjeru u kome neko viče na nešto što ne čuje ništa do zova i vike.

Značenje ključnih riječi ajeta	ellezi jeniku = onaj koji viče ma = ono što la jesmeu illa = čuje samo, ne čuje osim	وَمَثَلُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ كَمَثَلِ ٱلَّذِى يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَآءً وَنِدَآءً

Veznik *we* Korkut i Duraković nisu preveli. Korkut u ajet uvodi izraz "stoka" držeći vjerovatno da *ma la* označava stoku *(mal)*. Malo više razmišljanja spriječilo bi ovakvu jezičku konstrukciju u prijevodu. Karić radi isto, s tim što umjesto stoke stavlja stado.

Durakovićev prijevod je bolji, ali je rečenica dosta nesretno sklopljena. Riječ *mesel* drugi put ne prevodi. Karić interpolira u prijevod "na koje se iz sveg glasa." Zapazimo da sva trojica nisu obratila pažnju na riječ *ellezi* (onaj koji), koja određuje dalji tok radnje.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We meselul-lezine keferu ke meslil-lezi jen'iku bi ma la jesme'u illa dua'en we nidaen", trebao bi glasiti: ***"A primjer onih koji ne vjeruju je kao primjer onog ko viče ono šta čuje samo zov i viku."***

010. ER-REFES & BĀŠIRŪHUNNE, Kur'an (2:187)

Latinični skript	*"Uhille lekum lejletes-sijamir-refesu ila nisa'ikum"* *"Fel-ane baširuhunne webtegu ma keteballahu lekum"*

Korkut Besim	Dozvoljava vam se da se u noćima dok traje post sastajete sa

	svojim ženama... Zato se sada sastajte s njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio.
Karić Enes	Vama je dozvoljeno da u noćima ramazana odnos imate sa svojim ženama ... Sada odnos imajte sa njima i čeznite da dobijete ono što je Allah odredio da dobijete.
Duraković Esad	Dozvoljava vam se da noću, dok post traje, svoje žene obljubite ... Zato sada žene usrećujte žudeći za onim što Allah propisao vam je.

Značenje ključnih riječi ajeta	refes = bestidnost (opsceno ponašanje, bestidan govor, obljuba, seksualno općenje) baširuhunne = pristupajte im, dotičite ih, kontaktirajte ih	أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَىٰ نِسَائِكُمْ فَالْآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ

Refes označava seksualne radnje svih kategorija koje može imati muž sa ženom. Značenje riječi "bestidnost" proteže se na opsceno ponašanje, bestidan govor, obljubu, seksualno općenje. *Refes* se zasigurno ne treba prevesti kao "sastajanje" sa ženama jer to samo po sebi ne upućuje ni na što posebno.

Prevođenjem sa "odnos imate" ili "obljubite" smisao riječi *refes* se jako reducira i svodi isključivo na seksualni odnos. Međutim značenje riječi *refes* je daleko šire, kao što je navedeno u značenju ključnih riječi.

Prema Rječniku Kur'ana Abdullah Abbas Nadwija *baširu* znači "dotičite, kontaktirajte, pristupajte."

Zbog toga možemo sa sigurnošću reći da prijevodi "sastajte" (Korkut), "odnos imajte" (Karić) i "usrećujte" (Duraković), ne stoje.
Također valja napomenuti da izraz *webtegu* (i tražite) preveden kao "usrećujte žudeći", "čeznite da dobijete" i "u želji da dobijete" ne stoji.

Radi se o imperativu "tražite", jer imate pravo na to, a ne o žudnji, čežnji ili želji. Kod Karića se u prijevodu pojavljuje riječ “ramazan“, a riječ “noć“ daje u množini. Prema značenjima riječi dijela ajeta "Uhille lekum lejletes-sijamir-refesu ila nisaikum" i "Fel-ane baširuhunne webtegu ma ketabellahu lekum" prijevod može samo glasiti:
"Dopušta vam se u noći posta refes sa ženama vašim."
"Zato im sada pristupajte i tražite šta je propisao Allah za vas."

011. TĀGŪT, DŽIBT, GARŪR, Kur'an (2:256)

Latinični skript	*2:256 Fe men jekfur bit-taguti we ju'min billahi, fekad-istemseke bil-'urvetil-wuska!* *2:257 Wellezine keferu ewlijauhumut-tagutu!* *04:51 Ju'minune bil-džibti wet-taguti we jekulune li-llezine keferu haulai ehda minel-lezine amenu sebila.* *04:60 Juridune en jetehakemu ilet-taguti we kad umiru en jekfuru bih. we juriduš-šejtanu en judillehum dalalen be'ida.* *04:76 Wellezine keferu jukatilune fi sebilit-taguti, fe katilu ewlijaeš-šejtan. inne kejdeš-šejtani kane da'ifa.* *05:60 Men le'anehullahu we gadibe 'alejhi we dže'ale minhimul-kiredete wel-hanazire we 'abedet-tagut.* *16:36 Eni'budullahe wedžtenibut-tagut.* *39:17 Wellezine-džtenibut-tagute, en ja'buduha, we enabu ilallahi, lehumul-bušra.*

Korkut Besim	2:256 Onaj ko ne vjeruje u šejtana, a vjeruje u Allaha - drži se za najčvršću vezu ... 2:257 ... A onima koji ne vjeruju zaštitnici su šejtani. 04:51 ... U kumire i šejtana vjeruju, a o neznabošcoma govore: "Oni su na ispravnijem putu od vjernika." 04:60 ... Žele da im se pred šejtanom sudi, a naređeno im je da ne vjeruju u njega. A šejtan želi da ih u veliku zabludu navede. 04:76 Vjernici se bore na Allahovom putu, a nevjernici na šejtanovom. Zato se borite protiv šejtanovih štićenika, jer je šejtanovo lukavstvo zaista slabo. 05:60 Oni koje je Allah prokleo i na koje se rasrdio i u majmune i svinje pretvorio, oni koji su se šejtanu klanjali ... 16:36 Allahu se klanjajte, a kumira se klonite! 39:17 Za one koji izbjegavaju da se kumirima klanjaju i koji se Allahu obraćaju, - njima su namijenjene radosne vijesti ...
Karić Enes	2:256 Ko ne vjeruje u đavola, a vjeruje u Allaha - taj se najčvršćeg prihvatio užeta. 2:257 A oni koji ne vjeruju, njihovi zaštitnici jesu đavoli. 04:51 ... Kako u kumire i đavole vjeruju, i kako govore onima koji ne vjeruju ... 04:60 ... Kako žele da se pred đavolom sude, a naređeno im je da u đavola ne vjeruju! 04:76 ... Oni koji ne vjeruju bore se na šejtanovu putu! Zato se protiv prijatelja šejtanovih borite! Spletke su šejtanove, doista, slabe! 05:60 To su oni koje je Allah prokleo, na koje se rasrdio, u

	majmune ih i u svinje pretvorio, i oni koji se vragu klanjaju! 16:36 Allahu robujte, đavola se klonite! 39:17 A one koji se klone kumira da im ne robuju i Allahu se predaju - takvima blagovijest pripada.
Duraković Esad	2:256 Zato onaj ko Đavola zaniječe, a u Allaha vjeruje - taj se uhvatio za uže najčvršće - prekinut se nikada neće ... 2:257 ... A onima koji ne vjeruju prijatelji su sotone ... 04:51 ... Oni vjeruju u kumire i đavole, te za krivovjerne govore ... 04:60 ... Žele da pred Šejtanom sudi im se, premda naređeno im je da ne vjeruju u njega, jer Šejtan hoće da ih predaleko odvede. 04:76 ... A oni što ne vjeruju bore se na putu đavoljeme, i zato se vi protiv prijatelja Šejtanovih borite, jer, zaista, Šejtanovo lukavstvo slabašno je! 05:60 To su oni koje je Allah prokleo i na koje se rasrdi, učinivši da postanu majmuni i svinje i idolopoklonici ... 16:36 Allaha obožavajte i idola Taguta se klonite! 39:17 Vijest radosna je za one koji se izbjegavaju klanjati idolima i obraćaju se Allahu radi kajanja ...

يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَٰؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا ﴿٥١﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ	وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾ مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ

Odmah valja zapaziti da se u kur'anskom tekstu pojavljuju tri karakteristična izraza *šejtan, tagut i džibt*. To je posebno vidljivo u ajetu 4:51 gdje se izraz *džibt* pojavljuje zajedno sa *tagutom*. *Džibt* se inače samo jednom pojavljuje u Kur'anu. U drugim pak navedenim ajetima, izraz *tagut* pojavljuje se paralelno sa izrazom *šejtan*. Pojava ovih izraza u datim kontekstima jasno pokazuje da oni tu nisu slučajno već da to ima

duboki smisao. Prije svega ti izrazi stavljaju do znanja da se međusobno razlikuju, da se jedan ne može poistovijetiti s drugim. Svaki od njih dakle ima različito značenje. Ne može se *tagut* prevesti *šejtanom* i obrnuto, što važi i za *džibta*.

Ključne riječi u gore datim ajetima su *šejtan, tagut i džibt*. Da bismo stvar bolje predstavili i razgraničili, pogledajmo šta one znače. Prema Rječniku Kur'ana od dr. Abdullah Abbas Nadwija, *tagut* označava sve ono što je obožavano mimo Allaha (lažno božanstvo, idol). Riječ *džibt* po istom Rječniku označava bezvrijedne stvari (vradžbinu, idole), dok *šejtan* označava satanu, đavola, drskog, zlog duha, buntovnika - onog koji je udaljen od milosti Allahove.

U rječniku Muftića naći ćemo za *taguta* značenje: vrag, đavo, sotona, zavodnik, varalica, čarobnjak, vođa buntovnika, raskolnik, heretik, sektaš; za *džibta* ćemo naći: idol, čarobnjak, čarolija, magija, nitkov; za šejtana: vrag, đavo, demon, sotona, napasnik, zavodnik, oholost, srdžba, itd. Kako se vidi u samoj rječničkoj definiciji vlada potpuna konfuzija. Izrazi se preklapaju jedni s drugima. Zbog toga je nužno napraviti redukciju i svaki izraz privesti njegovom što bližem značenju.

U fusnotama III izdanja prijevoda Kur'ana autora ovih redova stoji: "*Tagut* pokriva široko područje značenja. On označava sve drugo što se obožava umjesto stvarnog Boga (Allaha), tj. sva lažna božanstva. To mogu biti idoli, kamenje, Sunce, zvijezde, meleci, ljudska bića, Allahovi poslanici koji su lažno obožavani (npr. Isa) i uzimani kao *taguti*. Slično tome su lažno obožavani dobri, sveti, kaburi, turbeta, vladari, itd."

Za razliku od *taguta, džibt* pokriva iluzorne, bezvrijedne i tajnovite stvari bez osnove, koje mogu postati predmet obožavanja. To mogu biti čarolija, magija, vradžbina, itd.

Muhamed Asad izraz *tagut* prevodi kao "snage zla" a *džibt* kao "neosnovane misterije."

Kod naših prevodilaca vlada pravo šarenilo. Kompas je potpuno izgubljen! Korkut je bio posve nedosljedan: Za njega je *tagut* isto što i *šejtan* u prvih šest ajeta, dok je u ajetima 16:36 i 39:17 *tagut* postao kumir. Međutim problem je što izraz *džibt* u ajetu 4:51 takođe preveo kao kumir.

Kod Karića je situacija jako slična. *Tagut* je postao đavo u ajetima 2:256, 257; 4:51,60; dok je u ajetu 4:76 *šejtan*, a u 5:60 evoluira u vraga. Međutim taj isti *tagut* u ajetu 16:36 postaje đavo, a u ajetu 39:17 kumir. Ko može neka shvati! Izraz *džibt* preveden je kao kumir, što je u

sukobu sa kumirom iz ajeta 39:17. Duraković nije ništa bolji. Kod njega *tagut* prvo mutira u đavola, pa sotonu, pa šejtana, u idolopoklonike, idola Taguta i konačno idole. Izraz *džibt* preveden je kao kumir.

Autor ovih redova smatra da je sporne riječi iz navedenih ajeta najbolje ostaviti u originalu, a njihovo značenje dati u fusnotama. Da zaključimo; prijevod gore navedenih ajeta (uz gornje napomene) trebao bi glasiti:

> ***2:256 Pa ko zaniječe taguta, a povjeruje u Allaha, tad se doista uhvatio za hvatište najčvršće, kojem nema kidanja.***
> ***2:257 A koji ne vjeruju, zaštitnici njihovi su taguti.***
> ***4:51 Vjeruju u džibta i taguta, i govore za one koji ne vjeruju: "Ovi su upućeniji putu od onih koji vjeruju."***
> ***4:60 Žele da sude prema tagutu, a već im je naređeno da ne vjeruju u njega. I želi šejtan da ih zavede zabludi dalekoj.***
> ***4:76 A oni koji ne vjeruju bore se na putu taguta. Zato se borite protiv prijatelja šejtanovih. Uistinu, spletka šejtanova je slaba.***
> ***5:60 Onaj koga je prokleo Allah i rasrdio se na njega, i učinio od njih majmune i svinje, i (ko) je obožavao taguta.***
> ***16:36 Obožavajte Allaha, a klonite se taguta!***
> ***39:17 A koji se klonu taguta - da ga ne obožavaju i obrate se Allahu - za njih je radosna vijest.***

012. ZU-NTIKĀM, Kur'an (3:4)

Latinični skript	*"Wallahu 'Azizun, Zu-ntikam"*

Korkut Besim	A Allah je Silan i Strog.
Karić Enes	A Allah je Silan i žestoko kažnjava!
Duraković Esad	Jer Allah je Silan i Strogi.

Značenje ključnih riječi ajeta	Aziz = Moćni, Silni Zu = Vlasnik, Imalac, Posjednik intikam = osveta, revanš	وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ٤

Prema Rječniku Kur'ana od dr. Abdullah Abbas Nadwija riječ *intikam* je glagolska imenica sa značenjem osveta, revanš.

Zu-ntikam je sasvim neadekvatno prevedeno, jer ajet govori o jednoj stvari, a prevodioci o sasvim drugoj! Prijevodi "Strog, Strogi, žestoko kažnjava" ne daju nagovještaj onoga na što ajet upućuje, a to je da postoji osveta i da njome Allah raspolaže! Stoga su ajeti 3:4, 5:95, 14:47, 39:37 netačno prevedeni.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Wallahu 'Azizun, Zu-ntikam" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:
"A Allah je Moćni, Vlasnik osvete."

013. WE MEKERŪ, Kur'an (3:54)

Latinični skript	*3:54 "We mekeru we mekerallahu, wallahu hajrul-makirin"* *8:30 "We jemkurune we jemkurullahu, wallahu hajrul-makirin"*

Korkut Besim	3:54 I nevjernici počeše smišljati spletke, ali ih je Allah otklonio, jer On to umije najbolje. 8:30 Oni su zamke pleli a Allah ih je ometao jer Allah to najbolje umije.
Karić Enes	3:54 I nevjernici počeše spletke snovati, a Allah ih uništiti! Allah je najbolji uništitelj spletki! 8:30 Oni su zamke kovali a Allah zamke ništio. Allah najbolje zamke poništava.
Duraković Esad	3:54 Potom nevjernici počeše smicalice postavljati, ali ih i Allah postavi, jer u tome je najbolji. 8:30 Allah je zamke postavljao dok su oni svoje potavljali, a Allah je u postavljanju zamki najbolji.

Značenje ključnih riječi ajeta	mekere = spletkariti, planirati makirin = spletkari, planeri	وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ٥٤ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ٣٠

Šta reći za prijevode ova dva ajeta? Evo primjera vrhunskih interpolacija: Korkut u prijevodu prvog ajeta interpolira u Božiji govor riječi: nevjernici, počeše, smišljati, ali, ih, otklonio, jer, On, to, umije, najbolje. Riječ Allah je jednom izostavljena u prijevodu.

U drugom ajetu umeće slijedeće riječi: oni, zamke, ih, ometao, jer, to, najbolje, umije.

Karić čini slično, u prvom ajetu umeće riječi: nevjernici, počeše, ih, uništiti, uništitelj, spletki. U drugom ajetu interpolira: oni, zamke, ništio, najbolje, zamke, poništava.

I konačno Duraković radi isti posao, u prvom ajetu interpolira riječi potom, nevjernici, počeše, ali, ih, postavi, jer, u, tome, najbolji. U drugom ajetu interpolira riječi dok, oni, svoje, postavljali, postavljanju.

Krajnje doslovan prijevod glasi: "I spletkarili su i spletkario je Allah; a Allah je Najbolji od spletkara."

No u našem ljudskom shvatanju to u početku malo nezgodno zvuči, ali kad se malo razmisli, onda je naravno jasno da Allah može napraviti spletku bolju od svih! No, želimo li Allaha cijeniti istinskim cijenjenjem Njegovim, onda ćemo prevesti ovako:

3:54 I spletkarili su i planirao je Allah; a Allah je Najbolji od planera.

8:30 A spletkarili su i planirao je Allah; a Allah je Najbolji od planera.

014. INNI MUTEWEFFĪKE, Kur'an (3:55)

Latinični skript	*"Iz kalallahu ja 'isa inni muteweffike we rafi'uke ilejje..."*

Korkut Besim	I kada Allah reče: "O Isa, dušu ću ti uzeti i k Sebi te uzdignuti ... "
Karić Enes	I kada Allah reče: "O Isa! Ja ću tebe k Sebi uzeti i k Sebi te uzdići"
Duraković Esad	Jednom mu se Allah obrati: "Isa, Ja ću ti dušu uzeti i k Sebi ću te uznijeti ..."

Značenje ključnih riječi ajeta	Muteweffi = Usmrtitelj, Uzimatelj	إِذْ قَالَ اللَّهُ يَٰعِيسَىٰٓ إِنِّى مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَىَّ

Pošto je Allah nematerijalan i nije ograničen na prostor, On je blizu (2:186) i sveprisutan (2:115), bliži od žile kucavice (50:16), tjelesno uzdignuće Isusa ka "Njemu" je nepotrebno i bez smisla, jer bi tada i "On" morao biti fizičko tijelo i imati određenu lokaciju.

Prema Rječniku Kur'ana dr. Nadwija, *Muteweffi* označava onoga koji usmrćuje (uzima). *Wefat* u Kur'anu svugdje znači smrt, uzimanje, pa ne postoji razlog da to i ovdje ne bude slučaj.

Riječ *refea* (uzvisio), koja dolazi poslije smrti Isaa, u ovom ajetu ne može nikako značiti fizičko uznesenje. To je prije uzdignuće duše,

uzdignuće po stepenu, časti ili spomenu. Vidi značenje ove riječi u ajetima 2:253, 6:83,165, 12:76, 43:32, 58:11. Vidi uzdignuće Idrisa u ajetu 19:57.

“Nigdje u Kur’anu nema garancije za popularno vjerovanje da je Bog “uzeo” Isaa živog tjelesno na nebo.” (Muhamed Asad). Slučaj Idrisa (Enoha) ("A uzdigli smo ga na mjesto visoko") i Isusa (3:55) pokazuje da se ovdje radi o dizanju duše u područje posebne Božije milosti, a ne tjelesnom uznesenju, kao što ga u svojim prijevodima forsiraju naši prevodioci.

Tačan prijevod ajeta "Iz kalallahu ja 'isa inni muteweffike we rafi'uke ilejje...", trebao bi glasiti:

"Kad reče Allah: “O Isa! Ja sam Taj koji će te usmrtiti i Koji će te Sebi uzvisiti."

015. JETĀMĀ, Kur'an (4:3)

Latinični skript	*"We in hiftum ella tuksitu fil-jetama fenkihu ma tabe lekum minen nisai mesna we sulase we rubaa“*

Korkut Besim	Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite sa onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri.
Karić Enes	A ako se bojite da prema sirotim ženama nećete pravedni biti, tad se ženite i onim, vama dozvoljenim ženama koje vam se lijepe čine, uzmite po dvije, po tri i po četiri.
Duraković Esad	Ako se bojite da prema sirotim ženama pravedni biti nećete, onda se ženite sa po dvije, tri i četiri žene koje su vam dopuštene.

Značenje ključnih riječi ajeta	jetama = siročad (djeca bez očeva), mn. od jetim (siroče - dijete ostalo bez oca)	وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُم مِّنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ

Osnovna intencija ajeta “A ako se bojite da nećete biti pravedni prema siročadi...”, jeste uputa na ženidbu majki tih *jetima* (siročadi) - rješavajući tako i problem jetima i problem njihovih majki. Ovim ajetom Allah dž.š. dopušta viženstvo. Povod objave ajeta je situacija nastala poslije bitke na Uhudu kada je poginuo veliki broj muslimanskih boraca.

Ostalo je mnogo nezbrinute siročadi na teretu bespomoćnih hudovica. Ženidba ovakvih žena je vanredna mjera koja ima socijalni karakter-dakle rješavanje socijalnih problema siročadi i njihovih majki.

Nerazumijevanje smisla ajeta dovodi do pogrešnog prijevoda, jer riječ *jetama* (množina od *jetim*) znači samo jedno, a to je siročad, odnosno djeca ostala bez očeva. Ova riječ nikako ne znači "žene sirote" niti "sirote žene", kako je dato u prijevodima. U tome su potpuno saglasni Rječnik Kur'ana i rječnici arapskog jezika. Većina svjetskih prijevoda Kur'ana ovaj izraz precizno fiksira kao siročad.

Naši prijevodi dakle nisu na tragu tačnih, potom tu su i interpolacije riječi koje nisu pomenute u ovom ajetu, a smisao je izokrenut.

Zbog toga prijevod ajeta "We in hiftum ella tuksitu fil-jetama fe-nkihu ma tabe lekum minen nisai mesna we sulase we ruba'a“ treba da glasi:

"A ako se plašite da nećete biti pravedni prema siročadi, tad ženite šta je dobro za vas od žena: dvije i tri i četiri."

016. EL-GĀIT, Kur'an (4:43)

Latinični skript	*"We in kuntum merda ew 'ala seferin ew džae ehadun minkum minel-gaiti ew lamestumun-nisae fe lem tedžidu maen ..."*

Korkut Besim	04:43 A ako ste bolesni ili na putu ili ako je neko od vas obavio prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode ... 05:06 A ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode ...
Karić Enes	04:43 A ako ste bolesni ili ste na putu, ili je neko od vas obavio veliku nuždu, ili ste odnos sa suprugama imali, a vode niste našli ... 05:06 A ako budete bolesni ili budete putovali, ili budu neki od vas prirodnu potrebu izvršili ili sa ženama svojim odnos imali - a vode niste našli ...
Duraković Esad	04:43 Ukoliko ste bolesni ili na putu ili ako je neko nuždu obavio, ili ste imali sa ženama odnose, pa ne nađete vode ... 05:06 Ako ste bolesni ili na putu ste, ako neko nuždu obavio je ili ste sa ženama imali odnose a ne nađete vode ...

Značenje ključnih riječi ajeta	gait = hala, nužnik, klozet; džae = doći	وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً

Kako se vidi ajeti 4:43 i 5:6 potpuno su identični u dijelu gdje se govori o dolasku iz nužnika.

Značenje riječi *gait* nije sporno, a ni glagola *džae*. Zašto onda ajeti nisu tačno prevedeni? Opet se očito radi o tome da je iskrivljenje nastalo u želji da se taj ajet umjesto prijevoda prokomentariše, što je jedan od glavnih propusta. Da podsjetimo: za Korkuta *džae minel-gaiti* znači "obavio prirodnu potrebu" i "izvršili prirodnu potrebu", što nema direktne veze sa kur'anskim tekstom. Sem toga, u drugom ajetu je to pretvoreno u množinu. Kod Karića isti izraz je preveden dvojako: u prvom slučaju je to "obavio veliku nuždu", a u drugom "prirodnu potrebu izvršili." Ponovo dakle problem množine u drugom slučaju. U prvom slučaju govori o "odnosu sa suprugama", a u drugom sa "ženama svojim." Za Durakovića *džae minel-gaiti* znači "nuždu obavio", što nije prijevod kur'anskih riječi!

Tačan, krajnje precizan prijevod ajeta "We in kuntum merda ew 'ala seferin ew džae ehadun minkum minel-gaiti ew lamestumun-nisae fe lem tedžidu maen ..." trebao bi glasiti:

4:43 A ako budete bolesni ili na putovanju ili neko od vas dođe iz nužnika ili budete imali odnos sa ženama - pa niste našli vode...

5:06 A ako budete bolesni ili na putovanju ili neko od vas dođe iz nužnika, ili budete imali odnos sa ženama, pa niste našli vode...

017. EDŽELUN MUSEMMĀ, Kur'an (6:2)

Latinični skript	*"Huwel-lezi halekakum min tinin summe kada edželen we edželun musemmen 'indehu..."*

Korkut Besim	On vas od zemlje stvara i čas smrti određuje, i samo On zna kad će Smak svijeta biti ...

Karić Enes	On vas od zemlje stvara i rok određuje smrti, i samo On zna kad će Sudnji dan biti ...
Duraković Esad	On je Taj Koji vas stvori od zemlje i potom utvrdi čas koji suđen je, jer Suđeni čas u Njega je ...

Značenje ključnih riječi ajeta	tin = glina, ilovača kada = odredio, dosudio edžel = rok, termin musemma = određen, definisan, poznat	هُوَ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا ۖ وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِندَهُ ۖ ثُمَّ أَنتُمْ تَمْتَرُونَ ②

Riječ *ellezi* Korkut i Karić preskaču, a Duraković ne. Riječ *tin* = ilovača, glina, sva trojica netačno prevode kao zemlja. U svjetskim prijevodima niko tako nije uradio, jer *tin* precizno označava ilovaču! Sklop *kada edžela* znači "odredio rok." Valja zapaziti da se u ajetu riječi smrt, čas, čas smrti, ne spominju. Sklop *edželun musemma* potpuno iskrivljeno su preveli Korkut i Karić kao "samo On zna kad će Smak svijeta biti." U ajetu se znanje i smak svijeta ne pominju, no tumačenje ajeta je druga stvar.

Neki komentatori i autoriteti su mišljenja da se riječ "rok" odnosi na kraj svijeta, odnosno proživljenje, dok je drugi pripisuju individualnim ljudskim sudbinama.

Tačan, krajnje precizan prijevod ajeta "Huwel-lezi halekakum min tinin summe kada edželen we edželun musemmen 'indehu...“, trebao bi glasiti:

"On je Taj koji vas je stvorio od ilovače, zatim odredio rok. A rok određeni je kod Njega ..."

018. JETEWEFFĀKUM, Kur'an (6:60)

Latinični skript	*"We Huwel-lezi jeteweffakum bil-lejli we ja'lemu ma džerahtum bin-nehari summe jeb'asukum fihi li jukda edželun musemma."*

Korkut Besim	On vas noću uspavljuje - a zna i šta ste preko dana griješili - zatim vas budi, sve dok ne dođe čas smrtni.
Karić Enes	On je Taj Koji vas noću uspavljuje, i šta dobra i šta zla danju stekli ste On znade. Potom vas budi, sve dok se rok smrti ne ispuni.
Duraković Esad	On je Taj Koji vas k Sebi uzima dok noć je, znajući šta za dana

	zaradili ste, pa vas opet danju oživljuje da bi suđeni čas ostvario se.

Značenje ključnih riječi ajeta	jeteweffakum = uzima vas džereha = privrijediti, steći jeb'asukum = podiže vas	وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى

"Uspavljivanjem" je kod Korkuta i Karića preveden sklop *jeteweffakum*. Ajet skreće pažnju da je duša čovjekova uzeta (organizam autonomno radi, čovjek tada vegetira, a potpuna veza sa tijelom nije prekinuta, da jest - čovjek bi bio mrtav). Ovakvim prevođenjem čitaocu se isključivo sugeriše da čovjek spava, što ni na koji način istog čitaoca ne upućuje na stanje duše tog spavača. Čitaocu je ovdje, ustvari, uskraćena namjeravana informacija o duši. O uzimanju duše govori ajet 42 u suri 39.

Riječ *džereha* znači "privrijediti, steći", ne implicirajući automatski zlo u čovjekovim dnevnim aktivnostima. Korkut istu riječ prevodi kao "griješenje preko dana", a Karić uvodi i zlo i dobro u igru. Sklop *jeb'asukum* označava dizanje, podizanje, a ne buđenje. Buđenje je jedna stvar, a podizanje druga. Rok određeni *edželun musemma* Korkut prevodi kao "čas smrtni", Karić kao "rok smrti", a Duraković kao "suđeni čas." Duraković ubacuje u tekst i "uzimanje k Sebi", što u Kur'anu ne postoji. Korkut i Karić uopće nisu preveli riječ *fihi* - "u njemu", a Duraković prevodi interpolirajući riječ "danju."

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We Huwel-lezi jeteweffakum bil-lejli we ja'lemu ma džerahtum bin-nehari summe jeb'asukum fihi li jukda edželun musemma" trebao bi glasiti:

"I On je Taj koji vas uzima noću - a zna šta privrijedite danju, zatim vas podiže u njemu, da bi se ispunio rok određeni."

019. ZUHŪRUHĀ, Kur'an (6:138)

Latinični skript	*"We en'amun hurrimet zuhuruha."*

Korkut Besim	... A ove i ove kamile je zabranjeno jahati.

Karić Enes	... A i ove životinje zabranjeno je jahati.
Duraković Esad	... A zabranjeno je jahati neke životinje.

Značenje ključnih riječi ajeta	en'am = stoka zuhur = leđa	وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا

Iz prijevoda ovog ajeta da se naslutiti metoda prevođenja naših prevodilaca. Jasno je da je ovdje Allahova riječ tretirana kao donja, a da je "izvjestan" tefsir (koji uostalom nije tačan), kao gornji. Zašto prevodioci nisu preveli kur'anski tekst?

Korkutov prijevod gotovo da nema veze sa kur'anskim tekstom!

Kod Karića imamo samo jednu riječ koja postoji u Kur'anu (životinje), a isto tako kod Durakovića. Stoga su prijevodi apsolutno upitni!

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We en'amun hurrimet zuhuruha" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

" ... I stoka čija su leđa zabranjena."

020. 'ALEL-'ARŠI-STEWĀ!, Kur'an (07:54; 10:3; 13:2; 20:5; 25:59; 32:4)

Latinični skript	*10:3 "Summestewa 'alel-'Arši ... "* *20:5 "Er-Rahmanu 'alel-'Arši-stewa ... "*

Korkut Besim	10:3 Upravljajući Aršom, svemirom zagospodario ... 20:5 Milostivi, koji upravlja svemirom svim.
Karić Enes	10:3 ... I potom Prijestolje zaposjeo ... 20:5 Svemilosni Koji Prijestoljem vlada!
Duraković Esad	10:3 A zatim al-Arš zaposjede, planirajući sve ... 20:5 Svemilosnik koji al-Arš zaposjeo je.

Značenje ključnih riječi ajeta	'Arš = Prijestolje, Tron, Sjedište istewa 'ala = postaviti se na Er-Rahman = Milostivi	ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَىٰ ﴿٥﴾

Oprez! Evo nekoliko ajeta u kojima se mnogi nisu snašli, što je dovelo do jako opasnih tumačenja koja streme politeizmu! U prijevodima Korkuta, Karića i Durakovića direktno i nedvosmisleno se sugeriše da je Bog - Allah, koji se ovdje imenuje sa Milostivi, morao da zaposjeda ili zagospodari svemirom! Iz toga proizilazi da On - slavljeno neka je ime Njegovo - nije prije toga upravljao svemirom nego neko drugi ili je svemir bio prepušten haosu! Duraković kaže da je "Svemilosnik zaposjeo al-Arš".

Zaposjedanje podrazumijeva preotimanje od nekoga ili naprosto osvajanje nečega što nije bilo ranije pod kontrolom. Kod Karića opet, pored zaposijedanja, "Svemilosni Prijestoljem vlada!" kao da je cilj vladanje Prijestoljem, a ne kosmosom! Ovo su opasne zablude. Pogledajmo istini u oči.

Ajeti uopće ne govore o zaposijedanju, zagospodarivanju, nego o Aršu kao mjestu komande Allaha. Neki će reći da ovi ajeti znače da se "Allah uzvisio nad Aršom" što pokazuje da oni doista malo razmišljaju. Riječi iz ajeta nikako takvo nešto ne sugerišu! Treba podsjetiti da glagol *istewa* sa sufiksom *ila* znači 'usmjeriti se ka.' Ako se iza *istewa* nalazi *'ala,* onda je značenje 'postaviti se na.' Allah je stvorio univerzum koji je od trenutka nastanka bio u potrebi za upravljanjem i regulisanjem stvari. On se zato postavio na tronu komande (Arš), tako da sve njegove stvari, velike i male, bivaju s Allahovom komandom, i ništa nije neovisno od Njega. Tačan prijevod navedenih ajeta bio bi slijedeći:

10:3 Zatim se postavio na Arš ...
20:5 Milostivog, na Aršu opstojećeg...

021. ZULLEH, Kur'an (7:171)

Latinični skript	*"We iz netaknel-džebele fewkahum, keennehu zulleh."*

Korkut Besim	A kad smo iznad njih brdo podigli, - činilo se kao oblak ...
Karić Enes	I kad smo iznad njih brdo, kao da je oblak, podigli ...
Duraković Esad	I nad njima brdo izdignusmo - kao oblak da je! ...

Značenje ključnih riječi ajeta	netakna = zatresli smo zulleh = nadstrešica, streha	وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ

"I kad zatresosmo brdo nad njima", moguće je da se odnosi na zemljotres koji se dogodio u vrijeme objave Zakona ("ploča") Musau, a.s. Pozovimo u pomoć Rječnik Kur'ana od dr. Abdullah Abbas Nadwija, te pogledajmo značenje ključnih riječi u ajetu.

Za *netakna* na 650. stranici kaže da je to prošlo vrijeme prvog lica množine i znači "zatresli smo." Riječ *zulleh* označava "ono što daje sjenu." Prema rječniku Muftića *zulleh* označava, prije svega, "strehu, nadstrešicu."

Imajući u vidu činjenicu da sam ajet kaže da je u pitanju brdo, nije uputno to uzdignuto brdo porediti s oblakom, jer je oblak nešto što lebdi i nije u spoju sa zemljom. Najnormalnije je zamisliti da se to brdo nadvilo nad njima kao kakva nadstrešica (koja daje sjenu).

Najzad, tačan prijevod ajeta "We iz netaknel-džebele fewkahum, keennehu zulleh" trebao bi glasiti: ***"I kad zatresosmo brdo nad njima, kao da je ono bilo nadstrešica."***

022. HIFĀFEN & SIKĀLEN, Kur'an (9:41)

Latinični skript	*"Infiru hifafen we sikalen ..."*

Korkut Besim	Krećite u boj bili slabi ili snažni ...
Karić Enes	Pođite u borbu, bili vi slabi ili bili jaki ...
Duraković Esad	U boj polazite - lahko ili teško naoružani ...

Značenje ključnih riječi ajeta	infiru = na(stupajte) hifaf = lahki sikal = teški	انفروا خفافا وثقالا

Uzeto doslovno, a i metaforički, ajet znači: stupajte s resursima koje imate, lahko naoružani ili teško naoružani, kao pješaci ili transportovani, iskusniji na opasna mjesta, manje iskusni na njima odgovarajuće pozicije.

Svi treba da pomognu: zdravi, mladi, bogati, stari, bolesni, slabi.

Hifafen i *sikalen* (lahki i teški) su ovdje shvaćeni kao slabi, snažni ili jaki. Očito su ovdje prevodioci posegli za tefsirima.

Prema značenjima riječi iz ajeta "Infiru hifafen we sikalen ..." prijevod bi trebao glasiti: ***"Nastupajte lahki i teški ..."***

023. UZUN, Kur'an (9:61)

Latinični skript	*"... We jekulune huwe uzunun kul uzunu hajrin lekum ... "*

Korkut Besim	... govoreći: "On vjeruje što god čuje!" Reci: On čuje ono što je dobro ... "
Karić Enes	... i kažu: "Taj vjeruje sve što čuje!" Ti reci: "On čuje samo ono što je dobro po vas ... "
Duraković Esad	... govoreći: "Sav se u uho pretvori." Reci: "To je uho za vaše dobro ... "

Značenje ključnih riječi ajeta	uzun = uho	وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ لَّكُمْ

Pogledajmo metamorfozu riječi *uzun* = uho. Kod Korkuta uho postaje "On vjeruje što god čuje!", kod Karića "Taj vjeruje sve što čuje!", kod Durakovića "Sav se u uho pretvori." U drugom dijelu ajeta ponavlja se isti propust iz prvog dijela. Želja za komentarisanjem, a ne za prijevodom. Ajet je prepričan sa interpoliranim riječima.

Značenje ajeta ide u smislu da Poslanik dobro čuje sve šta mu se objavi. Čini se da se ovdje munafici obrušavaju na spremnost Poslanika da sluša ono što oni - zajedno sa mnogim nevjernicima - smatraju čisto halucinacijskim zvucima koje pogrešno "interpretira" kao objavu.

Tačan prijevod ajeta "... We jekulune huwe uzunun kul uzunu hajrin lekum ... " trebao bi glasiti: ***"I govore: "On je uho!" Reci: "Uho je dobro za vas."***

024. RIDŽSIHIM, Kur'an (9:125)

Latinični skript	*"We emmel-lezzine fi kulubihim meredun fezadethum ridžsen ila ridžsihim we matu we hum kafirun."*

Korkut Besim	A što se tiče onih čija su srca bolesna, ona im je nevjerovanje dodala na nevjerovanje koje već imaju, i oni kao nevjernici umiru.
Karić Enes	A kad su po srijedi oni čija su srca bolesna, sura je njima nevjerstvo na nevjerstvo pridodala, pa oni umiru kao nevjernici.

Duraković Esad	Što se tiče onih koji su srcem bolesni, sura dodaje pogan njihovoj pogani, tako da skončavaju kao krivovjerni.

Značenje ključnih riječi ajeta	kulub = srca ridžs = prljavština	وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ۝

U Rječniku Kur'ana vezano za imenicu *ridžsun* stoji da je ona sinonim za riječ *ridžzun* i znači "nečist, prljavština."

Korkut i Karić govore o "srcima bolesnim ", a Kur'an govori o bolesti u srcima, što je slično, ali ne i isto.

Riječ *ridžs* preveli su kao "nevjerovanje" što nikako ne ide, imajući u vidu gore definisano značenje riječi.

Duraković također govori o "srcem bolesnima" umjesto "bolesti u srcima" koristeći jedninu, a prevođenje riječi *kafirun* kao "krivovjerni" je djelimično upitno.

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "We emmel-lezzine fi kulubihim meredun fezadethum ridžsen ila ridžsihim we matu we hum kafirun" prijevod bi trebao glasiti:

"A što se tiče onih u srcima čijim je bolest - pa dodat će im prljavštinu prljavštini njihovoj, i umrijet će, a oni će biti nevjernici."

025. FĀRET-TENNŪR, Kur'an (11:40, 23:27)

Latinični skript	*"Hatta iza džae emruna we faret-tennur ... "* *"Fe iza džae emruna we faret-tennur ... "*

Korkut Besim	11:40 I kad je zapovijed Naša pala i voda s površine zemlje pokuljala ... 23:27 Pa kad zapovijed Naša dođe i voda na površinu zemlje izbije ...
Karić Enes	11:40 Pa kad Naša Odredba dođe i voda silno provrije ... 23:27 Pa kad dođe Naša Odredba i voda iz zemlje pokulja ...
Duraković Esad	11:40 Čim volja Naša bijaše i voda pokuljaše ... 23:27 Pa kad zapovijest Naša nastupi i voda počne šikljati ...

Značenje ključnih	fare = šiknuti, provriti, prokljućati, izbiti, uskipiti,	حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ

riječi ajeta	planuti. tennur = peć, peć za pečenje hljeba koja je otvorena prema gore	فَإِذَا جَآءَ أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ

Ključne riječi u ovom ajetu su *fare* i *tennur*. Glagol *fare* ima značenje šiknuti, provriti, proključati, izbiti, uskipiti, planuti. S druge starne imenica *tennur* označava peć za pečenje hljeba koja je otvorena prema gore. Mi ovdje nemamo predstavu o tim pećima, jer su naše peći drugačije. Ovaj *tennur* se i danas koristi kod pustinjsih naroda i u seoskim naseobinama zemalja Bliskog istoka i Afrike. Obično je valjkastog oblika, otvorena je prema gore, a hljeb se stavlja u nju kroz taj otvor. Ispod je, naravno, vatra.

Uspostavimo sada analogiju između događaja Velikog potopa, u čijem kontekstu je došao ajet, i *faret-tennur*. *Fare* dolazi od vrenja, ključanja i izbijanja materije u tečnom stanju, a *tennur* sadrži vatru (užarenu lavu, magmu pod pritiskom) koja je ispod Zemljine kore gonjena prema izlazu u atmosferu.

Odavde izvlačimo zaključak da se kataklizma Nuhovog naroda nije dogodila zbog udara nekog nebeskog tijela u planetu Zemlju, nego je uzrok došao iznutra.

Da skratimo; sklop *we faret-tennur* (i šiknu peć) po značenju potpuno odgovara prijevodu "I eruptira (eksplodira) vulkan." Oslobađa se nezamisliva energija koja u haos dovodi svijet oko sebe. Ova snažna erupcija pokreće tsunami koji doslovno gazi i pustoši sve pred sobom. Erupcija izbacuje i oslobađa pregrijanu vodu rastvorenu u vrućoj magmi i trenutno je pretvora u paru. More je pokrenuto u velike vodene talase (tsunami) – velik kao brda (ajet 11:42) - što je kasnije u mitovima nazvano kao "potop ispod" (“O Zemljo! Progutaj vodu svoju!”). Istovremeno, pepeo, lava i drugi materijal je izbačen u stratosferu kao čađ. Ovaj pepeo je padao nazad na kopno i more, gušeći život u tom području. S druge strane, naglo hlađenje izbačenih vrelih gasova, pare, te hlađenje užarene lave uzrokovalo je kondenzaciju što je dovelo do izliva velike količine kiše, a to je poznato kao "potop odozgo" (“O nebo! Prestani!”).

Nuhovu lađu nosi talas kao brda ili talas kao planine. Zastanimo za trenutak! Talas kao brda! Je li to moguće s obzirom na našu predstavu o najvećim talasima visine 10 do 15 metara?

Tek u trenutku erupcije Nuhu a.s., biva naređeno ukrcavanje u lađu. Ovo pokazuje da erupcija nije bila blizu i da je Nuh, a.s., imao vremena da izvrši ukrcavanje prije nego što vodeni talas stigne do njega. Moguća lokacija erupcije je Južno kinesko more ili područje današnje Indonezije i Malezije, a vulkan Krakatau je možda drevni ostatak onoga što je nekada eksplodiralo. Sadašnji arheološki nalazi govore u prilog "globalnog potopa" koji se dogodio prije nekih 11.600 (?) godina, iako je to malo vjerovatno. Arheolozi su pronašli na raznim lokacijama nagomilane životinje zajedno sa vegetacijom kao da su naprosto pometene u jednom kataklizmičkom udaru. Također su neke životinje kao slon mamut nađene sa hranom još neprobavljenom u svojim želucima, što pokazuje da im je smrt došla iznenada. Pronalazak morskih školjki na različitim mjestima, kao što je npr. centralna Arabija, također pokazuje da je Arabija nekada bila pod okeanom, pa je pomjeranjem tla izbila na površinu ili da je ovaj tsunami eventualno protutnjao preko nje.

Gore napisano je dio rada autora ovih redova pod naslovom "Veliki potop" objavljenog u listu "Novi horizonti", a s ciljem da se shvati suštinska potreba kod prevođenja Kur'ana - precizno prevođenje - što onda daje pravi rezultat.

Vratimo se sada našim prevodiocima. Oni su olahko prešli preko ključnih riječi u ovom ajetu *fare* i *tennur*. Njih su zamijenili drugim interpoliranim riječima. Kao što se vidi, u ajetima se nigdje na spominje voda, zemlja, površina, padanje, silno, čim, volja, bijaše, počne. Zbog navedenog čitalac takvih prijevoda nikada neće shvatiti dimenzije katastrofe koja je pogodila Nuhov narod i nikada neće znati šta je u Kur'anu tačno napisano!!!

Tačan prijevod ajeta trebao bi biti slijedeći:

11:40 Dok, kad dođe naredba Naša i šiknu peć ...

23:27 Pa kad dođe naredba Naša i šikne peć ...

026. ZIHRIJJEN, Kur'an (11:92)

Latinični skript	*"Kale ja kawmi erehti e'azzu 'alejkum minallahi wet-tehaztumuhu weraekum zihrijjen inne rabbi bima ta'melune muhit."*

Korkut Besim	"O narode moj" - reče on "zar vam je rod moj draži od Allaha,

	koga sasvim odbacujete? Gospodar moj dobro zna ono što vi radite!
Karić Enes	"O narode moj" - povika on- "pa zar je rod moj ugledniji!? I još nećete ni da čujete za Njega! Gospodar moj doista sve što vi činite zna.
Duraković Esad	"Narode", Šuajb reče, "zar vam je rod moj miliji od Allaha, jer ste njega odbacili za leđa, ali ono što činite moj Gospodar dobro zna!"

Značenje ključnih riječi ajeta	reht = porodica, rod, grupa e'azzu = uglednija, jača zihrijjen = iza leđa, zanemaren Muhit = Onaj koji obuhvata	قَالَ يَٰقَوْمِ أَرَهْطِيٓ أَعَزُّ عَلَيْكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَٱتَّخَذْتُمُوهُ وَرَآءَكُمْ ظِهْرِيًّا ۖ إِنَّ رَبِّى بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ٩٢

Riječ *e'azzu* je elativ i znači, jači, ugledniji - dakle ne "miliji" (Duraković), niti "draži" (Korkut).

Fraza *wet-tehaztumuhu weraekum zihrijjen* znači "zanemarili ste ga kao stvar bačenu za leđa" (Rječnik Kur'ana).

Korkutov i Karićev prijevod se ne uklapaju u ovu šemu.

Duraković interpolira imenicu "Šuajb", koje nema u ovom ajetu.

Muhit je aktivni particip jednine muškog roda. Ovu riječ sva trojica su neispravno preveli. Njihovi prijevodi nemaju ništa zajedničko sa ovom riječju.

Riječ naime znači "Onaj koji obuhvata - Obuhvatatelj." Prijevod trojice kao "zna" ili "dobro zna", dakle ne ide.

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "Kale ja kawmi erehti e'azzu 'alejkum minallahi wet-tehaztumuhu weraekum zihrijjen inne rabbi bima ta'melune muhit", prijevod bi trebao glasiti:

Reče: "O narode moj! Zar vam je porodica moja uglednija od Allaha? A zabacili ste Ga iza sebe zanemarenog. Uistinu, Gospodar moj je Taj koji obuhvata to što radite."

027. JA BUŠRĀ, Kur'an (12:19)

Latinični skript	*"Kale ja bušra, haza gulam."*

Korkut Besim	"Muštuluk!" - viknu on - "evo jednog dječaka!"
Karić Enes	"Blago li se nama!" - povika - "evo nekog dječaka!"
Duraković Esad	Pa mu se uzvik ote: "Ja divote! Neki dječak ovo je."

Značenje ključnih riječi ajeta	bušra = dobra vijest, radosna vijest gulam = dječak	قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَهۡطِيٓ أَعَزُّ عَلَيۡكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَٱتَّخَذۡتُمُوهُ وَرَآءَكُمۡ ظِهۡرِيًّاۖ إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعۡمَلُونَ مُحِيطٞ ٩٢

Neki komentatori Kur'ana misle da je arapska riječ *bušra* u ovom ajetu ustvari ime čovjeka kojem se onaj što je spustio kofu obratio.

Pogledajmo samo kako je jedna ista riječ *bušra* prevedena ovdje! Tu je "muštuluk", "blago li se nama" i "ja divote." Prevodioci su gledali da ugode bosanskom izrazu ne mareći za kur'anski izraz. Prema Rječniku Kur'ana ova riječ ne znači ništa drugo nego "dobra vijest" ili "radosna vijest." Što se pak tiče Korkutovog prijevoda "muštuluk" on nije ispravan, jer je "muštuluk" bakšiš ili nagrada koja se daje onome ko prvi donese neku radosnu vijest. (Abdulah Škaljić: "Turcizmi u srpsko-hrvatskom jeziku.")

Riječ *kale* (reče) prevedena je sa "viknu, povika, pa mu se uzvik ote", pri čemu Duraković nije štedio na interpolacijama.

Najzad, tačan prijevod ajeta "Kale ja bušra, haza gulam", onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"Reče: 'O radosne vijesti! Ovo je dječak."

028. JUGAJJIRU, Kur'an (13:11)

Latinični skript	*"Innallahe la jugajjiru ma bi kawmin, hatta jugajjiru ma bi enfusihim."*

Korkut Besim	Allah neće izmijeniti jedan narod dok on sam sebe ne izmijeni.
Karić Enes	Allah ne mijenja ono na čemu jedan narod jeste, sve dok taj narod ne izmijeni sebe!
Duraković Esad	Allah neće promijeniti nekom narodu stanje dok on ne promijeni samog sebe.

Značenje ključnih riječi ajeta	enfus = duše gajjere = promijeniti, preinačiti, predrugojačiti	إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ

U Islamskim informativnim novinama "Preporod" iz broja u broj, iz mjeseca u mjesec, iz godine u godinu, na naslovnoj stranici kao MOTTO se štampa potpuno pogrešan prijevod ajeta 13:11 kao: "Allah neće izmijeniti stanje jednog naroda dok on ne izmijeni svoj odnos prema Allahu." Redaktori "Preporoda" hoće da kažu da je suština u promjeni odnosa prema Allahu, našto ajet uopće ne aludira!

Gore navedeni ajet daje odgovor na davno postavljeno pitanje: "Da li društveno biće određuje društvenu svijest ili obrnuto, da li društvena svijest određuje društveno biće?" Iz ajeta se da razabrati da duša čovjekova igra glavnu ulogu. Duh je pokretačka snaga svega!

"Allah ne mijenja stanje naroda koji ne čini ništa za sebe. U procesu progresivnih promjena Allah prati čovjeka na njegovom zadatku, pod uslovom da čovjek ima inicijativu! Ako on ne preuzme inicijativu, ako ne razvije intimna bogatstva svog bića, ako prestane da osjeća unutarnji elan života koji napreduje, tada duh koji je u njemu otvrdne kao kamen i on biva sveden na nivo inertne materije. Ali, njegov život i napredovanje njegova duha zavisi od uspostavljanja odnosa sa stvarnošću koja mu se suprotstavlja. To je svijest koja uspostavlja ove odnose, a svijest - to je osjetilna percepcija izvedena putem razumijevanja." (Iz III izdanja Prijevoda Kur'ana autora ovih redova). Naši prevodioci su pravi smisao promjena koje treba da se dogode u dušama prije vidljive realnosti - zanemarili ili previdjeli.

Da zaključimo; prema mom skromnom znanju, prijevod ajeta "Innallahe la jugajjiru ma bi kawmin, hatta jugajjiru ma bi enfusihim" trebao bi glasiti: ***"Uistinu! Allah ne mijenja šta je s narodom, dok ne promijenu šta je u dušama njihovim."***

029. GUDUVV & ĀSĀL, Kur'an (13:15)

Latinični skript	*"We lillahi jesdžudu men fis-semawati wel-erdi taw'an we kerhen we zilaluhum bil-guduvvi wel-asal."*

Korkut Besim	Allahu se pokorava sve što je na nebesima i na Zemlji, htjeli ili ne htjeli, a i sjene njihove, ujutro i u sumrak.
Karić Enes	Allahu se klanja sve što je na nebesima i na Zemlji, i to milom ili silom čini, a i sjene njihove, jutrom i navečer.
Duraković Esad	Sve što je na nebesima i na Zemlji pred Allahom pada ničice, drage volje ili zbog prisile, pa i sjene njihove - jutrom i uvečer.

Značenje ključnih riječi ajeta	men = ko guduvv = rana jutra, praskozorja asal = predvečerja	وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَن فِي السَّمَٰوَٰتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَٰلُهُم بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ۩ ﴿١٥﴾ السجدة

Lična zamjenica "ko" kod naših prevodilaca shvaćena je kao "sve", što je apsolutno neprihvatljivo, jer "ko" za razliku od "sve" podrazumijeva živo biće. Zatim, bezuslovni veznik *we* (i) preveden je kao *ew* (ili), što daje alternativu slobodne volje ili prisile, a ajet podrazumijeva da je i jedno i drugo prisutno! Sva trojica su interpolirali po nekoliko u Kur'anu nepostojećih riječi. Riječi *guduvv* (rana jutra, praskozorja) i *asal* (predvečerja) (Rječnik Kur'ana i drugi rječnici) ostavili su u jednini, iako su u izvornom tekstu u množini!

* Kada se govori o sjeni onda je to aluzija na ulogu Sunca kao njenog pokazivača.

Da zaključimo; prijevod ajeta "We lillahi jesdžudu men fis-semawati wel-erdi tawan we kerhan we zilaluhum bil-guduvvi wel-asal", trebao bi glasiti: ***"I Allahu se pokorava ko je na nebesima i Zemlji, milom i silom, i sjenke njihove, ranim jutrima i predvečerjima."***

030. NE'TI, Kur'an (13:41)

Latinični skript	*"Ewelem jerew enna ne'til-erda nenkusuha min atrafiha."*

Korkut Besim	Zar oni ne vide da im Mi zemlju sužavamo umanjujući joj pogranične oblasti?
Karić Enes	Zar oni ne vide da im Zemlju s krajeva njenih smanjujemo?
Duraković Esad	Zar ne vide šta činimo sa Zemljom, s krajeva umanjujući je?

Značenje ključnih riječi ajeta	ne'ti = dolazimo	أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا

U toku nekoliko stotina godina postala je opće prihvaćena činjenica da je svijet okrugao. Većina ljudi misli da je to sfera, nešto nalik čvrstoj lopti. U stvarnosti Zemlja je skoro, ali ne u potpunosti, sferična. Ona ima lagahno ispupčenje na ekvatoru. Mjereno na nivou mora prečnik Zemlje na ekvatoru iznosi 12.756,3 km. Udaljenost od sjevernog do južnog pola, takođe mjerena na morskom nivou, iznosi 12.713,6 km. Kad se uporede ova dva prečnika, razlika izgleda mala - samo 42,7 km. Ali, upoređeno sa visinama na Zemljinoj površini, to je veliko. Npr. najviša planina, Mount Everest manja je od 9 km iznad površine mora. Oblik Zemlje originalno je izračunat mjerenjima kilometar po kilometar po kontinentima. Danas vještački sateliti imaju mnogo tačnije i kompletnije mjerne alate. Matematičari pažljivo računaju orbite vještačkih satelita, a zatim izračunavaju gravitacionu silu, kojom Zemlja djeluje na satelit. Iz ovih kalkulacija oni dobijaju oblik Zemlje.

Topljenjem polarnih kapa na Zemlji nivo okeana se podiže, a površina kopna postaje sve manja i manja. Takođe je Zemlja spljoštena na polovima zbog dejstva centrifugalnih sila planete.

Da ovdje razbijemo bilo kakve dileme sumnjivaca. Glagolski oblik *ne'ti* ima svoj izvor u infinitivu *eta* koji u trećem licu jednine muškog roda znači "došao." *Ne'ti* je pak množinski oblik za "Mi dolazimo." (Rječnik Kur'ana). Ova riječ takođe može značiti i "dati" ali se ista u ovom ajetu ne može primijeniti, jer bi tada bila sa prijedlogom *bi*.

Pogledajmo šta su uradili naši prevodioci. Korkut i Karić izbjegavaju izvorni tekst u smislu da ga ciljano navode komentaru interpolirajući

zamjenicu IM! Njihovi prijevodi govore da nečija (njihova) zemlja biva smanjivana! Međutim u Kur'anu se ne spominje "njihova" zemlja nego zemlja općenito - planeta Zemlja. Duraković *ne'ti* prevodi sa "činimo", što, priznat ćete, nema veze sa "dolazimo." "Doći" daje sasvim drugu dimenziju razumijevanja ajeta u odnosu na "činiti."

Da zaključimo; prijevod ajeta "Ewelem jerew enna ne'til-erda nenkusuha min atrafiha" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti: ***"Zar ne vide da Mi dolazimo Zemlji umanjujući je s krajeva njenih?"***

031. SEHHARE, Kur'an (14:33)

Latinični skript	*"We sehhare lekumuš-šemse wel-kamere daibejni we sehhare lekumul-lejle wen-nehar."*

Korkut Besim	I daje vam da se koristite Suncem i Mjesecom, koji se stalno kreću, i daje vam da se koristite noći i danom.
Karić Enes	On vam je Sunce i Mjesec, koji neprestano jezde, da se koristite dao, i noć i dan vama potčinio!
Duraković Esad	Te za vas Sunce i Mjesec potčini, tako što su u stalnoj kretnji, i još za vas noć i dan podredi.

Značenje ključnih riječi ajeta	sehhare = potčinio lekum = za vas daibejn = (us)trajno, revno, konstantno	وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ٣٣

Problematično kod Karića i Korkuta je što kažu da su Sunce i Mjesec dati čovjeku na korištenje! O korištenju nema riječi u ajetu! Tu je i nesretni prijevod riječi *daibejn* kao "koji se stalno kreću - jezde." Nema govora o kretanju i jezdenju. Aktivni particip *daibejn* znači: oboje konstantno, trajno, ustrajno, revnosno. Sunce i Mjesec dakle konstantno obavljaju određenu funkciju radi održanja života na Zemlji. Ako bi se, recimo, povećala toplota Sunca za samo 1%, sve bi izgorilo na Zemlji; a ako bi se smanjila za 1%, sve bi se zamrzlo. Međutim, ono stalno zrači istim intenzitetom, dakle u pitanju je (us)trajnost, konstantnost.

Duraković također u prijevod uvodi "tako što su u stalnoj kretnji", reducirajući značenje *daibejn* na stalno kretanje.

Ali sve ovo nije najgore! Najgore je to što su *sehhare lekum* preveli umjesto "za vas" kao "vama." Treba biti jasno da Allah NIJE potčinio čovjeku ni Sunce ni Mjesec, ni noć ni dan. Zar čovjek upravlja Suncem, Mjesecom, danom, noću? Određuje li čovjek kad će Sunce zaći i izaći, koliko žarko će grijati, kojom brzinom će rotirati? Ne, nikako! Isto važi za Mjesec, dan i noć. Čovjek nema nikakvog uticaja na to!

Zbog toga je trebalo makar malo razmišljati pri prevođenju ovog i sličnih ajeta.

Allah je dakle to potčinio za čovjeka, a ne čovjeku! Allah i dalje upravlja svim, ne čovjek. Čovjek tu potčinjenost koristi.

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "We sehhare lekumuš-šemse wel-kamere daibejni we sehhare lekumul-lejle wen-nehar" prijevod može samo glasiti:

"I potčinio je za vas Sunce i Mjesec - oboje (us)trajno, i potčinio je za vas noć i dan."

032. SALSĀL, Kur'an (15:26, 32:07)

Latinični skript	*15:26 "We lekad halaknel-insane min salsalin min hamein mesnun."* *32:07 "Ellezi ahsene kulle šej'in halekahu we bede'e halkal-insani min tin."*

Korkut Besim	15:26 Mi smo stvorili Adema od ilovače, od blata ustajalog. 32:07 Koji sve savršeno stvara, Koji je prvog čovjeka stvorio od ilovače.
Karić Enes	15:26 A Adema smo Mi stvorili od ilovače, od gline ustajale. 32:07 Onaj koji je lijepom dao svaku stvar koju stvorio je, i čovjeka prvog stvorio od gline.
Duraković Esad	15:26 Od gline stvorili smo Čovjeka, od blata obrađena. 32:07 Koji lijepim čini sve što stvara, i od gline prvotno stvori čovjeka.

Značenje ključnih riječi ajeta	salsal = glina zvečeća hame' = blato, mulj mesnun = oblikovan, modeliran, formiran tin = ilovača	وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٢٦﴾ الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ مِن طِينٍ ﴿٧﴾

Emailom mi se obratio Horváth László tražeći više informacija o glini i tome kako je ona predstavljena u Kur'anu:

Poštovani!

Najljepše Vam se zahvaljujem na traženoj stranici Kur'ana. Ja ću naime uskoro na svom Institutu držati predavanje prirodoznanstvenicima (o alumino-silikatima), pa ću u uvodnom dijelu spomenuti ne samo znanstvene spoznaje o vjerojatnoj ulozi gline kao katalizatoru kemijskih reakcija i defektima u njoj koji omogućuju deponiranje energije važne u nastanku života, već bih se pozvao i na kreacioniste (Bibliju i Kur'an). Možete li mi olakšati, pa prišapnuti kada je Kur'an napisan (što je važan podatak obzirom da današnji znanstvenici tek sada naziru mogućnost nastanka života i važnosti gline u svemu tome).

S poštovanjem,

Horváth László

Postovani gospodine Mlivo!

Zaista ste mi mnogo pomogli s citatima koje sam Vas molio. To će mi biti dovoljno za uvod mojeg predavanja. Ako Vas ne opterećujem, zanimalo bi me Vaše objašnjenje zašto je u 15.26 i 55:14 upotrebljen izraz "...od gline zvečeće..." u 15.28 i 32:7 "...od zvečeće ilovače..." odn. "...ilovače..." da li se ovi izrazi i u originalu razlikuju. Naime glina i ilovača po kemijskom sastavu nisu sasvim identične. Isti ovi stavci u Kur'anu (Stvarnost, Zagreb, 1969.) prevedeni su u svim slučajevima identično, ali različito od Vašeg "...suhog crnog blata..." od. "...od blata (zemlje)..." Usput, u prijevodu u Bibliji stoji: "...Jahve, Bog, napravi čovjeka od praha zemaljskog..."

Da li u bošnjaškom izričaju riječ "zvečeće..." znači nešto drugo nego u hrvatskom. Naime po Aniću "zvečati"= proizvoditi isprekidan prodoran

zvuk sudaranja tvrdih predmeta od kovine - baš ne bi sasvim odgovaralo smislu u gore citiranom (naime: glina i ilovača nisu metali).

Lijepo Vas pozdravljam,

Horváth László

U odgovoru ovom učenjaku napisao sam slijedeće:

Poštovani!

Evo odgovora na vaše dileme.

U ajetima15:26, 15:28 i 55:14 u Kur'anu je upotrijebljen jedan i isti izraz *salsal* koji na arapskom jeziku označava glinu – ilovaču koja može proizvesti zvuk. U arapsko-engleskim i arapsko-ruskim rječnicima koje sam konsultirao (Hans Wehr, F. Steingass i Baranov) arapski izraz *salsal* upravo označava "saunding clay" ili "clattering clay." Međutim, u ajetu 32:7 je iskorišten sasvim drugi izraz *tin*, koji također označava glinu (clay) općenito. Pri prevođenju Kur'ana uzeo sam da su glina i ilovača jedna ista stvar ili jako slična stvar. Naime po mom skromnom znanju glina je općenit naziv. Glina može sadržavati veći ili manji procenat drugih materijala. Sekundarna glina je pak ilovača koja je pogodna za oblikovanje i izradu grnčarije i sl. ali i jedno i drugo je glina.

U mom prijevodu Kur'ana stoji uz ajet 16:26 ovakav komentar:

“Kad se radi o stvaranju čovjeka, upotrijebljene su ove riječi: salsal - što znači zvečeća glina (koja u ovu fazu dospije nakon pečenja na vatri), hamain mesnun - što znači blato oblikovano. Samo u prisutstvu ilovače koja se naizmjenično suši i vlaži kombinira se dug lanac molekula da bi formirali nukleinske kiseline.“

Što se pak tiče prijevoda Kur'ana kojeg vi koristite, (vjerovatno Pandža – Čaušević), isti sadrži visok stupanj nepouzdanosti kada se radi o prirodnim fenomenima. Također, ako ste zapazili, postoje brojne interpolacije u zagradama, što je iskrivilo izvorni tekst.

Mi smo ovdje samo govorili o glini. Naravno, u Kur'anu se spominje i prah, i zemlja i sperma, itd., sve u skladu s onim što otkriva moderna nauka. Biblije što se tiče, ja osobno smatram je sekundarnim izvorom, jer ista nije originalni tekst Božije objave. Zato iskazi iz nje mogu biti autentični, ali ne moraju!

Sada o zvečanju: Držim da je Anićeva definicija tog pojma manjkava. I sami znate da zveku (zvuk) ne proizvode isključivo metalni predmeti. Bacite crijep na crijep, slušajte zveku tanjira od gline (kineskog kaolina) iz

kojeg eventualno jedete! Pečena glina (terakota) itekako zveči (proizvodi zvuk)!

E taj Adem (glineni čovjek) naročito zveči (proizvodi zvuk) kada ga udarite, jel da?

Bilo mi je zanimljivo učestvovati u ovoj diskusiji.

Ako će vam izneseno imalo koristiti, smatram da nisam izgubio utrošeno vrijeme!

Pozdrav,
Mustafa Mlivo, dipl. ing.,
autor prvog prijevoda Kur'ana na bosanski.

O glini:

Glina je vrsta zemlje koja nastaje raspadanjem stijena. Poznajemo primarnu glinu - kaolin, od koje se radi porculan, i sekundarnu glinu - ilovaču ili lončarsku glinu, koja se koristi i za rad u školi. Takve gline ima u mnogim našim krajevima. Ako je kvalitetna sive je, svjetlosive ili plave boje; manje kvalitetna je žuta, smeđa ili crvena.

Kad se radi o stvaranju čovjeka, u Kur'anu su upotrijebljene ove riječi: *salsal* - zvečeća glina, *hamein mesnun* - blato oblikovano. Izraz *salsal* označava "osušenu ilovaču koja emituje zvuk" (tj. kada se udari); a obzirom da je u Kur'anu upotrijebljena posebno sa osvrtom na stvaranje čovjeka, izgleda da sadrži aluziju na moć artikulacije govora što razlikuje čovjeka od drugih životinjskih vrsta, kao i krhkost njegovog postojanja (izraz "kao grnčarija", 55:14). Mi ovdje, ustvari, imamo opis praiskonske biološke okoline iz koje je matrica čovjekovog fizičkog tijela evolvirala u skladu sa Božijim planom stvaranja. *Hamein mesnun* - znači "blato oblikovano."

Korkut i Karić u prijevod ajeta ubacuju umjesto riječi *insan* riječ Adem, koje inače nema u ajetu. *Hameun mesnun* je kod Korkuta "blato ustajalo", kod Karića "glina ustajala", dok je kod Durakovića "blato obrađeno."

Niti jedno nije tačno, mada je Duraković najbliži rješenju. *Mesnun* ipak ne znači "obrađen" nego "oblikovan." Izraz "obrađen" je općenit, dok "oblikovan" direktno zadire u suštinu, a to je davanje obličja, lika, čovjeku.

Za Korkuta nema razlike između *salsal* i *tin*, oboje je ilovača. Kod Karića je oboje glina, a kod Durakovića također oboje je glina! Da zaključimo; tačan prijevod ajeta

15:26 We lekad halaknel-insane min salsalin min hamein mesnun.

32:07 Ellezi ahsene kulle šej'in halekahu we bede'e halkal-insani min tin, trebao bi glasiti:

15:26 I doista, stvorili smo čovjeka od gline zvečeće, od blata oblikovanog.

32:07 Koji je uljepšao svaku stvar koju je stvorio i počeo stvaranje čovjeka od ilovače.

033. 'ĀKIBŪ, Kur'an (16:126)

Latinični skript	*"We in 'akabtum fe 'akibu bimisli ma ukibtum bih."*

Korkut Besim	Ako hoćete da na nepravdu uzvratite, onda učinite to samo u onolikoj mjeri, koliko vam je učinjeno ...
Karić Enes	Ako kanite da na nepravdu uzvratite, tad uzvratite samo onoliko u koliko vama bi učinjeno ...

Značenje ključnih riječi ajeta	akibu = kažnajvajte bimisli = sličnim	وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ

Korkut i Karić ubacuju nepotrebne riječi "hoćete i kanite", a *akabtum* (kažnjavate) prevode kao uzvraćanje na nepravdu, što može biti samo komentar, a nikako prijevod. U drugom dijelu ajeta stvar se ponavlja sa mnoštvom interpoliranih riječi umjesto jedne.

Ajet je inače potpuno prepričan, tj. faktički nema prijevoda.

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "We in 'akabtum fe 'akibu bimisli ma ukibtum bih", prijevod može samo glasiti: ***"A ako kažnjavate, tad kažnjavajte sličnim čime ste bili kažnjeni."***

034. KUR'ĀNEL-FEDŽRI, Kur'an (17:78)

Latinični skript	*"Ekimis-salate li dulukiš-šemsi ila gasekil-lejli we kur'anel-fedžri inne kur'anel-fedžri kane mešhuda."*

Korkut Besim	Obavljaj propisane molitve kad Sunce s polovine neba krene, pa do noćne tmine, i molitvu u zoru jer molitvi u zoru mnogi prisustvuju.
Karić Enes	Ti namaz klanjaj kad Sunce s polovine neba krene, pa do tmine noći, i namaz zorom klanjaj! Doista namaz u zoru mnogi posvjedočuju.

Značenje ključnih riječi ajeta	salat = klanjanje, molitva kur'an = čitanje, recitiranje fedžr = zora	أَقِمِ الصَّلَوٰةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ الَّيْلِ وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾

Glagolska imenica *duluk* ovdje označava Sunčevu deklinaciju. Jedno od značenja riječi *duluk* je trenje (dodir) Sunca sa horizontom, pa se možda ovdje radi o akšamskom vremenu! Deklinacija je ugaono rastojanje Sunca sjeverno ili južno od Zemljinog ekvatora. Zemljin ekvator je naget pod uglom 23,45 stepeni na ravan Zemljine orbite oko Sunca, tako da se u različito vrijeme u toku godine, kako Zemlja kruži oko Sunca, deklinacija mijenja izmedu 23,45 stepeni sjeverno do 23,45 stepeni južno. Ovo uslovljava nastanak godišnjih doba. Oko 21. decembra sjeverna hemisfera Zemlje je nageta 23,45 stepeni od Sunca, a to je vrijeme zimskog solsticija za sjevernu hemisferu i ljetnog solsticija za južnu hemisferu. Oko 21. juna južna hemisfera je nageta pod uglom od 23,45 stepeni od Sunca i tad je ljetni solsticij na sjevernoj hemisferi i zimski solsticij na južnoj hemisferi. 21. marta i 21. septembra su proljetni i jesenji ekvinociji (ravnodnevnice), kada Sunce prolazi direktno iznad ekvatora. Treba primijetiti da Rakova i Jarčeva obratnica označavaju maksimalnu deklinaciju na svakoj Zemljinoj polutki.

Riječ *duluk* oba prevodioca su istovjetno prevela umjesto sa jednom riječi, sa tri riječi uvodeći u igru polovinu neba i kretanje Sunca. Glagolsku imenicu "Kur'an" preveli su molitvom odnosno *salatom*, što ne stoji, jer se *salat* u ovom dijelu ajeta izričito ne spominje. Radi se o jutarnjem učenju Kur'ana koje može biti u sastavu klanjanja, a ne mora.

Greška se proteže do kraja prijevoda ajeta jer ponovo imamo da namazu u zoru mnogi prisustvuju ili ga posvjedočuju, umjesto da je učenje Kur'ana u zoru svjedočeno - a ne znamo koliki broj nevidljivih bića prisustvuje i da li su u pitanju samo meleci.

Prema značenjima riječi iz ajeta "Ekimis-salate li dulukiš-šemsi ila gasekil-lejli we kur'anel-fedžri inne kur'anel-fedžri kane mešhuda" prijevod bi trebao glasiti: ***"Obavljaj salat sa naginjanjem Sunca, do mraka noći, i Kur'an (uči) zorom. Uistinu, Kur'an zorom je svjedočen."***

035. EZKĀN, Kur'an (17:107, 109)

Latinični skript	*(17:107) "Innellezine utul-'ilme min kablihi iza jutla 'alejhim jehirrune lil-ezkani sudždžeda."* *(17:109) "We jahirrune lil-ezkani jebkune we jeziduhum hušu'a."*

Korkut Besim	17:107 Oni kojima je još prije objavljivanja njegova dato znanje padaju licem na tle kad im se on čita. 17:108 I padaju licem na tle plačući, i on im uvećava strahopoštovanje.
Karić Enes	17:107 Oni kojima je i prije objavljivanja njegova podareno znanje, kad im se on čita, padaju licem ničice. 17:109 I plačući padaju licem ničice, a on im povećava strahopoštovanje.
Duraković Esad	17:107 Oni kojima je još prije Kur'ana dato znanje, na tlo padaju ničice kad im se on uči. 17:109 Padaju po tlu ničice, plačući, jer zbog njega bivaju još više skrušeni.

Značenje ključnih riječi ajeta	'ilm = znanje ezkan = brade (donje vilične kosti) hušu'a = skrušenost	إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ١٠٧ وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ۩ ١٠٩

Šta bi rekao običan čovjek koji se pouzdava u prijevod, kad bi znao da u ovim prijevodima nema pola originalnog teksta Kur'ana? Pogledajmo samo umetnute riječi u prijevodima ovih ajeta. U prvom ajetu Kurkut interpolira dio rečenice "objavljivanja, lice, tlo, on"; a u drugom ajetu

"lice, tlo, on." Karić u prvom ajetu interpolira "i prije objavljivanja, on, licem ničice"; dok u drugom ajetu interpolira "licem ničice, on". Duraković umeće riječi "još, Kur'ana, tlo, ničice"; a u drugom ajetu umeće riječi "po tlu ničice", i "jer zbog njega bivaju još više." Nijedan prevodilac ne prevodi rječicu *inne* (uistinu).

Konstatujmo da niti prvi a ni drugi ajet ne govore o padanju licem na tlo ničice. Tih riječi nema ni na vidiku u Izvorniku! Naprotiv, spominju se brade (donje vilične kosti) na koje oni padaju! Naravno, ovdje treba razlikovati bradu - dlaku (kao *lihjet* kod Musaa, a.s., ajet 20:94) od brade o kojoj se ovdje govori (donja vilična kost).

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta kakve ih je Allah objavio, trebao bi glasiti:

17:107 "Uistinu, oni kojima je dato znanje prije njega, kad im se uči, padaju na brade ničice."

17:109 "I padaju na brade plačući, i povećava im skrušenost."

036. FE DAREBNA, Kur'an (18:11)

Latinični skript	*"Fe darebna 'ala azanihim fil-kehfi sinine adeda."*

Korkut Besim	Mi smo ih u pećini tvrdo uspavali za dugo godina.
Karić Enes	I Mi smo ih u pećini godine brojne uspavali.
Duraković Esad	Onda smo ih uspavali u Pećini za duge godine.

Značenje ključnih riječi ajeta	darebna 'ala azani = udarili smo na uši azan = uši kehf = pećina	فَضَرَبْنَا عَلَىٰٓ ءَاذَانِهِمْ فِى ٱلْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ١١

Klasičan komentar ajeta je: Oduzeto im je čulo sluha, što je dovelo do njihovog dugog i dubokog sna. Bog je dao da oni budu odsječeni fizički i metaforički od zvukova vanjskog svijeta, pa se uzima da to znači da je Bog "prekrio uši njihove snom."

Sva trojica prevodilaca u svojim prijevodima prelaze preko izraza "udarili smo na uši" i isti prevode kao da se radi o uspavljivanju. Ovo je suprotno od očekivanog! Znamo da je kod spavanja glavni naglasak na očima, a ne ušima! Oči su zatvorene, a ne uši. Spavanje i uspavljivanje se

ovdje ipak ne spominju! Korkut i Karić su riječ *adeda* preveli kao "duge", a pravi prijevod je "brojne."

Pregledom nekih poznatih prijevoda Kur'ana čiji su autori Daryabadi, Abdul Majid; Tariq, A. Rahman & Gilani, Ziaudd.; Muhammad Asad; Zayid, Mahmud Y.; Sarwar, Sheikh Muhammad; Irving, T.B.; Fazlollah Nikayin; Muhamed Ahmed-Samira; Qaribullah, Hassan & Darwish; Muhammad Ali; Sarwar; M. Ghulam; Agha Puya / S.V. Mir Ahmed Ali; Mohammed Aqib Farid; Ahmed Raza Khan; Muhammad Ayub Khan; Rashad Khalifa; Palmer, E.H., da se zaključiti da je većina (preko 70%) ovih prevodilaca ipak upotrijebila kur'anske riječi *uši* i *udarili*, što je jasan pokazatelj kako je to trebalo ureaditi.

Da zaključimo; prijevod ajeta "Fe darebna 'ala azanihim fil-kehfi sinine adeda" trebao bi glasiti:

"Tad smo udarili na uši njihove u pećini godine brojne."

037. WE-ZDĀDŪ, Kur'an (18:25)

Latinični skript	*"We lebisu fi kehfihim selase mietin sinine we-zdadu tis'a."*

Korkut Besim	A oni su ostali u pećini svojoj tri stotine i još devet godina.
Karić Enes	A oni su ostali u Pećini svojoj tri stotine i još k tome devet godina.
Duraković Esad	A oni u Pećini svojoj ostadoše tri stotine godina, i još devet od toga više.

Značenje ključnih riječi ajeta	we-zdadu = dodali su, povećali su lebisu = ostali, proveli	وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا ٢٥

Kratko o ajetu: Broj 300 označava Sunčeve godine, a 309 Mjesečeve godine. Ako broj 309 podijelimo sa 300 dobićemo faktor 1,03 koji predstavlja temelj za preračun Mjesečeve (M) odnosno hidžretske godine u Sunčevu (S) odnosno gregorijansku godinu putem relacije S=1,03 x M. Očito nam je data smjernica. Koristeći faktor 1,03 dolazimo do približne formule kojom možemo vršiti pretvaranje: M=1,03(S-622) za pretvaranje Sunčeve u Mjesečevu godinu i S=622+M/1,03 za pretvaranje Mjesečeve u Sunčevu godinu.

U gornjem ajetu problem predstavlja sklop veznika *we* i glagola *izdade* (povećati, dodati). Riječ *izdade* u ajetu je data u perfektu trećeg lica množine muškog roda kao *we-zdadu* (Rječnik Kur'ana), a znači upravo "povećali su, dodali su." Korkut tu riječ nije primjetio, ili ju je preveo kao "još". Karić je isto tako ne zapaža, ili je prevodi kao "još k tome ... više." Ovdje on već uvodi poređenje koje u Originalu ne postoji, što izaziva umetanje dodatnih ekstra riječi. Duraković takođe uvodi poređenje kog nema u Kur'anu i vrši interpolaciju nepostojećih riječi.

Da zaključimo; prijevod ajeta "We lebisu fi kehfihim selase mietin sinine we-zdadu tis'a" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti: ***"I ostali su u pećini svojoj tri stotine godina i dodali devet."***

038. SITR, Kur'an (18:90)

Latinični skript	*"Hatta iz belega matli'aš-šemsi wedžedeha tatlu'u 'ala kawmin lem nedž'al lehum min duniha sitra."*

Korkut Besim	I kad stiže do mjesta gdje Sunce izlazi, on nađe da ono izlazi iznad jednog naroda kome mi nismo dali da se od njega bilo čim zakloni.
Karić Enes	Pa kad stiže do ishodišta sunca, on nađe da ono izlazi iznad jednog naroda kome Mi nismo stvorili bilo šta da se zakloni od njega.
Duraković Esad	Pa kad stiže do mjesta gdje ishodi sunce, utvrdi kako ono ishodi iznad nekakvih ljudi kojima nismo dali da se bilo čime od sunca zaklone.

Značenje ključnih riječi ajeta	sitr = štit, pokrivka	حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ ٱلشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَّمْ نَجْعَل لَّهُم مِّن دُونِهَا سِتْرًا ٩٠

Vjerovatno smo svi čuli kako ljudi govore o ozonskim "rupama" u atmosferi naše planete. Tanjenje ozonskog sloja i rupe u njemu izazvale su ozbiljnu zabrinutost.

Sunce kao i svaka druga zvijezda zrači u širokom području talasnih dužina. Vidljivi talasi, koje nazivamo Sunčevi zraci, su samo dio te

radijacije, a oni leže između ultraljubičastih i infracrvenih zraka. Sunce takođe zrači i na većim talasnim dužinama koje ljudsko oko ne može vidjeti, a to je područje infracrvenih i radio talasa, a takođe i u području kraćih talasnih dužina od onih koje mi možemo vidjeti, kao ultravioletni, X zraci i gama zraci. Ti kratki talasi (X i gama zraci) u potpunosti bivaju blokirani u gornjim slojevima Zemljine atmosfere, dok većinu ultravioletnih zraka apsorbuje ozonski sloj. Samo mala količina ultavioletnih zraka može prodrijeti.

Šta je ozon? Ozon je plavičasti gas koji je štetan za udisanje. Sastavljen je od tri atoma kisika.

Različite vrste ultraljubičastog zračenja koje proizvodi Sunce konstantno proizvode i uništavaju ozonske molekule. Normalno, proizvodnja i razaranje balansira tako da je količina ozona u bilo kom datom vremenu dosta stabilna.

Šta je to ozonski sloj? Ozonski sloj je jedan gigantski zaštitni kišobran stvoren od sloja ozona koji obavija Zemlju. Taj sloj je debljine oko 20 kilometara, a nalazi se na 15-35 km iznad Zemljine površine u gornjoj atmosferi (stratosferi).

Ozon se nalazi u svim slojevima atmosfere, a najviše ga je u stratosferi - oko 90%. Čak i mala koncentracija ozona igra značajnu ulogu. Ultravioletno zračenje može oštetiti ćelije živih organizama, ljudi, životinja i biljaka. Dok male doze ovog zračenja rezultiraju kao opekotine od Sunca, dotle veće doze mogu izazvati katarakte ili rak kože, a mogu uticati i na rast biljaka.

Nalik na dobre sunčanice, ozonski sloj djeluje kao prirodni filter, blokirajući većinu štetnih ultraljubičastih Sunčevih zraka.

Razaranje ozona uzrokovano je kompleksnim hemijskim reakcijama uključujući hlor i brom. Mada se mala količina ovih elemenata prirodno nalazi u stratosferi - npr. hlor proizvode vulkanske erupcije - najveće uništenje ozona uzrokovale su u zadnjih 20 godina hemikalije koje su proizveli ljudi.

Detaljni sastav Zemljine atmosfere i otkriće ozonskog sloja dogodilo se mnogo stoljeća poslije objave Kur'ana, pa ipak Kur'an spominje ovu zaštitu od Sunčevih zraka.

Tumačenje kur'anskog ajeta 18:90.

Iz navedenog ajeta da se izvući 5 zaključaka:

1. Riječ štit ukazuje da od Sunca dolazi nešto štetno, jer da nema te štete, ne bi bilo potrebe za zaštitom.

2. U ranijim tumačenjima Kur'ana uzimalo se da riječ štit označava planine ili brda, ali planine i brda nas ne štite od štetnog djelovanja Sunčevih zraka, izuzev kada bi čitav život proveli unutar njih.

3. Ajet pokazuje da su ljudi koji su spomenuti u njemu, a koji nemaju štita, ustvari, izuzetak i da ostatak svijeta ima taj štit.

4. Riječi “nismo načinili štit” pokazuju da je taj štit prirodan (Božiji), a ne ljudski. Ovo automatski eliminiše sugestiju da bi to mogle biti kuće ili nešto što je napravio čovjek.

5. Ajet ukazuje na prisustvo ljudi na tom mjestu i da to mjesto ili ta zona, nije zaštićena. Ovo je u skladu sa sadašnjim znanjem, vezanim za postojanje rupa u ozonskom sloju. Općenito se smatra da su te rupe odvajkada postojale. Stvar je poprimila iznenada dramatičan tok, zbog toga što se veličina ovih rupa povećava kao rezultat čovjekovog onečišćenja planete.

***

Prevodioci su navedeni ajet maksimalno prepričali, sa obiljem interpolacija, sa glagolima pretvorenim u imenice, itd.

Napravljene su čitave rečenične konstrukcije da bi se iskazala posve jednostavna intencija i jezički izraz ajeta.

Tačan prijevod ajeta "Hatta iz belega matliaš-šemsi wedžedeha tatlu'u 'ala kawmin lem nedžal lehum min duniha sitra", trebao bi glasiti:

"Dok - kad stiže izlazištu Sunca, nađe ga izlazi nad ljudima kojima nismo od njega načinili štit."

039. NEZERTU SAWMEN, Kur'an (19:26)

Latinični skript	*"Fe imma terejinne minel-bešeri ehaden fe kuli inni nezertu lirrahmani sawmen fe len ukellimel-jewme insijja"*

Korkut Besim	A ako vidiš čovjeka kakva, ti reci: "Ja sam se zavjetovala Milostivom da ću šutjeti, i danas ni s kim neću govoriti."
Karić Enes	A ako budeš ikakva čovjeka vidjela, ti reci: "Ja sam se Svemilosnom doista zavjetovalda na šutnju, i danas ni s jednim čovjekom progovoriti neću."
Duraković Esad	A budeš li vidjela kakvoga čovjeka, reci: "Ja sam se Svemilosniku na šutnju zavjetovala, zato danas ni s kim neću razgovora."

Značenje ključnih riječi ajeta	sawm = post	فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَٰنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنسِيًّا

Iz gornjih prijevoda ajeta 19:26 da se vidjeti da se Merjem zavjetovala da ni s kim neće govoriti danas, odnosno da će šutiti! Međutim Kur'an ovdje ne spominje šutnju! Kur'an govori da se Merjem zavjetovala postom, a znamo šta post sve podrazumjeva. Pogledajmo kako bi izgledali kur'anski ajeti koji govore o postu, slijedeći logiku naših prevodilaca. Ako bismo umjesto riječi "postiti" stavili riječ "šutiti", dobili bismo: "Propisuje vam se šutnja, kao što je propisana onima prije vas." Posta dakle ne bi bilo već bismo umjesto toga trebali šutiti mjesec dana!!!

Kako se može zavjetovati na šutnju, a odmah potom s prvim koga sretne govoriti (ako već šuti)?

Iz kur'anskih ajeta koji govore o postu evidentno je da *sawm* znači samo "post" i ništa drugo. To potvrđuje i Rječnik Kur'ana.

Ovdje valja reći da je većina svjetskih prevodilaca ispravno riječ "*sawm*" prevela kao post, a rijetki kao "šutnja." I ovdje na djelu imamo umjesto prijevoda ubačeni komentar.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Fe imma terejinne minel-bešeri ehaden fe kuli inni nezertu lirrahmani sawmen fe len ukellimel-jewme insijja" trebao bi glasiti:

"Pa ako od smrtnika vidiš ijednog, tad reci: "Uistinu! Ja sam se Milostivom zavjetovala postom, zato danas neću govoriti s čovjekom."

040. MĀ NETENEZZELU, Kur'an (19:64)

Latinični skript	*"We ma netenezzelu illa bi emri rabbike."*

Korkut Besim	Mi smo u džennet ušli samo sa dobrotom Gospodara tvoga.
Duraković Esad	"Mi smo se u džennet spustili", govorit će, "samo voljom tvoga Gospodara."

Značenje ključnih riječi ajeta	emr = naredba, komanda, odredba ma netenezzelu = ne spuštamo se	وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ

Čitalac prijevoda ovog ajeta od citirane dvojice prevodilaca razumjeće da je to govor sretnika koji su ušli u Džennet.

Nažalost, to nije njihov govor i ne radi se o ulasku ili spuštanju u Džennet.

U pitanju je govor meleka i odnosi se na njihovo spuštanje po naredbi Gospodara tvoga!

I Korkut i Duraković u prijevod stavljaju riječ Džennet koja se u Božijem govoru ovog ajeta ne pojavljuje!

Nadalje, riječ *emr* ne znači "dobrota" (kod Korkuta), niti "volja" (kod Durakovića).

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We ma netenezzelu illa bi emri rabbike" trebao bi glasiti:

"“I ne spuštamo se, izuzev s naredbom Gospodara tvog."

041. DŽEME'A KEJDEHŪ, Kur'an (20:60)

Latinični skript	*"Fe tewella fir'awnu fedžeme'a kejdehu summe eta."*

Korkut Besim	I faraon ode, sakupi čarobnjake svoje i poslije dođe.
Karić Enes	I faraon ode, čarobnjake svoje sabra i potom dođe.
Duraković Esad	Faraon ode pa sakupi svoje spletkare i najzad pojavi se.

Značenje ključnih riječi ajeta	tewella = okrenuo se džeme'a kejde = skovao spletku	فَتَوَلَّىٰ فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُۥ ثُمَّ أَتَىٰ ٦٠

Tewella je prošlo vrijeme trećeg lica jednine muškog roda sa značenjem "okrenuo se", zato prijevod ove riječi sa "ode" kod trojice prevodilaca ne stoji. U sva tri prijevoda pojavljuju se čarobnjaci i spletkari kojih u originalnom tekstu nema. Ponovo je na sceni komentarisanje ajeta umjesto prevođenja.

Akuzativni oblik *kejde* označava ovdje samo spletku i ništa drugo! Valja zapaziti da se ovdje ne radi o sabiranju čarobnjaka nego o kovanju spletke! *Džemea kejde* znači "skovao je spletku, plan."

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "Fe tewella fir'awnu fedžeme'a kejdehu summe eta" prijevod može samo glasiti:

"Pa se faraon okrenu, te skova spletku svoju, zatim dođe.”

042. FE GAŠIJEHUM, Kur'an (20:78)

Latinični skript	*"Fe gašijehum minel-jemmi ma gašijehum."*

Korkut Besim	... Ali su ih talasi mora prekrili ...
Karić Enes	... Pa ih iz mora potopi to što ih potopi ...
Duraković Esad	... Pa pučina morska prekrila ih je ...

Značenje ključnih riječi ajeta	gašije = prekriti, umotati se, ogrnuti	فَغَشِيَهُم مِّنَ ٱلْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ٧٨

Osnovna karakteristika gornjih prijevoda su interpolirane riječi koje sugeriraju pogrešno značenje. Pošto poto žurilo se imenovati šta je to prekrilo ili potopilo faraonovu vojsku, iako Kur'an to ovdje ne iznosi.

Korkut tu izmišlja talase (nema ih u originalnom tekstu), Duraković izmišlja pučinu, a Karić govori o potapanju umjesto prekrivanju. Da ne bi bilo zabune, kur'anska riječ za potapanje *garek,* ovdje se ne pojavljuje.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Fe gašijehum minel-jemmi ma gašijehum", onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"... Te ih je od mora prekrilo ono što ih je prekrilo."

043. FELEK, Kur'an (21:33)

Latinični skript	*"We Huwellezi halekal-lejle wen-nehare weš-šemse wel-kamere kullun fi felekin jesbehun."*

Korkut Besim	I noć i dan Njegovo su djelo, i Sunce i Mjesec, i svi oni nebeskim svodom plove.
Karić Enes	I On je Taj Koji je stvorio noć i dan i Sunce i Mjesec, sve u svemiru plovi!
Duraković Esad	I On je Taj Koji stvori noć i dan, Sunce i Mjesec - sve u svemiru plovi!

Značenje ključnih riječi ajeta	felek = orbita	وَهُوَ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ٣٣

Vidi komentar “Orbitalno kretanje nebeskih tijela”, i “Sunce - plovidba i rotacija” u trećem izdanju prijevoda Kur'ana od autora ovih redova.

Riječ čije je značenje za naše prevodioce bilo diskutabilno i koje nisu uspjeli dokučiti je *felek*. Fraza "sve u svemiru plovi" uobičajena je kod onih koji nemaju znanje o scientističkoj dimenziji Kur'ana - a koja je ogromna - blizu 1000 ajeta indirektno i/ili direktno i u detalje govori o prirodnim fenomenima. Ako pogledamo u rječnike arapskog jezika vidjećemo da navedena riječ ima čitavu lepezu značenja koja često nemaju veze jedno s drugim niti sa korjenskim značenjem riječi.

Tako ona kod Korkuta znači "nebeski svod", a kod druge dvojice "svemir." Korjensko značenje infinitiva ove riječi upućuje na kružnost, zaobljenost, zakrivljenost. Kada se radi o nebeskim tijelima to samo može biti orbitiranje (koje može biti kružno, elipsasto, itd.).

U Rječniku Kur'ana od dr. Abdullah Abbas Nadwija, na strani 491. citiran je upravo ovaj ajet koji definira značenje riječi *felek* i gdje je dat njegov prijevod!

Da zaključimo; prijevod ajeta "We Huwellezi halekal-lejle wen-nehare weš-šemse wel-kamere kullun fi felekin jesbehun", onakvog kakvog ga je Allah objavio, trebao bi glasiti:

"I On je Taj koji je stvorio noć i dan i Sunce i Mjesec: Sve u orbiti plovi."

044. BEDE'NĀ & NU'ĪDUHŪ, Kur'an (21:104)

Latinični skript	*"Jewme natwis-semae ketajjis-sidžilli lil-kutubi kema bed'ena ewwele halkin nu'iduhu wa'den 'alejna inna kunna failin."*

Korkut Besim	Onoga Dana kad smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje. Onako kako smo iz ništa prvi put stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti - to je obećanje Naše, Mi smo doista kadri to učiniti.
Karić Enes	A na Dan kad smotamo nebo Mi - kao što se smota list za knjige, i kao što smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo opet iz ništa stvoriti! To je obećanje Naše, Mi zbilja možemo to učiniti!

Duraković Esad	Toga Dana ćemo nebesa smotati kao što se smotaju knjižni listovi: kako god smo prvobitno stvorili, tako ćemo to ponoviti - kao obećanje koje smo dali: sigurno ćemo to učiniti.

Značenje ključnih riječi ajeta	bede'na = počeli smo nu'iduhu = ponovićemo ga, reprodukovati	يَوْمَ نَطْوِي السَّمَآءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَآ أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَآ إِنَّا كُنَّا فَٰعِلِينَ ﴿١٠٤﴾

Korkut riječi "svitak za knjige" prevodi kao "list papira za pisanje", što baš ne stoji. Ovaj prevodilac uvodi u prijevod ajeta dva puta "stvaranje iz ništa", iako se ono u Izvorniku ne spominje. Izraz *inna kunna fa'ilin* prevedena je kao "Mi smo doista kadri to učiniti." Korkutov prijevod dakle izražava sposobnost da Allah to može učiniti, i ne govori da će to doista i biti učinjeno.

Međutim, ajet doslovno kaže "Uistinu, Mi ćemo biti Izvršitelji." Karić takođe uvodi "stvaranje iz ništa", i isto kao i Korkut izražava mogućnost da Allah može ponovo stvoriti! Duraković *jewme* prevodi kao da je *jewmeizin, sema* prevodi kao da je *semawat.*

Da zaključimo; prijevod ajeta "Jewme natwis-semae ketajjis-sidžilli lil-kutubi kema bed'ena ewwele halkin nu'iduhu wa'den 'alejna inna kunna failin" trebao bi glasiti:

"Dan kad savijemo nebo kao motanjem svitka za knjige. Kao što smo počeli prvo stvaranje, ponovićemo ga. Obećanje je na Nama. Uistinu, Mi ćemo biti Izvršitelji."

045. ERZELIL-'UMUR, Kur'an (22:5)

Latinični skript	*"We minkum men juteweffa, we minkum men jureddu ila erzelil-'umuri likejla ja'leme min ba'di 'ilmin šej'a."*

Korkut Besim	... Jedni od vas umiru, a drugi duboku starost doživljavaju, pa začas zaboravljaju ono što saznaju.
Karić Enes	... Neki od vas umiru, a neki dožive starost duboku, pa da tako ne znaju nakon što nešto znali su!

Duraković Esad	... Neki od vas umru, a neki duboku starost dožive, da opet ne bi shvaćali nakon što shvaćali su donekle.

Značenje ključnih riječi ajeta	teweffa = umrijeti, uzeti erzel = najgori, najjadniji, najbjedniji 'umur = život	وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا

Evidentno je da je izraz *erzelil-umur* (najgori život) prevođen kao "doživljavanje duboke starosti" što nema veze sa izvornim tekstom. Ajet, doduše, sugerira životne teškoće u starosti, i opadanje intelektualnih sposobnosti. *Umur* znači život, a *erzelu* je elativ. Riječi starost, doživljavanje, duboka, dakle kao što se vidi, ne postoje u Kur'anu.

U drugom dijelu prijevoda ajeta je zbrka, a svi prevodioci na različit način pokušavaju pokazati da se radi o staračkoj senilnosti, interpolirajući tako nepotrebno po nekoliko riječi.

Kod Korkuta se pojavljuje "zaboravljanje", "začas", "ono"; Karić uvodi glagole umjesto imenica, što čini i Duraković.

Da zaključimo; prijevod ajeta "We minkum men juteweffa, we minkum men jureddu ila erzelil-'umuri likejla ja'leme min ba'di 'ilmin šej'a", trebao bi glasiti:

"I između vas je ko umre, i od vas je ko bude vraćen najgorem životu, da ne zna - nakon znanja - ništa."

046. 'AZĀBEL-HARĪK, Kur'an (22:9)

Latinični skript	*"Sanije 'itfihi lijudille an sebilillahi lehu fid-dunja hizjun we nuzikuhu jewmel-kijameti 'azabel-harik."*

Korkut Besim	... Hodeći nadmeno da bi s Allahova puta odvraćali; njih na ovom svijetu čeka poniženje, a na onom svijetu daćemo im da iskuse patnju u ognju.
Karić Enes	... Oholo hodeći da bi s Puta Allahova zavodili. Takvima na Svijetu ovome pripada poniženje, a na Onom svijetu daćemo im da iskuse kaznu Vatre.
Duraković Esad	... Već zbog bahatosti i zato da s puta Allahova odvrate - takvi će na ovome svijetu doživjeti poniženje, a na Dan ustanuća dat ćemo da kušaju ognjeno stradanje.

Značenje ključnih riječi ajeta	harik = gorenje 'azab = kazna 'itf = bok, strana sanije = savijati, smotati, udvojiti	ثَانِيَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾

Prvi dio ajeta je u originalu jako zanimljiv zbog načina opisa čovjeka koji se zdvaja, uvija bok svoj, da bi postigao što bolji efekat u odvođenju od puta Allahovog. Takve ljude viđamo svakodnevno. Samo doslovan prijevod ajeta može dočarati takvu sliku! Kod Korkuta je to "nadmeno hodanje", kod Karića "oholo hodanje", a kod Durakovića "već zbog bahatosti." Sva trojica su čitav ajet preveli u množini iako je dat u jednini! I prethodni ajet je u jednini. Ne želimo reći da su preuzimali jedan od drugog. Što se pak tiče drugog dijela ajeta, tu se direktno saopštava kakva je kazna za onog ko savija bok svoj da bi odvodio od puta Allahovog. To nije "ognjeno stradanje" (Duraković), to nije "patnja u ognju" (Korkut) i konačno to nije "kazna Vatre" (Karić), nego je to kazna gorenjem. Primijetite da riječi oganj i vatra ne postoje u ovom ajetu u Izvorniku!

Da zaključimo; prijevod ajeta "Sanije 'itfihi lijudille an sebilillahi lehu fid-dunja hizjun we nuzikuhu jewmel-kijameti 'azabel-harik", trebao bi glasiti:

"Savijajući bok svoj, da zavede s puta Allahovog. Imaće on na Dunjau poniženje, a daćemo da on na Dan kijameta iskusi kaznu gorenjem."

047. 'ALĀ HARFIN, Kur'an (22:11)

Latinični skript	*"We minen-nasi men ja'budullahe 'ala harfin fein esabehu hajru itmeenne bihi we in esabethu fitnetu inkalebe 'ala wedžhihi"*

Korkut Besim	Ima ljudi koji se Allahu klanjaju, ali bez pravog uvjerenja; ako ga prati sreća, on je smiren, a ako zapane i u najmanje iskušenje, vraća se nevjerstvu ...
Karić Enes	Ima svijeta koji Allahu robuje samo na riječi, ako ga zadesi dobro, uz njega se smiri, a ako ga kakvo iskušenje zadesi, nevjerstvu svome se vrati ...

Duraković Esad	Ima ljudi koji neodlučno Allahu klanjaju se, pa bude li takvome dobro - smiri se, a zadesi li ga iskušenje - preobrati se ...

Značenje ključnih riječi ajeta	ja'budu = obožava harf = ivica, rub, vrh, slovo wedžh = lice	وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ

Očito naši prevodioci nisu marili mnogo za kur'anski tekst. Zanimljivo je pogledati kako su svi izbjegli prevesti izraz *'ala harfin* (na ivici). Umjesto prijevoda navedenog izraza Korkut (uz brojne interpolacije) ubacuje mišljenje da je to klanjanje "ali bez pravog uvjerenja"; Karić kaže da je to robovanje "samo na riječi", a Duraković sklop prevodi kao "neodlučno." Kako se vidi iz priloženog Originala tu nemamo riječi koje oni koriste, poput: ali, bez, pravog, uvjerenja, samo, riječi, neodlučno.

U drugom dijelu ajeta sporan je izraz *inkalebe 'ala wedžhihi* (okreće se na licu svom)." Priča se i ovdje ponavlja. "Okretanje lica" Korkut prevodi sa "vraća se nevjerstvu", Karić daje isto prijevodno rješenje kao i Korkut, dok Duraković sve "preveslava" sa "preobrati se."

Nijedno dakle nema veze sa kur'anskim tekstom. Riječi koje su upotrijebili, a koje ne postoje u kur'anskom tekstu, su: "najmanje, nevjerstvo, svome, preobrati se ..."

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We minen-nasi men jabudullahe ala harfin, fe in esabehu hajru itmeenne bihi; we in esabethu fitnetu inkalebe ala wedžhihi", trebao bi glasiti:

"I od ljudi je ko obožava Allaha na ivici; pa ako ga zadesi dobro, smiri se u njemu, a ako ga zadesi iskušenje, okreće lice svoje ... "

048. JEFSILU BEJNEHUM, Kur'an (22:17)

Latinični skript	*"Innel-lezine amenu wel-lezine hadu wes-sabiine wen-nesara wel-medžuse wel-lezine ešreku, innallahe jefsilu bejnehum jewmel-kijameh."*

Korkut Besim	Allah će na Sudnjem danu odvojiti vjernike od Jevreja, Sabijaca, kršćana, poklonika vatre i mnogobožaca.
Karić Enes	Doista, one koji vjeruju, i one koji su jevreji, i Sabijci, i kršćani, i vatre poklonici, i mnogobošci - Allah će doista njih na Danu Sudnjem razdvojiti.
Duraković Esad	Na Dan ustanuća Allah će razdvojiti pravovjernike, jevreje, Sabijce, kršćane, vatropoklonike i one koji su Mu ravna pridruživali.

Značenje ključnih riječi ajeta	ellezine ešreku = oni koji pridružuju jefsilu bejne = riješiti među, presuditi, razdvojiti jewmul-kijameh = dan ustajanja	إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئِينَ وَالنَّصَارَىٰ وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Ovo je jedino mjesto u Kur’anu gdje se spominju medžusi (vatropoklonici). Njihov kult je veoma star. Smatraju vatru najčišćim i najplemenitijim elementom i obažavaju je. Obitavali su na persijskim visovima i dolinama Mesopotamije. Vjeru im je reformirao Zardust (Zaratustra) oko 600 g. p.n.e. Njihova knjiga je Zend Avesta. Oni su bili “mudraci sa istoka” pomenuti u evanđeljima.

Ovdje ćemo obratiti pažnju na prevođenje riječi *el-lezine ešreku* (oni koji pridružuju). Korkut i Karić to prevode kao "mnogobošci", a Duraković čitavim sklopom "one koji su Mu ravna pridruživali" (umjesto jedne šest riječi). Izraz "mnogobošci" je općenit i ne govori mnogo, dok pravi prijevod "oni koji pridružuju" direktno ukazuje na ono što čine takvi Allahu, da oni Njemu pridružuju rivale ili ih porede s Njim.

Ono što je ovdje posebno zanimljivo jeste prevođenje izraza *jefsilu bejnehum*. Zavisno od toga da li se ovo prevede kao "razdvajanje" ili "presuda (rješenje)" dobićemo kontekst koji je jako različit i koji se može različito tumačiti. Naši prevodioci su tu jednoglasni, međutim tako nije kod većine drugih u svijetu.

U tom smislu pregledao sam osam prijevoda na drugim jezicima i konstatovao da niti jedan ne sadrži prijevodno rješenje kakvo su dali naši prevodioci. Prijevodno rješenje stranih prijevoda je isto kakvo je ponudio i autor ovoga teksta u svom trećem izdanju Prijevoda koji je dolje prezentiran.

Prijevod ajeta koji je zabrinuo hrišćanina.

Interesantno je ovdje predstaviti kako jedan hrišćanin posmatra i tumači prijevod ovog ajeta, odnosno koliko izražava zabrinutost zbog njegovog sadržaja. Izvjesni Milen Kakuća napisao mi je slijedeći eMail:

----- Original Message -----
From: Milen Kakuca
To: mlivo@bih.net.ba
Sent: Tuesday, August 05, 2003 4:31 AM
Subject: za cd

Postovani gospodine Mlivo,
Igrom prilika, prije nekoliko mjeseci, imao sam priliku da držim u rukama i čitam Kur'an. Prevod je na srpskohrvatskom jeziku, dakle objavljen je u bivšoj Jugoslaviji. Ne sjećam se imena prevodioca, ali mislim da je u pitanju neki profesor iz Zagreba. Letimično sam prešao knjigu čitajući samo određene dijelove - sure koje su mi se učinile zanimljivim, mada ne sporim da je cijela knjiga takva. Naime, knjigu sam prestao čitati prije dva mjeseca zbog obaveza, da bih je imao ponovo u rukama prije nekoliko dana. Zainteresovala me je, jer je islam jedina religija o kojoj nisam imao saznanja, a time ni o sadržaju Kur'ana. Najveći dio knjige sam pročitao, ali jedan ajet u XXII suri me je ostavio u velikoj nedoumici i što me je razočaralo u knjigu, ali sam vidio da je taj ajet posve drukčije preveden kod vas. Naime, u pitanju je 17 ajet. U prevodu koji sam ja čitao stoji:

"*Na sudnjem danu Allah će odvojiti vjernike od jevreja, kršćana, Sabijaca, mnogobožaca i poštovalaca vatre*", dok kod vas stoji: "*Uistinu, oni koji vjeruju i oni koji su jevreji i Sabijci i kršćani i vatropoklonici i oni koji pridružuju - Uistinu! Allah će presuditi među njima na Dan kijameta. Uistinu, Allah je nad svakom stvari Svjedok*", što u potpunosti mijenja smisao samog ajeta, jer je u prevodu koji sam ja čitao rečeno (bar sam ja tako shvatio): da svi oni koji nisu muslimani, bez obzira na to da li su vjernici/nevjernici, pravednici/grešnici - da će završiti isto u paklu (džehenemu).

Inače, ja sam hrišćanin pravoslavne vjeroispovjesti i držim do onoga što piše u Bibliji. Htio sam nastaviti čitanje Kur'ana, ali ta knjiga više nije u mojim rukama, te sam pretraživao internet tražeći je, tako da sam naišao na vašu web prezentaciju, kao i mogućnost da se kupi CD, tako da ću biti slobodan da Vam ovih dana pošaljem kovertu sa novcem. Unaprijed hvala.

Sve najbolje, Milen

U svrhu boljeg razumijevanja ajeta 22:17 pogledati ajet 2:62!

Dakle, tačan prijevod ajeta "Innel-lezine amenu wel-lezine hadu wes-sabiine wen-nesara wel-medžuse wel-lezine ešreku, innallahe jefsilu bejnehum jewmel-kijameh", trebao bi glasiti:

"Uistinu, oni koji vjeruju i oni koji su jevreji i Sabijci i kršćani i vatropoklonici i oni koji pridružuju - Uistinu! Allah će presuditi među njima na Dan kijameta."

049. TĀLIB & MATLŪB, Kur'an (22:73)

Latinični skript	*"We in jeslubhumuz-zubabu šej'en la jestenkizuhu minhu. Da'ufet-talibu wel-matlub."*

Korkut Besim	A ako bi im mušica nešto ugrabila, oni to ne bi mogli od nje izbaviti; nejak je i onaj koji se klanja, a i onaj kome se klanja!
Karić Enes	A ako bi im mušica nešto ugrabila, od nje to oni izbaviti ne bi mogli. Slab je i onaj koji traži i ono što se traži.
Duraković Esad	Ako li im mušica nešto otme, neće to moći izbaviti od nje - nejak je onaj ko moli i onaj kome moli se!

Značenje ključnih riječi ajeta	selebe = ugrabiti, otrgnuti zubab = mušica da'if = zaifan, slab talib = tražitelj matlub = traženo	وَإِن يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَّا يَسْتَنقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَ الْمَطْلُوبُ ﴿٧٣﴾

Muha je u očima čovjeka beznačajno prosto stvorenje. Međutim, ona je jako kompleksna. Oči muhe su primjer složenosti. Heksagonalni oblik leća njenog oka daje joj mnogo veću zonu panoramskog pogleda od običnih sočiva. Broj tih sočiva kod nekih muha može biti i do 5000. Sferna struktura očiju omogućava muhi da vidi nazad što joj je prednost u odnosu na neprijatelja.

Muha svoju hranu ne probavlja u ustima nego izvan svog tijela. Oni koji nemaju takvu moć da stvore malu muhu svojim kombinovanim naporima, kakva je onda njihova drskost da se proglašavaju božanstvima ili izjednačavaju sa Stvoriteljem nebesa i Zemlje. Činjenica je da je muha slaba, od muhe su slabiji njihovi idoli, a od idola su slabiji sami idolopoklonici, koji su od tako slabašnih objekata uzeli sebi bogove za pomagače.

Zar je primjereno reći da mušica može oteti nešto čovjeku, kao što kaže Duraković. Otimačina podrazumijeva silu! Mušica ne raspolaže tako nečim, ona može samo ugrabiti ili "ukrasti."

Prosto je nevjerovatno gdje su neki prevodioci našli da riječ *talib* znači klanjatelj i molitelj, odnosno *matlub* moljenik i klanjanik??? Rječnici sugerišu samo jedno: *talib* je tražitelj, a *matlub* traženo. Rječnik Kur'ana kaže da je *talib* aktivni particip muškog roda jednine sa značenjem tražitelj. *Matlub* je nasuprot tome pasivni particip muškog roda, "traženo." Očito su ova dva prevodioca pokušala prijevod prilagoditi tefsiru, na štetu Kur'ana. Karić je pak ineterpolirao nepostojeći veznik *we* u drugom dijelu ajeta.

Da zaključimo; prijevod ajeta "We in jeslubhumuz-zubabu šej'en la jestenkizuhu minhu da'ufet-talibu wel-matlub" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"A ako bi im mušica nešto ugrabila, ne bi to od nje izbavili. Slab je tražilac, i traženo!"

050. TARĀIK, Kur'an (23:17)

Latinični skript	*"We lekad halakna fewkakum seb'a taraika"*

Korkut Besim	Mi smo sedam nebesa iznad vas stvorili ...
Karić Enes	A iznad vas smo sedam kata nebesa stvorili ...
Duraković Esad	A iznad vas smo sedam svodova sazdali ...

Značenje ključnih riječi ajeta	taraik = putanje, staze, pravci	وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَآئِقَ

Nevjerovatno!

Riječ *taraik* tako je jasna, a tako teško pojmljiva. Od te riječi Korkut je načinio nebesa, Karić "katove nebesa", a Duraković "svodove."

Ovdje se još jednom pokazuje da iza prevodioca Kur'ana mora stajati veliko poznavanje raznih naučnih disciplina, jer ako to nije slučaj, prevodioci su potpuno nemoćni. Prema Rječniku Kur'ana riječ *taraik* označava putanje, staze, puteve.

Da zaključimo; prijevod ajeta "We lekad halakna fewkakum seb'a taraika", trebao bi glasiti:

"A doista smo iznad vas stvorili sedam putanja ..."

051. IRDŽI'ŪNI, Kur'an (23:99)

Latinični skript	*"Hatta iza dža'e ehadehumul-mewtu kale Rabbi-rdži'un."*

Korkut Besim	Kad nekom od njih smrt dođe, on uzvikne: "Gospodaru moj, povrati me!"
Karić Enes	I kad nekog od njih smrt pohodi, on govori: "Moj Gospodaru, Ti me povrati."
Duraković Esad	Kad smrt nekome od njih pristupi, on prozbori: "Gospodaru, Ti me povrati."

Značenje ključnih riječi ajeta	mewt = smrt irdži'uni = povratite me	حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَهُمُ ٱلْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ٱرْجِعُونِ ٩٩

Izraz *irdži'uni* (povratite me), je izvorno u množini, za razliku od oblika jednine *irdži'ni* (povrati me). Izraz se može razumjeti kao:

a) obraćanje melecima nakon obraćanja Allahu "Moj Gospodaru",

b) množina poštovanja, iako ovaj oblik nije uobičajen u obraćanju Allahu,

c) oblik koji naročito naglašava jedninu.

Nije jasno zašto su naši prevodioci izbjegli prevesti tačno kur'anski tekst i čega su se pobojali! Radi se dakle o materijalnoj grešci kojoj su podlegli. Stoga prijevodi nisu prihvatljivi.

Prema tome, tačan prijevod ajeta "Hatta iza dža'e ehadehuml-mewtu kale Rabbi-rdži'un", onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"Dok, kad jednom od njih dođe smrt, kaže: "Gospodaru moj! Povratite me."

052. 'ALĀ MEN, Kur'an (26:221)

Latinični skript	*"Hel unebbi'ukum 'ala men tenezzeluš-šejatin."*

Korkut Besim	Hoću li vam kazati kome dolaze šejtani?
Karić Enes	Hoću li vas izvijestiti o tome kome dolaze šejtani?
Duraković	Hoćete li da vam kažem kome šejtani silaze?

Značenje ključnih riječi ajeta	'ala = na tenezzelu = spuštaju se	هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ ﴿٢٢١﴾

Ključna riječ u ovom ajetu od koje njegov prijevod zavisi je *tenezzelu*. Pogledajmo Rječnik Kur'ana Abdullaha Abbasa Nadwija. To je imperfekt ženskog roda jednine sa značenjem "spušta se."

Pogrešnim prevođenjem riječi *tenezzelu* kao "dolaze" kod Korkuta i Karića i "silaze" kod Durakovića definira se prisustvo šejtana u blizini onoga kome dolaze.

Međutim, prevođenjem "na koga se spuštaju šejtani" utvrđuje se da su šejtani u direktnom kontaktu sa ciljanom osobom. Oni su na njemu! Sem toga prijevod riječi *unebbi'ukum* kao "kažem", ne stoji!

Dakle, tačan prijevod ajeta "Hel unnebi'ukum 'ala men tenezzeluš-šejatin", trebao bi glasiti:

"Hoću li vas obavijestiti na koga se spuštaju šejtani?"

053. 'AN SĀKAJHA, Kur'an (27:44)

Latinični skript	*"Kile lehe dhulis-sarha fe lemma reethu hasibethu ludždžeten we kešefet 'an sakajha."*

Korkut Besim	“Uđi u dvoranu!” - bi joj rečeno. I kad je ona pogleda, pomisli da je duboka voda, pa zadiže haljinu uz noge svoje.
Karić Enes	“Uđi u dvoranu!” - rečeno joj bi. Pa kad je ona vidje: "Ta duboka je voda!" - pomisli i zadiže haljinu uz bedra svoja.
Duraković Esad	“Udi u dvoranu!”, onda joj se reče, pa kad ona ugleda dvoranu, učini joj se da pučina je, te uz noge zadiže halje svoje.

Značenje ključnih riječi ajeta	ludždžeh = pučina, otvoreno more kešefet = odgolila, otkrila sak = potkoljenica	قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَن سَاقَيْهَا

Kešefet je prošlo vrijeme trećeg lica jednine ženskog roda i znači "odgolila je, otkrila je."

Prema Rječniku Kur'ana *sak* precizno znači "potkoljenica." Dakle nije noga kao neodređen pojam već dio noge preciziran.

Ovdje ćemo obratiti pažnju na izraz *kešefet 'an sakajha.*

Nije jasno otkud Korkutu "zadizanje haljine uz noge", kad se ni haljina, ni noge, ni zadizanje, ne spominje u ajetu. Karić ide dalje pa umjesto otkrivanja potkoljenice govori o zadizanju haljine uz bedra.

Duraković također spominje noge i zadizanje halje.

Ponovimo: U ajetu nema nogu, nema haljine, nema zadizanja! Kur'an nas jednostavno obavještava da je Bilkis otkrila potkoljenice da ne smoči odjeću. Ne znamo kakvu odjeću je nosila. Nije morala biti haljina.

O potkoljenicama se također govori u pojašnjavanju prijevoda ajeta 68:42.

Prema značenjima riječi ajeta "Kile lehe dhulis-sarha fe lemma reethu hasibethu ludždžeten we kešefet 'an sakajha", prijevod može samo glasiti:

Bi joj rečeno: “Udi u dvoranu!” Pa pošto je vidje, pomisli to je pučina, i odgoli potkoljenice svoje.”

054. MERRES-SEHĀBI, Kur'an (27:88)

Latinični skript	*"We terel-džibale tahsebuha džamideten, we hije temurru merres-sehabi sun'allahil-lezi etkane kulle šej'in innehu habirun bima tef'alun."*

Korkut Besim	Ti vidiš planine i misliš da su nepomične, a one promiču kao što promiču oblaci - to je Allahovo djelo koji je sve savršeno stvorio; On, doista, zna ono što radite.
Karić Enes	A ti vidiš planine i misliš da su one nepomične, a one hodom oblaka hode! Allahovo je to djelo Koji savršeno je dao sve. On je obaviješten o onom šta vi činite.
Duraković Esad	Ti gledaš planine, misleći kako su nepokretne, a one poput oblaka kreću se, i to kao Allahovo stvaranje Koji savršenim učini sve; On je obaviješten o svemu što činite.

Značenje ključnih riječi ajeta	sun' = djelovanje sehab = oblaci Habir = Obaviješteni	وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

Ajet ukazuje na rotaciju planete Zemlje. Naša planeta, naš svemirski brod, kreće se oko zvijezde Sunca brzinom od 107.826 kilometara na sat (≈30 km/s !), dok se u isto vrijeme okreće oko sebe brzinom od 1.669 kilometara na sat na ekvatoru (≈464 m/s). Ako se nalazite u Sarajevu, onda vi zajedno sa Sarajevom letite oko Zemljine ose brzinom od ≈334 m/s, a ako ste u Bugojnu onda je ta brzina za oko 1 m/s manja. Konačno, ovaj se ajet može tumačiti i kao plutanje kontinentalnih ploča ('Continental Drift') pri čemu planine bivaju potiskivane na gore, a istovremeno se kretanje kontinenata usporava.

Karakteristika prijevoda Korkuta i Durakovića je što u prijevod uvode poređenje koje u ajetu ne postoji. Tako se kod njih pojavljuje "kao što" ili "poput", pa bi značilo da u Originalu mora postojati *misle* ili *kema*. Nadalje, Korkut interpolira zamjenicu "ko" i *Habir* prevodi kao "zna."

Ne prevodi - preskače riječ *inne* (uistinu). Karić interpolira veznik "i" i "da" te zamjenicu "to." Duraković pored gore navedenog interpolira riječi

"kako, poput, i to kao", a *sun*' prevodi kao "stvaranje." Također ne prevodi riječ *inne*.

Da zaključimo; prijevod ajeta "We terel-džibale tahsebuha džamideten, we hije temurru merres-sehabi sun'allahil-lezi etkane kulle šej'in innehu habirun bima tef'alun", trebao bi glasiti:

"I vidiš planine, misliš nepokretne su, a one se kreću kretanjem oblaka. Djelovanje je Allaha Koji je usavršio svaku stvar. Uistinu! On je o onom šta činite Obaviješteni."

055. JUBDIU & JU'ĪDU, Kur'an (29:19, 85:13)

Latinični skript	*"Ewelem jerew kejfe jubdiullahul-halka, summe ju'iduhu inne zalike 'alallahi jesir."*

Korkut Besim	Zar oni ne vide kako Allah iz ničega stvara? On će to opet učiniti; Allahu je to, zaista, lako.
Karić Enes	Zar oni ne vide kako Allah započinje stvaranje i potom ga opet daje?! Doista je to Allahu lahko.
Duraković Esad	Zar nisu vidjeli kako Allah prvobitno stvori?! On će to ponoviti - Allahu je to, zaista, lahko učiniti.

Značenje ključnih riječi ajeta	jubdiu = počinje, čini da se pojavi halk = stvaranje ju'idu = ponavlja	أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾

Jubdiu je imperfekt trećeg lica jednine muškog roda (Rječnik Kur'ana) sa značenjem: počinje, čini da se pojavi; *ju'idu* je također imperfekt trećeg lica jednine muškog roda sa značenjem: ponavlja, opetuje. Da budemo jasni, u Kur'anu se nigdje na direktan način ne govori o stvaranju "iz ničega." Ovaj ajet opet potanko kazuje da je Allah započeo (doveo u pojavu!) stvaranje, te da ga reprodukuje, odnosno ponavlja.

Započinjanje stvaranja naši prevodioci prevode kao "iz ničeg stvara" (Korkut) i "prvobitno stvori" (Duraković). Riječ "prvobitno" ipak nigdje ne figuriše u ajetu, a "stvaranje" je pretvoreno u prezentni oblik. Riječ "ponavlja" preveli su kao "opet učiniti" (Korkut), "opet ga dati" (Karić) i "to

ponoviti" (Duraković) uz već hronično umetanje riječi koje ne postoje u kur'anskom tekstu.

Da zaključimo; prijevod ajeta "Ewelem jerew kejfe jubdiullahul-halka, summe ju'iduhu inne zalike 'alallahi jesir", trebao bi glasiti: ***"Zar ne vide kako Allah počinje stvaranje, potom ga ponavlja? Uistinu! To je Allahu lahko."***

056. WEHNEN 'ALĀ WEHNIN, Kur'an (31:14)

Latinični skript	*"We wessajnel-insane bi walidejhi hamelethu ummuhu wehnen 'ala wehnin we fisaluhu fi 'amejni."*

Korkut Besim	Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, a njeno zdravlje trpi, i odbija ga u toku dvije godine...
Karić Enes	Čovjeku smo oporučili Mi da poslušan bude roditeljima svojim. Majka ga njegova nosi i vehne li vehne, a i njegovo dojenje je dvije godine...
Duraković Esad	Čovjeku smo roditelje njegove oporučili: majka ga je nosila jedva podnoseći te nakon dvije godine od dojke ga odbila ...

Značenje ključnih riječi ajeta	'ala = na wehnun = slabost	وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ

Prijevodi gornjeg ajeta su tako različiti da proizvode različita pravno-šerijatska rješenja. Kod Korkuta se radi o odbijanju u toku dvije godine. Karićev prijevod ustanovljuje da se radi o dojenju koje traje dvije godine. Kod Durakovića je dojenje dvije godine obavezno, a poslije toga može odbijanje od dojke. Tri različite stvari za jedan isti izvorni kur'anski tekst! Korkut i Karić ubacuju u prijevod Božijeg govora nepostojeće riječi "poslušan roditeljima svojim."

Izraz *wehnun 'ala wehnin* dobio je ovdje različite interpretacije! *Wehnun 'ala wehnin* je kod jednog prevodioca "njeno zdravlje trpi", kod drugog "vehne li vehne", a kod trećeg "jedva podnoseći." Duraković interpolira ovdje riječ "dojka" koje nema u izvornom tekstu. Da ne bi bilo dilema pogledajmo značenje riječi *wehnun*. Izraz *wehnun* je ovdje

glagolska imenica u akuzativu i znači "slabost, nemoć." Žena u trudnoći nije bolesna, također nema uvehnuća, organizam žene se tada pripremi za ono što treba da uslijedi, ali je evidentno hendikepirana. Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We wessajnel-insane bi walidejhi hamelethu ummuhu wehnen 'ala wehnin we fisaluhu fi 'amejni", trebao bi glasiti:

"I wasijjetili smo čovjeku za roditelje njegove - nosila ga je majka njegova slabošću nad slabosti, a odbijanje njegovo je u dvije godine."

057. 'AZMIL-UMŪR, Kur'an (31:17, 3:186)

Latinični skript	*"Ja bunejje ekimis-salate we'mur bil-ma'rufi wenhe 'anil-munkeri wasbir 'ala ma esabeke inne zalike min 'azmil-umur."*

Korkut Besim	O sinko moj, obavljaj molitvu i traži da se čine dobra djela, a odvraćaj od rđavih i strpljivo podnosi ono što te zadesi - dužnost je tako postupiti.
Karić Enes	O sinko moj! Namaz klanjaj i dobročinstvo naređuj, a od zla odvraćaj, i u svemu što te zadesi ti se strpi. Doista takve su stvari dužnosti!

Značenje ključnih riječi ajeta	'azm = odlučnost, rezolutnost, rješenost umur = stvari, poslovi	يَٰبُنَيَّ أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ وَأۡمُرۡ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَٱنۡهَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَٱصۡبِرۡ عَلَىٰ مَآ أَصَابَكَۖ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنۡ عَزۡمِ ٱلۡأُمُورِ ١٧

Ovdje ćemo pažnu obratiti na dvije zadnje riječi u ajetu, *azmil-umur* ili odlučujuće stvari.

Značenje datih riječi je nedvosmisleno. U gore datim prijevodima prevodioci pobrojane Lukmanove naredbe tretiraju kao dužnosti, što to ovdje nikako nije intencija. Intencija '*azmil-umur* ipak ukazuje na njihovu važnost - da su pobrojane stvari odlučujuće (ili presudne) za buduće stanje nagrade ili kazne za onog ko ih radi.

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "Ja bunejje ekimis-salate we'mur bil-ma'rufi wenhe 'anil-munkeri wasbir 'ala ma esabeke inne zalike min 'azmil-umur", prijevod može samo glasiti:

"O sinčiću moj! Obavljaj salat i naređuj dobro, a zabranjuj nevaljalo, i strpi se nad onim šta te zadesi. Uistinu, to su odlučujuće stvari."

058. LĀ TUSA'IIR, Kur'an (31:18)

Latinični skript	*"We la tusa'iir haddeke lin-nasi we la temši fil-erdi merehan."*

Korkut Besim	I, iz oholosti ne okreći od ljudi lice svoje, i ne idi zemljom nadmeno..
Karić Enes	I ne okreći obraz svoj ljudima osiono ti, niti po Zemlji nadmeno hodi!
Duraković Esad	Nemoj obraz svoj od ljudi okretati i nemoj nadmeno zemljom hoditi ...

Značenje ključnih riječi ajeta	la tusa'iir = ne krivi, ne iskrivljuj	وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا

Pogledajmo prijevode: Korkut interpolira riječ "oholost", a "obraz" prevodi kao "lice", što nisu istovjetne stvari.

Kod Korkuta je u pitanju okretanje lica od ljudi, kod Karića okretanje obraza ljudima, kod Durakovića okretanje obraza od ljudi. Ni jedno, ni drugo, ni treće!

Uzme li se u obzir značenje zabrane *la tusa'iir* (ne krivi, ne iskrivljuj) uz prefiks *li* onda je jasno da je radnja usmjerena ka ljudima, a ne od ljudi, a ona je iskrivljavanje obraza odnosno pravljenje grimasa. Poruka je dakle "ne kezite se ljudima prezrivo, licemjerno, iskrivljujući obraz."

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We la tusa'iir haddeke lin-nasi we la temši fl-erdi merehan", trebao bi glasiti:

"I ne iskrivljuj obraz svoj ljudima, i ne hodaj po Zemlji likujući."

059. SULĀLEH, Kur'an (32:8)

Latinični skript	*"Summe dže'ale neslehu min sulaletin min main mehin."*

Korkut Besim	A potomstvo njegovo stvara od kapi hude tekućine.
Karić Enes	A zatim mu potomstvo stvara od kaplje hude tekućine.
Duraković Esad	A potomstvo njegovo stvara od sjemena, od tečnosti koja je ništavna.

Značenje ključnih riječi ajeta	džeale = načiniti sulaleh = ekstrakt mehin = prezren, bijedan, jadan	ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُۥ مِن سُلَٰلَةٍ مِّن مَّآءٍ مَّهِينٍ ٨

Nakon Adema i Havve nema stvaranja čovjeka bez sperme! Riječ “ekstrakt” podrazumjeva najbolji dio izvučen iz neke stvari, srž. Ono što prouzrokuje oplodnju jajašca i osigurava reprodukciju je jedna čelija izduženog oblika. Samo jedan element među više desetina miliona koje izbacuje čovjek u normalnim uslovima, uspjeće da prodre u jajašce. Dakle, neznatan dio izvučen iz tekućine veoma kompleksne po svojoj formaciji, manifestiraće svoju aktivnost. Kako da ne budemo frapirani saglasjem između teksta Kur’ana i naučne spoznaje koju smo o ovim fenomenima stekli u našoj epohi?

Naziv ’prezrena tekućina’ vjerovatno proizilazi iz razloga što sjemena tečnost izlazi istim putem kao i mokraća ...

Naši prevodioci u prijevod ajeta uvode riječ "stvara" koja je u originalu *dže'ale* i znači "načiniti." Riječ kap, kaplja, sjeme, ne postoje u ovom ajetu Kur'ana! Riječ *sulaleh* ne znači ništa od u prijevodima navedenog. Ponovimo još jednom značenje ove izvanredne riječi: *sulaleh* je ekstrakt, najbolji dio nečega što se da izvući iz neke mase, kao npr. filtriranjem ili cijeđenjem.

I ovdje su neke riječi interpolirane, a neke neprevedene.

Da zaključimo; prijevod ajeta "Summe dže'ale neslehu min sulaletin min main mehin", onakvog kakvog ga je Allah objavio, trebao bi glasiti:

"Zatim je načinio potomstvo njegovo od ekstrakta tekućine prezrene."

060. MUNTEKIMŪN, Kur'an (44:16, 32:22, 43:41)

Latinični skript	*"Jewme nebtišul-batšetel-kubra inna Muntekimun."*

Korkut Besim	Ali onoga Dana kad ih svom silom zgrabimo, zbilja ćemo ih kazniti.
Karić Enes	A na Dan kad Mi silno zgrabimo, njih ćemo zbilja kazniti.
Duraković Esad	Do Dana kada ćemo vas strahovito zgrabiti - Mi smi Ti od Kojih kazna dolazi.

Značenje ključnih riječi ajeta	batšeh = grabljenje, hvatanje kubra = najveći Muntekimun = Osvetnici	يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَىٰ إِنَّا مُنتَقِمُونَ ١٦

Prema Rječniku Kur'ana od dr. Abdullah Abbas Nadwija riječ *Muntekimun* je aktivni particip muškog roda množine sa značenjem Osvetnici, Revanšisti.

Primjetimo da se u ajetu 44:16 ne pojavlju riječi sila, kažnjavanje, dolazak kazne i sl. Prevodioci govore o kažnjavanju, a Allah govori o osveti! Sem toga Korkut i Karić govore o "njihovom" kažnjavanju, a Duraković o "vašem" kažnjavanju, a ni jedno ni drugo ne postoji u Kur'anu! To je čista interpolacija! Stoga se prijevodi trojice ne mogu uzeti za tačne. Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Jewme nebtišul-batšetel-kubra inna Muntekimun" onakvog kakvog ga je Allah objavio, trebao bi glasiti:

"Na Dan kad dograbimo grabljenjem najvećim, uistinu, Mi ćemo biti Osvetnici."

061. MUDHADĪN, Kur'an (37:141)

Latinični skript	*"Fe saheme fekane minel-mudhadin."*

Korkut Besim	I baci kocku i kocka na njega pade.
Karić Enes	Pa baci kocku i kocka pade na njega.

Značenje	saheme (jusahimu,	

ključnih riječi ajeta	musahemeten) = baciti kocku mudhadin = odbačeni	فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ ٱلْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾

Glagol *saheme* je perfekt trećeg lica jednine muškog roda sa značenjem "baciti kocku."

Mudhadine (odbačeni) je akuzativ pasivnog participa muškog roda množine. Prijevodi Karića i Korkuta su ovdje gotovo istovjetni, što je čest slučaj kod Karića - ponegdje je promijenjen poredak riječi.

Riječ *mudhadin* (odbačeni) preveli su domaćom frazom koja ništa ne govori osim da je nešto pogodilo bacača kocke!

No kad se ispravno prevede kao "bio od bačenih" prijevod nam kazuje dublje i navodi nas suštini bacanja kocke. Bacač kocke je u ovom slučaju imao biti bačen u more! Bio je odbačen! Još jednom, po ko zna koji put, tačno prevođenje pokazuje svoju nadmoć nad prepričavanjem ajeta.

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "Fe saheme fekane minel-mudhadin" prijevod može samo glasiti:

"Pa je bacio kocku, te bio od odbačenih."

062. FIL-ĀFĀKI, Kur'an (41:53)

Latinični skript	*"Senurihim ajatina fil-afaki we fi enfusihim hatta jetebejjene lehum ennehul-hakk."*

Korkut Besim	Mi ćemo im pružati dokaze Naše u prostranstvima svemirskim, a i u njima samim, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur'an istina.
Karić Enes	Pokazivat ćemo im Mi Znake Naše u prostranstvima svemirskim, i u njima samim, sve dok im jasno ne bude da je Kur'an istina.
Duraković Esad	Dokaze svoje ćemo im pokazati na obzorjima i u njima samima, da bi im bilo jasno kako je Kur'an istina.

Značenje ključnih riječi ajeta	ajat = znaci afak = horizonti enfus = duše hu = on, to	سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ

Pored tumačenja da se zamjenica *hu* (on, to) odnosi na Kur'an, također se i sve misterije koje su putem naučnih istraživanja otkrivene i

ispitane, takođe mogu uključiti u tumačenje ajeta, jer otkrića na polju nauke samo dokazuju neograničenu moć i znanje Allaha, dž.š., i potvrđuju činjenice navedene u Kur'anu.

U ovom prijevodu ajeta Korkut *senurihim ajatina* prevodi kao "pružati dokaze", a *afak* kao "prostranstva svemirska." Duraković *hatta* prevodi kao "da bi." Sva trojica prevodilaca interpoliraju riječ koje na tom mjestu nema u Objavi, a to je *Kur'an*. Očito su i ovaj put podlegli tefsiru ajeta, pa su ličnu zamjenicu *hu* (to, on) preveli kao Kur'an, što je naravno promašaj imajući u vidu moguća tumačenja u novijem vremenu.

Da zaključimo; prijevod ajeta "Senurihim ajatina fil-afaki we fi enfusihim hatta jetebejjene lehum ennehul-hakk", trebao bi glasiti:

"Pokazivaćemo im znakove Naše na horizontima i u dušama njihovim, dok im ne bude jasno da je on Istina."

063. LE'ILMUN LIS-SĀ'AH, Kur'an (43:61)

Latinični skript	*"We innehu le'ilmun lisa'ati, fe la temterunne biha wettebi'uni haza siratun mustekim."*

Korkut Besim	I Kur'an je predznak za Smak svijeta, zato nikako ne sumnjajte u nj i slijedite uputstvo moje, to je pravi put.
Karić Enes	I Isa je Predznak Smaka Svijeta, pa u njega ne sumnjajte i Mene slijedite! Ovo je put pravi!
Duraković Esad	On je nesumnjivo predznak Časa sudnjega, zato u Čas sudnji ne sumnjajte i Mene slijedite - i eto Pravoga puta!

Značenje ključnih riječi ajeta	hu = on, to 'ilm = znanje sa'ah = čas	وَإِنَّهُۥ لَعِلْمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَٱتَّبِعُونِ هَٰذَا صِرَٰطٌ مُّسْتَقِيمٌ ٦١

Neki prevodioci zamjenicu *hu* (to, on) u sklopu *we innehu* prevode kao Isa, a neki kao Kur'an, što je nedopustivo, jer se ni Isa ni Kur'an ne spominju u ovom ajetu! Tumačenje je pak druga stvar. Ako bi se *hu* odnosilo na Isaa, onda imamo tvrdnju da je Isa nauka, znanje. Prisiljeni smo dakle ideju da *hu* znači on, odbaciti u korist zamjenice "to." Tako se

stvar prebacuje sa osobe na događaj, što onda omogućava razumno tumačenje ovog ajeta.

Treba svakako imati na umu da je Muhammed, a.s., Pečat vjerovjesnika (a i Isa, a.s. je bio vjerovjesnik, 19:30), te da do kraja vremena neće biti novih vjerovjesnika, pogotovo ne onih koji su završili svoju misiju na Zemlji i umrli, kao što je slučaj Isaa a.s.

Evo dakle ajeta iz kog se jasno nazire put kojim su išli prevodioci u svijetu. Prijevod također pokazuje kojem pravcu, odnosno školi ili sekti prevodilac pripada. Najzad ovo pokazuje i da li sam prevodilac tretira "sveti tekst" kao svet ili tekst kojeg možemo slobodno prevodeći interpretirati.

Pogledajmo naše prijevode! Nijedan prevodilac nije preveo kur'anski tekst na najznačajnijim mjestima. Svi su oni umjesto prijevoda teksta Kur'ana ubacili tefsir, navodeći značenje ajeta ka Isau ili Kur'anu!

Ličnu zamjenicu *hu* Korkut prevodi sa "Kur'an", Karić sa "Isa" a Duraković sa "on."

Riječ *'ilm* (znanje) trojica istovjetno prevode sa "predznak."

Riječ *sa'ah* (čas) Korkut i Karić prevode sa "smak svijeta", a Duraković sa "čas sudnji."

Što se tiče interpolacija, to je hronična bolest ne samo naših prevodilaca. Najviše interpoliraju u ovom ajetu Korkut i Duraković! Sem toga, Duraković zamjenicu *haza* (ovo) prevodi kao "i eto." Zbog značaja ovog ajeta valja istaći da u originalnom kur'anskom tekstu ne postoje riječi Kur'an, Isa, predznak, uputstvo, itd. To je čitava hrpa riječi koje se nisu smjele naći u prijevodima ovog ajeta!

Da zaključimo; prijevod ajeta "We innehu le'ilmun lisa'ati fe la temterunne biha wettebi'uni haza siratun mustekim", trebao bi glasiti:

"I uistinu, to je znanje o Času, zato nikako ne sumnjajte u to, i slijedite Mene. Ovo je put pravi."

064. MUBRIMŪN, Kur'an (43:79)

Latinični skript	*"Em ebremu emren feinna mubrimun."*

Korkut Besim	Ako oni pletu zamke, i mi ćemo zamke njima postavljati.
Karić Enes	Ako oni kuju spletke, pa i mi ćemo protiv njih skovati spletke.

Duraković Esad	Ako je Odredba dozlogrdila njima, onda je zaista dozlogrdilo Nama!

Značenje ključnih riječi ajeta	ebremu = sredili su emr = stvar, posao mubrimun = sređivatelji	أم أبرموا أمرا فإنا مبرمون ٧٩

Pogledajte gornje prijevode! Drastična je razlika između Karića i Korkuta s jedne strane i Durakovića s druge strane. Pogledajmo značenja riječi iz navedenog ajeta.

Ebremu je perfekt trećeg lica množine muškog roda sa značenjem "riješili su, sredili, zaključili." *Mubrimun* je aktivni particip sa značenjem "oni koji sređuju, odlučuju, zaključuju."

Da ne bi bilo dileme oko prijevodnog rješenja koje nudi autor ovih redova izvršimo uvid u prijevode poznatih prevodilaca sa istoka i zapada. Primjetno je da postoji kolebanje, ali niko nije preveo kao Duraković. Ustvari, naši prevodioci su ponudili najlošija prijevodna rješenja!

Ebremu u svom značenju ničim ne aludira da je u pitanju "kovanje spletki ili postavljanje zamki." Glagol je potpuno "nevin." Tek sa određenim dodacima njegovo značenje postaje potpuno definisano. Uvođenjem "kovanja spletki" u prijevod vidljivo je nastojanje za tefsirom ajeta, a ne njegovim prevođenjem.

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "Em ebremu emren feinna mubrimun" prijevod može samo glasiti:

"Zar oni sreduju stvar? Pa uistinu, Mi smo Sređivatelji!"

065. LEMŪSI'ŪN, Kur'an (51:47)

Latinični skript	*"Wes-sema'e benejnaha bi ejdin we inna lemusiun."*

Korkut Besim	Mi smo nebo moći svojom sazdali, i Mi, uistinu, još neizmjerno mnogo možemo.
Karić Enes	A nebo smo Mi snagom sazdali i zbilja širimo ga Mi.
Duraković Esad	A i nebo - njega smo rukama sazdali i sigurno ga širimo Mi.

Značenje ključnih riječi ajeta	ejd = ruke, sile, energije musi'un = širitelji	والسماء بنيناها بأييد وإنا لموسعون ٤٧

Možete li osjetiti ili vidjeti širenje kosmosa? Ne! Verifikacija širenja zahtijeva posebno znanje i instrumente, što nije postojalo u vrijeme Muhammeda, a.s. Širenje svemira (ekspanzija) je najgrandiozniji fenomen koji je otkrila savremena nauka. Prema općoj teoriji relativiteta, širenje svemira ima fizičku podlogu u ispitivanju spektra galaksija. Sistematsko pomjeranje njihovog spektra ka crvenom objašnjava se njihovim međusobnim udaljavanjem. Tako se svemir neprekidno uvećava, a ovo proširivanje je utoliko veće što je udaljenije od nas. Treba imati na umu da se ovdje govori u jednini, tj. o širenju samo jednog neba!

Prvi dio prijevoda ajeta kod Korkuta i Karića može se uslovno uzeti tačnim, (sem što su množinu iz Izvornika pretvorili u jedninu), dok kod Durakovića ne. Razlog za to je što prema Kur'anu Allah ničemu nije sličan, pogotovo ne čovjeku! Njega vizije ne dosežu, a On doseže vizije! (6:103). Dakle ne možemo Ga pojmiti! Zato slobodno možemo reći da Allah nema noge, ruke, lice, kao čovjek! Sve takve riječi u Kur'anu imaju drugo značenje! U slučaju gornjeg ajeta izraz *ejd* (ruke) valja prevesti pojmovima - značenjima koje ta riječ ima, a to su: energije, snage, sile, moći ...

Što se tiče drugog dijela ajeta i riječi *Musiun* (Širitelji) Korkut ga nije tačno preveo. Karić i Duraković su skoro identično preveli, s tim što su imenicu *Musiun* pretvorili u prezent koji govori o stanju koje trpi nebo, dok je intencija Kur'ana malo šira; naime on ukazuje na to **Ko** nebo širi i da ga širi. Obojica nepotrebno interpoliraju riječ "ga."

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Wes-sema'e benejnaha bi ejdin we inna lemusi'un" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"A nebo - sazdali smo ga energijama - i uistinu, Mi smo Širitelji"

066. ZENŪB, Kur'an (51:59)

Latinični skript	*"Feinne lil-lezine zalemu zenuben misle zenubi ashabihim ..."*

Korkut Besim	A nevjernike će stići kazna kao što je stigla i one koji su bili kao oni ...
Karić Enes	A, zbilja, nevjernicima pripada dio kazne nalik kazni onih nalik što su im ...
Duraković Esad	Nasilnima pripada kazna poput kazne onima što su njima slični ...

Značenje ključnih riječi ajeta	zenub = dio, udio	فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذَنُوبًا مِّثْلَ ذَنُوبِ أَصْحَابِهِمْ

Riječ *zenub* ovdje određuje smisao ajeta 51:59. U Rječniku Kur'ana Abdullah Abbas Nadwija uz ovu imenicu stoji napomena: *Zunub* je množina od *zenb* (grijeh, uvreda). Ali, *zenub* je jednina sa doslovnim značenjem "kofa, kanta", figurativno i metaforički "dio, udio."

Kao prvo recimo da u ovom ajetu ne figurišu nigdje nevjernici, kazna, stizanje. Nadalje, Korkut i Duraković uopće nisu preveli *inne* (uistinu). Riječ *ashabi* preveli su kao "one koji, onih ili onima što", što također nema veze sa kur'anskim izrazom.

Dakle, ajet uopće ne govori o kazni niti o nevjernicima.

Naprotiv, ajet govori o onima koji čine *zulm* i njihovom udjelu.

To znači da svaki akt činjenja zla nosi sjeme vlastite odmazde na ovom svijetu ili na Ahiretu. Svakoj generaciji koja djeluje po sistemu onih koje su činile zlo ranije, predstoji slična sudbina.

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "Feinne lil-lezine zalemu zenuben misle zenubi ashabihim ..." prijevod može samo glasiti:

"Pa uistinu, oni koji čine zulm, imaće udio sličan udjelu drugova njihovih ..."

067. ŠEDĪDUL-KUWĀ, Kur'an (53:5)

Latinični skript	*"'Allemehu šedidul-kuwa"*

Korkut Besim	Uči ga jedan ogromne snage.
Karić Enes	Poučava ga onaj žestoke snage.
Duraković Esad	Njega poučava veoma moćni.

Značenje ključnih riječi ajeta	šedid = žestok el-kuwa = sile, snage	عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ

Ovaj divni ajet naglašava da melek koji donosi objavu, Džibril, ne raspolaže samo jednim i isključivim sredstvom. Ajet naglašava da on

posjeduje različite vrste žestokih sila i energija, što je u potpunosti u saglasju sa njegovim položajem kod Gospodara svjetova i njegovom misijom.

Nije jasno zašto su naši prevodioci izbjegli prevesti ovaj množinski oblik od riječi *kuweh*. U Rječniku Kur'ana stoji da je riječ *el-kuwweh* u ovom ajetu množina od riječi *kuwwetun*. Zbog navedenog propusta njihovi prijevodi su netačni; zanemarili su važna svojstva Džibrila ovdje predstavljena.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "'Allemehu šedidul-kuwa" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti: ***"Uči ga Jedan žestokih sila."***

068. BIHUSBĀN, Kur'an (55:5)

Latinični skript	*"Eš-šemsu wel-kameru bihusban."*

Korkut Besim	Sunce i Mjesec utvrđenim putanjama plove.
Karić Enes	Sunce i Mjesec utvrđenim plove stazama.
Duraković Esad	Sunce i Mjesec plove putanjama.

Značenje ključnih riječi ajeta	šems = Sunce kamer = Mjesec husban = (pro)račun	ٱلشَّمۡسُ وَٱلۡقَمَرُ بِحُسۡبَانٖ ٥

Naglasak ajeta je na nepogrešivoj preciznosti i tačnosti kretanja nebeskih tijela, ovdje Sunca i Mjeseca. Izlazak i zalazak Sunca i Mjeseca, njihova orbitiranja, promjene godišnjih doba i faza Mjeseca i njihov uticaj na zemaljske fenomene - sve je to podvrgnuto proračunu i nepogrešivoj tačnosti. Zemlja je nakon svog formiranja dobila vrlo precizne zadatke, potrebne za razvoj i održanje života na njoj. Evo primjera:

1. Ako bi Zemlja bila nešto manja nego što je sad, npr. veličine Mjeseca, njena gravitacija bila bi mnogo slabija. Ovo bi rezultiralo time što Zemlja ne bi mogla zadržati svoju atmosferu, niti vodene isparine, pa bi tako život na njoj bio nemoguć. Ako bi, s druge strane, veličina Zemlje bila veća, npr. veličine Saturna ili Jupitera, gravitacija bi bila prejaka. Ovo bi prouzrokovalo da atmosfera bude zbijena na malu visinu, rezultirajući vrlo visokim pritiskom. Ovo bi, također, uništilo život na Zemlji.

2.Ako bi Sunce bilo bliže Zemlji (trenutno rastojanje je 150 miliona km), temperatura Zemlje bi se jako podigla, uzrokujući preveliko isparavanje mora i okeana i potpuno uništenje života. Ako bi Sunce bilo mnogo dalje od Zemlje, ona bi se zamrzla.

Bilo je za očekivati da će ovaj jednostavni ajet biti ispravno preveden.

Naglasimo: putanje, staze, plovidba, ne postoje u ovom ajetu Kur'anu, kao što vidite iz priloženog originala. Da su prevodioci bili vjerni tekstu Kur’ana, ne bi pogriješili. Ta riječ *husban* napravila je problem. Pogledajmo šta ona znači.

Prema Rječniku Kur’ana Abdullah Abbas Nadwija ona je glagolska imenica i znači: račun, proračun. Sa bilo kojom od ove dvije riječi postigao bi se u prijevodu potpun efekat!

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Eš-šemsu wel-kameru bihusban" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti: ***"Sunce i Mjesec su po proračunu."***

069. FE BI EJJI ĀLĀI, Kur'an (55:13)

Latinični skript	*"Fe biejji alai rabbikuma tukezziban."*

Korkut Besim	Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?
Karić Enes	Pa, koju blagodat Gospodara svoga vi poričete!?
Duraković Esad	Pa poričete koju blagodat Gospodara svoga!

Značenje ključnih riječi ajeta	ejji = koji, koja alai = blagodati rabbikuma = Gospodara vašeg tukezziban = vas dvojica poričete	فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ١٣

Ovaj ajet se u suri Er-Rahman višestruko ponavlja. Prijevodi trojice gotovo su identični! Zajednički nedostaci prijevoda su što nisu preveli riječ *alai* u množini nego u jednini, kao da Allah raspolaže samo jednom, a ne mnoštvom blagodati. Zatim, ono što je naročito bitno, nisu naglasili dvojinu koja je data u ajetu! Allah ovdje upozorava dva svijeta: čovjeka i džina, odnosno svijet džina i čovječanstvo, njima govori.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Fe biejji alai rabbikuma tukezziban", trebao bi glasiti:

"Pa koju od blagodati Gospodara svoga oba poričete!?"

070. LĀ JEBGIJAN, Kur'an (55:20)

Latinični skript	*"Bejnehuma berzehun la jebgijan."*

Korkut Besim	Između njih je pregrada i oni se ne miješaju.
Karić Enes	Između njih je pregrada i njih dva se međuse ne prelijevaju.
Duraković	A ne miješaju se jer među njima je prepreka.

Značenje ključnih riječi ajeta	berzeh = prepreka, barijera la jebgijan = ne prelaze njih dvoje	بَيۡنَهُمَا بَرۡزَخٞ لَّا يَبۡغِيَانِ ٢٠

Savremena nauka je otkrila da u zonama gdje se susreću dva različita mora, između njih postoji barijera. Ta barijera ih dijeli tako da svako od njih ima različitu temperaturu, slanost i gustoću. Npr. voda Mediterana je topla, slana i manje gusta u odnosu na vodu Atlanskog okeana.
Kada mediteranska voda uđe u Atlanski okean preko Gibraltarske međe, ona se kreće u Atlantik na dubini oko 1000 m noseći svoje karakteristike. Na ovoj dubini voda Mediterana se stabilizira. Mada postoje veliki talasi, jake struje i plime u tim morima, vode se ne miješaju, niti prelaze ovu barijeru.

Moderna nauka je otkrila da je na ušćima, gdje se susreću slatka i slana voda, situacija nešto drugačija od one kada se susreću dva mora. Otkriveno je da ono što razlikuje slatku vodu od slane u ušćima jeste “pycnocline zona sa naznačenim diskontinuitetom gustoće razdvajanja dvaju slojeva”. Ova podjela (zona separacije) ima drugačiji salinitet i od slatke i od slane vode.

Ovi podaci su ne tako davno utvrđeni korištenjem napredne opreme za mjerenje temperature, saliniteta, gustoće, itd. Ljudsko oko ne može vidjeti razliku između dva mora koja se dodiruju, naprotiv, nama se oba mora čine kao jedno homogeno more. Isto tako ljudsko oko ne može vidjeti podjelu voda na ušćima na tri vrste: slatku vodu, slanu vodu i zonu separacije.

Prevodioci su riječi "ne prelaze" *(la jebgijan)* shvatili kao miješanje voda pa su stoga tako i preveli. Kur’an dakle ne govori eksplicite o prelivanju ili miješanju. Duraković je ajet sasvim lijepo prepričao.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Bejnehuma berzehun la jebgijan" trebao bi glasiti: ***"Između njih dva je berzeh - ne prelaze."***

071. SENEFRUGU, Kur'an (55:31)

Latinični skript	*"Senefrugu lekum ejjuhes-sekalan."*

Korkut Besim	Polagaćete Mi račun o ljudi i džinovi.
Karić Enes	Presudit ću vam Ja, o vi skupine dvije.

Značenje ključnih riječi ajeta	senefrugu = posvetićemo se, pozabaviti se sekalan = dva tereta	سَنَفۡرُغُ لَكُمۡ أَيُّهَ ٱلثَّقَلَانِ ٣١

Konstatujmo odmah: polaganje računa, ljudi, džinovi, presude i skupine, ne spominju se u ajetu! Stoga su navedeni prijevodi netačni! Izraz *senefrugu* ukazuje na činjenicu da će Allah naročitu pažnju posvetiti ljudima i džinima.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Senefrugu lekum ejjuhes-sekalan" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"Posvetićemo se vama, o tereta dva."

072. AKTĀRIS-SEMĀWĀTI WEL-ERDI, Kur'an (55:33)

Latinični skript	*"Ja ma'šerel-džinni wel-insi inisteta'tum en tenfuzu min aktaris-semawati wel-erdi fenfuzu. La tenfuzune illa bisultan."*

Korkut Besim	O družine džinnova i ljudi, ako možete da preko granica nebesa i zemlje prodrete, prodrite, moći ćete prodrijeti jedino uz veliku moć!
Karić Enes	O skupino džina i ljudi, akoli vi možete da ponad graničja nebesa i Zemlje prodrete, vi prodrite. Nećete prodrijeti osim sa velikom moći!
Duraković Esad	Skupino džina i ljudi, ako možete prevaliti prostor Nebesa i Zemlje - prevalite ga; prevaliti možete samo pomoću Gospodara Silnoga.

Značenje ključnih riječi ajeta	ma'šer = skupina nefeze = penetrirati, prodrijeti kroz, proći aktar = zone, regioni, područja sultan = moć, sila, energija, vlast	يَٰمَعۡشَرَ ٱلۡجِنِّ وَٱلۡإِنسِ إِنِ ٱسۡتَطَعۡتُمۡ أَن تَنفُذُواْ مِنۡ أَقۡطَارِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ فَٱنفُذُواْۚ لَا تَنفُذُونَ إِلَّا بِسُلۡطَٰنٖ ٣٣

Prijevod datog ajeta iziskuje neka pojašnjenja:

1) Arapski jezik je u stanju da izrazi nijanse u pogodbenom načinu. Riječ koja izražava mogućnost je *iza,* druga riječ, koja označava ostvarivu hipotezu *in* i treća riječ, koja označava neostvarivu hipotezu *lew*. Ajet u pitanju sadrži u sebi ostvarivu hipotezu riječi *in*. Kur'an, dakle, sugestira mogućnost konkretne realizacije. Ova suptilna lingvistična distinkcija i formalno razbija čisto mistično tumačenje, koje su ovom ajetu dali neki ljudi.

2) Bog se obraća duhovnim bićima *(džinn)* i ljudskim bićima *(ins),* a ne alegorijskim figurama.

3) Riječ prodrijeti je prijevod riječi *nefeze*, uz koju stoji *min*. Prema Rječniku Kazimirskog fraza znači "proći kroz i izaći na drugu stranu" (kao što strijela prođe i izbije na drugu stranu).

4) Moć *(sultan)* koju će ovi ljudi morati imati, da bi se upustili u ovaj poduhvat, izgleda da dolazi od Svemogućeg. Nema sumnje da ovaj ajet ukazuje na mogućnost onoga što će ljudi jednoga dana postići, a što mi danas nazivamo osvajanjem svemira. Treba primijetiti da ajet predviđa, ne samo prodiranje kroz zone nebesa, nego također i Zemlje, tj. ispitivanje njenih dubina.

Riječ *aktar* (zone, područja) najmanje znači granica. Ajet na ovaj način govori ustvari i o samoj strukturi kosmosa koji se sastoji od zona ili područja!

Ovdje dati Durakovićev prijevod pored uobičajenih interpolacija uvodi u igru i prevaljivanje prostora, što se u ajetu direktno ne sugerira, već se tako može tumačiti. Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Ja ma'šerel-džinni wel-insi inisteta'tum en tenfuzu min aktaris-semawati wel-erdi fanfuzu. La tenfuzune illa bisultan" trebao bi glasiti:

"O skupino džinna i ljudi! Ako uzmognete da prodrete iz zona nebesa i Zemlje, tad prodrite! Nećete prodrijeti, izuzev s energijom!"

073. JATMISHUNNE, Kur'an (55:74)

Latinični skript	*"Lem jatmishunne insun kablehum we la džann."*

Korkut Besim	Koje prije njih ni čovjek ni džinn nije dodirnuo.
Karić Enes	Koje nije ni čovjek, prije njih, ni džin dotakao.
Duraković Esad	Dotakao ih, prije njih, nije čovjek nit neko iz roda džinskoga.

Značenje ključnih riječi ajeta	tamise = razdjevičiti, deflorirati, oduzeti nevinost	لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ٧٤

Ajeti 55:56 i 55:74 govore o istoj stvari: razdjevičenju, defloraciji, oduzimanju nevinosti. Kao i u mnogim slučajevima Kur'an je ovdje direktan i bez uvijanja jasno stavlja do znanja kakvo je stanje hurija. Zajednička mahana gornjih prijevoda navedenog ajeta jeste što su svi riječi *jatmishunne* preveli kao "dodir" ili "doticanje."

Samo mala konsultacija sa svjetskim prijevodima Kur'ana i Rječnikom Kur'ana usmjerila bi prevodioce. Pored toga Korkut i Karić ubacuju u prijevod riječ "koje", dok Duraković umjesto riječi *džnn* umeće nekoliko nepotrebnih riječi "neko iz roda džinskoga."

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Lem jatmishunne insun kablehum we la džann", trebao bi glasiti:

"Nije ih prije njih razdjevičio čovjek, niti džinn."

074. MĀ TUMNŪNE, Kur'an (56:58)

Latinični skript	*"Efere'ejtum ma tumnun."*

Korkut Besim	Kažite vi Meni: da li sjemenu koje ubacujete ...?
Karić Enes	Vidite li vi sjeme koje izbacujete?
Duraković Esad	Sjeme koje izbacujete jeste li vidjeli?

Značenje ključnih riječi ajeta	ma = šta tumnune = izbacujete	أَفَرَءَيْتُم مَّا تُمْنُونَ ٥٨

U sva tri prijevoda ubačena je riječ "sjeme." I ovdje se radi o komentaru ajeta. Riječ "sjeme" dakle u ovom ajetu u Kur'anu ne postoji!

Kod Korkuta se sjeme "ubacuje" dok kod Karića i Durakovića "izbacuje." Izbačeno sjeme ne mora biti i ubačeno. Korkut izraz *efere'ejtum* prevodi sa "kažite vi Meni" što nema nikakve veze sa izvornim tekstom.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Efere'ejtum ma tumnun", trebao bi glasiti: ***"Pa jeste li vidjeli šta izbacujete?"***

075. MEWĀKI'IN-NUDŽŪM, Kur'an (56:75)

Latinični skript	*"Fela uksimu bimewaki'in-nudžum."*

Korkut Besim	I kunem se časom kad se zvijezde gube.
Karić Enes	A Ja se kunem satima kad zapadaju zvijezde.
Duraković Esad	I zaklinjem se položajima zvjezdanim.

Značenje ključnih riječi ajeta	fela = pa ne! mewaki'i = pozicije, položaji nudžum = zvijezde	فَلَآ أُقۡسِمُ بِمَوَٰقِعِ ٱلنُّجُومِ ٧٥

Ovo je jedina zakletva u Kur'anu za koju Allah, dž.š., kaže da je Velika zakletva. Iz teksta Kur'ana se nazire da ljudi najčešće nisu svjesni veličine ove zakletve. Sama činjenica da se radi o Veličanstvenoj zakletvi pokazuje da se na nju mora obratiti posebna pažnja. Zakletva u sebi sadrži nešto tako kolosalno da od njega zavisi sama bit opstanka univerzuma. Pozicije zvijezda su upravo ono što ukazuje na red i poredak stvari kosmosa.

Pogledajmo dakle kako Veličanstvena zakletva glasi na jeziku Kur'ana: "Fe la uksimu bi mewaki'in nudžumi we innehu le kasemun lew ta'lemune 'azim." (Kur'an, 56:75,76)

Smisao zakletve određen je sa tri riječi. Te riječi su *mewaki', nudžum* i *'azim*. Pođimo obrnutim redom u objašnjavanju ovih riječi.

'Azim znači velik, veličanstven, golem, silan, moćan, jak, strašan.

Nudžum je množina od *nedžm* i označava zvijezde. *Mewaki'* je množina od *mewki'a,* a ovo je riječ koja se pokazala nedokučivom za mnoge prevodioce Kur'ana. Većina bosanskih prevodilaca je ovu riječ shvatila kao vrijeme zalaska zvijezda ili sam čin zalaska. Tako je *mewaki'i* za Korkuta "čas kad se zvijezde gube", a za Karića "sati kad zapadaju zvijezde." Ipak *mewaki'* ne označava vremena događanja neke radnje (*mewakit* - jednina *wakt*), nego naprotiv mjesto događanja radnje. Ako pogledamo u rječnike arapskog jezika vidjećemo da *mewaki'* znači: mjesto, lokacija, pozicija, položaj. Durakovićev prijevod je nepravilan, ali ipak najbliži tačnosti. Durakovićevi "položaji zvjezdani" bi trebalo da glase *el-mewaki'i en-nudžumijjeti* u Kur'anu, što nije slučaj!

Niti jedan prevodilac nije preveo početni dio ajeta *fela* (pa ne!). *Fela* kao početni dio ajeta ima namjeru skrenuti pažnju na Veliku zakletvu koja slijedi, a istovremeno je to i odgovor pitanja na postavljena u ajetima 59, 64, 69, 72. *Fela* su pretvorili u obični veznik!

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Fela uksimu bimewaki'in-nudžum" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti: ***"Pa ne! Kunem se pozicijama zvijezda."***

076. ENZELNEL-HADĪD, Kur'an (57:25)

Latinični skript	*"We enzelnel-hadide fihi be'sun šedidun we menafi'u lin-nas."*

Korkut Besim	A gvožđe smo stvorili, u kome je velika snaga i koje ljudima koristi.
Karić Enes	I spustili smo željezo, u njemu je snaga velika i koristi ljudima.
Duraković Esad	I dali smo željezo u kome je sila golema i za ljude koristi.

Značenje ključnih riječi ajeta	enzelna = spustili smo hadid = gvožđe šedid = žestok	وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ

U knjizi "Kur'anska astronomija" od dr. Adnana Šerifa na 60. strani stoji: "Naučnici procjenjuju da milioni tona gvožđa dnevno padaju na zemlju, potvrđujući kur'anski ajet: *"I gvožđe smo spustili, u kome je velika snaga i koje koristi ljudima."* Za neke knjige je zaista bilo bolje da

se nikad nisu pojavile, kao npr., ova od dr. Šerifa i za neke autore bi bilo bolje da se nikada nisu latili pera i krenuli "grlom u jagode." Od nekih djela je šteta veća od koristi! Gdje je to gvožđe koje 4,5 milijarde godina, koliko je stara Zemlja, zasipa istu svakodnevno sa milionima tona – kako nam veli autor knjige?

Riječ *enzelna* "spustili smo" jasno pokazuje da je planeta Zemlja postojala prije "spuštanja" gvožđa. Postoje jako vruće zvijezde poznate kao novae ili supernove gdje temperatura doseže stotine miliona stepeni, i u zvijezdama ovakvog tipa formira se gvožđe. Kada procenat gvožđa dostigne određenu proporciju mase zvijezde, zvijezda eksplodira i otrgnuta masa putuje kosmosom dok je ne zarobi gravitaciono polje nekog nebeskog objekta. Tako je gvožđe na ovaj način u Sunčev sistem dospjelo naknadno, pošto je on već bio uobličen. Sila žestoka *(be's šedid)* manifestira se u proizvodnji ratnih oruđa i oružja. Od gvožđa i čelika prave se ratna sredstva, a isto tako se koristi u mirnodopske svrhe. Gvožđe je simbol snage, moći, itd. Gvožđe i čelik su temelji uspona i moći naprednih nacija. Potencijalno zlo *(be'sun)* u gvožđu pojavljuje se onda kada se ono pogrešno upotrijebi.

Što se tiče "spuštanja" gvožđa Korkut i Duraković to ne vide. Prema Rječniku Kur'ana *šedid* je aktivni particip muškog roda jednine, sa značenjem: žestok, jak, moćan, a ne nikako velik, golem, itd., jer očito ovo nisu ista značenja!

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We enzelnel-hadide fihi be'sun šedidun we menafi'u lin-nas", trebao bi glasiti:

"I spustili smo gvožđe - u njemu je sila žestoka i koristi za ljude."

077. ELLĀ JAKDIRŪNE, Kur'an (57:29)

Latinični skript	*"Liella ja'leme ehlul-kitabi ella jakdirune 'ala šej'in min fadlillah..."*

Korkut Besim	I neka sljedbenici Knjige znaju, da oni nikakvu Allahovu blagodat neće dobiti ...
Karić Enes	I neka sljedbenici Knjige znadu, da nisu u stanju dobiti nikakvu blagodat Allahovu ...
Duraković Esad	Neka znaju sljedbenici Knjige da ne mogu ništa od Allahove blagodati imati ...

Značenje ključnih riječi ajeta	la jakdirune = ne upravljaju	لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَلَّا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّن فَضْلِ اللَّهِ

Jevreji i kršćani ne mogu imati nikakav poseban zahtjev za neku od Božijih blagodati. Ovo je adresirano prije svega jevrejima koji odbacuju objavu darovanu Muhammedu, a.s., vjerujući da se poslanstvo ekskluzivno "čuva" za djecu Izraelovu, kao i na kršćane koji, kao sljedbenici Biblije, naslijapo prihvataju ovu neopravdanu tvrdnju.

Nadalje, razmatrani ajet možemo tumačiti i ovako: Jevreji i kršćani nemaju monopol niti moć nad Allahovom blagodati. Oni ne upravljaju njome! Ne kontroliraju je! Allah upravlja!

Ovdje prevodioci nisu razumjeli ajet! Uopće se ne govori o tome kako jevreji i kršćani neće dobiti Allahovu blagodat, nego o tome da oni njome ne raspolažu. A što se same blagodati tiče Allah je daje svakome: i takvima i ovakvima i vjernicima i nevjernicima. I sami vidimo da neki nevjernici raspolažu dunjalučkim stvarima u ogromnim razmjerama. Dakle Allah im je dao. Ponuđeni prijevodi trojice prave kontradikciju sa ajetom 17:20: "Svakom pružamo, takvima i ovakvima, iz dara Gospodara tvog. A dar Gospodara tvog nije ograničen."

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "Liella ja'leme ehlul-kitabi ella jakdirune 'ala šej'in min fadlillah...", prijevod može samo glasiti: ***"Da bi znali sljedbenici Knjige da ne upravljaju ničim od blagodati Allahove..."***

078. BUHTĀN, Kur'an (60:12)

Latinični skript	*"We la jaktulne ewladehunne we la je'tine bibuhtanin jefterinehu bejne ejdihinne we erdžulihinne."*

Korkut Besim	... I da neće djecu svoju ubijati i da neće muževima tuđu djecu podmetati.
Karić Enes	... I da neće djecu svoju ubijati i da neće krivotvorstvo podmetati međ rukama svojim i nogama svojim.
Duraković Esad	... Da neće tuđu djecu, koju su one rodile, podmetati svojim muževima.

Značenje ključnih riječi ajeta	evlad = djeca buhtan = potvora ejd = ruke erdžul = noge	وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ

Moguća značenja su: iznošenje lažne tvrdnje protiv nekoga, krivo zaklinjanje u nekim stvarima, podmetanje tuđeg djeteta svome mužu, uzeti prevarom tuđe dijete govoreći ’moje je’, itd.

U ovim prijevodima imamo obilje nepotrebno interpoliranih riječi: Korkut (muževima tuđu djecu podmetati), Duraković (tuđu, koju su one rodile, podmetati svojim muževima). Durakovićev prijevod gotovo da nema veze sa Kur'anom. On je pokušao da ga interpretira, odnosno umjesto prijevoda stavio je komentar. Sem toga, Duraković dio ajeta *We la jaktulne ewladehunne* uopće nije preveo. Karić pak sklop *jefterinehu* nije preveo.

Ponovimo, u prijevodima se dakle pojavljuju riječi kojih nema u Kur’anu: muževi, rađanje, tuđi, itd.

Najzad, tačan prijevod ajeta "We la jaktulne ewladehunne we la je'tine bibuhtanin jefterinehu bejne ejdihinne we erdžulihinne" trebao bi glasiti:

"... Niti ubijati djecu svoju, niti iznositi potvoru izmišljajući to između ruku svojih i nogu svojih."

079. AHSANET FERDŽEHA, Kur'an (66:12)

Latinični skript	*"We merjeme-bnete 'imranel-leti ahsanet ferdžeha fe nefahna fihi min ruhina ..."*

Korkut Besim	Merjemu, kćer Imranovu, koja je nevinost svoju sačuvala, a Mi smo udahli u nju život ...
Karić Enes	I Merjemu, kćer Imranovu, koja je nevinost zaštitila svoju, i život smo Mi od Nas u nju udahnuli ...
Duraković Esad	I Merjemu, kćer Imranovu, koja je sačuvala spolovilo svoje pa smo Duha Svoga u nju udahnuli ...

Značenje ključnih	ahsanet = utvrdila, učvrstila, zaštitila	

riječi ajeta	ferdž = pukotina, otvor, stidnica, polni organ	وَمَرْيَمَ ٱبْنَتَ عِمْرَٰنَ ٱلَّتِىٓ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا

Ferdž ima značenje: otvor, stidnica, polni organ. Treba imati na umu da termin *ihsan* - doslovno “utvrđenost”, ima figurativno značenje “uzdržavanje od nezakonitog ili pokudnog.” (Tadž el-Arus), a posebno od nezakonitog seksualnog odnosa, i primjenjuje se jednako na ljude i žene; tako termini *muhsan* i *muhsaneh* u Kur’anu opisuju ljude ili žene koje su se od poročnosti “utvrdile-li (brakom).”

Otud izraz *elleti ahsanet ferdžeha* u gornjem ajetu, kao i u ajetu 66:12 sa osvrtom na Merjem, samo naglašava njenu izrazitu neporočnost i potpuno uzdržavanje, kako u mislima tako i u djelu, od svega što je nedopušteno ili moralno pokudno: drugim riječima, odbacivanje klevete (ajet 4:156 i indirektno 19:27-28) da je rođenje Isusa bilo rezultat “vanbračne” veze. (Muhammad Asad). Ajeti 15:29 i 38:72, 32:9, eksplicitno pokazuju da Bog “udahnjuje Svoj Duh” u svako ljudsko biće.

Udahnuće Duha je alegorijski izraz ovdje iskorišten sa osvrtom na Merjemino začeće Isaa, široko i često je pogrešno tumačen kao da je vezan samo za njegovo rođenje.

Ferdž dakle nije nikakva "nevinost" nego doslovno pukotina, otvor, stidnica. Što se tiče izraza *ahsane* rječnici će pokazati (i pored Rječnika Kur’ana) da taj glagol upućuje na žene koje su neporočne, odnosno zaštitu svog polnog organa su postigle bračnom vezom. Stoga, tačan prijevod ajeta "We merjeme-bnete 'imranel-leti ahsanet ferdžeha fe nefahna fihi min ruhina ..." trebao bi glasiti:

"I Merjem, kćer Imranovu, koja je utvrdila ferdž svoj, pa smo u njega udahli od Duha Našeg."

080. RUDŽŪM, Kur'an (67:5)

Latinični skript	*"We lekad zejjennes-sema'ed-dunja bimesabiha we džealnaha rudžumen liš-šejatini we ea'tedna lehum azabes-se'ir."*

Korkut Besim	Mi smo vama najbliže nebo sjajnim zvijezdama ukrasili i učinili da vatra iz njih pogađa šejtane, za koje smo patnju u ognju pripremili.
Karić Enes	A Mi smo ukrasili svjetiljkama vama nebo najbliže i učinili smo ga za kamenovanje šejtana! - i njima smo patnju usplamsale Vatre pripremili.
Duraković Esad	Vama najbliže nebo Mi smo zaista svjetiljkama okitili i načinili ga tako da se s njega gađaju šejtani; za njih smo paklenu kaznu pripremili.

Značenje ključnih riječi ajeta	mesabih = svjetiljke rudžum = projektili, ono čime se gađaju šejtani se'ir = plamen, jara	وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِّلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ۝

Interpolacije! Svi prevodioci su nepotrebno ubacili riječ "vama" na početku prijevoda ajeta, a ista ne postoji u originalu. Korkut "svjetiljke" poistovjećuje sa "sjajnim zvijezdama" te negdje nalazi "vatru" koju inkorporira u prijevod.

Ne kamenuje nebo šejtane, nego svjetlice spomenute u ajetu, odnosno uloge neba i svjetlica su zamijenjene. Zbog toga prijevodi ovog dijela ajeta ne stoje!

Stoga, tačan prijevod ajeta "We lekad zejjennes-sema'ed-dunja bimesabiha we džealnaha rudžumen liš-šejatini we ea'tedna lehum azabes-se'ir", onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"I zaista smo ukrasili nebo najbliže svjetiljkama i učinili ih projektilima za šejtane, a pripremili smo im kaznu se'ira."

081. 'ALĀ WEDŽHIHĪ, Kur'an (67:22)

Latinični skript	*"Efemen jemši mukibben 'ala wedžhihi ehda emmen jemši sewijjen 'ala siratin mustekim."*

Korkut Besim	Da li je na ispravnijem putu onaj koji se idući spotiče ili onaj koji pravim putem ispravno ide?
Karić Enes	Da li je upućeniji onaj koji se idući licem spotiče, ili onaj koji Putem Pravim uspravno ide?
Duraković Esad	Da li je onaj što hodi, na nos posrčući, na ispravnijem putu od onoga što uspravno pravim putem hodi!?

Značenje ključnih riječi ajeta	mukibben = poget, ničice oboren wedžh = lice, sirat = put mustekim = pravi, ispravni	أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

Radi se o čovjeku koji vidi samo ono što je odmah ispod njegovih nogu, a potpuno je nesvjesan pravca u kojem ga njegova staza vodi: metafora duhovne zatupljenosti koja sprječava čovjeka da se brine o bilo čemu sem o njegovim neposrednim ovosvjetskim poslovima, čineći ga tako sličnim puzavcu “koji ide na licu svom.”

Čovjek poštenja je čovjek koji ide jednolično na pravom putu vođen Allahovim svjetlom, a njegovo srce podržano Allahovom milošću. Čovjek koji odabere zlo gmiže sa svojim licem oborenim na putu mraka, posrćući. Ove dvije vrste ljudi suprotni su polovi, iako žive na istoj zemlji, vide iste znake i bivaju hranjeni istim blagodatima Allahovim.

Sva trojica prevodilaca ličnu zamjenicu *men* (ko) prevode sa "onaj (što) koji" *(ellezi)*. Aktivni particip muškog roda jednine *mukibben* prevode sa "spotiče" ili "posrće" iako takvo značenje ova riječ explicite ne sadrži. Duraković u prijevod umjesto kur'anskog "lica" ubacuje sklop: "na nos posrčući."

Konačno, tačan prijevod ajeta "Efemen jemši mukibben 'ala wedžhihi ehda emmen jemši sewijjen 'ala siratin mustekim" trebao bi glasiti:

"Pa da li je ko ide ničice na licu svom, upućeniji, ili ko ide pravo na putu pravom?"

082. HURTŪM, Kur'an (68:16)

Latinični skript	*"Senesimuhu 'alel-hurtum."*

Korkut Besim	Na nos ćemo Mi njemu biljeg utisnuti!
Karić Enes	Biljeg na nosinu utisnut ćemo Mi njemu!
Duraković	Mi ćemo mu na surlu biljeg utisnuti!

Značenje ključnih riječi ajeta	hurtum = surla	سَنَسِمُهُۥ عَلَى ٱلْخُرْطُومِ ١٦

Hurtum: surla, najosjetljiviji ud slona. Grješnici od sebe na neki način prave životinju koja se upravlja samo svojom njuškom.

Precizno značenje riječi *hurtum* jeste surla. Kur'an govori o obilježavanju. Mi ne znamo kakvo je to obilježavanje na surli, jer ima hiljadu načina, od kojih jedan može biti i ovaj, utiskivanje znaka usijanim željezom. "Utiskivanje" i "biljeg" ne postoje u Izvorniku kao što se da vidjeti iz priloženog arapskog teksta. Obilježavanje i "utiskivanje biljega" mogu biti iste stvari, ali ne moraju. Šta ako će nevjernici biti obilježeni na drugi način, a ne utiskivanjem biljega! Na primjer nekim slovom, svjetlosnim znakom, bojom, itd.

Najzad, tačan prijevod ajeta "Senesimuhu 'alal-hurtum" trebao bi glasiti: ***"Obilježićemo ga na surli!"***

083. LĀ JESTESNŪN, Kur'an (68:18)

Latinični skript	*"We la jestesnun."*

Korkut Besim	A nisu rekli: "Ako Bog da."
Karić Enes	A nisu "ako Bog da" rekli.
Duraković Esad	A ne rekoše: "Ukoliko Bog dopusti."

Značenje ključnih riječi ajeta	jestesnun = tražili izuzeće	وَلَا يَسْتَثْنُونَ ١٨

Glagolski oblik *jestesnune* je imperfekt trećeg lica množine muškog roda (prema Rječniku Kur’ana od dr. Abdullah Abbas Nadwija) i znači "zatražili izuzeće." Infinitiv *istesna* ima značenje izuzeti, izdvojiti, isključiti.

Tumačenje ajeta je da oni ustvari nisu rekli: *Inša Allah*.

Prijevodi ne stoje iz razloga što su prevodioci umjesto kur'anske riječi koju je valjalo prevesti, ubacili tefsir, a to više nije prijevod! Stoga bi tačan prijevod ajeta "We la jestesnun", trebao glasiti:

"A ne zatražiše izuzeće."

084. JUKŠEFU 'AN SĀKIN, Kur'an (68:42)

Latinični skript	*"Jewme jukšefu 'an sakin."*

Korkut Besim	Na dan kad bude nepodnošljivo ...
Karić Enes	A na dan kad se noga otkrije ...

Značenje ključnih riječi ajeta	jukšefu = odgoliti, otkriti sakin = potkoljenica	يَوۡمَ يُكۡشَفُ عَن سَاقٖ

1* U Rječniku Kur’ana Abbasa Nadwija stoji: "Izraz ’otkrivanje potkoljenice" na arapskom pored doslovnog značenja ima i izvjesno značenje koje je indikativ teške nevolje. Tako se kaže "otkrili smo mu potkoljenicu" kada se želi izraziti žestina bitke. Kad neko kaže za čovjeku kojeg je snašla teškoća ili nevolja: '*kešefe* '*an sakihi*' to znači "pripremio se za nevolju."

2* "Na dan kad se otkrije potkoljenica", tj. kad se čovjek suoči sa golom realnošću Sudnjeg dana. Izraz *Jewme jukšefu an sakin* (na dan kad postane nepodnošljivo), je izvorna arapska fraza. Ibn Abbas kaže: "Arapi imaju običaj reći čovjeku kad zapadne u tešku situaciju koja zahtijeva krajnju ozbiljnost: “Pripremi se da podneseš nevolju”, odnosno: “Zagrni rukave *(šemmir* '*an sakin).”*

U svom komentaru Muhamed Asad kaže da to znači: “Kada čovjekove najdublje misli, osjećanja i motivacije budu ogoljene. Implikacija je da će njihove ranije tvrdnje da je sve što je “korisno” moralno opravdano, biti otkrivene u svoj svojoj golosti - naime, kao nešto neodbranjivo i duhovno destruktivno.“

U prijevodu Korkuta je vidljivo da on kur'anski tekst nije preveo nego je umjesto toga stavio pretpostavljeno značenje. Karić je opet umjesto potkoljenice (dio noge), *sakin* preveo kao "noga" - ekstremitet u cijelosti. Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Jewme jukšefu 'an sakin" trebao bi glasiti:

"Na Dan kad se otkrije potkoljenica ..."

085. ŠUHUB, Kur'an (72:8)

Latinični skript	*"We enna lemesnes-sema'e fe wedžednaha muliet haresen šediden we šuhuba."*

Korkut Besim	I mi smo nastojali da nebo dotaknemo i utvrdili smo da je moćnih čuvara i zvijezda padalica puno.
Karić Enes	I mi smo težili nebo dotaknuti, ali smo ga puno žestokih čuvara, i zvijezda padalica, puno našli.
Duraković Esad	I da smo mi nebo dosegnuli, te smo mogli utvrditi da je puno čuvara silnih i kugli vatrenih.

Značenje ključnih riječi ajeta	lemesna = dotakli smo, dodirnuli muliet = ispunjeno, napunjeno šuhub = svjetlice, plamenovi	وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ٨

Kako razumjeti ove ajete? Teško je prihvatiti tumačenje da se ovdje radi o meteorima stvorenim od CO_2 ili nikla i čelika, koji gađaju nematerijalna bića - šejtane ili džinne. Kako objasniti činjenicu da mnoštvo meteora stiže na Zemlju u meteorskim potocima (pljuskovima) koji se kreću paralelnim putanjama? Znači li to da se šejtani ili džinni istodobno kreću u strojevima? Ovakvo tumačenje teško može izdržati ozbiljnu kritiku! Nužno je dakle u drugačijem svjetlu tumačiti ove ajete, ako je ikakvo tumačenje uopće moguće! Čini se da šejtani i džinni bivaju gađani svjetlicama nematerijalne prirode, sličnih prirodi samih džinna ili šejtana, a ne materijalnim tijelima (meteorima)! A Allah najbolje zna!

Pogledajmo ovdje značenje riječi *muliet*. Prema Rječniku Kur'ana *muliet* je pasivni perfekt trećeg lica jednine muškog roda i znači ispunjen,

napunjen. Riječ *šuhub* je množina imenice *šihab* i znači svjetlice, plamenovi. Sličnu primjenu ove riječi imamo u ajetu 37:10.

Korkut kaže da su "nastojali da nebo dotaknu" umjesto kur'anske tvrdnje da su oni nebo doista "dotakli". Riječ *wedžedna* - našli smo - prevodi kao "utvrdili smo", a *šuhub* umjesto "svjetlice" prevodi kao "zvijezde padalice", svodeći značenje na fizičke objekte. Karić takođe kaže da su "težili da nebo dotaknu." Riječ "puno" dva puta se ponavlja, a *šuhub* prevodi kao "zvijezde padalice." Duraković umjesto "dotakli" kaže "dosegli", što nije isto, i umjesto "našli" kaže "mogli smo utvrditi", a svjetlice prevodi kao "kugle vatrene."

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We enna lemesnes-sema'e fe wedžednaha muliet haresen šediden we šuhuba", trebao bi glasiti:

"I da smo mi dotakli nebo, pa ga našli ispunjenog čuvarima žestokim i svjetlicama."

086. EL-KUBER!, Kur'an (74:35)

Latinični skript	*"Inneha leihdal-kuberi"*

Korkut Besim	On je, zaista, najveća nevolja.
Karić Enes	On najveća nevolja je!
Duraković Esad	Sekar je istinski strahotni.

Značenje ključnih riječi ajeta	ihda = jedan-a el-kuber = najveći	إِنَّهَا لَإِحْدَى الْكُبَرِ ﴿٣٥﴾

Ihdel-kuber komentatori različito tumače. Za jedne je to "najveći znak", za druge "Džehennem", za treće "dan proživljenja", itd.

Tako kratak ajet, a toliko problematični prijevodi! Prevodioci nisu ovdje mnogo marili za kur'anski tekst.

Konstatujmo odmah da rječica "nevolja" ne postoji u ajetu, a Korkut i Karić istu umeću.

Karić ne prevodi riječ *inne* (uistinu). Duraković pak u prijevod ajeta interpolira riječi "*sekar*, strahotni" - koje u Originalu ne postoje.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Inneha leihdel-kuber", trebao bi glasiti:

"Zaista je on jedan najveći."

087. JEKĪN, Kur'an (74:47)

Latinični skript	*"Hatta etanel-jekin"*

Korkut Besim	Sve dok nam smrt nije došla.
Karić Enes	Sve dok smrt ne dođe nam.
Duraković Esad	Sve dok nas ne zadesi smrt izvjesna.

Značenje ključnih riječi ajeta	jekin = ono što je izvjesno, sigurno, zagarantirano	حَتّٰى اَتٰىنَا الْيَقِيْنُ ﴿٤٧﴾

Da raščistimo! Većina riječi koju su trojica upotrijebila ne postoji u Originalu, riječi: zadesi, smrt, izvjesna.

Iako se ono što je posve sigurno (zagarantirano) u tefsirima tumači kao "smrt", smrti u ajetu nema. Dakle u ovom ajetu je njen dah pred nama, mirišemo je. A šta ako nije u pitanju smrt? Otvorimo izlaz i za šire tumačenje, a njega postižemo pravim prevođenjem te riječi sa "zagarantovano." I ovaj ajet prevodioci su protumačili, a ne preveli. Stoga prijevodi nisu validni.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Hatta etanel-jekin" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"Dok nam nije došlo zagarantovano."

088. BEL JURĪDU..., Kur'an (75:05)

Latinični skript	*"Bel juridul-insanu lijefdžure emameh"*

Korkut Besim	Ali, čovjek hoće dok je živ da griješi.
Karić Enes	Dakako, čovjek želi da ono što je vremena pred njim u razvratu protraći!
Duraković Esad	Ali, ono što pred njim je čovjek želi da poriče.

Značenje ključnih riječi ajeta	juridu = želi lijefdžure = da griješi emame = pred, ispred	بَلْ يُرِيْدُ الْاِنْسَانُ لِيَفْجُرَ اَمَامَهٗ ﴿٥﴾

Prema Rječniku Kur'ana *lijefdžure* znači "da griješi", a *emam* znači "(is)pred."

Imajući u vidu data značenja riječi Korkut je blizu prijevodnog rješenja, ali ne i tačnog. On je riječ *emameh* shvatio kao da se odnosi na period života koji je ispred čovjeka. Karić je ovdje česticu digresije *bel* preveo sa "dakako." Iz Karićevog prijevoda se razumije da je urođena intencija čovjeka razvrat (da je stvoren kao razvratnik).

I najzad, Duraković u prijevod ajeta ubacuje "poricanje" kojem nema pomena u Izvorniku.

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "Bel juridul-insanu lijefdžure emameh" prijevod može samo glasiti:

"Naprotiv! Želi čovjek da griješi pred sobom."

089. LĀ JERKE'ŪN, Kur'an (74:48)

Latinični skript	*"We iza kile lehumu-rke'u la jerke'un."*

Korkut Besim	Jer kad im se govorilo: "Budite prema Allahu ponizni!" - oni to nisu htjeli biti.
Karić Enes	Kad im se kaže: "Ponizni budite!" - oni neće ponizni da budu.
Duraković Esad	A nisu se saginjali kad "Sagnite se!" rečeno je njima.

Značenje ključnih riječi ajeta	irke'u = činite ruku, povijte se la jerke'un = ne čine ruku, ne pregibaju se	وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾

Allahov Poslanik, a.s., je rekao: "Kad bi ljudi znali (nagradu za) izgovaranje *ezana* i stajanje u prvom *saffu* i kad ne bi našli drugog načina da to postignu osim ždrijebanjem oni bi ždrijebali, i kad bi znali za *zuhr salat* trčali bi radi njega i kad bi znali nagradu za *iša'* i *fedžr* salate u džematu došli bi da ih obave, čak kad bi morali da pužu." (Sahih El-Buhari)

Prema rječniku Kur'ana od dr. Abdullah Abbas Nadwija, ključne riječi iz ajeta – *irke'u, jerke'un* - upravo znače činjenje *ruku'a*, pregibanje, povijanje.

Korkut prepričava ajet; prijevod je u potpunosti skrenuo na drugi kolosjek, što je slučaj i kod Karića. Ajet naime govori o fizičkom aktu iskazivanja pokornosti pregibom, dok prevodioci govore o "poniznosti" u opštem smislu. Durakovićev prijevod govori o saginjanju, što nije isto što i pregibanje u namazu! Ustvari iz njegovog prijevoda se dobro i ne vidi na što ajet aludira.

Dolje predloženi prijevod najbolje odražava intenciju zapovijedi u ajetu, a riječi koje su upotrijebljene svi znamo.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We iza kile lehumu-rke'u, la jerke'un", trebao bi glasiti:

"A kad im se kaže: "Činite ruk'u!" - ne čine ruk'u."

090. MUHĪT, Kur'an (85:20)

Latinični skript	*"Wallahu min weraihim muhit."*

Korkut Besim	A Allahu oni neće moći umaći.
Karić Enes	A Allah njih u cijelosti motri.
Duraković Esad	A Allah će njih zaskočiti, zaista.

Značenje ključnih riječi ajeta	muhit = okružitelj, opkolitelj	وَٱللَّهُ مِن وَرَآئِهِم مُّحِيطُۢ ٢٠

Prijevodi jedva da uopće zaslužuju osvrt. Ajeti su ustvari prepričano prokomentarisani. Problematičan je prijevod samo jedne riječi. To je Allahovo ime *Muhit*. Šta ono znači? Pogledajmo u Riječniku Kur'ana. *Muhit* je aktivni particip muškog roda jednine sa značenjem "Onaj koji obuhvata, okružuje, Okružitelj."

Za Korkuta "Okružitelj" znači "neće moći umaći", za Karića "u cijelosti motri" za Durakovića "zaskočiti doista."

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Wallahu min weraihim muhit", onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"A Allah je iza njih Okružitelj."

091. ET-TĀRIK, Kur'an (86:1,2,3)

Latinični skript	*86:1 Wes-semai wet-tarik.* *86:2 We ma edrake met-tarik.* *86:3 En-nedžmus-sakib.*

Korkut Besim	86:1 Tako Mi neba i Danice! 86:2 A znaš li ti šta je Danica? 86:3 Zvijezda blistava!
Karić Enes	86:1 Tako Mi neba i Danice! 86:2 A Danica znadeš li šta je! 86:3 Zvijezda blistava!
Duraković Esad	86:1 Tako Mi Neba i Danice! 86:2 A znaš li ti Danica šta je? 86:3 To je zvijezda što blistava je!

Značenje ključnih riječi ajeta	tarik = udarač, onaj koji udara nedžm = zvijezda sakib = onaj koji buši, prodire, prožiže		وَالسَّمَآءِ وَالطَّارِقِ ١ وَمَآ أَدْرٰىكَ مَا الطَّارِقُ ٢ النَّجْمُ الثَّاقِبُ ٣

Sura Et-Tarik počinje neobičnom zakletvom: 1. "Tako mi neba i onog što udara", a nastavlja pitanjem i odgovorom: 2. "A šta znaš ti šta je to što udara", 3. "Zvijezda prodorna!"

U rječnicima arapskog jezika naći ćemo da *tarik* označava onog koji kuca, koji udara, koji kuje, lupa. *Nedžm* označava zvijezdu.

Sakib označava onog koji buši, prodire, prožiže, koji bljeska, koji zasvijetli. Allah dž.š. se dakle zaklinje zvijezdom *(nedžm),* koja proizvodi impulse nalik na udare ili kucanje *(tarik),* istovremeno odašiljući gigantske bljeskove svjetlosti, radio talasa, gama ili X zraka *(sakib)!* Znamo koliko i kako su prodorni gama zraci, X zraci, radio talasi i svjetlost!

Kakva je to zvijezda koja se tako ponaša? Ovakva svojstva astronomi pripisuju samo neutronskim zvijezdama. Neutronske zvijezde se odlikuju velikom gustoćom i strahovito velikim brzinama rotacije, od jednog obrtaja u nekoliko sekundi do jednog obrtaja u 1,56 milisekundi! Takve zvijezde nazivaju se pulsari! Iz dva magnetna pola pulsara izbija mlaz čestica. Ove čestice proizvode veoma snažan snop svjetlosti, radio talasa,

X ili gama zraka. Taj mlaz siječe nebo kao svjetlo na svjetioniku. Magnetna i rotaciona osa pulsara se ne podudaraju! Svaki put kada ovaj snop pogodi Zemlju čuje se precizan puls radio buke koja liči na kucanje *(tarik)* ili udaranje moćnog nebeskog sata praćenog tutnjavom!

Čuvši ove udare svojim ušima bio sam zapanjen i uvjeren da bi se zaista prva tri ajeta sure Et-Tarik svakako mogla odnositi na izuzetne kosmičke objekte pulsare! Naime, ako se putem interneta priključite na jednu od opservatorija koje su velikim radio teleskopima snimile ovo kucanje neutronske zvijezde i sami ćete biti iznenađeni frapantnim saglasjem citiranih ajeta sa ponašanjem pulsara!

Kad bi se naša zvijezda Sunce kojim čudom zgusnula kao neutronska zvijezda na tijelo prečnika 10 km, njena brzina rotacije povećala bi se 5 milijardi puta, odnosno obrtala bi se 2000 puta u sekundi!

Najenergetskiji pulsar otkriven je u Rakovoj maglini. On se obrće 30 puta u sekundi i jako je magnetiziran. Zbog toga on djeluje kao nebeska energetska stanica čiji vjetar odašilje dovoljno energije da Rakova maglica svijetli u gotovo čitavom spektralnom području.

Najbrži su radio pulsari. Tako se pulsar PSR1937+21 okrene preko 360 puta u sekundi! Smatra se da ove pojave emitovanja prodornog svjetlosnog ili radio bljeska uzrokuje stalni pad materije sa susjedne zvijezde, na način kao kad bismo već rotirajući globus udarali *(tareka)* prstom održavajući mu tako brzinu vrtnje!

Ranija tumačenja ajeta 86:1,2,3. U svom komentaru Jusuf Ali kaže da postoje velika razmimoilaženja o tome na što bi se mogla odnositi ova tri ajeta. Neki komentatori misle da je ovdje riječ o Večernjači ili Jutarnjoj zvijezdi (Venera, Danica), neki da je to planet Saturn, zvijezda Sirius, zvjezdani skup Plejade ili zvijezde padalice. On takođe smatra da je najpriličnije riječ *tarik* uzeti u značenju "zvijezda" u kolektivnom i generičnom smislu, jer zvijezde eto sjaje svaku noć u godini i njihov sjaj prodire kroz tamu noći. Treba napomenuti da su lutanja prisutna i kod drugih komentatora ovih ajeta. U knjizi "Kur'anska astronomija" na 51. strani Adnan Šerif kaže: "Moje mišljenje je, a Allah najbolje zna, da je 'Danica' određena grupa zvijezda." Šta reći na ovo – komentar je zaista suvišan.

Osobine nebeskog objekta spomenutog u ajetima 86:1-3 jesu da on:

1) kuca (udara, tuče), 2) da je to zvijezda, 3) da buši, prodire, prožiže.

Nijedna od planeta Sunčevog sistema ne može zadovoljiti kriterije koji su definirani samim ajetima, jer:

- nijedna od planeta ne proizvodi pulsacije nalik na kucanje, udaranje,

- jer niti Danica (Venera, Večernjača) isto kao ni Saturn nisu zvijezde, nego su hladna nebeska tijela,

-jer nijedna od planeta nema tako snažna zračenja (kako u području svjetlosti, tako i u području emisije radio talasa, X ili gama zraka) da bi bila interesantna.

Što se tiče Sirijusa on je zvijezda koja je u biti ista kao i milijarde drugih zvijezda visokog sjaja.

Zvjezdani skup Plejade takođe ne ispunjava ove kriterije samim tim što je u pitanju više grupisanih zvijezda karakterističnog izgleda tako da mi na nebu vidimo njihovu “združenu svjetlost.”

Ono što u našim prilikama nazivamo “zvijezdama padalicama” uopće nisu zvijezde nego mali komadi kosmičkog materijala veličine zrnca pijeska ili nešto veći, koji izgaraju kada ulete u Zemljinu atmosferu zbog trenja sa zrakom, razvijajući pri tome intenzivnu svjetlost. Što se tiče stava Jusufa Alija da bi riječ *tarik* trebalo tumačiti generalnim izrazom “zvijezde”, on je posve neprihvatljiv, jer je kur’anski iskaz isuviše precizan da bi dopustio takvu improvizaciju.

A Allah najbolje zna!

Pogledajmo naše prijevode! Da bi se iole moglo pristupiti ovim ajetima očito je potrebno znanje iz astronomije. Naravno, naši prevodioci nisu preveli ključne riječi iz Kur'ana nego su opet po ko zna koji put ubacili tefsir, koji je ovaj put netačan! Kur'an govori o jednoj, prevodioci o sasvim drugoj stvari!

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta: *86:1 Wes-semai wet-tarik, 86:2 We ma edrake met-tarik, 86:3 En-nedžmus-sakib, trebao bi glasiti:*

86:1. Tako mi neba i Onog koji udara!,

86:2. A šta znaš ti šta je Onaj koji udara?,

86:3. Zvijezda prodorna!

092. ZĀTIR-REDŽ'I, Kur'an (86:11)

Latinični skript	*"Wes-semai zatir-redž'i."*

Korkut Besim	I tako Mi neba puna kiše.
Karić Enes	I tako Mi neba kišnoga.
Duraković Esad	Tako Mi Neba koje oživljenje posjeduje.

Značenje ključnih riječi	sema' = nebo redž' = vraćanje, povrat	وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴿١١﴾

Durakovićev prijevod nema nikakve veze sa kur'anskim tekstom. Prijevodi Korkuta i Karića također ne stoje. Treba zapaziti da se riječi "kiša, kišno i oživljenje" u Izvorniku ne spominju. Radi tačnog prijevoda mora se posjedovati malo više općeg znanja o planeti Zemlji.

Kao što je vidljivo, zakletva u ajetu se sastoji od pozivanja na nebo i jednu njegovu veoma važnu osobinu, a to je sposobnost vraćanja *(redž'un)* ili okretanja stvari u suprotnom pravcu.

Ajet ne kaže "Tako mi neba kišnoga", (Wessemai zatil-metar) niti "Tako mi neba punog kiše." Da je Allah, dž.š. htio On bi to rekao, ali nije. Razloge možemo shvatiti tek u novije vrijeme kada je nauka dovoljno uznapredovala u spoznajama o Zemljinoj atmosferi i njenoj ulozi u očuvanju života na Zemlji.Kada su rani komentatori Kur'ana objašnjavali ovaj ajet, mislili su da nebo vraća kišu. *Redžussema'* je za njih bila kiša. Ovo je bilo apsolutno tačno. Jedan od najznačajnijih fenomena u našem životu je ono što mi nazivamo vodeni ciklus, ili hidrogeološki ciklus. Znamo da se pod utjecajem Sunca voda isparava iz otvorenih vodenih masa kao što su mora i okeani, i diže se u obliku vodene pare u donje slojeve atmosfere, koja je poznata kao troposfera.

Troposferski sloj izdignut je 13-15 km iznad nivoa mora, ali ovo rastojanje varira u zavisnosti od klimatske zone. Allah, dž.š., je dao ovoj zoni karakteristiku postepenog hlađenja.

Da ovaj atmosferski sloj nema osobinu hlađenja, voda koja je isparila bila bi izgubljena već u trenutku samog isparenja. Zbog toga je jedan od najfenomenalnijih aspekata našega planeta vodeni ciklus. Voda je jedna od najznačajnijih stvari koju nebo vraća na Zemlju. Vodeni ciklus je jako precizan i dobro je izbalansiran između kopna i mora. Stepen isparavanja

iz mora i okeana je mnogo veći od onoga što donose padavine, a na kopnu je obrnuto, stepen isparavanja sa kontinentalnih masa je daleko manji od padavina koje prima. Na ovaj način je dobitak i gubitak vode izbalansiran. Ovaj vodeni ciklus je jedna od najistaknutijih karakteristika naše planete, jer je takođe poznata kao plava planeta u Sunčevom sistemu, koja je obogaćena i natopljena velikom količinom vode.

Mi sada znamo razloge što se Allah, dž.š., kune nebom punim vraćanja, jer smo shvatili da u nebu postoji višeslojna zaštita Zemlje. Ovi atmosferski slojevi vraćaju na Zemlju sve korisne forme materije i energije, a u vanjski prostor odbijaju sve štetne oblike materije i energije. Tako nebo ne vraća samo kišu, nego i druge stvari. Iznad atmosfere je ozonosfera, odnosno ozonski sloj. To je sloj u kojem se kisik i dalje pojačava, a sloj se nalazi na visini od 25 km iznad nivoa mora. Allah, dž.š., šalje radijaciju koja nam dolazi sa Sunca i iz vanjskog kosmosa. Bez upijanja ovih ultravioletnih zraka život na Zemlji ne bi bio moguć. Ovaj oblik *redž'a* je oblik vraćanja štetnih stvari u vanjski kosmos. Takođe znamo da ova dva sloja, troposfera i ozonosfera, ne reflektuju na Zemlju samo kišu, nego takođe i razne vrste energija i čvrstih čestica, koje su vrlo važne za stanovništvo planete. Takođe nam se vraćaju i toplotni talasi koji su emitirani sa Zemlje. Vraćaju nam se čvrste čestice, koje su odgovorne za bjelinu dana, u kojoj uživamo zbog višestruke refleksije Sunčeve svjetlosti od njihove vanjske površine.

Iznad ozonosfere nalazi se jonosfera, jonizirani sloj koji nam vraća emitovane radio-televizijske i telekomunikacijske talase nazad na Zemlju. Zbog takvog odbijanja (refleksije) radio talasa možemo slušati radio stanice sa suprotne hemisfere. Ova sposobnost neba da vraća nije bila poznata sve do otkrića radio talasa.

Iznad jonosfere nalazi se ono što nazivamo Van Allenovi pojasevi; dva koncentrična pojasa veoma tanka na polovima, veoma široka na ekvatoru. Ovi pojasevi odgone kosmičke čestice koje fantastičnim brzinama putuju prema Zemlji i koje bi bile smrtno opasne za život na Zemlji. Iznad Van Allenovih pojaseva nalazi se magnetosfera, sfera koja takođe djeluje kao zaštitna barijera za život na Zemlji, odbijajući najveći dio kosmičkih čestica koje putuju prema nama.

Riječ *redž'* je zbog toga zaista čudesna, obzirom da Kur'an samo sa jednom riječju opisuje sposobnost neba da na našu planetu vraća korisne oblike materije i energije, ali da u vanjski kosmos odbija štetne oblike, štiteći na taj način život na Zemlji. Ovo je razlog zbog kojeg je Allah,

dž.š., u svom vječnom znanju i mudrosti upotrijebio riječ *redž'* (vraćanje), a ne kiša (*metar*).

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Wes-semai zatir-redž'i" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"Tako Mi neba punog vraćanja."

093. ZĀTIS-SAD'I, Kur'an (86:12)

Latinični skript	*"Wel-erdi zatis-sad'i."*

Korkut Besim	I zemlje koja se otvara da rastinje nikne.
Karić Enes	I Zemlje koja se rastinju otvara.
Duraković Esad	I tako Mi zemlje koja ima rascjepe za mladice.

Značenje ključnih riječi	erd = zemlja sad'un = pukotina, rasjelina, raspuklina	وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ۝١٢

Ključna riječ u ovom ajetu je *sad'un* i ona znači pukotina, rasjelina, raspuklina. Odmah se da zapaziti da se u ajetu ne spominje nikakvo otvaranje Zemlje, ne spominje se nikakvo rastinje i ne spominje se nikakvo nicanje niti mladice. Ajet je ustvari konstatacija ili iznošenje činjenica vezanih za postojeće stanje Zemljine kore. Rani komentatori Kur'ana ovo su mogli shvatiti samo u smislu pucanja tla da bi iznikla biljka. Jednom kad bacite sjeme u zemlju, a potom zalivate vodom, iz zemlje će izbiti mladica onoga šta ste posijali u svojoj punoj ljepoti. Sposobnost mladice da sama iznikne je čudo samo po sebi.

Ipak, pucanje tla, da bi iznikla biljka je samo jedan od aspekata značenja "zemlje pune raspuklina."

Nakon drugog svjetskog rata, u potrazi za mineralima, naučnici su se spustili na dna mora i okeana. Na njihovo iznenađenje ustanovili su da najveće dubine okeana nisu u centru, kao što se ranije vjerovalo, nego na periferijama, a da su najplići dijelovi okeana i mora u sredini. Dalja istraživanja su otkrila da je vanjski kameni sloj Zemlje na mnogim mjestima raspuknut i da se te raspukline i usjeci kreću u pravcu sjever-jug i istok-zapad u svim pravcima. To omogućava rastopljenoj magmi ispod litosfere da dopre do dna mora i okeana. Iz ovih pukotina ističe

lava na površinu gradeći planine usred mora, što je poznato kao srednjookeanski grebeni. Najveći vrh na Zemlji je Mount Everest visine 8.812 m iznad nivoa mora. Međutim, na dnu okeana imamo uzdignuća koja se dižu u visinu preko 11 km.

Dakle, jedna od glavnih karakteristika naše planete jesu njene raspukline.

Na tim raspuklinama sudaraju se kontinentalne ploče i međusobno taru izazivajući zemljotrese i vulkanske erupcije i tsunamije.

One omogućavaju enormnim količinama rastopljenog stijenja da ističu i stvaraju srednjookeanske grebene. Da Zemlja nema ovih raspuklina koje omogućuju prenos toplote iz unutrašnjosti prema Zemljinoj kori, život na Zemlji bio bi praktično nemoguć.

Čovjek se može zapitati kako je Poslanik, a.s., mogao znati ove činjenice, obzirom da nikada nije bio na moru. Kako bi on ovo mogao znati, da ga nije obavijestio Allah, Stvoritelj? I zašto se Kur'an osvrće na činjenice koje su u vrijeme njegove objave bile nepoznate, a i za stoljeća koja će doći?

Allah je, u svome vječnom znanju, znao da će doći vrijeme kada će naučnici otkriti ove činjenice, a onda shvatiti da je Kur'an riječ Njegova i da je Muhammed, a.s., pečat Njegovih poslanika.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Wel-erdi zatis-sad'i", trebao bi glasiti:

"Tako Mi Zemlje pune raspukline."

094. HADĪSUL-GĀŠIJEH, Kur'an (88:1)

Latinični skript	*"Hel etake hadisul-gašijeh"*

Korkut Besim	Da li je doprla do tebe vijest o teškoj nevolji?
Karić Enes	Da li ti je došla vijest o tegobnoj nevolji?
Duraković Esad	Vijest o Stradanju da li je do tebe dospjela?

Značenje ključnih riječi	hadis = hadis, priča gašija = prekriće, ono što pokriva	هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ١

Gašija (ono što će prekriti) označava događanje koje će zahvatiti sve što je stvoreno, čitav univerzum. Ključne riječi u ajetu su *hadis* i *gašijeh*. Rječnik Kur'ana kaže da je *hadis* = priča, rasprava, govor. *Hadis* dakle nije vijest. Riječ *gašijeh* je ovdje zanimljivija i za nju stoji da je to aktivni particip ženskog roda jednine sa značenjem pokrov, prekriće, ono što pokriva.

Ne postoji dakle nikakav razlog da prijevodi budu kakvi jesu. Opet je tefsir nadjačao kur'anski tekst! *Gašijeh* nije ni nevolja ni stradanje, teško ili tegobno. Ponovo situacija gdje Kur'an govori o jednoj stvari, a prevodioci o drugoj!

Zbog svega rečenog prijevod ajeta "Hel etake hadisul-gašijeh" trebao bi glasiti:

"Da li ti je došao hadis o prekriću?"

095. RĀDIJETEN MERDIJJEH, Kur'an (89:28)

Latinični skript	*"Irdži'i ila Rabbiki radijeten merdijjeh."*

Korkut Besim	Vrati se Gospodaru svome zadovoljna, a i On tobom zadovoljan.
Karić Enes	Vrati se svome Gospodaru zadovoljna, a i On zadovoljan s tobom.
Duraković Esad	Vrati se svome Gospodaru zadovoljna.

Značenje ključnih riječi	irdži'i = vrati se radijeh = zadovoljna merdijjeh = zadovoljavajuća	ٱرۡجِعِيٓ إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةٗ مَّرۡضِيَّةٗ ٢٨

Riječ je o duši koja je zadovoljna nagradom od Njega (Allaha), a u isto vrijeme zadovoljavajuća za Njega, jer je dostigla konačnu fazu duhovnog napretka - fazu *mutmeinneh*.

Radijeh je aktivni particip ženskog roda jednine i znači "zadovoljna." *Merdijjeh* je pasivni particip ženskog roda jednine i znači "zadovoljavajuća."

Prijevodi Korkuta i Karića su gotovo identični, dok je Duraković zadnju riječ u ajetu ili ignorisao ili zaboravio prevesti. Korkut i Karić su jednu jedinu riječ *merdijjeh* preveli sa "a i On s tobom zadovoljan."

Pogledajte kur'anski tekst! Tu nemamo veznika "a, i, imenice ON, s tobom!"

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Irdži'i ila Rabbiki radijeten merdijjeh", onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"Vrati se Gospodaru svom zadovoljna, zadovoljavajuća."

096. NEDŽDEJN, Kur'an (90:10)

Latinični skript	*"We hedejnahun-nedždejn."*

Korkut Besim	I dobro i zlo mu objasnili.
Karić Enes	I nadahnuli ga da dobro i zlo znade.
Duraković Esad	I uputili ga na dva puta vrletna?!

Značenje ključnih riječi	en-nedždejn = dvije staze		وَهَدَيْنَٰهُ ٱلنَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾

Prema Rječniku Kur'ana *nedždejn* je dualna imenica u genitivu, a znači dva puta, dvije staze.

U komentarima Kur'ana navedeni ajet se najčešće tumači u smislu da je čovjek upućen putu dobra i putu zla, putu vrline i poroka, da bi izbjegavao puteve poroka, a išao putem vrline.

Ovakav komentar ajeta ne daje nikome za pravo da isti koristi kao prijevod!

Jer, šta onda ako značenje ajeta nije ono koje nude komentari?

Kod Korkuta i Karića se nigdje u prijevodu ne nazire riječ *nedždejn,* posebno njena naglašena dvojina. Oni su je preveli komentarom, što ne bi smjelo. Riječ *hedejna* (uputili smo) preveli su sa "objasnili" i "nadahnuli" što nije u nekoj vezi sa Izvornikom.

Prema značenjima riječi iz citiranog ajeta "We hedejnahun-nedždejn" prijevod bi trebao glasiti:

"I uputili ga stazama dvjema?"

097. MĀ, MĀ, MĀ, Kur'an (91:5,6,7)

Latinični skript	*91:5 "Wes-sema'i we ma benaha,* *91:6 Wel-erdi we ma tahaha,* *91:7 We nefsin we ma sevvaha."*

Korkut Besim	I neba i Onoga koji ga sazda, I Zemlje i Onoga koji je ravnom učini, I duše i Onog koji je stvori.
Karić Enes	I neba, i Onoga Koji ga sazda, I Zemlje, i Onoga Koji je ravnom učini, I duše, i Onoga Koji je stvori.
Duraković Esad	Tako Mi neba i Onoga Koji ga sagradi, I Zemlje Mi i Onoga Koji je razastrtom učini, Tako Mi duše i Onoga koji je potpunom učini.

Značenje ključnih riječi	ma = šta, što		وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا ﴿٥﴾ وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا ﴿٦﴾ وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ﴿٧﴾

Većina prevodilaca Kur'ana u svijetu arapsku bezličnu zamjenicu *ma* (šta, što) bez valjanog razloga posmatra kao zamjenicu *ellezi* (onaj koji) ili *men* (ko), i u tim značenjima je i prevode, što u biti i nije veliko odstupanja od izvornog značenja. Što god da je Bog, daleko je od našeg potpunog razumijevanja.

Ono što je sigurno, jeste da nema riječi u arapskom ili bilo kojem drugom jeziku koja je potpuno precizna u obraćanju prema Bogu. Iz ovog razloga i lična zamjenica *Huwe* (On) i bezlična *Ma* (Šta) se koriste u Kur'anu bez preferiranja, jer jedna od njih nije u tom pogledu tačnija od druge.

No kako je u ajetima data zamjenica *ma,* tako ju je trebalo i prevesti, uz izrečeno objašnjenje, pa se stoga dati prijevodi ne mogu uzeti kao tačni.

Dakle da zaključimo; tačan prijevod ajeta:

Wes-semai we ma benaha, Wel-erdi we ma tahaha, We nefsin we ma sevvaha, trebao bi glasiti:

91:5 I neba i Šta ga sazda,
91:6 I Zemlje i Šta je rasprostr’,
91:7 I duše i Šta je usavrši.

098. FUDŽŪREHĀ, Kur'an (91:8)

Latinični skript	*"Fe elhemeha fudžureha we takwaha."*

Korkut Besim	Pa joj put dobra i put zla shvatljivim učini.
Karić Enes	Pa je nadahnu da znade šta zlo joj je, a šta dobro je.
Duraković Esad	Pa je za griješenje i bogobojaznost sposobnom učini.

Značenje ključnih riječi	fudžur = razvrat takwa = bogobojaznost	فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾

Fudžur je glagolska imenica koja znači "razvrat." *Takwa* je opet bogobojaznost.

Elheme je prefekt trećeg lica jednine muškog roda i znači nadahnuti, inspirisati.

Kao što je odmah vidljivo u originalnom tekstu Kur'ana ne pominju se put dobra, put zla, zlo i dobro, shvatljivost ili znanje.

Prema Kariću ajet upućuje na to da duša razaznaje šta je za nju dobro, a šta zlo. Na isto upućuje i Korkutov prijevod.

Međutim, ajet govori o nečem drugom, o latentnim osobinama duše koje kasnije mogu evolvirati u jedan od dva pravca: bogobojaznost ili razvrat, obje opcije su moguće!

U Komentaru Kur'ana autora ovih redova stoji: "Činjenica da čovjek može jednako da se uzdigne u velike duhovne visine, kao i da zapadne u krajnju nemoralnost, je esencijalna karakteristika ljudske prirode kao takve.

Svaki čovjek posjeduje *nefs* ili personalnost u jednom nerazvijenom obliku, koja se može dalje razvijati. Sa vrijednostim datim od Allaha on svoju personalnost može razvijati i unaprijediti toliko da nakon smrti pređe u naredne faze."

Prema značenjima riječi ajeta "Fe elhemeha fudžureha we takwaha" prijevod bi trebao glasiti:

"Pa je nadahnu razvratu njenom i bogobojaznosti njenoj."

099. SĀIL, Kur'an (93:10)

Latinični skript	*"We emmes-saile fe la tenhar."*

Korkut Besim	A na prosjaka ne podvikni.
Karić Enes	Prosjak kada je posrijedi - ne podvikni!
Duraković	I nipošto na prosjaka ne diži vike.

Značenje ključnih riječi	sail = pitalac		وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنۡهَرۡ ١٠

Termin *sail* doslovno znači “onaj koji pita - pitalac”, što ne ukazuje samo na “prosjaka” nego na svakoga ko traži pomoć u teškoj situaciji, fizičkoj, moralnoj, ili čak pita za uputu u vjeri.

Naši prevodioci su dakle značenje rijči *sail* reducirali isključivo na prosjaka, što sužava značenje Izvornika i smanjuje njegovu primjenljivost. Oni koji uporno insistiraju da riječ *sail* isključivo znači “prosjak“ moraju se suočiti sa činjenicom da bi onda početak sure 70 umjesto “Upitao je pitalac o kazni koja će se dogoditi nevjernicima - nema tog ko će je odbiti - od Allaha, Vlasnika usponišta”, glasio: “Upitao je PROSJAK o kazni koja će se dogoditi nevjernicima - nema tog ko će je odbiti - Od Allaha, Vlasnika usponišta”, što ne bi moglo ići.

Nadalje, sklop *fe la tenher* ne znači "ne viči, ne diži viku, ne podvikni." Taj sklop ovdje znači "ne grdi, ne kori, ne otjeraj." Musliman će rijetko dizati viku, vikati na prosjaka ili onog koji nešto pita ili moli.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We emmes-saile fe la tenher", trebao bi glasiti: ***"I što se tiče onog koji pita - pa ne grdi."***

100. ESFELE SĀFILIN, Kur'an (95:5)

Latinični skript	*"Summe redednahu esfele safilin."*

Korkut Besim	Zatim ćemo ga u najnakazniji lik vratiti.
Karić Enes	A zatim ćemo ga vratiti na najnižu razinu.
Duraković	Potom ćemo vratiti ga na stepene najjadnije.

Značenje ključnih riječi	esfele = najniži, najdonji, najjadniji safilun = niski, jadni, bijedni	ثُمَّ رَدَدْنَٰهُ أَسْفَلَ سَٰفِلِينَ ۝٥

Korkutov prijevod potpuno degradira čovjeka i nagovještava mu sudbinu nakaze! Je li baš istina da svaki (ama baš svaki) čovjek treba biti pretvoren u najveću zamislivu nakazu? Naravno da nije istina! Pogledajmo šta znače riječi iz citiranog ajeta:

1. *summe* = potom, zatim, 2. *redednahu* = smo ga vratili, smo ga povratili, 3. *esfele* (od glagola *sefele* = biti nizak, nalaziti se nisko) = najniži, najdonji, najjadniji, 4. *safilun* (mn.) = niski, jadni, bijedni.

Dakle *esfele safilin* za Korkuta je "najnakazniji lik", za Karića "najniža razina", a za Durakovića "stepeni najjadniji." Primijetite da u Originalu ne figurišu nakaze, likovi, razine, stepeni!

Stoga da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Summe redednahu esfele safilin", trebao bi glasiti:

"Zatim ćemo ga vratiti najnižem od niskih", koji se onda u vezi sa narednim ajetom da razumno protumačiti.

101. 'ALEK, Kur'an (96:2, 22:5, 23:14, 40:67)

Latinični skript	*"Halekal-insane min 'alek"*

Korkut Besim	Stvara čovjeka od ugruška.
Karić Enes	Stvara čovjeka od zametka!

Značenje ključnih riječi	'alek = zakvačak, priljepak		خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢

Kur'an daje fascinirajući opis embrionalnog razvoja u slijedećim ajetima: "A doista smo čovjeka stvorili od ekstrakta gline, ... Zatim ga smjestili (kao) kap sjemena u boravište čvrsto, ... Potom kap sjemena stvorili zakvačkom, pa zakvačak stvorili grudom mesa, pa grudu mesa stvorili kostima, pa zaodjenuli kosti mesom, zatim ga sazdali stvorenjem drugim. Pa blagoslovljen neka je Allah, Najbolji od stvoritelja!" (Kur'an, 23:12-14)

"O ljudi! Ako ste u sumnji o podizanju (mrtvih), pa uistinu, Mi smo vas stvorili od prašine, zatim od kaplje sjemena, zatim od zakvačka, zatim od grude mesa oblikovane i neoblikovane, da bismo vam objasnili. A dajemo da u matericama ostane šta hoćemo, do roka određenog. Zatim vas izvodimo (kao) dojenče, potom da dostignete svoju punu snagu. I između vas je ko umre (mlad), i od vas je ko bude vraćen dubokoj starosti, da ne zna - nakon znanja - ništa. I vidiš zemlju beživotnu, pa kad spustimo na nju vodu, ustreperi i uzbuja, i iznikne svaki par prekrasni." (Kur an, 22:5)

"Stvorio vas je od duše jedne, zatim od nje načinio paricu njenu, i dao vam od stoke osam parova. Stvara vas u utrobama majki vaših, stvaranjem iza stvaranja, u tri tmine. To je Allah, Gospodar vaš, Njegova je vlast. Nema boga osim Njega, pa kako se odvraćate?" (Kur'an, 39:6)

Za vrijeme od 40 dana svi tjelesni organi u potpunosti se formiraju slijedeći izvjestan red. Poslanik Muhammed a.s. u jednom hadisu kaže: “Svaki od vas u utrobama vaših majki biva razvijen u toku 40 dana." (Sahih Muslim, Buharija).

U drugom hadisu Poslanik Muhammed,a.s., kaže: 'Kad prođe 42 noći kapljice *(nutfa),* Allah joj šalje meleka, koji je oblikuje i načini joj: oči, uši, kožu, meso i kosti. Zatim kaže: 'O Gospodaru, je li muško, ili žensko.' I Gospodar vaš odredi, što želi." (Sahih Muslim). Ajet 23:14 dijeli embrionalni razvoj u četiri faze.

Prva faza počinje nakon oplođenja, a karakterizirana je strukturom nalik na pihavicu *('alek),* koji pokazuje kako se jajašce usadi u uterus. Drugo značenje riječi *alek* jeste zakvačak (ono što se pripije i visi). Stvarna veličina embrija u *'aleka* fazi (starost oko 15 dana) je oko 0,6 mm. Kada se embrio u ovoj fazi pogleda, on ima lik sažvakane gume. Također se vidi da *'alek* u ovoj prelaznoj fazi u svom vanjskom izgledu sa

svojim kesicama nalikuje krvnom ugrušku. Ovo je zbog prisustva relativno velike količine krvi u embriju u ovoj fazi. Krv u embriju ne počinje cirkulirati do kraja treće sedmice. Druga faza razvoja opisuje embrio koji se razvija u *mudga,* što označava nešto nalik na sažvakanu stvar (posebno liči na meso).

Embrio u *mudga* fazi dobija izgled sažvakane materije jer on na sebi ima linije, koje nalikuju na otiske zuba pri žvakanju. Ovaj naizgled grub opis je u stvari posve tačan: nakon što se oplođeno jajašce ugnijezdi u matericu, ono počinje da prima prve hranjive tvari i energiju od svoje majke. U skladu s tim ono brzo počinje da raste, nakon sedmice ili dvije ono izgleda kao naborani komad mesa. Ovaj efekt dobiva se zbog razvoja malih pupoljaka, ili izbočina, koje će kasnije izrasti u kompletne organe i udove.

Slijedeće dvije faze opisane u ajetu (23:14) govore o kostima nastalim od *mudga,* nakon čega slijedi obavijanje kostiju mesom i mišićima. Ako slijedimo napredak embrija vlastitim okom, uočit ćemo da poslije prosječno četiri sedmice počinje proces tzv. diferencijacije, gdje se grupe ćelija u embriju transformišu, da bi formirale veće organe. Jedna od struktura, koja se najprije razvija u ovoj fazi, jeste hrskavičasta osnova ljudskog kostura.

Potom slijedi pojava drugih organa uključujući uši, oči, bubrege, srce, itd. Pri tome se održava redoslijed opisan u Kur'anu. Ajet 23:14 završava se rastom organizma u utrobi, nakon čega slijedi rođenje. Ajet 22:5 dodaje još jedan detalj o embriju. U ovom ajetu *mudga* se kvalificira frazom "djelimično formiran i djelimično neformiran." Kao što se vidi iz gornjih naznaka naša moderna posmatranja embrionalnog razvoja, otkrila su kako se različite strukture i organi razvijaju jedan za drugim kroz diferencijaciju.

Vratimo se našim prijevodima. Dvojica prevodilaca koriste za *'alek* značenja ugrušak i zametak. Nijedno od ova dva značenja nije upotrebljivo za prijevod ovog ajeta. "Ugrušak" se mora odbaciti iz razloga gore navedenih.

Vezano za drugi izraz "zametak", Bilal Hasanović u Takvimu za 2006. godinu (na strani 65) kaže: "Tako će Mlivo spomenuti ajet prevesti doslovnim značenjem: *Stvara čovjeka od zakvačka,* dok će se Karić opredijeliti za nešto fleksibilniji izraz: *Stvara čovjeka od zametka,* što u suštini ima isti smisao."

Naravno da nije isti smisao! Još jednom se pokazuje da treba više koristiti razum pri razumijevanju ovakvih ajeta! "Zametak", osim toga što govori da je "zametak", ne pokazuje ništa više. "Zametak" može biti u epruveti, može biti u materici žene ... "Zakvačak" ne može, jer je on vezan za zid materice. On je prilijepljen, on visi! Ajet "zakvačkom" dakle informiše čitaoca o prirodnom položaju i okolini u kojoj ljudsko biće biva formirano, što "zametak" nikako ne dočarava. Zbog toga prijevod '*alek*-a sa "zametak" ne stoji.

Dakle, tačan prijevod ajeta "Halekal-insane min 'alek" onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence, trebao bi glasiti:

"Stvara čovjeka od zakvačka."

102. BIL-KALEM, Kur'an (96:4)

Latinični skript	*"Ellezi 'alleme bil-kalem"*

Korkut Besim	Koji poučava peru.
Karić Enes	Koji peru podučava.
Duraković	Koji peru poučava.

Značenje ključnih riječi	kalem = pero bil-kalem = s perom		الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝٤

Ovaj kratki ajet namjerno izdvajam da bih njegovo reducirano značenje koje mu daju naši prevodioci "oslobodio okova."

Iz prijevoda trojice da se razumjeti da Allah čovjeka poučava peru. Na ovaj način bi svrha Allahovog poučavanja bila isključivo poučiti čovjeka pisanju.

No, prevede li se ajet ispravno kao "Koji poučava perom", značenje poprima drugačije obrise, značenje postaje kolosalno. U ovom slučaju pero se pojavljuje kao sredstvo kojim čovjek dolazi do nauke. Perom su napisane knjige, a u njima je znanje.

Čitanjem knjiga čovjek uzima znanje, obrazuje se! Kud god krenete pero je sa vama. Njim pišete, njim bilježite, njime se podsjećate. Pisanje je velika stvar koja spaja ljude, one koji su živjeli u dalekim epohama i one koji sada žive, iako jedni druge ne poznaju. Stoga čitanje onoga što

je zapisano razbija okove vremena i daje nam mogućnost da spoznamo događanja u prohujalim epohama.

Srećom, kontrolom petnaestak prijevoda ovog ajeta na stranim jezicima da se utvrditi da su gotovo svi prevodioci preveli kao "poučava perom", za razliku od naših gore navedenih primjera. Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Ellezi 'alleme bil-kalem", trebao bi glasiti: ***"Koji poučava perom."***

103. BU'SIRE, Kur'an (100:9)

Latinični skript	*"Efela ja'lemu iza bu'sire ma fil-kubur."*

Korkut Besim	A zar on ne zna da će, kad budu oživljeni oni koji su u grobovima.
Karić Enes	A zar on ne zna da će, kad budu prevrnuti oni što su u mezarima.
Duraković Esad	A zar ne zna da kad budu prevrnuti oni u mezarima.

Značenje ključnih riječi	bu'sire = biti rastureno, rasuto, razbacano kubur = kaburi, mezari	أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ۝٩

Riječ *bu'sire* pojavljuje se kao problematična kod naših prevodilaca. Prije svega imamo višak nepotrebnih riječi kod Korkuta "oživljavanje, oni koji", zatim riječ *bu'sire* shvaćena riječ kao "oživljenje." Sva trojica prevode zamjenicu *ma* (što, šta) kao "oni koji." Naravno, u ajetu nigdje ne figuriše nešto poput *ellezine*.

Razmislimo malo. Ako se situacija odvija pri kataklizmi Sudnjeg dana, ne možemo očekivati naprosto prevrtanje onog što je u mezarima, jer to više nisu kompaktna tijela (istruhlila su) nego prah tih tijela, naravno da se ne mogu prevrnuti nego u toj kataklizmi rasuti!

Stoga da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Efela ja'lemu iza bu'sire ma fil-kubur" trebao bi glasiti:

"Pa zar ne zna, kad se rasturi šta je u kaburima."

104. TEBBET JEDĀ, Kur'an (111:1)

Latinični skript	*"Tebbet jeda ebi lehebin we tebb."*

Korkut Besim	Neka propadne Ebu Leheb, i propao je.
Karić Enes	Propale, da Bog da, ruke Ebu Lehebove, a on je i propao!
Duraković	Neka stradaju ruke Abu Lahabove; kao i on u cijelosti!

Značenje ključnih riječi	jeda = ruke tebb = propao		تَبَّتْ يَدَآ أَبِى لَهَبٍ وَتَبَّ ۝١

Korkut uopće ne prevodi riječ "ruke." Karić ubacuje u prijevod čitavu rečenicu "da Bog da", kao da Allah sam sebi kaže "da Bog da", što je potpuno apsurdno i besmisleno. Duraković umjesto "propao je" kaže "kao i on u cijelosti!" iako riječi "kao" i "cijelost" ne postoje u Originalu.

Polemišući sa jednim svršenikom Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu oko održivosti umetka "da Bog da", isti je tvrdio da je to u arapskom jeziku moguće i da nije ništa neobično. Rakao sam mu: "Zar ne primjećuješ da u tom slučaju Allah kaže "da Bog da." Nažalost nije mu to značilo i nije mogao da vidi šta to znači! A to bi značilo da Allah nije svemoćni i jedini Bog, nego da On priziva prokletstvo nekog "višeg boga" protiv Ebu Leheba. Subhanallah!

Pokazalo se evidentnim bezbroj puta da ljudi ne vole da razmišljaju, nerado koriste mozak. Najrađe bi da prihvate serviranu stvar "zdravo za gotovo", držeći je istinitom i ne razmišljajući dalje o njoj.

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "Tebbet jeda ebi lehebin we tebb" trebao bi glasiti:

"Propale ruke Ebu Lehebove - i propao je."

105. NEFFĀSĀT, Kur'an (113:4)

Latinični skript	*"We min šerrin-neffasati fil-'ukad"*

Korkut Besim	I od zla smutljivca kad smutnju sije.
Karić Enes	I od zla onih koji pušu u uzlove.
Duraković	I čarobnica koje pušu posred čvora.

Značenje ključnih riječi	en-neffasat = one koje pušu	وَمِن شَرِّ النَّفَّٰثَٰتِ فِي الْعُقَدِ ٤

Neffasati fil-'ukad su one žene, ili grupe, ili duše koje, u vrijeme čaranja ili bajanja, pušu u zavezane uzlove ili čvorove: kose, dlake, užad ili žile, izgovarajući magične formule. Puhanje u uzlove je bio raširen oblik vradžbine u predislamskoj Arabiji. Žene bi vezale čvorove na užetu i puhale u njih sa proklinjanjem.

Pogledajmo Korkutov prijevod ajeta 113:4. Taj prijevod nema nikakve veze sa Kur'anom!

Karić je ženski rod *neffasat* prometnuo u muški!

Duraković je interpolirao nepostojeću riječ "čarobnice" i "posred", a riječ "čvor" mu je u jednini! Riječ *šerr* (zlo) nije ni preveo!

Da zaključimo; tačan prijevod ajeta "We min šerrin-neffasati fil-'ukad" trebao bi glasiti:

"I od zla onih koje pušu u čvorove."

****

OSVRT NA LATIĆEV PRIJEVOD I KOMENTAR SURE ER-RAHMAN

U ovom poglavlju ćemo pogledati kakav je prijevod sure Er-Rahman iz pera Džemaludina Latića objavljenog u Godišnjaku Bošnjačke zajednice kulture "Preporod" Bugojno, 2005.

5) Sunce i Mjesec kreću se po (Njegovoj) stazi i računu, (Latić) *5. Sunce i Mjesec su po proračunu. (Mlivo)*	الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ٥

9) Zato, čuvajte mjeru, ne umanjujte je! (Latić) *9. I uspostavljajte težinu po pravdi i ne zakidajte na vagi. (Mlivo)*	وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ٩

10) A Zemlju je prostro za sve što dušu ima! (Latić)	

10. I Zemlja! Postavio je nju za stvorenja. (Mlivo)	وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ﴿١٠﴾

13) E...,(ljudi i džini), za koliko moći i nimeta Stvoritelja vašeg vi i ne hajete ! (Latić) *13. Pa koju od blagodati Gospodara svoga oba poričete!? (Mlivo)*	فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٣﴾

14) A On je i čovjeka stvorio od suhe smrdljive gline k'o lončarija što je, (Latić) *14. Stvorio je čovjeka od gline zvečeće kao grnčarija. (Mlivo)*	خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ﴿١٤﴾

24 (23) A Njegove su i laže iskovane, koje, jedara raširenih, zaliježu po moru, visoke, k'o planine! (Latić) *24. I Njegova su plovila - naprave u moru kao brda. (Mlivo)*	وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنْشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٢٤﴾

26 (25) Sve što je u svemiru – bude pa prođe, (Latić) *26. Svako ko je na njoj, prolazan je. (Mlivo)*	كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾

31 (30) Istovarit ćemo mi vas, o, Dva Tereta teška! (Latić) *31. Posvetićemo se vama, o tereta dva. (Mlivo)*	سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَ الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾

33 (32) O, mahšere džina i ljudi, ako možete prodrijeti do na kraj nebesa i Zemlje – prodrite, ali nećete moći do tamo prodrijeti bez velike sile! (Latić) *33. O skupino džinna i ljudi! Ako uzmognete da prodrete iz zona nebesa i Zemlje, tad prodrite! Nećete prodrijeti, izuzev s energijom! (Mlivo)*	يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ ﴿٣٣﴾

56 (55) U ta dva bostana – ljepotice što pogled obaraju; dodirnuo nije ni čovjek ni džin, (Latić) *56. U njima su (hurije) kratkih pogleda, nije ih prije njih razdjevičio čovjek, niti džinn. (Mlivo)*	فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٥٦﴾

Kratak pregled prijevoda nekih ajeta:

Ajet 5: Vidljiva je interpolacija riječi nepostojećih u Kur'anu "kreću se po (Njegovoj) stazi", stoga se prijevod ne stoji.

Ajet 9: Uopće nisu prevedene riječi *kist* (pravda) i *mizan* (vaga), pa je prijevod ajeta neprihvatljiv.

Ajet 10: Neadekvatno prevedena riječ *enam* (stvorenja) kao "sve što dušu ima!"

Ajet 13: Interpolirane su riječi "ljudi i džini". Riječi "koliko moći" ne postoje u Kur'anu. Riječ *tukezziban* (vas dvojica poričete) pogrešno prevedena kao "ne hajete." Ajet je dat u dvojini, što se ne vidi u Latićevom prijevodu. Pomiješana je jednina i množina. Prijevod ustvari ima jako malo veze sa kur'anskim tekstom. Stoga je prijevod daleko od tačnog.

Ajet 14: Riječ *salsal* je prevedena kao "suhe smrdljive gline", što ne odgovara značenju riječi. *Salsal* je prema Rječniku Kur'ana Abdullah Abbas Nadwija "glina zvečeća", nikako "smrdljiva glina."

Ajet 19: *Munšeat* su postrojenja, naprave, uređaji. Nepotrebno su ubačene riječi "iskovane, koje, jedara raširenih, zaliježu" i "visoke." Da čovjek može zaleći to znamo (ali ne u moru), ali jedna krstarica???

Ajet 26: I ovaj ajet je protumačen. "Svemir" se ne spominje u ajetu nego zamjenica *ha* (ona), koja se odnosi na Zemlju.

Ajet 31: Prema Rječniku Kur'ana *nefrugu li* je imperfekt prvog lica množine. Kad je u pitanju ajet 31 to je futur koji sa dodatkom *lekum* znači "posvetićemo vam se, pozabavićemo se vama naročito...", a ne nikako "istovarićemo vas", što je ustvari značenje glagola *efrega*. Kontrolom desetak prijevoda na strane jezike da se konstatovati da niko nije usvojio ovakvo prijevodno rješenje! Nema dakle riječi o istovaranju!

Ajet 33: Pogledamo li rječnike arapskog jezika naći ćemo da *aktar* (množina od *kutr*) znači "zone, oblasti, predjeli." Čini se da ovdje glavnu ulogu igra prevođenje rječice *min* (od, iz), koja je ovdje prevedena suprotno kao *ila* (ka, do) što daje pogrešan smisao ajetu!

Ajet 56: Prvi dio prijevoda "U ta dva bostana – ljepotice" u potpunosti ne stoji jer se u ajetu ne spominju bostani, niti ljepotice.

Jatmishunne je ovdje Latić preveo kao "dodirnuo ih." Međutim *tamese* znači: razdjevičiti, deflorirati! Stoga je prijevod i ovog ajeta neprihvatljiv!

O priloženom komentaru:

Svi koji budu čitali komentar kakav je ponudio Latić, vrlo vjerovatno će brzo odustati. Zašto? Pa pogledajmo npr. kako izgleda komentar uz dvadeseti ajet sure 55 Latićevog prijevoda: (Izmedu njih je pregrada, pa se jedno u drugo ne ulijeva!):

*"El-Hasen i Qatade **kažu** da su to Perzijsko i Rimsko more, a Ibn Džurejdž **kaže** da su to slano more i slatkovodne rijeke, **jedni kažu** da su to istočno i zapadno more, a **drugi kažu** da je to jedno more iz koga se vadi sitni biser, a drugo ono iz kojeg se vadi merdžan; ima i **mišljenja** da je riječ o "moru" nebesa i moru Zemlje. Seid ibn Džubejr **kaže** da se ta dva mora sastaju svake godine, a **drugi kažu** da se dodiruju samo njihove strane."*

Komentar se dakle sastoji od: "kažu, kaže, jedni kažu, drugi kažu, ima i mišljenja, kaže, a drugi kažu." Ne mogu svi iskazi biti tačni. Nije isto crno i bijelo. Ako komentator tvrdi suprotno, onda spasa nema! Ovakav komentar se očito sastoji od samih nagađanja, što nema konačnog smisla.

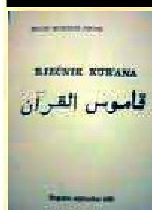
Kraj

Mlivo Mustafa, dipl. ing. rođen je u Bugojnu. Osnovnu i srednju školu završio je u rodnom mjestu, a Mašinski fakultet u Mostaru. Prije agresije na BiH radio u Razvoju Tvornice biro-mašina u Bugojnu.

Objavljene Knjige

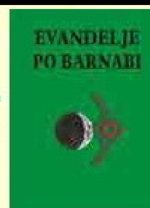
1 Rječnik Kur'ana, Bugojno, septembra 1987.

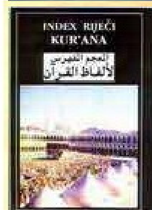
2 Prvi prijevod Kur'ana na Bosanski I izdanje Bugojno, 1994.

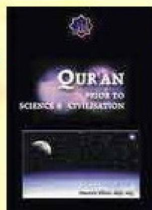
3 Prvi prijevod Kura'na na Bosanski II izdanje Bugojno, 1995.

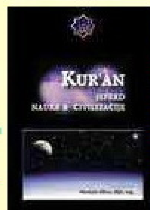
4 Evanđelje po Barnabi prijevod, Bugojno, 1995.

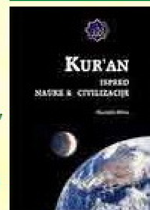
5 Index Riječi Kur'ana Bugojno, 1997.

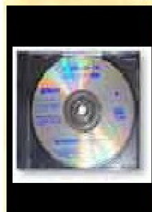
6 Qur'an Prior to Science and Civilisation Bugojno, 2001. (engleska verzija)

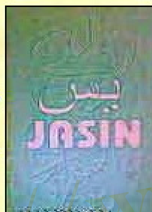
7 Kur'an Ispred Nauke i Civilizacije, Bugojno, 2001. (verzija Bosanska)

8 Kur'an Ispred Nauke i Civilizacije, Bugojno, 2001. (II izdanje)

9 CD - Kur'an sa Prijevodom, Tertilom, Tefsirom i Pretragom, Bugojno, juni, 2002.

10 JASIN +Arapski +Bosanski +Translit., Bugojno, januar, 1996.

11 Kuran, Prijevod, Komentar Index, Sira, itd.

Bugojno, 2004.

12

ISBN 978-9958-890-50-5

POLEMIKA

AUTORA KNJIGE "101 NEISPRAVNOST U PRIJEVODIMA KURANA" , MUSTAFE MLIVE, SA ALMIROM FATIĆEM, ASISTENTOM NA PREDMETU TEFSIRA ISLAMSKOG FAKULTETA U SARAJEVU

Hronologija:

1. Dnevi list Avaz je 20.09.2008. objavio prikaz Mlivine knjige,

2. Islamske inf. novine Preporod je 15.10.2008. objavio napad Fatića na Mlivinu knjigu,

3. Islamske inf. novine Preporod je 01.11.2008. objavio žestok MLIVIN odgovor na napad,

4. Islamske inf. novine Preporod je 01.12.2008. objavio izbezumljeno pismo Fatića u rubrici pismima čitalaca,

5. Islamske inf. novine Preporod je 01.01.2009. objavio MLIVIN odgovor na Fatićevo pismo.

8 20. SEPTEMBAR/RUJAN 2008. sedmica

IZDAVAŠTVO Jedanaesto djelo sekretara Medžlisa Islamske zajednice Bugojno

Mustafa Mlivo objavio knjigu „101 neispravnost u prijevodima Kur'ana"

Događa se da su odlomci iz Kur'ana, pogotovo oni koji su povezani s naukom, loše prevedeni, tako da bi naučnik bio u pravu kada bi izrazio kritike koje Kur'an, ustvari, ne zaslužuje, konstatira Mlivo

Nedavno je u Bugojnu objavljena knjiga „101 neispravnost u prijevodima Kur'ana" autora Mustafe Mlive.

Mlivo je do sada objavio 11 knjiga, od čega je njegov prijevod Kur'ana do sada doživio tri izdanja.

Suštinska važnost

Posljednja Mlivina knjiga bavi se problematikom prevođenja Kur'ana i to na način traženja slabih mjesta u našim prijevodima, kojih ima sedam - što na, tzv. srpsko-hrvatskom, što na bosanskom jeziku - zatim ispituje njihovu valjanost, iznosi kontraargumente i nudi precizan prijevod.

- Događa se da su odlomci iz Kur'ana, pogotovo oni koji su povezani s podacima nauke, loše prevedeni ili komentarisani, tako da bi naučnik bio u pravu kada bi - očito s razlogom - izrazio kritike koje Kur'an, ustvari, ne zaslužuje. Ove netačnosti prijevoda ili pogrešni komentari (oboje je često povezano), koji ne bi začudili prije jednog ili dva stoljeća, šokiraju u naše doba čovjeka od nauke, kojeg jedna loše prevedena rečenica, a koja zbog toga sadrži naučno nedopustivu tvrdnju, navodi da se ne uzme ozbiljno u razmatranje - kaže Mlivo za naš list.

Naslovnica Mlivinog djela: Zaintrigirat će i naučnike

On, stoga, smatra da je od suštinske važnosti kako za vjernika muslimana tako i za intelektualca koji istražuje Kur'an tačnost prijevoda.

S obzirom na to da kod nas postoji sedam prijevoda, autor se pita čemu toliki prijevodi za ovako mali narod, kakva je razlika među njima i gdje to vodi. Zar ne bi bilo logično da se slijedi prijevod koji je najvjerniji originalu?

- Moderni prevodioci, često bez veće kritičnosti, preuzimaju interpretacije starih komentatora. Ovi su u svoje doba, dajući nekoj višesmislenoj arapskoj riječi netačnu definiciju, imali izgovor da nisu mogli shvatiti pravi smisao riječi ili rečenice koji se ukazuje tek u naše doba zahvaljujući našim naučnim spoznajama. Drugim riječima, postavlja se problem neophodne revizije prijevoda ili komentara koje nije bilo moguće primjereno obaviti u jednoj određenoj epohi, dok u naše doba posjedujemo elemente koji im mogu dati istinski smisao - smatra Mlivo.

Dodaje da je „Kur'anska materija vrlo složena i zahtijeva od prevodioca i komentatora široka znanja ne samo iz lingvistike nego i drugih znanstvenih disciplina".

Različit smisao

- Prevođenje Kur'ana vrlo je odgovoran i zahtjevan posao i taj zadatak postavljaju sebi vrlo umni i nadareni ljudi, s ciljem da ljudima što vjernije približe smisao i značenja Kur'ana. Da bi postigli taj cilj, oni konsultiraju mnoge izvore kako klasične tako i savremene tefsirske znanosti da bi jezička i misaona interpretacija teksta Kur'ana dobila što vjerniju formu i sadržinu. Ipak, njihovi prijevodi i komentari pojedinih ajeta, a još više riječi, imaju ponekad različite interpretacije, s različitim smislom i značenjem - konstatira Mlivo.

Mlivo: Složena materija

I pored toga što je svjestan da bi knjiga ove sadržine mogla naići i na različite konotacije među različitim društvenim krugovima, Mlivo smatra da je njegovo novo djelo potrebno u BiH.

Neki već smatraju kako je bilo krajnje vrijeme da se pojavi jedna ovakva knjiga, dok drugi drže da su svi prijevodi jednako dobri i da bi ova knjiga nepotrebno mogla izazvati pometnju. U svakom slučaju, knjiga je tu, a uskoro će biti upriličena i njena promocija.

A. MANDŽIĆ

Iz biografije autora

Mustafa Mlivo je diplomirani inžinjer mašinstva. Osnovnu i srednju školu završio je u Bugojnu, a Mašinski fakultet u Mostaru.

Prije rata radio je u Razvoju Tvornice biro mašina (TBM-u) u Bugojnu.

Od 1987. godine do danas objavio je 11 knjiga u vezi s tematikom proučavanja Kur'ana časnog.

Sekretar je Medžlisa Islamske zajednice Bugojno.

BOGOMOLJE Mjesto okupljanja Pakistanaca iz 15 različitih etničkih skupina

Fatićev napad na Knjigu ili "pisanije" o knjizi
"101 neispravnost u prijevodima Kurana", Preporod, 15.10.2008.

36 | Preporod | SAGLEDAVANJA
BROJ 20 /886 • 15. OKTOBAR 2008.

Svaka nauka ima svoja pravila i zakonitosti koja se moraju poštovati pa tako i tefsir, u protivnom bi se javila anarhija i svako bi sebi dao za pravo da tumači Kur'an časni onako kako on želi i smatra da treba. (Jusuf el-Qaradawi)

Brukanje knjige

NEISPRAVNOST 101 NEISPRAVNOSTI

Dr. Almir Fatić

Premda je knjiga inžinjera Mustafe Mlive (Bugojno, 2008. - 223 str.) pod naslovom *101 neispravnost u prijevodima Kur'ana* napisana na neakademski i nenaučan način budući da izostaju svi relevantni faktori i standardi jednog naučnog djela, odlučio sam, ipak, da se kritički osvrnem na ovu knjigu iz dva razloga: 1) zato što se u knjizi na nekoliko mjesta o tefsiru kao znanosti iznose neznanstvene, proizvoljne, neutemeljene, netačne, pa čak i ironične ocjene, na jedan krajnje nekompetentan i neznalački način; (b) zato što se u njoj, u drastičnoj mjeri, nude reducirana i neadekvatna značenja Kur'an-i kerima.

Detaljan i sveobuhvatan odgovor na knjigu ing. Mlive iziskivao bi posebnu knjigu, međutim to ne namjeravam učiniti stoga što predmetnoj knjizi, kako sam već kazao, nedostaje naučna relevantnost i ozbiljnost. Ovdje ću se osvrnuti tek na spomenuta dva razloga iz čega se sasvim pouzdano može donijeti sud o cjelini knjige kao takve.

Tefsir – "najčasnija nauka" islama

Konstatacije tipa: (...) "Kada je Bog objavio Kur'an, On nije naglasio da treba čekati štampanje tefsira kako bi ih čitali prije čitanja Kur'ana. Ne spominju se, dakle, nikakvi tefsiri kao autentični tumač Kur'ana" (str. 26); ili: "Zahtjev da se treba pročitati tefsir (iako je on naravno dobrodošao), da bi se razumio Kur'an, je diktum nametnut od ljudi, Bog a ni njegov Poslanik ga nikada nisu uspostavili. Takvo vjerovanje u ovu odredbu ne može biti dio vjerovanja u Boga ili Kur'an. Nijedan čovjek nije od Boga ovlašten da napište interpretaciju Kur'ana. Činjenica je da sama definicija tefsira nije ništa drugo do poželjna interpretacija Kur'ana" (str. 26); ili: (...) "Iz ovoga se nazire da tefsiri kao (a Ibn Kesirov je jedan od najpoznatijih) imaju podosta klimavih tumačenja" (str. 52) – pružaju dovoljno svjedočanstvo o autorovom pogledu na tefsir i o njegovom potpunom nerazumijevanju ili pogrešnom shvatanju tefsira kao nauke.

Sam autor proturječi samome sebi, jer u istoj knjizi informiše nas o svome prijevodu i komentaru Kur'ana koji su, između ostaloga, utemeljeni na "klasičnim i savremenim tefsirima" (sic!). Nadalje, njegov prijevod i komentar utemeljen je, kako veli, na "modernoj nauci". Dakle, s jedne strane, autor tvrdi da je njegov prijevod i komentar utemeljen na "modernoj nauci", što znači da autor priznaje "modernu nauku", ma šta da se pod tom sintagmom misli, ali ne priznaje (i, zaista, ne poznaje) tefsir kao nauku! Još jedna očita kontradiktornost konceptualne naravi!

Naime, prvi predikat tefsira jeste da je on *'ilm* – nauka, znanost (a ne samo "poželjna interpretacija Kur'ana"), tj. sistematizirano znanje, znanje dovedeno do razine nauke koju opslužuju brojne naučne discipline kako bi se u komentarisanju ili prevođenju Kur'ana komentator ili prevodilac što više zaštitio od pogreške. Još u klasično vrijeme islama metodolozi nauke tefsira postavili su strogo definirane kriterije (*šurutu'l-tefsir*) za onoga ko želi tumačiti (ili prevoditi) Kur'an. Prvi kriterij i *conditio sine qua non* za tumačenje ili prevođenje Kur'ana jeste **poznavanje arapskoga jezika** na svim njegovim jezičkim nivoima: gramatičkom, sintaksnom, semantičkom, stilističkom. Upustiti se u prevođenje ili komentarisanje Kur'ana bez znanja tih uvjeta svjedoči o nedomomosti ljudskoga uma, ma ko on i odakle bio! Dakle, hoću reći da klasični ili savremeni tefsiri Kur'ana nisu mogući (i nisu nastali) bez poznavanja "najčasnije nauke" (*ešrefu'l-'ulum*) islama, kako su tefsir označili neki njegovi najpoznatiji protagonisti u vrijeme ashaba i kasnije, sve do danas. Ovdje se ima na umu *predmet tefsira* – Allahov, dž.š., Govor. Konzistentno tome, svaki prijevod Kur'ana koji se ne temelji na znanju arapskoga jezika i tefsira Kur'ana osuđen je na neuspjeh i, sasvim izvijesno, znatno skrnavi i reducira značenja Allahove, dž.š., Knjige. Bez tefsira, tvrdim, teško možemo doći do ispravnog razumijevanja Kur'ana. Kao dokaz moje tvrdnje može poslužiti i ova knjiga ing. Mlive, koja istovremeno svjedoči dvije stvari: nepoznavanje arapskoga jezika i nepoznavanje bosanskoga jezika, za što ćemo u ovom tekstu podastrijeti više primjera i dokaza. Zaključak se nadaje sam po sebi: autoru ove knjige nedostaje uvjet svih uvjeta za prevođenje Allahove, dž.š., Knjige!

Zašto je potreban tefsir

Brojni su razlozi za postojanje tefsira kao nauke. Ovdje ću navesti tek nekoliko njih, jer bi iscrpniji navod zahtijevao mnogo više prostora.

1) Brojne stilske aluzije kur'anskoga jezika nije moguće prevesti u bilo koji drugi jezik te je nužno posegnuti za tefsirom kako bi se došlo do ispravnog razumijevanja.

2) Kiraeti Kur'ana (vjerodostojne varijante izgovora brojnih kur'anskih ajeta). "Svaki kiraet je – Kur'an, i svaki je povezan sa svojim značenjem; jedan kiraet nosi neko dodatno značenje ili novo značenje u odnosu na neki drugi ili sve druge kiraete; tako npr. Allahove riječi *leqad dža'ekum resulun min enfusikum – Došao vam je Poslanik jedan između vas* (Et-Tewbe, 128) mogu da se prouče kao *enfusikum* (sa dammom na fa'u) – kada znače da je poslanik Muhammed, a.s., jedan od Arabljana, ali i kao *enfusekum* (sa fethom na fa'u) – kada znače da je Poslanik najviši među Arabljanima po porijeklu, ponašanju, poziciji i ugledu" (Ebu Zehre).

3) Povodi objave (*esbabu'n-nuzul*) jednog broja kur'anskih ajeta. Poznavanje okolnosti i aktera u vezi sa kojima se objavljeni neki od kur'anskih ajeta pomaže boljem razumijevanju kur'anskoga teksta i konteksta. Na primjer, slučaj sa 115. ajetom sure El-Beqare: *...kuda god se okrenete, pa – tamo je Allahova strana.*

4) Kur'anski tekst je određenim slučajevima višeznačan (polisemian) tako da prijevod na nearapske jezike (pa tako i naš) ne obuhvata ta značenja. Zadaća tefsira je da pronađe ta značenja i ukaže na njih. Na primjer, glagol *'as'ase* iz 17. ajeta sure Et-Tekwir može značiti 'nastupanje', ali i 'zalazak noći'; ili riječ *quru'* (El-Beqare, 228) znači pranje, čišćenje ili mjesečni ciklus (hajz). Prijevodom se fiksira samo jedno značenje, a tefsirom se ukazuje na druga značenja.

Konačno, o potrebi, opravdanosti i nužnosti tefsira najbolje nam govori historija ove nauke i raskošna komentatorska tradicija dostojna svakog poštovanja i uvažavanja.

Višeznačnost kur'anske leksike

Jedna od odlika kur'anskoga jezika, kako sam već naveo, jeste i njegova višeznačnost. Ta njegova višeznačnost nije iznuđena bilo kakvim lingvističkim postupkom, već je ona, rekao bih, strukturalne naravi. Previdjeti ovu značenjsku odliku kur'anskoga teksta znači previdjeti mnoštvo kur'anskih značenja, a time i drastično reducirati kur'ansku poruku. Kiraeti Kur'ana podaruju brojne nijanse kur'anskih značenja koje su kao takve objavljene u *arhetipu* Kur'ana (prema vjerodostojnom hadisu: "Kur'an je objavljen na sedam harfova"), a bilo koji prijevod prenosi samo jedno značenje pojedinih kur'anskih riječi koje u svojoj osnovi mogu imati veći broj jednako relevantnih i legitimnih značenja. Upravo se tu krije, između ostaloga, velika tajna i neoponašivost kur'anskoga jezika.

U drugom dijelu knjige ing. Mlivo, nakon što iznalazi 101 "nepravilnost" u našim prijevodima Kur'ana (Korkut, Karić i Duraković), redovno navodi da bi prijevod predmetne riječi, sintagme, odn. ajeta: "trebao da glasi"; "prijevod ajeta onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellance, (sic!) trebao bi glasiti"; ili, pazite sada ovo!: "prijevod može samo glasiti"; "krajnje precizan prijevod trebao bi glasiti"; "tačan prijevod bio bi"; "tačan prijevod, onakvog kakvog ga je Allah objavio"; itd. Teško bi bilo naći nešto slično ovoj prevodilačkoj pojavi u historiji prevođenja Kur'ana. Tako nešto može izreći samo onaj ko ne poznaje strukturu kur'anskoga jezika, ko ne poznaje problematiku kiraeta i 'sedam harfova' Kur'ana, ko Kur'an lišava njegove, da tako kažem, objavljene višeznačnosti.

Naravno, stvari ne stoje onako kako su postavljene u knjizi ing. Mlive. Evo samo nekoliko primjera:

Primjer prvi. Kada analizira prijevode 26. ajeta sure El-Beqare autor tvrdi: "Prema značenjima riječi ajeta... prijevod može samo glasiti: *Uistinu, Allah se ne ustručava da navede primjer kao što je komarac, te ono IZNAD njega*" (str. 109). Dakako, prilog *fewqa* ovdje može značiti ne *iznad*, već *ekber* – veći, tj. *nešto veće od njega* (Katade, Ibnu'l-Džewzi), ali može značiti i *dune*, tj. jednako je relevanatan i prijevod *nešto sićušnije od njega* (Ibn 'Abbas, Zamahšeri). Argumenti i za jedno i za drugo značenje su jezički i kontekstualno utemeljeni. Prema tome, stav da prijevod može samo glasiti... je neispravan i reducirajući.

Primjer drugi. U vezi sa prijevodom riječi *quds* autor pokazuje temeljno nepoznavanje etimologije kur'anskih riječi, a pogotovo njihovih kontekstualnih značenja. Kao rezultat toga, naravno, ponuđen je netačan i pogrešan prijevod ove riječi i nesuvisli komentari. Tvdnje da "Kur'an itekako operira sa izrazom 'Duh Sveti', da on nije stran niti ne-

Ništa slično

Teško bi bilo naći nešto slično ovoj prevodilačkoj pojavi u historiji prevođenja Kur'ana. Tako nešto može izreći samo onaj ko ne poznaje strukturu kur'anskoga jezika, ko ne poznaje problematiku kiraeta i 'sedam harfova' Kur'ana, ko Kur'an lišava njegove, da tako kažem, objavljene višeznačnosti.

običajen u Kur'anu; ako ga već imamo u Kur'anu, ne možemo pobjeći od njega"...; da riječ "*kudsun* nema značenje *tuhrun*, jer da je tako Allah bi naravno tako i objavio..."; "da u tefsirima stoji da riječ *ruh* označava meleka Džibrila... međutim to ne daje pravo da u Allahov govor umjesto riječi 'duh' interpolira riječ Džibril" (str. 111) – ne zaslužuju, zaista, nikakav komentar, ali radi cijenjenog čitateljstva moram kazati slijedeće: Kur'an zaista ne operira sa izrazom 'Duh Sveti' (Ramić), ali operira za izrazom 'Duh Čisti'. Uzvišeni je Sam Sebe imenovao imenom *El-Quddus* – Najčistiji, tj. Allah je, između ostaloga, čist od svakog atributa kojeg stvorenja mogu zamisliti. Melek Džibril je, između ostaloga, čist od optužbi koje su njemu pripisivali jevreji... Riječ *quds* doista znači *tuhr* (čistota), i to je općepoznato (Ferahidi, Zebidi, i brojni drugi jezikoslovci). Ne radi se ni o kakvoj interpolaciji ako 4. ajet sure El-Qadr prevedemo kao *meleki i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, spuštaju se...* već se radi o ispravnom kontekstualnom značenju i razumijevanju. Inače, riječ *ruh* u Kur'anu ima osam kontekstulanih značenja; u surama: En-Nahl, 102; Merjem, 17; Eš-Šu'arā', 193; i El-Qadr, 4. ova riječ označava Džibrila, jednoglasni su semantičari Kur'ana.

Primjer treći. O prijevodima ajeta *Thumme-stewa 'ale'l-Arši* (Junus, 3) i *Er-Rahmanu 'ale'l-Arši-stewa...* (Ta Ha, 5) ing. Mlivo veli: 'Tačan prijevod navedenih ajeta bio bi slijedeći: *Zatim se postavio na Arš... Milostivog, na Aršu opstojećeg...*' (str. 128) Dakle, sugeriše se da su svi drugi prijevodi kao netačni. A ako se slijedi ova logika, onda su Mlivini prijevodi najnetačniji! Opservacije autora o tobožnjem stremljenju u našim dosadašnjim tumačenjima i prijevodima ovih ajeta ka politeizmu (sic!) ukazuje na činjenicu da autor nije upućen u stilistiku arapskoga jezika, odn. Kur'ana, tj. da u Kur'anu postoje brojne metafore, alegorije, metonimije i druga jezičkostilska sredstva kojima Uzvišeni saopćava Svoju poruku. Upravo u navedenim ajetima Uzvišeni na metaforičan način govori o Svojoj apsolutnoj moći nad svim stvorenjima. Tu kur'ansku metaforičnost u naš jezik moguće je prenijeti na više načina (i o tome se da raspravljati), pa i na one na koji su to učinili naši prevodioci, a i na način koji evo sada ja činim: *Zatim je zauzeo Prijestolje... Svemilosni, nad Prijestoljem se uzvisio.* Za jezičku i stilističku argumentaciju svojih prijevoda ovdje nemam prostora. Reći ću samo to da u drugom ajetu glagol *istewā* prevodim u smislu Božanske uvišenosti (*el-'uluww*). Ovo navodim samo radi toga da se uoči nesuvislost i neutemeljenost Mlivinih tvrdnji tipa: 'Tačan prijevod navedenih ajeta bio bi...'

Primjer četvrti. Nerazumijevanje jezika i stila kur'anskoga jezika autor pokazuje u brojnim svojim primjerima, a posebno je upečatljiv njegov prijevod 138. ajeta sure El-Beqare: *Sibgatellah we men ahsenu minellahi sibgah*, na slijedeći način: *Bojenje Allahovo!, a ko je bolji od Allaha bojenjem!*, dodajući obavezno prije toga da je to prijevod ajeta "onakvog kakvog ga je Allah objavio, par excellence" (str. 113). Međutim, smisao ajeta u ovakvom prijevodu ne samo da je nejasan već i nezgrapan u našem jeziku, par excellence. Kakvo Allahovo bojenje?! Šta to Uzvišeni boji?! Šta čitalac može pomisliti kada pročita takav prijevod?! Da bi izbjegli ovakve nezgrapne prijevode, kontekst je taj koji nam pomaže da preciznije odredimo značenje riječi, posebno ako je ona polisemna kao što jeste ova riječ. Riječ *sibgah* ima više značenja, a jedno od njezinih značenja je i din, vjera (Ibn 'Abbas, Zebidi). Ako promotrimo ajete prije ovoga, zapazit ćemo da se govori o vjeri (*Reci: Mi vjerujemo... Pa, ako oni budu vjerovali...*), a ne o bojenju (tkanine) i sl. Upotrebom riječi *sibgah* za vjeru, koja nosi intenciju čišćenja (*tathir*; otuda *sibgah* znači i krštenje koje su obavljali rani kršćani tako što su svoju djecu uranjali u vodu govoreći: *hadha tathir*) - i to *Allahovog čišćenja* (*Sibgatellah*) - Uzvišeni nam na jedan profinjen stilski način saopćava da vjera čisti ljudske duše i ostavlja trag na vjernicima (Zamahšeri, Sujuti). Šta onda reći za tvrdnju ing. Mlive da "riječi vjera nema u ajetu!" No comment!

Kur'anska multiprevodivost

Iz činjenice kur'anske strukturalne višeznačnosti proizlazi i multiprevodivost kur'anskih izraza kao i "multiinterpretatibilnost" njihovih značenja. Teorijske postavke ovih važnih i također strukturalnih odlika kur'anskih izraza, iz razumljivih razloga, neću objašnjavati. Na osnovu samo dva primjera iz knjige ing. Mlive jasno će se uočiti koliko su ove odlike Kur'ana oskrnavljene i reducirane u ovoj knjizi.

1) *Inni muteweffike* (Alu 'Imran, 55). Na osnovu samo jednoga rječnika ing. Mlivo kaže da riječ "*wefat* u Kur'anu svugdje znači smrt, uzimanje, pa ne postoji razlog da to i ovdje ne bude slučaj" (str. 121). Ovakav rezon je nenaučan, nejezički, pa i naivan. Kur'anski dio ajeta *Inni muteweffike* reducira se samo na jedno moguće značenje: *usmrtiti ću te*. Ali jezička i tefsirska analiza ove riječi dopušta značenja imanentna ovoj riječi i čuva kur'ansku univerzalnost, multiprevodivost i "multiinterpretatibilnost".

Naime, glagol *teweffa* znači i 'uzeti nešto u potpunosti'. Budući da je Uzvišeni Allah znao da će neki ljudi pomisliti da je On uzdigao samo Isaovu, a.s., dušu a ne i njegovo tijelo, navođenjem ovog glagola ukazuje se na to da je on, Isa, a.s., u potpunosti uzdignut

Fatić

Mlivo

na Nebo, dušom i tijelom. Također, *Inni muteweffike* znači i 'učinit ću te poput mrtvaca', jer kad je Isa, a.s., uzdignut na Nebo, nestao je njegov trag na Zemlji te je bio poput mrtvaca. Imenovanje nečega po onome što mu sliči po većini odlika i atributa dozvoljeno je i pohvalno. Zatim, glagol *teweffa* nekada znači *el-qabd* – naplatiti, kao i *istewfa* - ispuniti, završiti, okončati (Razi). Dakle, insisitiranje ing. Mlive na tačnosti samo njegovog prijevoda je netačno i reducirajuće u odnos na Izvornik.

Ing. Mlivo tvrdi "tjelesno uzdignuće Isúsa (sic!) ka 'Njemu' je nepotrebno i bez smisla, jer bi tada i 'On' morao biti fizičko tijelo i imati određenu lokaciju" (str. 121). Iako je odgovor na ovu nesuvislu opasku već naveden, potrebno je kazati da se pod tjelesnim uzdignućem Isaa, a.s., misli na uzdignuće na mjesto Allahove počasti, kao što je Uzvišeni rekao npr. u ajetu: *Inni dhahibun ila Rabbi* / '*Idem ka svome Gospodaru*' (Es-Saffat, 99). Naravno, Ibrahim, a.s., je samo otišao iz Iraka u Šam. Ili se misli na to da ga je Uzvišeni 'uzdigao na mjesto njegove nagrade' (Razi).

2) *Neffathati fi'l-'uqad.* Tačan prijevod ajeta "We min šerrin-neffasati fil-'ukad" trebao bi glasiti: *I od zla onih koje pušu u uzlove*", (str. 219) tvrdi ing. Mlivo. Da, ponuđeni prijevod je tačan, ali je tačan i prijevod *I od zla onih koji pušu u uzlove*, za kojeg ing. Mlivo kaže da je njegov prevodilac "ženski rod *neffasat* premetnuo u muški!" U predmetnom prijevodu zaista nema nikakvog premetanja roda, jer ženski rod riječi *neffasat* ne označava nužno 'žene', već se može odnositi i na *enfus* (ljudska bića, jed. *nefs*), imenicu koja je gramatički ženskog roda (Razi, Zamahšeri). Ovaj drugi prijevod čak bolje čuva univerzalnu intenciju Izvornika, jer nisu samo žene te koje *pušu u uzlove*!

Prema tome, i u prijevodu je potrebno zadržati, očuvati i omogućiti, koliko god je to moguće, izvornu kur'ansku multiprevodivost, 'multiinterpretabilnost' i njegove univerzalne intencije. Prijevodi ing. Mlive streme u suprotnom pravcu, tj. u pravcu nepravednog reduciranja kur'anskih riječi samo na jedno moguće značenje ili jedno čitanje Kur'ana, a čemu se sam Kur'an opire! K tome, iz izloženoga proizlazi da je više prijevoda Kur'ana u jednom jeziku logička, normalna, pa i potrebna i poželjna stvar!

Neodrživost doslovnog prijevoda Kur'ana

Iz već spomenutoga da se zaključiti da ing. Mlivo u svojoj knjizi, kao što to čini i u svome prijevodu Kur'ana, predlaže i doslovno prevodi Kur'an, tj. riječ-za riječ. Isto tako, iz već navedenoga također se može zaključiti da je takav prijevod neodrživ kada je u pitanju prijevod Kur'ana na bosanski jezik.

Ovdje ću vrlo koncizno navesti neke važnije razloge zbog kojih smatram da je doslovan prijevod Kur'ana na naš jezik neodrživ.

a) Različitost arapskoga i bosanskoga jezika na svim jezičkim nivoima. Doslovno prevođenje, riječ za riječ, moguće se samo u slučaju velike srodnosti dva jezika. I zato će mnogi reći da je doslovno prevođenje nemoguće.

c) Riječi Kur'ana imaju svoje osnovno i preneseno ili metaforičko značenje. Doslovno prevođenje metaforičkog značenja nekada može dovesti u pitanje sami smisao ajeta.

d) Doslovnim prevođenjem gubi se iz vida kontekstualno značenje mnogih kur'anskih riječi, a što može dovesti do pogrešnog razumijevanja jer "tekst ne funkcionira u doslovnosti već u kontekstalnosti".

b) S obzirom na višeznačnost kur'anske leksike i kur'anske kiraete sam proces prevođenja Kur'ana na mnogim mjestima ima interpretativni/tefsirski/tumačenjski karakter.

d) Svaki prijevod Kur'ana je istovremeno i tefsir Kur'ana. "Svaki prevodilac Kur'ana ustvari i tumači Kur'an", veli slavni mufessir i lingvist Zamahšeri.

e) Visoki savjet Uleme Azharskog univerziteta je 1936. godine, nakon mnogih rasprava i diskusija, izdao fetvu kojom ukazuje na nemogućnost doslovnog prenošenja značenja Kur'ana, sa karakteristkama njegovog ustrojstva u arapskom jeziku, u druge jezike. Ovo visoko tijelo autoritativnih učenjaka u svojoj fetvi objašnjava mogućnost prevođenja Kur'ana posredstvom tumačenjskog, tj. interpretativnog prijevoda (*et-terdžeme et-tefsirijje*).

I još jedan razlog neodrživosti doslovnog prijevoda Kur'ana pronašao sam u knjizi gosp. Mlive. Samo ću navesti neka doslovna prevodilačka rješenja ing. Mlive koja nam sama po sebi sugerišu da je takav prijevod, da ne kažem neku težu riječ, ne- o-drživ (a da ne govorimo o nezgrapnostima u bo-sanskome jeziku): *Nastupajte lahki i teški...* (Et-Tewbe, 41); *...koja je utvrdila ferdž svoj...* (Et-Tahrim,12); *Da li ti je došao hadis o prekriću* (El-Gašije, 1); *Tad smo udarili na uši njihove u pećini godine brojne* (Kehf, 11); *Pa kad dođe naredba Naša i šikne peć...* (El-Mu'minun, 27); *I govore: On je uho! Reci: Uho je dobro za vas* (Et-Tewbe, 61); *Vjeruju u džibta i taguta...* (En-Nisa', 51); itd., itd. (Podvlačenja su moja). Ing. Mlivo je toliko otišao u svojoj doslovnosti da riječi ostavlja, kako se u ovom primjerima da vidjeti, neprevedene. O kakvom onda prijevodu govorimo?!

Riječ-za riječ

Iz već spomenutoga da se zaključiti da ing. Mlivo u svojoj knjizi, kao što to čini i u svome prijevodu Kur'ana, predlaže i doslovno prevodi Kur'an, tj. riječ-za riječ. Isto tako, iz već navedenoga također se može zaključiti da je takav prijevod neodrživ kada je u pitanju prijevod Kur'ana na bosanski jezik.

Naučno tumačenje Kur'ana

Prijevodi poput: *...i učinili ih projektilima za šejtane...*(El-Mulk, 5); *A nebo – sazdali smo ga energijama...* (Edh-Dharijat, 47); *Sve u orbiti plovi* (El-Enbija', 33), kao i prateći komentari, ukazuju na činjenicu da se je ing. Mlivo zagovornik metoda tzv. naučnog tumačanja Kur'ana.

Da je do ing. Mlive doprla gore navedena fetva, onda bi mogao saznati slijedeće: 'Prijevod Kur'ana ne bi trebao sadržavati termine modernih nauka osim nužnih za samo razumijevanje značenja ajeta. (...) U prijevodu se treba zadovoljiti izrazima i riječima Kur'ana, odn. njihovim značenjima koja imaju u jeziku i prevoditi ih u obzorju osnovne namjere Kur'ana kao upute čovječanstvu'.

Toliko o poštovanju naših najviših autoriteta!

Ovdje ću kazati samo nekoliko nužnih natuknica o tzv. naučnom tumačenju Kur'ana koje je iznova aktualizirano u moderno doba i danas kao metod izaziva najviše kontraverzi. Naime, ova metoda za sobom povlači niz značajnih pitanja, kao što su: definicija i redefinicija nauke, filozofija nauke, suština moderne nauke i sl. Bez odgovora na ova važna pitanja, teško je imati pravilan odnos prema onome što imenujemo kao naučno tumačenje Kur'ana. Stoga debata oko ove metode tumačenje Kur'ana još uvijek nije završena. Ipak, postoje tri diferentna stava muslimanskih učenjaka kada je posrijedi tumačenje Kur'ana naukom: zagovornici, protivnici i oni koji zauzimaju središnju poziciju. Ova središnja pozicija podrazumijeva oprez, odn. korištenje naučnim spoznajma u određenoj mjeri, tj. da se naučno tumačenje mora slagati sa općim principima tefsira tako da se uzme u obzir kontekst ajeta, njegovo jezičko značenje te da ne proturječi vjerodostojnoj predaji. Ne treba nikada gubiti iz vida da je Kur'an apsolutna istina, a naučne teorije su čovjekove teorije koje mogu ali i ne moraju biti istinite!

Ali onaj ko tvrdi (v. uvod Mlivine knjige) da muslimani do našega doba nisu bili u stanju da ispravno razumiju smisao tzv. "naučnih ajeta" (jedni tvrde da ih ima svega nekoliko, a jedan naučnik veli da ih čak ima 750!), mora se suočiti sa teškim pitanjima: Kako onda to da je vjera tih muslimana bila jača nego što je naša danas? Kako su muslimani onda bili u stanju vladati svijetom nekoliko stoljeća? Kako to da su muslimanski naučnici svojim djelima i naučnim spoznajama podstakli znanstveno buđenje Evrope u srednjem vijeku?

I na kraju ovog osvrta bitno je napomenuti da su o svim pitanjima koja sam ovdje aktuelizirao napisani tomovi i tomovi knjiga u kojima se mogu naći duge i učene rasprave o predmetnim pitanjima. Također, napominjem da je ovaj kritički osvrt isključivo napisan u cilju odbrane dostojanstva nauke tefsira i moje unutarnje pobude i pobune protiv reduciranja kur'anskih značenja i njihove univerzalnosti. Dakako, ne bih želio da se ovaj moj kritički osvrt shvati kao advokatura prevodiocima čiji prijevodi su predmet "kritičke analize" ing. Mlive; to ostavljam njima samima. Moguće je da moj osvrt izazove polemike različite naravi, ali želim jasno reći da je u diskursu kojeg nudi knjiga ing. Mlive polemika bilo koje naravi unaprijed obesmislena!

Mlivin odgovor na Fatićeve pisanije, Preporod, 15.nov.2008.

Zahtjev
Pozivajući se na pravo na odgovor, "Kodeks za štampu", te "Zakon o zaštiti od klevete FBiH", zahtijevam da "Preporod" u prvom narednom broju objavi moj odgovor na pisanje Almira Fatića o mojoj knjizi "101 neispravnost u prijevodima Kurana" u Preporodu od 15.10.2008, br. 20/886, ito ***u cijelosti bez ikakvih izmjena, od početka do kraja.***

101 NEISPRAVNOST U PRIJEVODIMA KUR'ANA

Mlivin odgovor

Kada mi je iz Sarajeva javljeno da je neko u Preporodu analizirao moju knjigu "101 neispravnost u prijevodimo Kur'ana" pomislio sam odmah da je to uradio neki **alim,** koji zna šta govori. Ali kad sam vidio i pročitao tekst, imao sam dva osjećaja – prvi, bilo mi je drago što anonimus Fatić ničim nije uspio uzdrmati niti jednu od mojih tvrdnji iz knjige, i drugi – bilo mi je žao što iz jako oskudnog fonda znanja o problematici, kakvo je u Preporodu plasirao Almir, njegovi učenici neće mnogo naučiti.

Cilj knjige o kojoj je ovdje riječ "101 neispravnost u prijevodima Kur'ana" jeste da ukaže na neke osnovne nedostatke *i* nepravilnosti u našim prijevodima Kur'ana (mada se ista tematika može lahko transferirati i na prijevode Kur'ana na strane jezike), kako bi riječ Allahova vazda bila gornja, a ne donja. Knjiga se sastoji od dva dijela. Prvi dio od sto strana bavi se problematikom i teškoćama u prevođenju Kur'ana, a drugi dio od 122 stranice sadrži 105 praktičnih primjera sa obrazloženjima. Pet-šest tih primjera Fatić pokušava demantirati, dok ostatak od stotinu drugih prihvata. Svaki navedeni primjer sadrži izvorni arapski tekst, latinični skript tog teksta, prijevode naših najistaknutijih prevodilaca, značenje ključnih riječi i obrazloženje. Ovdje posebno ističem obrazloženje. Naime, sva argumentacija iznesena u knjizi potkrijepljena je i utemeljena na dokazima. A oni su takvi da ih samo zlonamjernik ili baš neuk čovjek može pokušati osporiti.

U svojoj priči Fatić čitalačkoj publici Preporoda drži školsku lekciju o tefsiru. No ta lekcija je nedovoljna jer, ni čitaoci Preporoda nisu neuki. Mnogi od njih imaju više znanja o dotičnoj materiji od samog Fatića. Činjenice koje sam iznio o tefsiru Fatić ne negira, ali ih ne voli. A one su onakve kao što sam naveo u predmetnoj knjizi: "Kada se znanje o značenju pojedinih ajeta Kur'ana traži u starim srednjovjekovnim komentarima (tefsirima) ili uz pomoć hadisa, tu valja biti jako oprezan! Neki od njih imaju potrebu za dopunama i revizijama zbog mogućeg prisustva slabih hadisa, israilijata, bespotrebnih rasprava ili priča bez ikakve osnove!

Naime,u drugom skraćenom izdanju Ibn Kesirovog tefsira, kod nas štampanog 2002. godine, stoji da su u tom izdanju "izostavljeni israilijati, mnoga slaba hadiska predanja, neautentična mišljenja i mnoge rasprave za kojima nema potrebe." Iz ovoga se nazire da ti tefsiri (a Ibn Kesirov je jedan od najpoznatijih) imaju podosta klimavih tumačenja! Nužno je ovdje spomenuti da su kršćanske fantazmagorije ostale neočišćene, a one značajno kontaminiraju bistri kur'anski izvor!" Ovakav tekst siromah Fatić je odmah protumačio kao da Mlivo ne priznaje tefsir. Čista neistina, jer Mlivin Komentar Kur'ana je utemeljen na savremenim i klasičnim tefsirima, modernoj nauci i Buharijinim hadisima - bez klimavih mjesta.

Savjet da se prije **prevođenja** Kur'ana pročita tefsir, ne mora biti kontradiktoran porukama Kur'ana, iako Kur'an (tj. Bog) jasno kaže u tri sure (44:58, 54:17,54:22) da je Kur'an od Boga učinjen lahkim za razumijevanje. Šta više, ajet 25:33 kaže da je sam Kur'an najbolje objašnjenje istine. Drugo, kada je Bog objavio Kur'an, On nije naglasio da treba čekati štampanje tefsira kako bi ih čitali prije čitanja Kur'ana. Ne spominje se, dakle, nikakav tefsir kao autentični tumač Kur'ana. Vjera u Kur'an kao Božiju riječ i Muhammeda a.s. kao Njegovog Poslanika, je ono što je potrebno. Kur'an je dakle objavljen na lahkom jeziku, kako Bog kaže, i namijenjen je za čitanje /slijeđenje/ razumijevanje, odmah nakon što je objavljen. Zahtjev da se treba pročitati tefsir (iako je on naravno dobrodošao), da bi se razumio Kur'an, je diktum nametnut od ljudi, Bog, a ni Njegov Poslanik ga nikada nisu uspostavili. Tako vjerovanje u ovu odredbu ne može biti dio vjerovanja u Boga ili Kur'an. Činjenica je da sama definicija tefsira nije ništa drugo do poželjna interpretacija Kur'ana. Naši prijevodi (Korkut, Karić, Duraković), osim fusnota, nemaju nikakav vrijedan komentar (tefsir).

Nadalje, smatram da je 60% muslimana samo čulo za tefsir, a o njemu ništa ne zna, da je 39% muslimana nešto čulo o tefsiru, ali ga nikad neće pročitati, i konačno 99% muslimana čita samo prijevod Kur'ana. Zbog toga je jako bitno kakav prijevod se čita! Fatić ne može sakriti ovu istinu o tefsirima, jer je ona bjelodana. Šta bi uradio Fatić sa srednjovjekovnim tefsirom u kojem piše da Zemlja stoji na dlaci vola, pa ako bi vo mrdnuo dlakom, Zemlja bi pala? Ili da je žena stvorena (suprotno Kur'anu) od krivog rebra? Što se tiče pak Fatićevih direktnih nasrtaja na mene, priznajem da nisam završio arapski u Bagdadu baš sa devetkom, ali isto tako tvrdim, kad je prevođenje (a bogme i tumačenje) Kur'ana u pitanju, da Fatić svoje doktorsko zvanje obavezno treba staviti na reviziju, a večernji kurs bi mu doista dobro došao.

Kako inače objasniti Fatićev iskaz da Mlivo **priznaje** modernu nauku? Pa samo glup čovjek **neće priznavati** nauku! Baš na konto toga su nastali brojni promašaji u prevođenju tzv. "naučnih ajeta" i brojne zablude. U mojoj knjizi stoji: **"Događa se da su odlomci iz Kur'ana, pogotovo oni koji su povezani sa podacima nauke, loše prevedeni ili komentarisani, tako da bi naučnik bio u pravu kada bi – očito s razlogom – izrazio kritike koje Kur'an ustvari ne zaslužuje.** Ove netačnosti prijevoda ili pogrešni komentari (oboje je često povezano), koji ne bi začudili prije jedno ili dva stoljeća, šokiraju u naše doba čovjeka od nauke, koga jedna loše prevedena rečenica, a koja zbog toga sadrži naučno nedopustivu tvrdnju, navodi da je se ne uzme ozbiljno u razmatranje.

Ovakve zablude se objašnjavaju činjenicom da moderni prevodioci, često bez veće kritičnosti, preuzimaju interpretacije starih komentatora. Ovi su u svoje doba, dajući nekoj arapskoj riječi koja ima više mogućih smislova, netačnu definiciju, imali izgovor da nisu mogli shvatiti pravi smisao riječi ili rečenice, koji se ukazuje tek u naše doba, zahvaljujući našim naučnim spoznajama. Drugim riječima, postavlja se problem neophodne revizije prijevoda ili komentara, koje nije bilo moguće primjereno obaviti u jednoj određenoj epohi, dok u naše doba posjedujemo elemente koji im mogu dati istinski smisao.

Čak ni široka lingvistička naobrazba, ni solidno poznavanje šerijatskih izvora, nije dovoljan garant da će se određeni izraz ili misaona cjelina adekvatno prevesti na neki jezik. Ako ajet, npr. zadire u egzaktne znanosti, onda se te znanosti moraju dobro poznavati ili se konsultirati stručnjaci i literatura iz tih oblasti. Upravo takvih ajeta koji dotiču razna znanstvena područja, ima u Kur'anu veliki broj, što prevodioce i komentatore Kur'ana obavezuje da toj materiji multidisciplinarno pristupaju." Mislim da je gornje objašnjenje o potrebnosti uključivanja moderne nauke u prevođenju tzv. "naučnih ajeta", dovoljno.

Prije nego što pređem na pobijanje Fatićevih tvrdnji u primjerima koje je naveo, valja pojasniti šta je to prijevod Kur'ana, a šta komentar Kur'ana, pošto Fatić tvrdi da je svaki prevod Kur'ana istovremeno i njegov tefsir - pokazaćemo da to nije nužno tako.

Proces prevođenja, bilo to prijevod *per se* ili za interpretiranje, može se jednostavno definisati kao: 1. dekodiranje značenja izvornog teksta i 2. enkodiranje ovog značenja u ciljni jezik. Rezultat je prijevod. Da prijevod nije automatski i tefsir, evo primjera: Tačan prijevod ajeta 55:5 glasi: "Sunce i Mjesec su po proračunu." Ako prevodilac iz nekih razloga međutim prevede, npr: "Sunce i Mjesec utvrđenim putanjama plove", to više nije prijevod (jer je izgubljena veza sa Kur'anskim tekstom), nego je prijevod zamijenjen tefsirom. Prevodilac je ovdje dakle komentarom pokušao doći do značenja ili smisla kur'anskog teksta i to (pogrešno) smatra prijevodom.

Slažemo se da tačan prijevod Kur'ana 100% nije moguć. Ipak, ono što je ljudski moguće pri prevođenju je: 1. ne izbrisati ni jednu arapsku riječ Kur'ana iz prijevoda, 2. ne dodati nepotrebne riječi u prijevod držeći da su one ekvivalent za arapske i 3. slijediti istu gramatičku sintaksu ajeta.

Valja ukazati na nekoliko osnovnih zabluda koje su svojstvene nepoznavaocima ove problematike: ***Zabluda*** da je prijevod Kur'ana isto što i "prijevod značenja Kur'ana." Prijevod Kur'ana je prijevod kur'anskog teksta onakvog kakav jest, par excellence. Ni manje ni više od toga. S druge strane "Prijevod značenja Kur'ana" očito nije prijevod Kur'ana. To može biti samo prijevod tefsira, odnosno komentara. ***Zabluda*** da riječi nekog mufessira mogu u prijevodu Kur'ana zamijeniti Allahove riječi. **Zabluda** da je hadis iznad Kur'ana, u suočenju sa Kur'anom, da je hadis odlučujući. Dakle, treba znati razlikovati izvorni kur'anski tekst, prijevod Kur'ana, prijevod značenja Kur'ana (tefsira) i hadis. U navođenju primjera prevoda ajeta o komarcu, Duhu svetom, postavljenju na Arš i bojenju Allahovom, Fatić je izabrao upravo one primjere koje ne razumije i koji pokazuju da ne vlada materijom.

POBIJANJE FATIĆEVIH NAVODA

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera komarca, (Kur'an, 2:26) *"Innallahe la jestahji en jadribe meselen ma be'udaten fema fewkaha."* Ovo je jedan od ajeta za koji se ispostavilo da je prava barijera za naše prevodioce Kur'ana zbog riječi *fewka*. U čemu je problem? Otvorimo li bilo koji riječnik arapskog jezika naći ćemo da *fewka* označava na, nad, iznad, povrh. Ona je upravo suprotna od riječi *tahte* što znači: pod, ispod, niže. Razmišljanja naših prevodilaca su se dakle kretala u pravcu mikrokosmosa, a ne obrnuto u pravcu makrokosmosa, jer se očito smatralo da je nešto jednostavno teže stvoriti od nečeg što je složeno!

Rezultat toga su prijevodi kao *"Allah se zbilja ne stidi da kao primjer komarca navede ili nešto sićušnije od njega"* ili "Allah se ne ustručava da za primjer navede mušicu ili nešto sićušnije od nje." Međutim, prijevod ajeta treba da glasi: *"Uistinu! Allah se ne suzdržava da navede primjer kao što je komarac, te onog iznad njega."* Komarac je dakle prost primjer Allahovog stvaranja, a da se i ne govori o organizmima koji su po složenosti stvaranja kompleksniji (npr. čovjek). Zbog toga značenje ajeta zahvata nepojmljivo široko polje stvari i pojmova koji su po nečemu iznad *(fewka)* komarca.

U Glasniku Rijaseta IZ-e u BiH br. 7-8, juli-avgust, 2005., u kritici Durakovićevog prijevoda (a Durakovićev prijevod ovog ajeta je bolji) Jusuf Ramić kaže: "Durakovićev prijevod sintagme *fema fevkaha* (ili nešto što je krupnije od toga) ne stoji. Ova sintagma, prema Abu Ubejdi, El-Kisaiju i drugim arapskim filolozima, ima značenje: ili nešto što je sićušnije od toga *fema duneha*, odnosno: ili nešto što je krupnije od toga u sićušnosti *fema fevkaha fi-l-sigari*, a to je značenje za koje su se opredjelili mnogi prevodioci Kur'ana." Fatić ovo podržava, a to pokazuje koliko malo uma koristi. Da je to pogrešan put pokazuje i analiza 12 prijevoda od 12 različitih prevodilaca od Kine do američkog zapada, gdje uočavamo da

je njih 10 izraz *fema fewkaha* ispravno prevelo (te ono iznad njega), a da je njih 7 prevelo kao „sićušnije od toga." Većina prevodilaca je dakle ispravno prevela. Svi koji su prevodili kur'anski tekst, preveli su tačno. Oni koji su se poveli za raznim filološkim mišljenjima, načinili su grešku.

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera o Duhu svetom, Kur'an (97:4)

"Tenezzelul-melaiketu wer-ruhu fiha biizni rabbihim min kulli emr." Riječ "Duh" se u Kur'anu pojavljuje na više mjesta sa različitim značenjima u različitim kontekstima. Izraz *ruh* (Duh) u Kur'anu se često koristi u smislu Božije objave, inspiracije. Tako imamo: Duh naredbe & Duhom ojačani: (16:2, 17:85, 40:15, 42:52). Duh Sveti & Duh pouzdani: (2:87, 2:253, 5:110, 16:102, Duh Sveti) i 26:193, Duh pouzdani. Duh koji je pomagao poslanike: (2:87, 2:253, 58:22). Duh koji se pominje paralelno uz meleke: (70:4, 78:38, 97:4). Duh kao Isa: (4:171). Duh koji je udahnut: (15:29, 21:91, 32:9, 38:72, 66:12). Materijalizacija Duha: (19:17). Ovdje se radi o meleku poslanom Merjemi u liku pravog čovjeka. Duh kao medij koji prenosi i izvršava naredbu Allahovu: (16:2, 17:85, 40:15, 42:52, 58:22).

U svojoj knjizi "Obzorja arapsko-islamske književnosti", Jusuf Ramić, vezano za Svetog Duha, kaže slijedeće: *"Sintagmu Ruhu-l-Kudus pogrešno je prevoditi sa Sveti Duh, jer je izraz "sveti" stran islamu i nije uobičajen u Kur'anu časnom. Sa ovim izrazom Kur'an ne operira. To je kršćanski izraz. Otud je u nekim našim prijevodima Kur'ana pogrešno preveden ajet u kome stoji: We nahnu nusebbihu bi hamdike we nukaddisu leke (El-Bekare, 30) kao npr. kod Huseina Đoze ili npr. Mustafe Mlive, jer "kudsun" ovdje ima značenje riječi "tuhrun" (čistoća)."*

Kur'an, nasuprot Ramićevom iskazu, itekako operira sa izrazom "Duh Sveti" u ajetima 2:87, 2:253, 5:110, 16:102, tako da on nije ni stran, niti neuobičajen u Kur'anu. Ako ga već imamo u Kur'anu, ne možemo pobjeći od njega, makar to željeli. To očito nije samo kršćanski izraz, a problem pojedinaca je što to ne mogu valjano protumačiti. *Kudsun* nema značenje *tuhrun*, jer da je tako, Allah bi naravno tako i objavio. Ako se želi eliminisati Duh, zato što je kako kaže Ramić "kršćanski", onda bi se morao eliminisati i Isus - što je naravno apsurdno, jer i on figuriše u Kur'anu. Vratimo se ajetu iz naslova (97:4). Odmah je uočljivo da su prevodioci riječ "duh" preveli kao Džibril. U tefsirima stoji da riječi *"ruh = duh"* označava meleka Džibrila. Ali, to već nije prijevod – to je tefsir ajeta! To naravno, nikome ne daje za pravo da u Allahov govor umjesto riječi "duh" stavi riječ "Džibril."

Zar misle da Allah ne zna šta je objavio? Da je On, slavljeno neka je ime Njegovo, htio da u ajetu figuriše "Džibril" On bi to tako i objavio, ALI NIJE! Ajet bi u tom slučaju glasio: "Tenezzelul-mela'iketu we Džibrilu..." Dakle u Kur'anu stoji riječ "duh." Džibrila se ne može na silu "ugurati" u ajet, ali se *ruh* može odnositi na Džibrila i tumačiti Džibrilom. Stoga bi prijevod ajeta "Tenezzelul-melaiketu wer-ruhu fiha bizni rabbihim min kulli emr", trebao glasiti: ***"Spuštaju se meleci i Duh u njoj s dozvolom Gospodara svog, po svakoj naredbi."***

Kad Fatić tvrdi da Džibril nije interpolacija umjesto riječi Duh u navedenom prijevodu ajeta, onda je to atak na ljudski intelekt! Da li neko u izvornom tekstu Kur'ana doista vidi riječ Džibril? Naravno ne! Ako se već ne zna, treba pratiti literaturu; analiza 16 drugih prijevoda, od mašrika do magriba, pokazuje da samo trojica prevodilaca nisu upotrijebili riječi "Duh sveti." Da, da, Duh sveti, a ne Duh čisti! I tako, sva Fatićeva nastojanja su unaprijed izgubljena bitka, zbog sistemske greške nerazlikovanja prijevoda Kur'ana od njegovog tefsira.

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera Arša, Kur'an (10:3 i 20:5)

"Summestewa 'alel-'Arši ... ""Er-Rahmanu 'alel-'Arši-stewa ... " Evo dva ajeta u kojima se mnogi nisu snašli, što je dovelo do jako opasnih tumačenja koja streme politeizmu! U prijevodima Korkuta, Karića i Durakovića direktno i nedvosmisleno se sugeriše da je Bog - Allah, koji se ovdje imenuje sa Milostivi, morao da zaposjeda ili zagospodari svemirom ili Aršom! Iz toga proizilazi da On - slavljeno neka je ime Njegovo - nije prije toga upravljao svemirom, već neko drugi ili je svemir bio prepušten haosu!

Zaposjedanje podrazumijeva preotimanje od nekoga ili naprosto osvajanje nečega što nije bilo ranije pod kontrolom. Ajeti uopće ne govore o zaposjedanju, zagospodarivanju, nego o Aršu kao mjestu komande Allaha. Neki će reći da ovi ajeti znače da se "Allah uzvisio nad Aršom" što pokazuje da oni doista malo razmišljaju. Riječi iz ajeta nikako takvo nešto ne sugerišu! Treba podsjetiti da glagol *istewa* sa sufiksom *ila* znači 'usmjeriti se ka.' Ako se iza *istewa* nalazi *'ala,* onda je značenje 'postaviti se na.' Allah je stvorio univerzum koji je od trenutka nastanka bio u potrebi za upravljanjem i regulisanjem stvari. On se zato postavio na tronu komande (Arš), tako da sve njegove stvari, velike i male, bivaju s Allahovom komandom, i ništa nije neovisno od Njega. Tačan prijevod navedenih ajeta bio bi slijedeći: *10:3 Zatim se postavio na Arš ... 20:5 Milostivog, na Aršu opstojećeg...*

Fatićeve tvrdnje da je Allah dž.š. zauzeo Prijestolje su u najmanju ruku smiješne i asociraju na onu filmsku priču o ratovima zvijezda, osvajanju svemira i borbi za prijestolje. Ovdje Fatića ne mogu izbaviti nikakva pozivanja na alegorije, metonimije i metafore. Ovdje razum i tačan prijevod sijeku kao laser!

I konačno, da je Fatićev intelektualni napor bio uzaludan, pokazuje i analiza ajeta 10:3 i 20:5 u 16 drugih prijevoda Kur'ana od različitih autora, gdje su samo dva autora (od kojih jedan **vehabijski)** kazala da se Milostivi "uzvisio" nad Aršom.

Mustafa Mlivo

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera bojenja, Kur'an (2:138)

"Sibgatallahi we men ahsenu minallahi sibgah." Pozabavimo se malo riječju *"sibgah."* Korjensko značenje je boja ili farba. Počevši od Rječnika Kur'ana i svih drugih rječnika, ne postoje nikakve dileme oko značenja ove riječi. Muslimanski komentatori ispravno razumiju riječ *sibgah,* ne u njenom bukvalnom značenju "bojenje", nego u njenom duhovnom i metaforičkom smislu "vjera." *Sibgatullah* je bojenje (krštenje) vjere Allahove, ne vodom, nego duhom. Ovo bojenje Allahovo čini ličnost pogodnom i počašćenom da bude stanovnik carstva Allahovog i pripadnik Njegove vjere. Kao što farbar farba vunu tinkturom da bi joj dao novu boju, tako Allah dž.š. boji, ne tijelo, nego dušu onog koga vodi u vjeru Islam.

Ako pogledate naše prijevode, nema kraja čuđenju. Korkutov i Karićev prijevod ajeta 2:138 su u potpunom nesaglasju sa Izvornikom! Riječi "uputa" nema u ajetu, a oni je stavljaju! Riječi "vjera" također. Duraković u igru uvodi boju, zato je njegov prijevod bolji. Prijevod bi dakle trebao glasiti: ***"Bojenje Allahovo!, a ko je bolji od Allaha bojenjem?"***

Fatić i u komentaru ovog primjera pokušava onima koji nisu upućeni podmetnuti komentar umjesto prijevoda, (pošto ne razlikuje prijevod od tefsira), tvrdeći da u ajetu postoji riječ vjera. Kaže: "Kakvo bojenje, šta to Uzvišeni boji?", podsmijavajući se ajetu. Ovaj čovjek kao da se doziva iz mjesta dalekog! Nevjerovatan nagon da se mijenja Božija riječ! Ko ima oči vidi, ko ima razum, shvatiće. Konačno, da Fatić nije u toku, pokazuje i pregled 18 različitih prijevoda ajeta 2:138, gdje se vidi da su samo dva prevodioca riječ ***sibgah*** preveli po Fatićevom receptu pogrešno kao "vjera."

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera o uzdignuću, Kur'an (3:55)

"Iz kalallahu ja 'isa inni muteweffike we rafi'uke ilejje..." Navodeći ovaj primjer Fatić se spetljao u vlastitoj zamci. Prvo kaže da je Isa a.s. uzdignut na nebo dušom i tijelom, a onda nekoliko redova niže tvrdi ni manje ni više nego da "se pod tjelesnim uzdignućem Isaa a.s. misli na uzdignuće na mjesto Allahove počasti." Zatim srlja u glib navodeći primjer Ibrahima a.s., gdje odlazak Allahu tumači kao Ibrahimov odlazak iz Iraka u Šam i (PAZITE SAD!) ili se (veli Fatić) misli da ga je Uzvišeni uzdigao na mjesto njegove nagrade! Dakle, prvo JEST tjelesno, zatim NIJE tjelesno, zatim počinje naklapanje ili je ovako ili je onako. Za Idrisa a.s. se isto u ajetu 19:57 kaže da ga je Allah uzdigao Sebi? Je li možda i on tjelesno? Očito Fatić ne zna o čemu govori.

Pošto je Allah nematerijalan i nije ograničen na prostor, On je blizu (2:186) i sveprisutan (2:115), bliži od žile kucavice (50:16), tjelesno uzdignuće Isusa ka "Njemu" je nepotrebno i bez smisla, jer bi tada i "On" morao biti fizičko tijelo i imati određenu lokaciju. *Wefat* u Kur'anu svugdje znači smrt, uzimanje, pa ne postoji razlog da to i ovdje ne bude slučaj. Riječ *refea* (uzvisio), koja dolazi poslije smrti Isaa, u ovom ajetu ne može nikako značiti fizičko uznesenje. To je prije uzdignuće duše, uzdignuće po stepenu, časti ili spomenu. Vidi značenje ove riječi u ajetima 2:253, 6:83,165, 12:76, 43:32, 58:11.

"Nigdje u Kur'anu nema garancije za popularno vjerovanje da je Bog "uzeo" Isaa živog tjelesno na nebo." (Muhamed Asad). Slučaj Idrisa (Enoha) ("A uzdigli smo ga na mjesto visoko") i Isusa (3:55) pokazuje da se ovdje radi o dizanju duše u područje posebne Božije milosti, a ne tjelesnom uznesenju, kao što ga u svojim prijevodima forsiraju naši prevodioci. Tačan prijevod ajeta "Iz kalallahu ja 'isa inni muteweffike we rafi'uke ilejje...", trebao bi glasiti: *"Kad reče Allah: "O Isa! Ja sam Taj koji će te usmrtiti i Koji će te Sebi uzvisiti."*

I najzad, kontrolom 22 prijevoda, od autora sa istoka i zapada, opet se pokazuje Fatićeva stranputica. Priču kao Fatić, da Isa a.s. nije usmrćen, od 22 prijevoda, nudi samo njih 5!

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera puhanja u uzlove, Kur'an (113:4)

"We min šerrin-neffasati fil-'ukad" Bizaran primjer osvrta na moj prijevod riječi *"neffasat"* pokazuje stepen (ne)znanja asistenta novajlije na predmetu tefsira. Za moj prijevod ovog ajeta Fatić čak tvrdi da je tačan, ali veli on, tačan je i prijevod gdje je izvorno ženski rod pretuřen u muški. Kojeg li apsurda! Prodati Kur'an zarad toga da se ne zamjeri profesoru. Moj (tačan) prijevod pomenutog ajeta glasi: *"I od zla onih koje pušu u čvorove."* Ono što Fatić ne može da shvati je značenje riječi "neffasat." Onaj ko zna, vidi da je to imenica ženskog roda u množini. Tako stoji i u rječniku Kur'ana od dr. Abdullah Abbas Nadwija. Šta je onda problem? Problem je za Fatića što mu se to što je Allah objavio ne sviđa, on bi volio da je to u muškom rodu, pa da se odnosi na muškarce, (kako je Karić preveo), jer veli on da bi prijevod "onih koji pušu u čvorove" bio bolji i bolje čuvao univerzalnu intenciju izvornika. Pogledajte samo kako zabludu prodaje! Ovdje je na sceni pokušaj podvale, kako čitaocima, tako i Kur'anu. Misli li Fatić da je Allah s.w.t. ovdje pogrešnu riječ stavio? Subhanallah ... Čemu to grčevita borba za promjenu riječi Allahove i njeno izvrtanje iz konteksta. Riječ Allahova mora biti gornja! Ako prevedete u muškom rodu, onda to više nije od Allaha. A Allah prijeti onima koji mijenjaju njegove riječi i lažu na Njega, kad kažu "ovo je od Allaha, a to nije od Allaha!" Pogotovo ako se to s ciljem radi.

U knjizi "101 neispravnost u prijevodima Kur'ana" stoji slijedeće: *Neffasati fil-'ukad* su one žene, ili grupe, ili duše koje, u vrijeme čaranja ili bajanja, pušu u zavezane uzlove ili čvorove: kose, dlake, užad ili žile, izgovarajući magične formule. Puhanje u uzlove je bio raširen oblik vradžbine u predislamskoj Arabiji. Žene bi vezale čvorove na užetu i puhale u njih sa proklinjanjem.

Pogledajmo Korkutov prijevod ajeta 113:4. Taj prijevod nema nikakve veze sa Kur'anom! Karić je ženski rod *neffasat* prometnuo u muški! Duraković je interpolirao nepostojeću riječ "čarobnice" i "posred", a riječ "čvor" mu je u jednini! Riječ *šerr* (zlo) nije ni preveo!

Da Fatić nije načisto ni sa doslovnim prevođenjem Kur'ana, pokazaćemo na nekoliko primjera. Pod doslovnim prijevodom ovaj čovjek, izgleda, misli na precizan i tačan prijevod! Činjenica je da bez doslovnog prijevoda nekih ajeta, NEMA tačnog prijevoda. Primjer zakvačka (75:38). Svi dosadašnji prijevodi poput "usirene (zgrušane) krvi, ugrušaka, embriona, itd., padaju u vodu iz prostog razloga što 'alek'znači 'zakvačak' koji precizno opisuje položaj zametka zakačenog o zid materice – a ovo je doslovan prijevod! Primjer 'tarika' 86:1,2,3. Precizan/doslovan prijevod ove riječi je "onaj koji udara (udarač)." Značenje ove riječi je općepoznato, ali zbog neznanja astronomije istu prevode komentarom da je to 'Danica (planeta Venera)', zvjezdani skup Plejade, Večernjača, Jutarnja zvijezda, Sirijus, Saturn, posjetilac koji se kasno vraća kući, itd, itd. Pogledajte ova lutanja! Iako je Allah dž. š. dao odgovor u trećem ajetu da je to zvijezda, oni opet lutaju! Tek kad precizno prevedete, imate istinski smisao i pravo značenje vam bljesne pred očima. Udarač je, kaže Allah dž.š. zvijezda! Koji znaju nešto o neutronskim zvijezdama, lahko će zaključiti da je ovdje riječ o udarajućim zvijezdama - pulsarima! Primjer 'proračuna', ajet 55:5. Paušalni prijevodi poput "Sunce i Mjesec plove (utvrđenim/određenim) putanjama", ne stoje, iz razloga što je tačan/precizan prevod riječi 'husban', pro(račun), pa tek kad se ta riječ uvede u prijevod, dobiju se kolosalne razmjere značenja tog ajeta. Ovakvih primjera imate desetine i desetine, ne samo vezane za "naučne ajete." Kad navodi primjere mog doslovnog prevoda, i komentariše ih, Fatić ustvari pokazuje stepen svog nepoznavanja prvo Kur'ana, a onda naravno i prijevoda i tefsira. Ljudi od nauke, koji imaju potrebu da posegnu za Kur'anom, tražit će pouzdan prijevod, i redovito će koristiti Mlivin prijevod. Zar to nešto ne govori?

Govoreći o mom doslovnom prevođenju, Fatić na kraju svoje blamaže kaže: "Mlivo je toliko otišao u svojoj doslovnosti, da riječi ostavlja neprevedene." Ovakva besmislena konstatacija je doista zapanjujuća! Prvo navodi da sam doslovno preveo, a onda u istoj rečenici veli "da sam tako daleko otišao u doslovnosti prevođenja da neke riječi nisam preveo." Retrogradna amnezija kod asistenta Fatića!

NAUČNO PREVOĐENJE I TUMAČENJE KUR'ANA

Izrečene konstatacije vezane za doslovno prevođenje Kur'ana važe i za naučno prevođenje! Bez doslovnog / preciznog prijevoda, kad je u pitanju nauka, nema tačnog prijevoda. Primjer ajeta 86:11: „We semai zati redž'i." Jedan prevodilac prevodi "Tako mi neba kišnoga", iako se kiša u ajetu ne spominje. Allah, dž. š., ne kaže "we semai zatil metar" nego kaže "Tako mi neba punog vraćanja", jer je redž' vraćanje, eho. Samo jednom jedinom riječju Kur'an nas obavještava da se u nebu vrši vraćanje nekih stvari. Nazad u kosmos se vraćaju sve opasne forme materije i energije, a svi korisni oblici materije i energije koji idu sa zemlje vraćaju se na nju. Upravo na ovom doslovnom prijevodu otvorena je široka lepeza višeznačnosti. Kiša je samo jedno od značenja onoga što se vraca. Slično nerazumijevanje postoji i kod ajeta 86:12. Pozivam Fatića da prostudira moju knjigu "Kur'an ispred nauke i civilizacije" gdje će steći naka temeljna znanja. Također mu upućujem izazov (a neka pozove u pomoć koga može!) da ospori moje prijevode ajeta koji se tiču nauke, i ne samo nauke!

Zaprepašćujuće je sa kolikom upornošću se Fatić bori protiv izvornog teksta Kur'ana. Te njegove pokušaje dobro mogu iskoristiti kršćani na pojedinim internet forumima. Zar prevođenje takvih stvari treba prepustiti neukima? Ne, nikako! Onda bi ono "ikre" izgubilo smisao. Jer nisu isti znalci, i oni koji ne znaju! Otuda i poziv Fatiću: NE ČINI Kur'anu ono što su Bibliji učinili redaktori biblijskih tekstova!

Na kraju, toplo preporučujem Fatiću knjigu "101 neispravnost u prijevodima Kur'ana", kao jedan fantastičan udžbenik za njega, da se s njom druži i da uz nju sazrijeva, jer to je početnicima itekako potrebno. Napomena: Zainteresirani ovaj tekst mogu skinuti sa web lokacije http://mlivo.com/fatic.htm

BUGOJNO, 03.11.2008.
MUSTAFA MLIVO, DIPL. ING.

Fatićeva izbezumljena reakcija u "pismima čitalaca", Preporod 1. i 15. dec. 2008.

BROJ 23 - 24 /889 - 890 • 1. i 15. DECEMBAR 2008.

MLIVIN TZV. PRIJEVOD KUR'ANA JE NACIONALNA SRAMOTA!

Reagiranje samoreklamirajućeg 'prevodioca' Kur'ana Mlive na moj tekst samo potvrđuje moju konstataciju koju sam već izrekao u svome tekstu, tj. da je polemika sa takvim ljudima unaprijed obesmislena. Jer kako raspravljati s nekim ko ne zna ni šta je polemika niti naučni argument i šta može biti naučni argument, a kamoli časna nauka tefsir i pitanje prevođenja Kur'ana?! Šta više, čovjek ne zna ni šta sam osporio (i oči mu otvorio) u njegovoj knjizi niti umije razlikovati temeljna pravila, pojmove i pojave koje tefsir i prevođenje Kur'ana podrazumijevaju. I što je najžalosnije, nije u stanju razlučiti **tekst i ličnost**. O, kako onda da da raspravljam s nekim čije je znanje o arapskom jeziku, tefsiru i Kur'anu na nivou jednog mektebije! A kada već ne može i ne zna argumentima, onda samoreklamirani 'prevodioc' zna i umije uvredama i ponižavanjima, koje je izručio na moju malenkost. No za uvrede i ponižavanja ne treba pamet i znanje, već **nepismenost, bezobrazluk i umišljenost** što je dotični maestralno pokazao u svome tekstu. Izuzev navedenoga, Mlivo nije u stanju ni da obrazloži ono što je napisao u svojoj knjizi - a kamoli da 'pobije' moje stavove - već je papagajski samo citira, što nije za čuđenje, jer je sadržaj knjige većim dijelom doslovno prepisan. A da ne govorim o Mlivinom tzv. (prepisanom) prijevodu Kur'ana, o kome se javno želim očitovati i otvoreno kazati našoj javnosti **da taj tzv. prijevod jeste prvorazredna nacionalna sramota koju nam je priredio muhendis (inženjer) iz Bugojna!** Srećom taj tzv. prijevod niko i ne čita jer naši muslimani nisu toliko neuki pa da im se podvali takav **sramotni prijevod**. I na kraju, budući da kur'anski edeb ne dopušta da vrijeđamo i ponižavamo ljude (vidi npr. suru el-Hudžurat), muhendisu upućujem nekoliko dobronamjernih savjeta: 1) preporučujem mu svojih sedam prijevoda Gazalijevih djela koja mu zasigurno mogu pomoći da izliječi **bolest umišljenosti i oholosti**; 2) neka potraži nekog dobrog muallima koji ga je u stanju podučiti istinama naše vjere, a posebno u pogledu **Čistog Duha** Džibrila, **Isaovog, a.s., duhovno-tjelesnog uzdignuća...**; 3) pretpostavljam da valjda zna nešto iz svoje struke, pa **neka se bavi svojom strukom** i unaprijedi nešto na tom polju, i neka se ne sramoti više u pogledu onoga što ne zna, a što je najgore, ne zna da ne zna - i još tužnije: misli da zna!

Ovim i prethodnim svojim tekstom rekao sam što sam rekao – a pametnom je dovoljan išaret - i više se ne želim javljati, ma kakve uvrede o meni negdje napisao bugojanski muhendis, jer jedino to i umije, što dovoljno govori o njemu samome! Kao što je jedne prilike imam-i Šafi' spjevao:

Maloumni mi se obrati riječima ružnim
A ja nevoljan da na njih odgovor nudim

Pa se njegova maloumnost povećava
A i moja blagost uvećava –

Poput drveta čiji miris sagranjem se širi!

DR. ALMIR FATIĆ

KRIZA INSTITUCIJE SAMOKRITIČNOSTI – ILI KAKO JE MATERINSTVO PALO U KRIZU

U sada već starom Takvimu za 2008. godinu nalaze se, kao i u svakom Takvimu, tekstovi koji se tiču raznih tema. Između ostaloga urednici Takvima za 2008. godinu uvrstili su i tekst magistra Muhameda Mehanovića pod naslovom „Kriza institucije materinstva". Ne znam koji su kriteriji za uvrštavanje tekstova u Takvim i kako dolazi do toga da se jedan tekst nađe u zvaničnoj publikaciji Rijaseta, ali ovaj tekst je samo još jedanput pokazao koliko jednostrano, i neobazrivo pristupamo analizi problema u našem društvu. Svjesni smo svi činjenice da vakat u kome živimo predstavlja veliki test za muslimansku porodicu, ipak govoriti o krizi porodice isključivo kao o krizi materinstva te stoga tako nasloviti tekst, predstavlja ipak insinuaciju da su majke (po ko zna koji put) ponovno krive za sve. Jer kako nas to lijepo mr. Mehanović podsjeća: „Žena može biti pogodno sredstvo kojim djeluju šejtani, bilo da to čine šejtani u vidu džina ili oni u liku ljudskome" (124). U skladu sa tim jednako nam prenosi da je poznato to kako žene imaju krnjav razum i vjeru i sposobnost da pomute razum oštroumnog čovjeka (124).

Neupitno je da je potrebno djelovati

SJEĆANJE NA

Je ikad išta zamjerio i takav je bio od svog dolaska u džema'atu pa do preseljenja na

Mlivin odgovor Fatiću na njegovo pismo u rubrici "pisma čitalaca", Preporod 01.01.2009.

INŽENJERSKI PRIJEVOD KUR'ANA – PRECIZAN PRIJEVOD –

Odmah na početku smatram potrebnim naglasiti da sam ja kao prevodilac Kur'ana (a Kur'an proučavam preko 20 godina) prihvatio ovu raspravu sa Fatićem, koji niti je prevodilac Kur'ana niti bilo kog tefsira. s ciljem da se neke njegove zablude ne prenesu na čitaoce Preporoda. Bilo je logično očekivati da on tu materiju samo parcijalno i površno poznaje, jer je novajlija i njegov "tefsirski" staž traje tek nekoliko mjeseci. Ovu polemiku sam prihvatio i zbog upute iz kur'anskog ajeta: [25:63] "A robovi Milostivog, oni koji hodaju po Zemlji ponizno, i kad im se obrate neznalice, kažu:"Selam!"

Svojim pismom u zadnjem broju Preporoda Fatić je dotakao dno dna i postao *esfele safilin*. Uzrok tome je vjerovatno lekcija koju sam mu održao, što je izazvalo njegovu izbezumljenu reakciju. Na to nedvosmisleno ukazuje i naslov njegovog pisma, gdje se on i dalje nastavlja rugati Kur'anu.

Tako Fatić napisa da Mlivo ne zna šta je polemika, šta naučni argument, da ne zna skoro ništa o Kur'anu, tefsiru i arapskom jeziku, da je nepismen, bezobrazan, umišljen, da je svoj prijevod Kur'ana i knjigu "101 neispravnost u prijevodima Kur'ana", doslovno prepisao, i druge slične nebuloze, pa on siromah hoće eto da obavijesti našu javnost kako je Mlivin prijevod Kur'ana prvorazredna nacionalna sramota. Sve to reče i opet nigdje nikakva argumenta ne iznese, a onda se pozva na kur'anski edeb koji mu ne dopušta da vrijeđa i ponižava ljude. Analitičari psihe lahko će iz ovoga zaključiti o kakvom se Fatićevom (ne) karakteru radi. A da je otvorio taj prijevod i pogledao ga, vidio bi da je to udžbenik za njega.

Uz taj prijevod (koji je direktan prijevod sa arapskog) našao bi prvorazredni tefsir (najbolji izbor iz postojećih), našao bi siru (životopis Božijeg poslanika), našao bi najveći dopunjeni indeks kur'anskih riječi na svijetu, oko 2700 fusnota, i sve to poduprto savremenom naukom, što bi u globalu proširilo Fatićevo znanje za oko 60%. Naročita pažnja je posvećena i dati su odgovori na tumačenja onih ajeta koje kršćani i drugi na kojekakvim forumima napadaju bez milosti, a pred kojima bi Fatić zbog svog (ne)znanja sagnuo glavu.

Snaga iznesenih argumenata je, čini se, bila tolika da Fatić sa svojim nivoom inteligencije nije mogao stvari pojmiti.

Fatić se također vajka da Mlivin prijevod ne čita niko. Evo za njega gorke istine: Taj prijevod najviše traže doktori, inžinjeri i političari. Ne mali broj kršćana je također tražio ovaj prijevod, jedan od njih da bi radio doktorat. Sem toga, Mlivin prijevod se nalazi u bibliotekama svih bosanskih medresa, i Zagrebačke također, značajnijih gradskih biblioteka, a gospodin Enes Karić je svojevremeno za Islamski fakultet poručio šest knjiga. Distribuiran je također preko SAD i Kanade, Evrope, pa sve do Indije.

Činjenica da sam ja, Mustafa Mlivo, diplomirani inžinjer, nepodnošljiva je također za Fatića. On je siromah umislio da on ima ekskluzivno pravo i privilegiju baviti se Kur'anom. Vara se, Kur'an je objavljen svakom, i inžinjeru, i čobanu, i doktoru. Zar se Allah dž.š. ne obraća ljudima u Kur'anu na način da kaže "O ljudi!"

Fatić se nadalje, u svom pismu, ponovo grčevito hvata Duha (za kojeg kaže da ne postoji u Kur'anu) i Džibrila, kao mogućem tumačenju riječi Duh. Ako je Duh jednako Džibril (po Fatiću), pogledajte kako bi onda izgledao prijevod ajeta u kojem Allah kaže da je Isa (Isus) riječ Njegova i Duh od Njega: Dakle umjesto [4:171] ...Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je poslanik Allahov i Riječ Njegova ... i **Duh** od Njega", bilo bi: "... Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je poslanik Allahov i Riječ Njegova ... i **Džibril** od Njega." Isa /Isus/ nije dakle Džibril, Fatiću. Fatić bi također trebao znati da postoje tefsiri u kojima kur'anski Duh uopće nije protumačen Džibrilom!

S jedne strane dakle, Fatić pokušava negirati postojanje Duha u Kur'anu (to nije kur'anski, a nije ni kršćanski), a s druge strane vrtoglavo pokušava dokazati Isaovo /Kristovo/ tjelesno uzašašće na nebesa. Tako stvari razumiju malobrojni muslimanski adventisti, nadajući se skorom Isaovom drugom dolasku (ovaj put s neba), kao spasitelju i eventualno otkupitelju. U tom slučaju Fatiću kršćanstvo kuca na vrata. O Isaovom dolasku drugi put (prema Kur'anu on je mrtav kao i ostali poslanici, a Muhammed a.s. je posljednji vjerovjesnik i poslanik) nema niti jednog jedinog slova u Kur'anu.

Kur'an je previše ozbiljna stvar da bi se mogao prepustiti Fatiću i fatićima. Na kraju pisma Fatić poziva u pomoć pjesnika, što nije ni čudo, čovjek je potrošio argumente!

I konačno, neću ništa preporučiti **DR.** Fatiću, jer gluhi se ne mogu dozvati, a slijepom se ne mogu oči otvoriti. Ipak, kad razmislim, bolje je da mu ponudim besplatnu pouku i da tako platim zekat na svoje znanje.

BUGOJNO, 12.12.2008.
MUSTAFA MLIVO, DIPL. ING.

Reagiranje

Nije običaj

("Prihvatanje sekularizma ne vodi ateizaciji društva", intervju A. Alibašića, Preporod, 1. i 15. decembar, 2008.)

Poštovani uredniče,

Znam da nije običaj slati reagiranje na vlastiti intervju ali Vas ipak molim da objavite ovo moje kratko reagiranje iz dva razloga. Prvo, intervju sam dao prije svega u pokušaju da razlučimo neke pojmove, a onda se ispostavilo da sudeći po naslovu "Prihvatanje sekularizma ne vodi u ateizaciju" u tome nismo uspjeli. Iako se i ovakav naslov može izvući iz intervjua želim kazati da sam na umu ipak imao sekularnu državu, kao što se vidi iz moga odgovora. Sekularizam, naime, može da ima i značenje svjetonazora i ideologije i s te strane objavljeni naslov može biti problematičan. Drugo, predstavljen sam kao direktor Međureligijskog instituta mada sam već duže vrijeme to prestao biti. Radi korektnosti neka ostane zabilježeno da mi je Vaša novinarka ponudila da pogledam intervju kad bude spreman za štampu što sam ja smatrao nepotrebnim. Vidim da sam pogriješio.

HVALA VAM.
AHMET ALIBAŠIĆ

PREPOROD

ciji u svakidašnjim društvenim zbivanjima, smo iznenađeni „Parergonom" Derviša posebno hazreti Aiše r.a. U romanu, kome

Pismo gosp. Marijana Kopića upućeno Almiru Fatiću i Preporodu, 30.12.2008.

STIGLO 13.01.09.

Kopić Marijan
Josipa Stadlera 5, BiH, 71000 Sarajevo
Tel: 033 / 534 594; Fax: 441 303
232381

Gospodin
dr. Almir Fatić
Uredništvo
Preporod, Sarajevo

Fotokopija

Predmet: *Nacionalna sramota* – Osvrt na članak u Preporodu, str. 2, br. 23/24, 2008. godine.

NIJE NACIONALNA SRAMOTA

Poštovani,

Čudim se i žao mi je što napisaste u Preporodu da je „Mlivin tzv. prijevod Kur`ana nacionalna sramota". Ja tako ne mislim. Istina, nisam lingvista, arabista, kao prof. dr. Duraković (muku mučim još sa sufarom) i ne mogu se stručno, naučno osvrnuti na vašu kritiku Mlivinog prijevoda Kur`ana i drugih njegovih djela. Čitajući vaš osvrt na Mlivin prijevod Kur`ana prisjetih se što jednom zgodom reče i napisa dr. Mustafa Cerić, reisu – l – ulema, i mislim da te njegove riječi dobro pašu ovdje i za ovaj slučaj: „Jasno je da je svaki prijevod svojevrsna interpretacija. Prijevod Kur`ana je bio nužan na mnoge jezike svijeta pa tako i na bosanski... Uz sve rizike koje prijevod Kur`ana nosi sa sobom, dobro je što muslimani bosanskog jezičkog područja dobivaju još jedan prijevod i što na taj način dokazuju svoju ljubav prema Kur`anu, svojoj vjeri, svom jeziku i svojoj kulturi." Čini mi se da je Mlivo načinio prvi prijevod na bosanski jezik. Njegov prijevod nije tako milozvučan kao Karićev ili Durakovićev i sigurno ima nedostataka, ali ima osobina pozitivnih, originalnih, a kojih nema nijedan drugi prijevod Kur`ana na naš jezik. Profesor dr. Enes Karić, dekan FIN – a, reče za Durakovićev prijevod Kur`ana da je on vrhunski kulturni događaj za BiH godine 2004. To bi se mutatis mutandis moglo reći i za prijevod Kur`ana dipl. ing. Mustafe Mlive. Gospodin Mlivo nije profesionalni muslimanski teolog, i baš zbog toga njegov prijevod ima neke osobine – pozitivne i vrlo važne – s kojima trebaju računati svi ozbiljni i dobronamjerni prevodioci Kur`ana i tefsira. Za dobar prijevod Kur`ana nije dosta biti dobar muslimanski teolog i filolog, nego i kozmolog, i liječnik, psiholog i veterinar, nautičar, povjesničar i inžinjer... To sve vrijedi za sve prevodioce židovskih, kršćanskih i islamskih Svetih Knjiga.

Da bih pronašao stranicu na kojoj se nalazi neka sura, ajet, tumačenje i sl., meni je to najlakše naći u Mlivinom prijevodu Kur`ana, dok služeći se sa ostalim prijevodima Kur`ana izgubim mnogo dragocjenog vremena i moram upotrijebiti čak i posebna povećala, a imaju i drugih nedostataka. Za mene je od svih devet cjelovitih prijevoda najpraktičniji Mlivin.

Uz vaš tekst u ovogodišnjem Takvimu ja napisah svojeručno: Najvažniji princip, pravilo, je LJUBAV, kao dodatak na koncu vašeg teksta: „Neka temeljna pravila u razumijevanju i tumačenju Kur`ana." Taj vaš članak mi se veoma sviđa i treba ga primijeniti i na Mlivin slučaj.

Sve ovo napisah dobronamjerno i s ljubavlju prema ISTINI, prema Vama i gospodinu Mlivi, i želja mi je da tako i bude primljeno.

Svako dobro želeći, sradčno vas pozdravlja Marijan Kopić, 30. 12. 2008. M. Kopić

P.S.! 1. Na čitanje Biblije i Kur`ana potakle su me osobe oštećena vida, koje nisu zadovoljne s nekim prijevodima tekstova Biblije i Kur`ana.

2. Sudjelovao sam s profesorom dr. Matom Zovkić na seminaru: Diploma u islamskim naukama. Mentor mi je bio prof. dr. Adnan Silajdžić. Arapski sam počeo učiti uz pomoć mr. Amire Trnka i jedne Egipćanke. Ove seminare je organizirao Fakultet islamskih nauka u Sarajevu.

Inače sam diplomirani teolog Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, a sada sam referent za slijepe i slabovide osobe, umirovljenik.

Fotokopirao za gospodina Mustafu Mlivo
M. Kopić

101 NEISPRAVNOST U PRIJEVODIMA KUR'ANA

- *Mlivin odgovor* -

Kada mi je iz Sarajeva dojavljeno da je neko u Preporodu analizirao moju knjigu “101 neispravnost u prijevodimo Kur’ana“ pomislio sam odmah da je to uradio neki **alim,** koji zna šta govori. Ali kad sam vidio i pročitao tekst, imao sam dva osjećaja – prvi, bilo mi je drago što anonimus Fatić ničim nije uspio uzdrmati niti jednu od mojih tvrdnji iz knjige, i drugi – bilo mi je žao što iz jako oskudnog fonda znanja o problematici, kakvo je u Preporodu plasirao Almir, njegovi učenici neće mnogo naučiti.

Cilj knjige o kojoj je ovdje riječ “101 neispravnost u prijevodima Kur'ana“ jeste da ukaže na neke osnovne nedostatke i nepravilnosti u našim prijevodima Kur’ana (mada se ista tematika može lahko transferirati i na prijevode Kur’ana na strane jezike), kako bi riječ Allahova vazda bila gornja, a ne donja. Knjiga se sastoji od dva dijela. Prvi dio od sto strana bavi se problematikom i teškoćama u prevođenju Kur’ana, a drugi dio od 122 stranice sadrži 105 praktičnih primjera sa obrazloženjima. Pet-šest tih primjera Fatić pokušava demantirati, dok ostatak od stotinu drugih prihvata. Svaki navedeni primjer sadrži izvorni arapski tekst, latinični skript tog teksta, prijevode naših najistaknutijih prevodilaca, značenje ključnih riječi i obrazloženje. Ovdje posebno ističem obrazloženje. Naime, sva argumentacija iznesena u knjizi potkrijepljena je i utemeljena na dokazima. A oni su takvi da ih samo zlonamjernik ili baš neuk čovjek može pokušavati osporiti.

TEFSIRI I TEFSIRSKA NAUKA

U svojoj priči Fatić čitalačkoj publici Preporoda drži školsku lekciju o tefsiru. No ta lekcija je nedovoljna za one koji žele više. Jer, ni čitaoci Preporoda nisu više neuki. Mnogi od njih imaju više znanja o dotičnoj materiji od samog Fetića.

Činjenice koje sam iznio o tefsiru Fatić ne negira, ali ih ne voli. A one su onakve kao što sam naveo u predmetnoj knjizi: “Kada se znanje o značenju pojedinih ajeta Kur'ana traži u starim srednjovjekovnim komentarima (tefsirima) ili uz pomoć hadisa, tu valja biti jako oprezan! Neki od njih imaju potrebu za dopunama i revizijama zbog mogućeg prisustva slabih hadisa, israilijata, bespotrebnih rasprava ili priča bez ikakve osnove!

Naime,u drugom skraćenom izdanju Ibn Kesirovog tefsira, kod nas štampanog 2002. godine, stoji da su u tom izdanju "izostavljeni israilijati, mnoga slaba hadiska predanja, neautentična mišljenja i mnoge rasprave za kojima nema potrebe." Iz ovoga se nazire da ti tefsiri (a Ibn Kesirov je jedan od najpoznatijih) imaju podosta klimavih tumačenja! Nužno je ovdje spomenuti da su kršćanske fantazmagorije ostale neočišćene, a one značajno kontaminiraju bistri kur'anski izvor!" Ovakav tekst siromah Fatić je odmah protumačio kao da Mlivo ne priznaje tefsir. Čista neistina, jer Mlivin Komentar Kur'ana je utemeljen na savremenim i klasičnim tefsirima, modernoj nauci i Buharijinim hadisima - bez klimavih mjesta.

Savjet da se prije prevođenja Kur'ana pročita tefsir, ne mora biti kontradiktoran porukama Kur'ana, iako Kur'an (tj. Bog) jasno kaže u tri sure (44:58, 54:17,54:22) da je Kur'an od Boga učinjen lahkim za razumijevanje. Šta više, ajet 25:33 kaže da je sam Kur'an najbolje objašnjenje istine. Drugo, kada je Bog objavio Kur'an, On nije naglasio da treba čekati štampanje tefsira kako bi ih čitali prije čitanja Kur'ana. Ne spominje se, dakle, nikakav tefsir kao autentični tumač Kur'ana. Vjera u Kur'an kao Božiju riječ i Muhammeda a.s. kao Njegovog Poslanika, je ono što je potrebno. Kur'an je dakle objavljen na lahkom jeziku, kako Bog kaže, i namijenjen je za čitanje /slijeđenje/ razumijevanje, odmah nakon što je objavljen.

Zahtjev da se treba pročitati tefsir (iako je on naravno dobrodošao), da bi se razumio Kur'an, je diktum nametnut od ljudi, Bog, a ni Njegov Poslanik ga nikada nisu uspostavili. Tako vjerovanje u ovu odredbu ne može biti dio vjerovanja u Boga ili Kur'an. Nijedan čovjek nije od Boga ovlašten da napiše interpretaciju Kur'ana. Činjenica je da sama definicija tefsira nije ništa drugo do poželjna interpretacija Kur'ana. Naši prijevodi (Korkut, Karić, Duraković) osim fusnota, nemaju nikakav vrijedan komentar (tefsir).

Nadalje, smatram da 60% muslimana nikad nije čulo za tefsir, niti o njemu što zna, da je 39% muslimana čulo za tefsir, ali ga nikad neće pročitati, i konačno 99% muslimana čita samo prijevod Kur'ana. Zbog toga je jako bitno kakav prijevod se čita!

Fatić ne može sakriti ovu istinu o tefsirima, jer je ona bjelodana. Šta bi uradio Fatić sa srednjovjekovnim tefsirom u kojem piše da Zemlja stoji na dlaci vola, pa ako bi vo mrdnuo dlakom, Zemlja bi pala? Ili sa israilijatom, da je žena stvorena (suprotno Kur'anu) od krivog rebra? Što se tiče pak Fatićevih direktnih nasrtaja na mene, priznajem da nisam završio arapski u Bagdadu baš sa devetkom, ali isto tako tvrdim, kad je prevođenje (a bogme i tumačenje) Kur'ana u pitanju, da Fatić svoje doktorsko zvanje obavezno treba staviti na reviziju, ići na večernji kurs ili ga okačiti o klin.

Kako inače objasniti Fatićev iskaz da Mlivo **priznaje** modernu nauku? Pa samo glup čovjek **neće priznavati** nauku! Baš na konto toga su nastali brojni promašaji u prevođenju tzv. "naučnih ajeta" i brojne zablude. U mojoj knjizi stoji: **"Događa se da su odlomci iz Kur'ana, pogotovo oni koji su povezani sa podacima nauke, loše prevedeni ili komentarisani, tako da bi naučnik bio u pravu kada bi – očito s razlogom – izrazio kritike koje Kur'an ustvari ne zaslužuje.** Ove netačnosti prijevoda ili pogrešni komentari (oboje je često povezano), koji ne bi začudili prije jedno ili dva stoljeća, šokiraju u naše doba čovjeka od nauke, koga jedna loše prevedena rečenica, a koja zbog toga sadrži naučno nedopustivu tvrdnju, navodi da je se ne uzme ozbiljno u razmatranje.

Ovakve zablude se objašnjavaju činjenicom da moderni prevodioci, često bez veće kritičnosti, preuzimaju interpretacije starih komentatora. Ovi su u svoje doba, dajući nekoj arapskoj riječi koja ima više mogućih smislova, netačnu definiciju, imali izgovor da nisu mogli shvatiti pravi smisao riječi ili rečenice, koji se ukazuje tek u naše doba, zahvaljujući našim naučnim spoznajama. Drugim riječima, postavlja se problem neophodne revizije prijevoda ili komentara, koje nije bilo moguće primjereno obaviti u jednoj određenoj epohi, dok u naše doba posjedujemo elemente koji im mogu dati istinski smisao.

Čak ni široka lingvistička naobrazba, ni solidno poznavanje šerijatskih izvora, nije dovoljan garant da će se određeni izraz ili misaona cjelina adekvatno prevesti na neki jezik. Ako ajet, npr. zadire u egzaktne znanosti, onda se te znanosti moraju dobro poznavati ili se konsultirati stručnjaci i literatura iz tih oblasti. Upravo takvih ajeta koji dotiču razna znanstvena područja, ima u Kur'anu veliki broj, što prevodioce i komentatore Kur'ana obavezuje da toj materiji multidisciplinarno pristupaju. Mislim da je gornje objašnjenje o potrebnosti uključivanja moderne nauke u prevođenju tzv. "naučnih ajeta", dovoljno.

PREVOĐENJE, PREVOD KUR'ANA I TEFSIR

Prije nego što pređem na pobijanje Fatićevih tvrdnji u primjerima koje je naveo, valja pojasniti šta je to prijevod Kur'ana, a šta komentar Kur'ana, pošto Fatić tvrdi da je svaki prevod Kur'ana istovremeno i njegov tefsir - pokazaćemo da to nije nužno tako.

Proces prevođenja, bilo to prijevod *per se* ili za interpretiranje, može se jednostavno definisati kao: 1. dekodiranje značenja izvornog teksta i 2. enkodiranje ovog značenja u ciljni jezik. Rezultat je prijevod. Da prijevod nije automatski i tefsir, evo primjera: Tačan prijevod ajeta 55:5 glasi: "Sunce i Mjesec su po proračunu." Ako prevodilac iz nekih razloga međutim prevede, npr: "Sunce i Mjesec utvrđenim putanjama plove", to više nije prijevod (jer je izgubljena veza sa Kur'anskim tekstom), nego je prijevod zamijenjen tefsirom. Prevodilac je ovdje dakle komentarom pokušao doći do značenja ili smisla kur'anskog teksta i to smatra prijevodom.

Slažemo se da tačan prijevod Kur'ana 100% nemoguć. Ipak, ono što je ljudski moguće pri prevođenju je: 1. ne izbrisati ni jednu arapsku riječ Kur'ana iz prijevoda, 2. ne dodati nepotrebne riječi u prijevod držeći da su one ekvivalent za arapske i 3. slijediti istu gramatičku sintaksu ajeta.

Valja ukazati na nekoliko osnovnih zabluda koje su svojstvene nepoznavaocima ove problematike. ***Zabluda*** *da je prijevod Kur'ana isto što i "prijevod značenja Kur'ana."* Prijevod Kur'ana je prijevod kur'anskog teksta onakvog kakav jest, par excellence. Ni manje ni više od toga. S druge strane "Prijevod značenja Kur'ana" očito nije prijevod Kur'ana. To može biti samo prijevod tefsira, odnosno komentara u kojem se pokušava doći do značenja ili smisla kur'anskog teksta. ***Zabluda*** *da riječi nekog mufessira mogu u prijevodu Kur'ana zamijeniti Allahove riječi.* ***Zabluda*** *da je hadis iznad Kur'ana, u suočenju sa Kur'anom, riječ Allahova da je donja*. Dakle, treba znati razlikovati izvorni kur'anski tekst, prijevod Kur'ana, prijevod značenja Kur'ana (tefsira) i hadis.

U navođenju primjera prevoda ajeta o komarcu, Duhu svetom, postavljenju na Arš i bojenju Allahovom, Fatić je izabrao upravo one primjere koje ne razumije i koji će ga pokopati.

POBIJANJE FATIĆEVIH NAVODA

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera komarca, Kur'an, 2:26

"Innallahe la jestahji en jadribe meselen ma be'udaten fema fewkaha."

Ovo je jedan od ajeta za koji se ispostavilo da je prava barijera za naše prevodioce Kur'ana zbog riječi *fewka*. U čemu je problem? Otvorimo li bilo koji riječnik arapskog jezika naći ćemo da *fewka* označava na, nad, iznad, povrh. Ona je upravo suprotna od riječi *tahte* što znači: pod, ispod, niže. Razmišljanja naših prevodilaca

su se dakle kretala u pravcu mikrokosmosa, a ne obrnuto u pravcu makrokosmosa, jer se očito smatralo da je nešto jednostavno teže stvoriti od nečeg što je složeno!

Rezultat toga su prijevodi kao *"Allah se zbilja ne stidi da kao primjer komarca navede ili nešto sičušnije od njega"* ili "Allah se ne ustručava da za primjer navede mušicu ili nešto sičušnije od nje." Međutim, prijevod ajeta treba da glasi: *"Uistinu! Allah se ne suzdržava da navede primjer kao što je komarac, te onog iznad njega."* Komarac je dakle prost primjer Allahovog stvaranja, a da se i ne govori o organizmima koji su po složenosti stvaranja kompleksniji (npr. čovjek). Zbog toga značenje ajeta zahvata nepojmljivo široko polje stvari i pojmova koji su po nečemu iznad *(fewka)* komarca.

U Glasniku Rijaseta IZ-e u BiH br. 7-8, juli-avgust, 2005., u kritici Durakovićevog prijevoda Jusuf Ramić kaže: "Durakovićev prijevod sintagme *fema fevkaha* (ili nešto što je krupnije od toga) ne stoji. Ova sintagma, prema Abu Ubejdi, El-Kisaiju i drugim arapskim filolozima, ima značenje: ili nešto što je sićušnije od toga *fema duneha*, odnosno: ili nešto što je krupnije od toga u sićušnosti *fema fevkaha fi-l-sigari*, a to je značenje za koje su se opredjelili mnogi prevodioci Kur'ana." Promišljeno, nema šta! Ko može, nek shvati!

Analizom 17 prijevoda od 17 različitih prevodilaca na druge jezike uočavamo da je njih 10 izraz *fema fewkaha* ispravno prevelo (te ono iznad njega), a da je njih 7 prevelo kao "sićušnije od toga." Većina prevodilaca je dakle ispravno prevela. Svi koji su prevodili kur'anski tekst, preveli su tačno. Oni koji su se poveli za raznim filološkim mišljenjima, načinili su grešku.

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera o Duhu svetom, Kur'an (97:4)

"Tenezzelul-melaiketu wer-ruhu fiha biizni rabbihim min kulli emr."

Riječ "Duh" se u Kur'anu pojavljuje na više mjesta sa različitim značenjima i različitim kontekstima. Izraz *ruh* (Duh) u Kur'anu se često koristi u smislu Božije objave, inspiracije. Tako imamo: Duh naredbe & Duhom ojačani: (16:2, 17:85, 40:15, 42:52). Duh Sveti & Duh pouzdani: (2:87, 2:253, 5:110, 16:102, Duh Sveti) i 26:193, Duh pouzdani. Duh koji je pomagao poslanike: (2:87, 2:253, 58:22). Duh koji se pominje paralelno uz meleke: (70:4, 78:38, 97:4). Duh kao Isa: (4:171). Duh koji je udahnut: (15:29, 21:91, 32:9, 38:72, 66:12). Materijalizacija Duha: (19:17). Ovdje se radi o meleku poslanom Merjemi u liku pravog čovjeka. Duh kao medij koji prenosi i izvršava naredbu Allahovu: (16:2, 17:85, 40:15, 42:52, 58:22).

U svojoj knjizi "Obzorja arapsko-islamske književnosti", Jusuf Ramić, vezano za Svetog Duha, kaže slijedeće: *"Sintagmu Ruhu-l-Kudus pogrešno je prevoditi sa Sveti Duh, jer je izraz "sveti" stran islamu i nije uobičajen u Kur'anu časnom. Sa ovim izrazom Kur'an ne operira. To je kršćanski izraz. Otud je u nekim našim prijevodima Kur'ana pogrešno preveden ajet u kome stoji: We nahnu nusebbihu bi hamdike we nukaddisu leke (El-Bekare, 30) kao npr. kod Huseina Đoze ili npr. Mustafe Mlive, jer "kudsun" ovdje ima značenje riječi "tuhrun" (čistoća)."*

Kur'an, nasuprot Ramićevom iskazu, itekako operira sa izrazom "Duh Sveti" u ajetima 2:87, 2:253, 5:110, 16:102, tako da on nije ni stran, niti neuobičajen u Kur'anu.

Ako ga već imamo u Kur'anu, ne možemo pobjeći od njega, makar to željeli. To očito nije samo kršćanski izraz, a problem pojedinaca je što to ne mogu valjano protumačiti. *Kudsun* nema značenje *tuhrun*, jer da je tako, Allah bi naravno tako i objavio. Ako se želi eliminisati Duh, zato što je kako kaže Ramić "kršćanski", onda bi se morao eliminisati i Isus - što je naravno apsurdno, jer i on figuriše u Kur'anu.

Vratimo se ajetu iz naslova (97:4). Odmah je uočljivo da su prevodioci riječ "duh" preveli kao Džibril. U tefsirima stoji da riječi *"ruh* = duh" označava meleka Džibrila. Ali, to već nije prijevod – to je tefsir ajeta! To naravno, nikome ne daje za pravo da u Allahov govor umjesto riječi "duh" stavi riječ "Džibril."

Zar misle da Allah ne zna šta je objavio? Da je On, slavljeno neka je ime Njegovo, htio da u ajetu figuriše "Džibril" On bi to tako i objavio, ALI NIJE! Ajet bi u tom slučaju glasio: "Tenezzelul-mela'iketu we Džibrilu..." Dakle u Kur'anu stoji riječ "duh." Džibrila se ne može na silu "ugurati" u ajet, ali se *ruh* može odnositi na Džibrila i tumačiti Džibrilom. Stoga bi prijevod ajeta "Tenezzelul-melaiketu wer-ruhu fiha bizni rabbihim min kulli emr", trebao glasiti: ***"Spuštaju se meleci i Duh u njoj s dozvolom Gospodara svog, po svakoj naredbi."***

Kad Fatić tvrdi da Džibril nije interpolacija umjesto riječi Duh u navedenom prijevodu ajeta, onda je to atak na ljudski intelekt! Da li neko u izvornom tekstu Kur'ana doista vidi riječ Džibril? Naravno ne! Ako se već ne zna, treba pratiti literaturu; analiza šesnaest drugih prijevoda sa istoka i zapada pokazuje da samo trojica prevodilaca nisu upotrijebili riječi "Duh sveti." I tako, sva Fatićeva nastojanja su unaprijed izgubljena bitka.

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera Arša, Kur'an (10:3 i 20:5)

"Summestewa 'alel-'Arši ... ""Er-Rahmanu 'alel-'Arši-stewa ... "

Evo nekoliko ajeta u kojima se mnogi nisu snašli, što je dovelo do jako opasnih tumačenja koja streme politeizmu! U prijevodima Korkuta, Karića i Durakovića direktno i nedvosmisleno se sugeriše da je Bog - Allah, koji se ovdje imenuje sa Milostivi, morao da zaposjeda ili zagospodari svemirom ili Aršom! Iz toga proizilazi da On - slavljeno neka je ime Njegovo - nije prije toga upravljao svemirom nego neko drugi ili je svemir bio prepušten haosu!

Zaposjedanje podrazumijeva preotimanje od nekoga ili naprosto osvajanje nečega što nije bilo ranije pod kontrolom. Ajeti uopće ne govore o zaposijedanju, zagospodarivanju, nego o Aršu kao mjestu komande Allaha. Neki će reći da ovi ajeti znače da se "Allah uzvisio nad Aršom" što pokazuje da oni doista malo razmišljaju. Riječi iz ajeta nikako takvo nešto ne sugerišu! Treba podsjetiti da glagol *istewa* sa sufiksom *ila* znači 'usmjeriti se ka.' Ako se iza *istewa* nalazi *'ala,* onda je značenje 'postaviti se na.' Allah je stvorio univerzum koji je od trenutka nastanka bio u potrebi za upravljanjem i regulisanjem stvari. On se zato postavio na tronu komande (Arš), tako da sve njegove stvari, velike i male, bivaju s Allahovom komandom, i ništa nije neovisno od Njega. Tačan prijevod navedenih ajeta bio bi slijedeći:

10:3 Zatim se postavio na Arš ... 20:5 Milostivog, na Aršu opstojećeg...

Fatićeve tvrdnje da je Allah dž.š. zauzeo Prijestolje su u najmanju ruku smiješne i asociraju na onu filmsku priču o ratovima zvijezda, osvajanju svemira i borbi za prijestolje.

I konačno, da je Fatićev intelektualni napor bio uzaludan, pokazuje i analiza ajeta 10:3 i 20:5 u šesnaest drugih prijevoda Kur'ana od različitih autora, gdje su samo dva autora (od kojih jedan **vehabijski)** kazala da se Milostivi "uzvisio" nad Aršom.

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera bojenja, Kur'an (2:138)

"Sibgatallahi we men ahsenu minallahi sibgah."

Pozabavimo se malo riječju "sibgah." Korjensko značenje je boja ili farba. Počevši od Rječnika Kur'ana i svih drugih rječnika, ne postoje nikakve dileme oko značenja ove riječi. Muslimanski komentatori ispravno

razumiju riječ *sibgah*, ne u njenom bukvalnom značenju "bojenje" nego u njenom duhovnom i metaforičkom smislu "vjera." *Sibgatullah* je bojenje (krštenje) vjere Allahove, ne vodom, nego duhom. Ovo bojenje Allahovo čini ličnost pogodnom i počašćenom da bude stanovnik carstva Allahovog i pripadnik Njegove vjere. Kao što farbar farba vunu tinkturom da bi joj dao novu boju, tako Allah dž.š. boji, ne tijelo, nego dušu onog koga vodi u vjeru Islam.

Ako pogledate naše prijevode, nema kraja čuđenju. Korkutov i Karićev prijevod su u potpunom nesaglasju sa Izvornikom! Riječi "uputa" nema u ajetu! Riječi "vjera" također nema u ajetu! Duraković u igru uvodi boju, i njegov prijevod je bolji. Prijevod bi dakle trebao glasiti: ***"Bojenje Allahovo!, a ko je bolji od Allaha bojenjem?"***

Fatić i u komentaru ovog primjera pokušava onima koji nisu upućeni podmetnuti komentar umjesto prijevoda, (pošto ne razlikuje prijevod od tefsira), tvrdeći da u ajetu postoji riječ vjera. Kaže: "Kakvo bojenje, šta to Uzvišeni boji?", podsmijavajući se ajetu. Ovaj čovjek kao da se doziva iz mjesta dalekog! Nevjerovatan nagon da se mijenja Božija riječ! Ko ima oči vidi, ko ima razum, shvatiće.

Konačno, na Fatićevu žalost, pregledom 18 različitih prijevoda ajeta 2:138 konstatujem da su samo dva prevodioca riječ ***sibgah*** preveli kao "vjera."

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera o uzdignuću, Kur'an (3:55)

"Iz kalallahu ja 'isa inni muteweffike we rafi'uke ilejje..."

Navodeći ovaj primjer Fatić se spetljao u vlastitoj spletci. Prvo kaže da je Isa a.s. uzdignut na nebo dušom i tijeloma, a onda nekoliko redova niže (kojeg li sraza!) tvrdi ni manje ni više nego da "se pod tjelesnim uzdignućem Isaa a.s. misli na uzdignuće na mjesto Allahove počasti." Zatim navodi primjer Ibrahima a.s. gdje odlazak Allahu tumači kao Ibrahimov odlazak iz Iraka u Šam i (PAZITE SAD!) ili se (veli Fatić) misli da ga je Uzvišeni uzdigao na mjesto njegove nagrade! Dakle, prvo JEST tjelesno, zatim NIJE tjelesno, zatim počinje naklapanje ili je ovako ili je onako. Za Idrisa a.s. se isto u ajetu 19:57 kaže da ga je Allah uzdigao Sebi? Je li možda i on tjelesno? Očito Fatić ne zna o čemu govori.

Pošto je Allah nematerijalan i nije ograničen na prostor, On je blizu (2:186) i sveprisutan (2:115), bliži od žile kucavice (50:16), tjelesno uzdignuće Isusa ka "Njemu" je nepotrebno i bez smisla, jer bi tada i "On" morao biti fizičko tijelo i imati određenu lokaciju. *Wefat* u Kur'anu svugdje znači smrt, uzimanje, pa ne postoji razlog da to i ovdje ne bude slučaj. Riječ *refea* (uzvisio), koja dolazi poslije smrti Isaa, u ovom ajetu ne može nikako značiti fizičko uznesenje. To je prije uzdignuće duše, uzdignuće po stepenu, časti ili spomenu. Vidi značenje ove riječi u ajetima 2:253, 6:83,165, 12:76, 43:32, 58:11.

"Nigdje u Kur'anu nema garancije za popularno vjerovanje da je Bog "uzeo" Isaa živog tjelesno na nebo." (Muhamed Asad). Slučaj Idrisa (Enoha) ("A uzdigli smo ga na mjesto visoko") i Isusa (3:55) pokazuje da se ovdje radi o dizanju duše u područje posebne Božije milosti, a ne tjelesnom uznesenju, kao što ga u svojim prijevodima forsiraju naši prevodioci. Tačan prijevod ajeta "Iz kalallahu ja 'isa inni muteweffike we rafi'uke ilejje...", trebao bi glasiti: *"Kad reče Allah: "O Isa! Ja sam Taj koji će te usmrtiti i Koji će te Sebi uzvisiti."*

I najzad, kontrolom 22 prijevoda, od autora sa mašrika i magreba, pokazuje se da je samo njih pet kazalo da Isa nije usmrćen!

Pobijanje Fatićevih navoda iz primjera puhanja u uzlove, Kur'an (113:4)

"We min šerrin-neffasati fil-'ukad"

Bizaran primjer osvrta na moj prijevod riječi *"neffasat"* pokazuje stepen (ne)znanja našeg bajnog asistenta na predmetu tefsira. Za moj prijevod ovog ajeta Fatić čak tvrdi da je tačan, ali veli on, tačan je i prijevod gdje je izvorno ženski rod jedan naš prevodilac premetnuo u muški rod. Kojeg li apsurda! Prodati Kur'an zarad toga da se ne zamjeri profesoru. Moj (tačan) prijevod pomenutog ajeta glasi: *"I od zla onih koje pušu u čvorove."* Ono što Fatić ne može da shvati je značenje riječi "neffasat." Onaj ko zna, vidi da je to imenica ženskog roda u pluralu. Tako stoji i u rječniku Kur'ana od dr. Abdullah Abbas Nadwija. Šta je onda problem? Problem je za Fatića što mu se to što je Allah objavio ne sviđa, on bi volio da je to u muškom rodu, pa da se odnosi na muškarce, jer veli on da bi prijevod "onih koji pušu u čvorove" bio bolji i bolje čuvao univerzalnu intenciju izvornika. Pogledajte samo kako zabludu prodaje! Ovdje je na sceni pokušaj podvale, kako čitaocima, tako i Kur'anu. Misli li Fatić da je Allah swt ovdje pogrešnu riječ stavio? Subhanallah ... Čemu ta grčevita borba da se promijenu riječi Allahove i da se izvrnu iz konteksta. Ako prevedete u muškom rodu, onda to više nije od Allaha. A Allah prijeti onima koji mijenjaju njegove riječi i lažu na Njega, kad kažu "ovo je od Allaha, a to nije od Allaha!" Pogotovo ako se to s ciljem radi.
U knjizi "101 neispravnost u prijevodima Kur'ana" stoji slijedeće:

Neffasati fil-'ukad su one žene, ili grupe, ili duše koje, u vrijeme čaranja ili bajanja, pušu u zavezane uzlove ili čvorove: kose, dlake, užad ili žile, izgovarajući magične formule. Puhanje u uzlove je bio raširen oblik vradžbine u predislamskoj Arabiji. Žene bi vezale čvorove na užetu i puhale u njih sa proklinjanjem.

Pogledajmo Korkutov prijevod ajeta 113:4. Taj prijevod nema nikakve veze sa Kur'anom! Karić je ženski rod *neffasat* prometnuo u muški! Duraković je interpolirao nepostojeću riječ "čarobnice" i "posred", a riječ "čvor" mu je u jednini! Riječ *šerr* (zlo) nije ni preveo!

DOSLOVNO PREVOĐENJE KUR'ANA

Da Fatić nije načisto ni sa doslovnim prevođenjem Kur'ana, pokazaćemo na nekoliko primjera. Pod doslovnim prijevodom ovaj čovjek, izgleda, misli na precizan i tačan prijevod! Činjenica je da bez doslovnog prijevoda nekih ajeta, NEMA tačnog prijevoda. Primjer zakvačka (75:38). Svi dosadašnji prijevodi poput "usirene (zgrušane) krvi, ugrušaka, embriona, itd., padaju u vodu (iako je prijevod 'embrio' najbliži) iz prostog razloga što 'alek'znači 'zakvačak' koji precizno opisuje položaj zametka zakačenog o zid materice – a ovo je doslovan prijevod! Primjer 'tarika' 86:1,2,3. Precizan/doslovan prijevod ove riječi je "onaj koji udara (udarač)." Značenje ove riječi je općepoznato, ali zbog neznanja astronomije istu prevode komentarom da je to 'Danica (planeta Venera)', zvjezdani skup Plejade, Večernjača, Jutarnja zvijezda, Sirijus, Saturn, posjetilac koji se kasno vraća kući, itd, itd. Pogledajte ova lutanja! Iako je Allah dž. š. dao odgovor u trećem ajetu da je to zvijezda, oni opet lutaju! Tek kad precizno prevedete, imate istinski smisao i pravo značenje vam bljesne pred očima. Udarač je, kaže Allah dž.š. zvijezda! Koji znaju nešto o neutronskim zvijezdama, lahko će zaključiti da je ovdje riječ o udarajučim zvijezdama - pulsarima! Primjer 'proračuna', ajet 55:5. Paušalni prijevodi poput "Sunce i Mjesec plove (utvrđenim/određenim) putanjama", ne stoje, iz razloga što je tačan/precizan prevod riječi 'husban' pro(račun), pa tek kad se ta riječ uvede u prijevod, dobiju se kolosalne razmjere značenja tog ajeta. Ovakvih primjera imate desetine i desetine, ne samo vezane za "naučne ajete."

Govoreći o mom doslovnom prevođenju, Fatić na kraju svoje blamaže kaže: "Mlivo je toliko otišao u svojoj doslovnosti, da riječi ostavlja neprevedene." Ovakva besmislena konstatacija je doista zapanjujuća! Prvo navodi da sam doslovno preveo, a onda u istoj rečenici veli "da sam tako daleko otišao u doslovnosti prevođenja da neke riječi nisam preveo." Retrogradna amnezija kod asistenta Fatića!

NAUČNO PREVOĐENJE I TUMAČENJE KUR'ANA

Izrečene konstatacije vezane za doslovno prevođenje Kur'ana važe i za naučno prevođenje! Bez doslovnog / preciznog prijevoda, kad je u pitanju nauka, nema tačnog prijevoda. Primjer ajeta 86:11: *"We semai zati redž'i."* Jedan prevodilac prevodi "Tako mi neba kišnoga", iako se kiša u ajetu ne spominje. Allah, dž. š., ne kaže "we semai zatil metar" nego kaže "Tako mi neba punog vraćanja", jer je *redž'* vraćanje, eho. Samo jednom jedinom riječju Kur'an nas obavještava da se u nebu vrši vraćanje nekih stvari. Nazad u kosmos se vraćaju sve opasne forme materije i energije, a svi korisni oblici materije i energije koji idu sa zemlje vraćaju se na nju. Kiša je samo jedno od značenja onoga što se vraća. Slično nerazumijevanje postoji i kod ajeta 86:12. Pozivam Fatića da prostudira moju knjigu "Kur'an ispred nauke i civilizacije" gdje će steći naka temeljna znanja. Takođe mu upućujem izazov (a neka pozove u pomoć koga može!) da ospori moje prijevode ajeta koji se tiču nauke.

Zar prevođenje takvih stvari treba prepustiti neukima? Ne, nikako! Onda bi ono "ikre" izgubilo smisao. Jer nije isti znalac, i onaj koji ne zna! Otuda i poziv Fatiću: NE ČINI KUR'ANU ono što su Bibliji učinili redaktori biblijskih tekstova!

Zaprepaščujuće je sa kolikom upornošću se Fatić bori protiv izvornog teksta Kur'ana. Te njegove pokušaje dobro mogu iskoristiti kršćani na pojedinim internet forumima.

Na kraju, toplo preporučujem Fatiću knjigu "101 neispravnost u prijevodima Kur'ana", kao jedan fantastičan udžbenik za njega, da se s njom druži i da uz nju sazrijeva.

Nap: Zainteresirani ovaj tekst mogu skinuti sa web lokacije
http://mlivo.com/fatic.htm

NAP: Pozivajući se na "Kodeks za štampu", "Zakon o zaštiti od klevete FbiH" te pravo na odgovor, tražim da "Preporod" u prvom narednom broju objavi moj odgovor na pisanje Almira Fatića o mojoj knjizi „"101 neispravnosst u prijevodima Kurana, i to u cijelosti, bez ikakvih izmjena od početka do kraja.

Bugojno, 03.11.2008. **Mustafa Mlivo,** dipl. ing.

****

Mlivin odgovor na Fatićevo pisanje u „pismima čitalaca" ", Preporod 01.01.2009.

INŽENJERSKI PRIJEVOD KUR'ANA
- PRECIZAN PRIJEVOD –

Odmah na početku smatram potrebnim naglasiti da sam ja kao prevodilac Kur'ana (a Kur'an proučavam preko 20 godina) prihvatio ovu raspravu sa Fatićem, koji niti je prevodilac Kur'ana niti bilo kog tefsira. s ciljem da se neke njegove zablude ne prenesu na čitaoce Preporoda. Bilo je logično očekivati da on tu materiju samo parcijalno i površno poznaje, jer je novajlija i njegov "tefsirski" staž traje tek nekoliko mjeseci. Ovu polemiku

sam prihvatio i zbog upute iz kur’anskog ajeta: [25:63] “A robovi Milostivog, oni koji hodaju po Zemlji ponizno, i kad im se obrate neznalice, kažu:“Selam!”

Svojim pismom u zadnjem broju Preporoda Fatić je dotakao dno dna i postao *esfele safilin.* Uzrok tome je vjerovatno lekcija koju sam mu održao, što je izazvalo njegovu izbezumljenu reakciju. Na to nedvosmisleno ukazuje i naslov njegovog pisma, gdje se on i dalje nastavlja rugati Kur’anu.

Tako Fatić napisa da Mlivo ne zna šta je polemika, šta naučni argument, da ne zna skoro ništa o Kur'anu, tefsiru i arapskom jeziku, da je nepismen, bezobrazan, umišljen, da je svoj prijevod Kur'ana i knjigu “101 neispravnost u prijevodima Kur'ana“, doslovno prepisao, i druge slične nebuloze, pa on siromah hoće eto da obavijesti našu javnost kako je Mlivin prijevod Kur'ana prvorazredna nacionalna sramota. Sve to reče i opet nigdje nikakva argumenta ne iznese, a onda se pozva na kur'anski edeb koji mu ne dopušta da vrijeđa i ponižava ljude. Analitičari psihe lahko će iz ovoga zaključiti o kakvom se Fatićevom (ne)karakteru radi. A da je otvorio taj prijevod i pogledao ga, vidio bi da je to udžbenik za njega.

Uz taj prijevod (koji je direktan prijevod sa arapskog) našao bi prvorazredni tefsir (najbolji izbor iz postojećih), našao bi siru (životopis Božijeg poslanika), našao bi najveći dopunjeni indeks kur'anskih riječi na svijetu, oko 2700 fusnota, i sve to poduprto savremenom naukom, što bi u globalu proširilo Fatićevo znanje za oko 60%. Naročita pažnja je posvećena i dati su odgovori na tumačenja onih ajeta koje kršćani i drugi na kojekakvim forumima napadaju bez milosti, a pred kojima bi Fatić zbog svog (ne)znanja sagnuo glavu.

Snaga iznesenih argumenata je, čini se, bila tolika da Fatić sa svojim nivoom inteligencije nije mogao stvari pojmiti.

Fatić se također vajka da Mlivin prijevod ne čita niko. Evo za njega gorke istine: Taj prijevod najviše traže doktori, inžinjeri i političari. Ne mali broj kršćana je također tražio ovaj prijevod, jedan od njih da bi radio doktorat. Sem toga, Mlivin prijevod se nalazi u bibliotekama svih bosanskih medresa, i Zagrebačke također, značajnijih gradskih biblioteka, a gospodin Enes Karić je svojevremeno za Islamski fakultet poručio šest knjiga. Distribuiran je također preko SAD i Kanade, Evrope, pa sve do Indije.

Činjenica da sam ja, Mustafa Mlivo, diplomirani inžinjer, nepodnošljiva je također za Fatića. On je siromah umislio da on ima ekskluzivno pravo i privilegiju baviti se Kur’anom. Vara se, Kur’an je objavljen svakom, i inžinjeru, i čobanu, i doktoru. Zar se Allah dž.š. ne obraća ljudima u Kur’anu na način da kaže "O ljudi!"

Fatić se nadalje, u svom pismu, ponovo grčevito hvata Duha (za kojeg kaže da ne postoji u Kur’anu) i Džibrila, kao mogućem tumačenju riječi Duh. Ako je Duh jednako Džibril (po Fatiću), pogledajte kako bi onda izgledao prijevod ajeta u kojem Allah kaže da je Isa (Isus) riječ Njegova i Duh od Njega: Dakle umjesto [4:171] …Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je poslanik Allahov i Riječ Njegova … i **Duh** od Njega”, bilo bi: “… Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je poslanik Allahov i Riječ Njegova … i **Džibril** od Njega.” Isa /Isus/ nije dakle Džibril, Fatiću. Fatić bi također trebao znati da postoje tefsiri u kojima kur’anski Duh uopće nije protumačen Džibrilom!

S jedne strane dakle, Fatić pokušava negirati postojanje Duha u Kur’anu (to nije kur’anski, a nije ni kršćanski), a s druge strane vrtoglavo pokušava dokazati Isaovo /Kristovo/ tjelesno uzašašće na nebesa. Tako stvari razumiju malobrojni muslimanski adventisti, nadajući se skorom Isaovom drugom dolasku (ovaj put s neba), kao spasitelju i eventualno otkupitelju. U tom slučaju Fatiću kršćanstvo kuca na vrata. O Isaovom

dolasku drugi put (prema Kur'anu on je mrtav kao i ostali poslanici, a Muhammed a.s. je posljednji vjerovjesnik i poslanik) nema niti jednog jedinog slova u Kur'anu.

Kur'an je previše ozbiljna stvar da bi se mogao prepustiti Fatiću i fatićima. Na kraju pisma Fatić poziva u pomoć pjesnika, što nije ni čudo, čovjek je potrošio argumente!

I konačno, neću ništa preporučiti **DR.** Fatiću, jer gluhi se ne mogu dozvati, a slijepom se ne mogu oči otvoriti. Ipak, kad razmislim, bolje je da mu ponudim besplatnu pouku i da tako platim zekat na svoje znanje.

Bugojno, 12.12.2008.

Mustafa Mlivo, dipl. ing.